

ရွှေမြန်မာ

ရင်တိုင်းမှ

ပြစ်မင်းရာဝတီ

မင်းဇေဒါ၊ ပွင့်ဖြူ။

၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ပခုက္ကူဦးအုံးပေစာပေဆု
ကျမ်းစာပေတတိယဆုရ

ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဇရာဝတီ

ရေးသူ

- စင်းစောဒါ (ဝွင်ဖြူ)

စီစဉ်တည်းဖြတ်သူ

- ဦးညွန့်ဟံ

(ညွန့်ဟံ ကြူတော)

စာပေဗိမာန်ထုတ် ပြည်သူ့လက်စွဲစာစဉ်

၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ ပထမအကြိမ်၊ အုပ်ရေ ၂၀၀၀

ဆန်းဖိုး (၂၁၀)ကျပ်

ပုံနှိပ်ရေးနှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်း
ဒုတိယအထွေထွေမန်နေဂျာ ဒေါ်မြမြ (ထုတ်လုပ်) က
မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၄၁၆ (ယာယီ) ဖြင့် ရိုက်နှိပ်၍
မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၂၈၅ (ယာယီ) ဖြင့် ထုတ်ဝေသည်။

တွန်ပူတာစာပေ..... ဗဟိုပုံနှိပ်စက်ရုံ

www.burmeseclassic.com

စာရေးသူ၏အမှာစာ

၁၉၅၈ ခုနှစ် မတ်လနှင့်ဧပြီလအတွင်း ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့သည် ဧရာဝတီမြစ်အစ မေခ၊ မေလိခ မြစ်ဆုံမှ မြစ်ဝကျွန်းပေါ် မအူပင်အထိ ရေလမ်း (၁၀၃၃) မိုင် ခရီးကို စုန်ဆင်းခဲ့ကြပါသည်။

ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့တွင် ကျွန်တော်သည် စာပေလေ့လာ ရေးသားသူအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ရုပ်မြင်သံကြားရိုက်ကူးထုတ်လုပ်သူ အဖြစ်လည်းကောင်း ခရီးအစမှအဆုံးတိုင် လိုက်ပါသွားခဲ့ပါသည်။ ခရီးစဉ် တစ်လျှောက်လုံး တွေ့ကြုံသမျှကို မှတ်တမ်းမှတ်ရာများအဖြစ် ရေးမှတ်ခဲ့ သလို တွေ့မြင်သမျှကိုလည်း ရုပ်မြင်ကင်မရာဖြင့် ရိုက်ကူးစေခဲ့ပါသည်။

ဧရာဝတီစာပေခရီးစဉ်ပြီးဆုံးသွားသည့်တိုင် ကျွန်တော့်တာဝန်များ ခြီးဆုံးသေးပါ။ 'ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဧရာဝတီ' ခေါင်းစဉ်ဖြင့်ပင် ရုပ်/သံမှတ်တမ်းများ တည်းဖြတ်ထုတ်လုပ်နေရပါသည်။ ဧရာဝတီ အကြောင်းနောက်ခံစကားပြော (Narrations) များ ဆက်တိုက်ရေးနေရ ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်တော်နှင့်ဧရာဝတီနေ့စဉ်ထိတွေ့ နေသည်သို့ ရှိနေသည်။ ဧရာဝတီပုံရိပ်များမှာ ကျွန်တော့်အမြင်၊ အကြားအာရုံတွင် ဈော့က်ဖျက်မရအောင် စွဲငြိနေပါသည်။

ဧရာဝတီမှတ်တမ်း အစီအစဉ်များပြုလုပ်ရာ၌ အပိုင်းများခွဲ၍ တည်းဖြတ်ထုတ်လုပ်ရ၏။ တစ်ပိုင်းစီ၌ အချိန်အကန့်အသတ်ရှိ၏။ ယျှော့ယျာသဘောသာ ခြွင့်တင်ပြနိုင်၏။ ရုပ်မြင်သံကြားသဘောအရ ရှည်လျားထွေပြားခွင့်မရပေ။ ထို့ကြောင့် ကျွန်တော်လေ့လာမှတ်သားမိ သမျှ တွေ့မြင်ခံစားရသမျှကို စေ့ငှသေချာစွာ အနုလုံ၊ ပဋိလုံ တင်ပြလို သဖြင့် မြစ်မင်းဧရာဝတီခရီးသွားမှတ်တမ်းကို ကျမ်းစာမူအင်္ဂါရပ်နှင့်အညီ ရေးပါသည်။

ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဇရာဝတီ

ဇရာဝတီကိုချစ်တတ်ရေး၊ ဇရာဝတီကို အသိအမှတ်ပြုရေး၊ ဇရာဝတီကို အစွမ်းကုန်အသုံးချရေး၊ ဇရာဝတီကို ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရေးများမှာ ကျွန်တော်ဖြစ်စေလိုသော ဆန္ဒများဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်ဆန္ဒသည် ဇရာဝတီနှင့် သက်ဆိုင်နေ၏။ ဇရာဝတီသည် မြန်မာပြည်သူတို့နှင့် သက်ဆိုင်နေ၏။ မြန်မာပြည်သူတို့အရေးသည် အမျိုးသားရေးဖြစ်သည်။ ဤခရီးသွားမှတ်တမ်း ကျမ်းစာမူကိုရေးရာ၌ အမျိုးသားရေးတာဝန်အဖြစ် ခံယူ၍ ရေးသားပြုစုတင်ပြအပ်ပါသည်။

မင်းဗေဒါ (ပွင့်ဖြူ)

နိဒါန်း

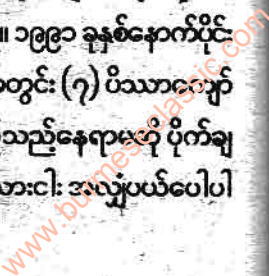
မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဖျား၌ မြင့်မားလှသောရေခဲတောင်များရှိ၏။ မြန်မာနိုင်ငံတောင်ဖျား၌ ကျယ်ပြောလှသော ပင်လယ်ပြာကြီးရှိ၏။ ဤရေခဲတောင်များနှင့် ပင်လယ်ပြာကြီးကို အလွန်ရှည်လျားသော မြစ်ကြီးတစ်စင်းဖြင့် ဆက်သွယ်ထား၏။ ထိုမြစ်ကြီးကား သဘာဝရေမြေတောတောင်များ၊ လူမျိုး၊ သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုများကို ဖန်တီးပေး၏။ စားရေးရိုက္ကွာကုန်သွယ်လမ်းကြောင်းတို့ကိုလည်း ဖန်ဆင်းပေး၏။ အစစအရာရာ ဤမြစ်ကြီးမှာအခြေခံ၍ နိုင်ငံနှင့်လူမျိုးဖြစ်တည်လာရ၏။ ဤမြစ်ကြီးကား ကျွန်ုပ်တို့၏ချစ်လှစွာသော ဧရာဝတီပင်တည်း။

ဧရာဝတီသည်မြန်မာပြည်၏ သဘာဝအလှပန်းချီကားကြီးဖြစ်သည်။ ရေခဲတောင်များ၊ မြစ်ကျဉ်းများ၊ ဆိပ်ကမ်းမြို့များ၊ လမုပင် ခနိတောနှင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ရှုခင်းများ မြစ်စမှမြစ်ဆုံးထိ ရှုခင်းတစ်ကွက်ပြီးတစ်ကွက်သည် သဘာဝပန်းချီကားကြီးများကို တစ်ကားပြီးတစ်ကားကြည့်နေရသည်တို့ရှိ၏။ ပထမမြစ်ကျဉ်းမှ ပရောကျောက်တန်း၊ ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းမှ နတ်မျက်နှာကျောက်ကမ်းပါး ကသာမြို့ရှုခင်းများမှာ ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မမီ၊ တေးသီလို့မဆုံးနိုင်အောင် လှပလွန်းလှပါသည်။ တောနှင့်တောင်စွယ်၊ မြစ်လယ်ရေလမ်း၊ ဆိပ်ကမ်းသဲသောင်၊ အမှောင်အလင်း အရောင်အဆင်းနှင့် သဘာဝပန်းချီကားချပ်ကြီးများသည် ကြည့်မြင်ရသူ ရင်တွင်းလှိုက်ခနဲခံစားရသည့်ရှုခင်းများဖြစ်ပါသည်။ မြစ်ကမ်း ဝဲ/ယာမှ စေတီတန်ဆောင်း၊ ဂူကျောင်းဘုရား၊ မြတ်တရားနှင့် မှတ်သားလေ့လာစရာကောင်းသည့် အလှများကိုလည်း မြင်တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

www.burmeseclassic.com

ဧရာဝတီသည် မြန်မာပြည်၏သမိုင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာ့သမိုင်းများကို ဧရာဝတီမြစ်ကြီးများက ဖန်တီးပေးခဲ့သည်။ တကောင်း၊ သရေခေတ္တရာ၊ ပုဂံ၊ ပင်းယ၊ အင်းဝ၊ စစ်ကိုင်း၊ အမရပူရ၊ ရတနာပုံမန္တလေးအထိ ခေတ်သမိုင်းအဆက်ဆက်သည် ဧရာဝတီမြစ်ကမ်း ဝဲ/ယာတွင် အခြေတည်၍ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏။ “မြန်မာအစ တကောင်းက” ဖြစ်သလို တကောင်းအစ ဖြစ်တည်ခြင်းမှာလည်း ဧရာဝတီကြောင့်ပင်တည်း။ ဧရာဝတီသည် သဘာဝခံတပ်၊ သဘာဝရေလမ်း၊ သဘာဝစားနပ်ရိက္ခာအိုးကြီး ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် ရှေးမြန်မာများသည် ဧရာဝတီနှင့်နီးရာမြို့တည် အခြေချနေခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ သမိုင်းကျောက်စာ အစောင်စောင်တွင် ဧရာဝတီကို ဂုဏ်တင်၍ ရေးခဲ့ကြပြီး ဖြစ်၏။ ရှေးခေတ် ပင်လယ်ရပ်ခြား စွန့်စားသွားလာသူများသည် ဧရာဝတီအကြောင်း အံ့ချီးဖွယ် မှတ်တမ်း တင်ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်၏။ မြန်မာဟူသော အမည်နာမကို ဧရာဝတီ မြစ်ကြီးနှင့် ယှဉ်တွဲ၍ ကမ္ဘာက သိခဲ့ကြပြီး ဖြစ်၏။ မြန်မာတို့အနေဖြင့် ဧရာဝတီ မြစ်ကြီးအကြောင်းကို အတွင်းကျကျ နားလည်သိမြင်နေခြင်းသည် မြန်မာ့သမိုင်း၊ မြန်မာ့ရေမြေသဘာဝကို နားလည်သိမြင်နေခြင်း မည်ပေသည်။

ဧရာဝတီသည် မြန်မာပြည်၏အဖိုးတန်ရတနာအဖြစ်ဖြစ်ကြီးဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီအထက်ပိုင်း မြစ်ရိုးတစ်လျှောက် မည်သည့်နေရာမဆို ရွှေကျင်ယူ၍ ရ၏။ အထူးသဖြင့် ဗန်းမော်-မိုးမောက်-မံစီ နှင့် သပိတ်ကျင်းမြို့နယ် ဝန်းကျင်တွင် ရွှေအထွက်နာမည်ကြီး၏။ ဖားကန်ကို ကျောက်မှော်ဟုခေါ်ကြသလို ဗန်းမော်ကို ရွှေမှော်ဟု ခေါ်နေကြသည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ဗန်းမော်မြို့နယ် ရွှေဝယ်ယူရေးစခန်းမှ တစ်နှစ်အတွင်း (၇) ပိဿာလျှော်ဝယ်ယူရရှိခဲ့ဖူးသည်။ ဧရာဝတီမြစ်အတွင်း မည်သည့်နေရာမဆို ပိုက်ချ လိုက်လျှင် ငါး ရနိုင်သည်။ မြစ်ရိုးတစ်လျှောက် သားငါး ဒုလျှံပယ်ပေါ့ပါ

ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဧရာဝတီ

သည်။ ဧရာဝတီ နန်းတင်မြေနေ မြေဆီဥတွင် ပြောင်း၊ ပဲ၊ နှမ်း၊ ဝါ၊ ငရုတ်၊
ကြက်သွန်၊ ခရမ်းချဉ်သီး အခြေခံစားကုန် မျိုးစုံအောင် စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းပါ
သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း မိုးနည်းရပ်ဝန်းဒေသတွင် ဧရာဝတီ
မြစ်ရေတင်စီမံကိန်းဖြင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကို လုပ်ကိုင်နိုင်ကြလေ
သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသဆိုလျှင် မြန်မာတို့၏ စပါးကျိုဟုပင်
ပြောစမှတ်ပြုရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ရှိသမျှ စားရေရိက္ခာအားလုံး
သည် ဧရာဝတီနှင့် ပတ်သက်ဆက်စပ် ထုတ်လုပ်ယူရသည်ဟုဆိုလျှင်
မှားအံ့မထင်ပေ။ သည်မြေမှာ သည်ရေရှိနေသရွေ့ ဧရာဝတီသည် မြန်မာ
ပြည်သူတို့ အကျိုးစီးပွားကို ဆက်လက်သယ်ပိုးနေပေလိမ့်မည်။

ဧရာဝတီသည် မြန်မာပြည်၏ ရေကြောင်းအဝေးပြေး လမ်းမကြီး
ဖြစ်၏။ ပုဂံခေတ် လောကနန္ဒာဆိပ်ကမ်းနှင့် အရိန္ဒမာဆိပ်ကမ်းမှာ အထူး
ထင်ရှား၏။ အာရှပိုးလမ်းမကြီးသည် ထိုဆိပ်ကမ်းများကို ဖြတ်သန်းသွား
သည်ဟု မှတ်သားရဖူးသည်။ မြန်မာဘုရင်များလက်ထက် နိုင်ငံရပ်ခြား
ဆက်သွယ်ရေးအတွက် ဧရာဝတီရေလမ်းကိုသာ အများဆုံး အသုံးပြုခဲ့
ကြသည်။ ပဒေသရာဇ် ဩဇာအာဏာဖြန့်ကျက်ရေးအတွက် ဧရာဝတီ
ရေကြောင်းမှ ကြိမ်ဖန်များစွာ စစ်ချီစစ်တက် ပြုလုပ်ခဲ့ကြ၏။ မိဘ
ဘိုးဘွားများလက်ထက် ရွက်လှေ၊ ပိန်းကောလှေကြီးများဖြင့် အစုန်၊ အဆန်
သွားလာခဲ့ကြ၏။ အထက်အညာမှ သစ်ဖောင် ဝါးဖောင်များသည်
ဧရာဝတီရေစုန်စီး၍ အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ စုန်ဆင်းလာတတ်ကြ၏။
အောက်ပြည် အောက်ရွာမှ ဆန်၊ ဆီ၊ ဆား၊ ငါးပိ စသည့် စားကုန်များသည်
အထက် အညာသို့ ကုန်တင်လှေကြီးများဖြင့် ဆန်တက်သွားတတ်၏။
ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းပေါ်မှ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ဘိလပ်မြေ၊ ရေနံချက်စက်ကြီး

နိဒါန်း

များသည် ၎င်းတို့စက်ရုံထွက်ကုန်များကို ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်း မှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်သို့ ဖြန့်ချိကြ၏။ ယနေ့ဆိုလျှင် ပြည်တွင်း ခရီးသည် များ၊ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များ ဧရာဝတီရေလမ်းတွင် သုံးထပ် သင်္ဘောကြီးများ ရေပေါ်လျှပ်ပြေးယာဉ်များစီး၍ လိုရာခရီး သွားနိုင်ကြပြီ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် မြန်မာလူမျိုးများအပေါ် ဘက်စုံထောင်စုံမှ အကျိုး ပြုနိုင်စွမ်းရှိသော ဧရာဝတီမြစ်ကြီးကို မြန်မာနိုင်ငံသားတိုင်းက ချစ်မြတ်နိုး ကြသည်။ ဧရာဝတီကို ချစ်သည့်အလျောက် ဧရာဝတီခေတ်ကို ဖန်တီးနိုင် ဖို့ကြိုးစားနေကြ၏။ ဧရာဝတီခေတ်တွင် ဧရာဝတီမြစ်ပေါ်မှ ရေကာတာ ကြီးများ၊ ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်းများ၊ မြစ်ချောင်းလက်တက် သဲတား အဆောက်အအုံ ဆင့်ထရက်စ် (Sand Traps) များ၊ သဲဖမ်းအဆောက်အအုံ ဆာဘို (Sabo) များ၊ ကုန်လှောင်ရုံနှင့် ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးများ ပေါ်ထွက်လာ ပါလိမ့်မည်။

သည်အတွက် ကျွန်တော်တို့ ကြိုးစားနေပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ ခေတ်တွင် မဖြစ်ခဲ့လျှင် ကျွန်တော်တို့သားမြေးမြစ်များ ဆက်လက် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လမ်းစဉာပေးခဲ့ပါမည်။ ရေခဲတောင်များမှသည် - ပင်လယ်ပြာဆီထိ မိုင်ပေါင်းတစ်ထောင်ကျော် ဧရာဝတီမြစ်လမ်းကြောင်း ကို (၄၈) သန်းသော မြန်မာပြည်သူတို့ အောင်မြင်စွာ ထိန်းချုပ်ပဲ့ကိုင်နိုင် ရမည်ဟု ယုံကြည်စွာဖြင့် တင်ပြအပ်ပါသည်။ ။

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	နိဒါန်း	က
	အပိုင်း (၁) ရေခဲတောင်များမှသည် ပင်လယ်ပြာဆီသို့	၁
၁။	ရောဂတီ ချစ်သူများနှင့်တွေ့ဆုံခြင်း	၁
၂။	တောင်များ၏အခြေ မြစ်များ၏အစ	၁၄
၃။	မြစ်၏ ကျောက်တွင်းဆီသို့	၂၄
၄။	ရွှေပန်းမော်သာတဲကမ်းဆီသို့ ရေလမ်းမှလာခဲ့မယ်	၃၁
၅။	မြစ်၏ နတ်မျက်နှာကမ်းပါးဆီသို့	၄၁
၆။	မြစ်ရော နဒီလမ်းမှ ကမ်းသာတဲမြို့	၄၇
၇။	သူတို့ ပျော်ပါစေ (၁)	၅၁
၈။	သူတို့ပျော်ပါစေ (၂)	၅၇
၉။	သူတို့ပျော်ပါစေ (၃)	၆၁
၁၀။	ခေတ်ဟောင်းရောဂတီနှင့်ရတနာပုံမန္တလေးနေပြည်တော် ခေတ်သစ် ရောဂတီနှင့် မဟာမန္တလေးမြို့တော်	၆၅
၁၁။	ရောကမ်းပါးနှင့် အညာသားယဉ်ကျေးမှု	၇၆
၁၂။	ရောအနောက်မြို့တော်ဝန်းကျင်	၈၂
၁၃။	မြစ်ကိုမြင်လျှင်	၈၇
၁၄။	မြစ်ရောပစ်ခွာပြေးသော မြို့ကလေး	၉၅
၁၅။	မြစ်ပြင်မှာစစ်အင်ကျင်းတယ် ခင်းတဲ့ဗျူဟာ	၁၀၀
၁၆။	မြစ်ရောနဒီဘေးမှ လွန်းတေးဆိုတဲ့ မြို့မြန်အောင်	၁၀၈
၁၇။	ရွှေဟင်္သာတို့ ပျော်ရာမြေ	၁၁၂
၁၈။	နဂါးလော၊ ကျားလော ရောဂတီ	၁၁၇
၁၉။	မချစ်လို့မဟုတ်ပါ မြစ်တို့မာယာ	၁၂၂
၂၀။	ရောဂတီမှ အပြန်	၁၂၈

စဉ်

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အပိုင်း (၂) အားမာန်ဝင့်ချီ ရော့ဝတီ	...	၁၃၄
၁။ ရော့ဝတီ မြစ်အဆင့် မြင့်တင်ရေး	...	၁၃၄
၂။ ရော့ဝတီရေလမ်း	...	၁၃၉
၃။ ရော့ဝတီနှင့် သူ၏ မြစ်ချောင်းလက်တက်များ	...	၁၄၂
၄။ ရော့ဝတီမြစ်ကို ထိန်းသိမ်းခြင်း	...	၁၄၆
၅။ ရေတိမ်ဒေသနှင့် ရော့ဝတီ	...	၁၅၅
၆။ အားမာန်ဝင့်ချီ ရော့ဝတီ	...	၁၆၂
နိဂုံး	...	၁၇၀
နောက်ဆက်တွဲများ	...	၁၇၅
(က) ရော့ဝတီမြစ်ကြောင်းရေလမ်းနှင့် မြစ်ကျဉ်းများအခြေပြ		
(ခ) အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ ရေတပ်တော်အစီအစဉ်		
(ဂ) ရော့ဝတီ ဖလိုတီလာကုမ္ပဏီ		
(ဃ) ရတနာပုံသင်္ဘောကျင်းခေါ် ရတနာပုံသင်္ဘောစက်ရုံတော်		
(င) မန္တလေးရေကာတာနှင့် ရတနာပုံရေဘေးအန္တရာယ်		
(စ) ရော့ဝတီ မြစ်ကြောင်းရှိ ဇာတိမာန်ခံတပ်များ		
(ဆ) အပူပိုင်းဒေသစိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးစီမံကိန်း		
(ဇ) ရော့ဝတီ မြစ်ကူးတံတားကြီးများ		
(ဈ) Mandalay Mingun Innwa Tour		

အခန်း (၁)

ရေခဲတောင်များမှသည် ပင်လယ်ပြာဆီထိ

ဧရာဝတီချစ်သူနှင့် တွေ့ဆုံခြင်း

ကျွန်တော်ငယ်စဉ်ကပင် ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ခဲ့သည်။ ကျွန်တော်ဇာတိ ပွင့်ဖြူမြို့သည် ဧရာဝတီမြစ်၏ အနောက်ဘက်ကမ်းတွင် ရှိသည်။ ပွင့်ဖြူမြို့နှင့် ဓားလွယ်ခုတ် ဧရာဝတီမြစ်အရှေ့ဘက်ကမ်းတွင် ရေနံချောင်းမြို့ရှိသည်။ ပွင့်ဖြူမြို့မှ ကျွန်တော်အဖိုးသည် ငှက်ပျော ကုန်သည်ကြီးဖြစ်သည်။ ရေနံချောင်းမှ ကျွန်တော်ဒေါ်ကြီးသည် မြို့မဈေးထဲတွင် အုန်းငှက်ပျောရောင်းသူဖြစ်သည်။ အဖိုးသည် ပွင့်ဖြူမှငှက်ပျောများကို ရေနံချောင်းရှိ ဒေါ်ကြီးထံသို့ ပို့၏။ ကျွန်တော်သည် အဖိုးနှင့်အတူ ထက်ကြပ်မက္ခာလိုက်ပါတတ်ရာ ငှက်ပျောတင်လှေကြီးဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်ကို အကြိမ်ကြိမ်ဖြတ်ကျော်ခဲ့ဖူး၏။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် လှိုင်လေငြိမ်သက်သော မြစ်ရေပြင်၌ ခတ်တက်သံ တက္ကွိက္ကွိကို ဂီတသံသဖွယ်နားဆင်ရင်း တငြိမ်ငြိမ်ဖြတ်ကျော်ရ၏။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် မိုးသက်မုန်တိုင်းကြောင့် လှိုင်လေပြင်းထန်သော ရေပြင်၌ တလူးလူးတလိမ်လိမ် သည်းထိတ်ရင်ဖိုဖြတ်ကျော်ခဲ့ရ၏။ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်သည် သဘောကောင်းသည်လည်း ရှိ၏။ ဒေါ်မန်ထသည်လည်းရှိ၏။ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းသည် ရင်လျှက်တည်ငြိမ်သော လူကြီးတစ်ဦးအသွင် ငြိမ်ငြိမ်ညောင်းညောင်း စီးဆင်းနေသော်လည်း မြင်ရတတ်၏။ အလွန်ဆော့တတ်သော ကလေး

www.burmeseclassic.com

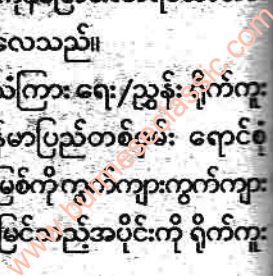
J ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဧရာဝတီ

တစ်ယောက်အသွင် ကွေ့ကွေ့ကောက်ကောက် လှုပ်လှုပ်ရှားရှားလည်း မြင်ရတတ်ပြန်သည်။ မည်သို့ရှိစေ ဧရာဝတီသည် ကျွန်တော်တို့ကို မည်သည့်အခါမျှ ဒုက္ခပေးခဲ့ဖူးချေ။

ပွင့်ဖြူမှ ရေနံချောင်းသို့အသွား လှေကြီးပေါ်တွင် ငှက်ပျောခိုင်များ အပြည့်အသိပ်ပါလာသောကြောင့် အိပဲ့ အိပဲ့ဖြင့် လှော်ခတ်သွားကြရ သည်။ အပြန်တွင်မူ ရေနံချောင်းမှ စားသောက်ကုန်အနည်းငယ်လောက် သာ ပါလာသဖြင့် လှေကြီးမှာ ပေါ့ပါးဖျတ်လတ်နေ၏။ ကျွန်တော်တို့ လည်း လှေဝမ်းအတွင်း လွတ်လပ်ကျယ်ဝန်းစွာထိုင်ရ၍ ဧရာဝတီမြစ်ရေကို ဆော့ကစားခွင့်ရသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်ကို စူးစမ်းလေ့လာခွင့်ရသည်။ မြစ်ရေများ ဘယ်ကလာလို့ ဘယ်ကိုသွားသနည်း။ မြစ်ကြောင်းကြီး ဘယ်မှာစ၍ ဘယ်မှာဆုံးသနည်း။ အဘိုးကိုမေးကြည့်သောအခါ မြစ်ရေများ အဝေးကြီးမှလာ၍ အဝေးကြီးကိုသွားသည်။ မြစ်ကြောင်းကြီးက တောင် များမှစ၍ ဗင်လမယ်ထဲမှာဆုံးသွားသည်ဟု ပြောသည်။ သည်နေရာမှစ၍ မြစ်ကြီးအတိုင်းခန့်ဆင်းသွားလျှင် ဘယ်ကိုရောက်မည်နည်း။ ဆန်တက် ကြည့်လျှင် ဘာတွေတွေ့ရမည်နည်း။ ငယ်စဉ်ကပင် သိလိုစိတ်ပြင်းပြ သဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်ပြင်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ငေးကြည့်ခဲ့ဖူးသည်။

ကျွန်တော်အဘိုးကွယ်လွန်သောအခါ ငှက်ပျောအရောင်းအဝယ် ဆက်မလုပ်နိုင်တော့သဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်နှင့်အဆက်ပြတ်သွားခဲ့သည်။ ကျွန်တော်ပညာစာတတ် အလုပ်အကိုင်ရ၍ ရန်ကုန်ပြောင်းလာရသောအခါ မှ ဧရာဝတီမြစ်ကြီးနှင့်ပြန်လည် ဖူးစားဆုံရလေသည်။

ကျွန်တော်အလုပ်အကိုင်မှာ ရုပ်မြင်သံကြား ရေး/ညွှန်း ရိုက်ကူး ထုတ်ထုပ်ရသူဖြစ်သည်။ တာဝန်ဖြင့် မြန်မာပြည်တစ်ဖွား ရောင်စုံ မှတ်တမ်းများ ရိုက်ကူးထုတ်လုပ်ရင်း ဧရာဝတီမြစ်ကို ကွယ်ကျားကွက်ကျား ပြန်တွေ့နေရသည်။ ဟေ့သည့်နေရာတိုင်း မြင်သည့်အပိုင်းကို ရိုက်ကူး

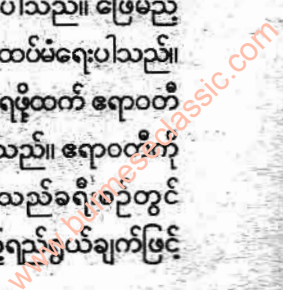

ထားစေခဲ့သည်။ လေယာဉ်ဖြင့်ခရီးသွားစဉ် လေယာဉ်ပေါ်မှ ဧရာဝတီမြစ်
 ရွှင်းပုံများ၊ မင်းကွန်းမိုးမိတ်သို့ရောက်စဉ် ပုထိုးတော်ကြီးပေါ်မှမြင်ရသည့်
 ဧရာဝတီရွှင်းများ၊ မော်လမြိုင်ကျွန်းမြို့သို့ရောက်စဉ် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်း
 ပေါ်ရွှင်းများကို ဗွီဒီယိုကင်မရာဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့ပါသည်။
 သို့သော် တစ်နေရာနှင့်တစ်နေရာ အဆက်အစပ်မရှိသဖြင့် မှတ်တမ်းအစီ
 အစဉ် ထုတ်လုပ်ပြသခြင်း မပြုနိုင်ခဲ့ပေ။

၁၉၉၅ ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းလောက်တွင် စာရေးဆရာ (ဦး) ချစ်စံဝင်း
 ၏ ဧရာဝတီမြစ်ကို စုန်ဆင်းမည့်အကြောင်း သတင်းကောင်းပါးပါသည်။
 မြစ်ဝတီရုပ်မြင်သံကြားအနေဖြင့် လိုက်ပါနိုင်မည်လားဟု မေးပါသည်။
 ကျွန်တော်လည်း မိမိအထက်ဌာနသို့တင်ပြပြီး လိုက်ပါမည်ဟု အကြောင်း
 ကြားခဲ့ပါသည်။ ဦးချစ်စံဝင်းနှင့်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပြီးနောက် ဧရာဝတီမြစ်
 ကို စုန်ဆင်းမည့်အကြောင်း လျှပ်တစ်ပြက်ရိုက်ချက်ရိုက်ကူးရန် စီစဉ်ကြပါ
 သည်။

သည်အတွက် မြရိပ်ညိုရွှင်ရယ်ဟိုတယ်တွင် ဆရာဌေးမောင်၊
 ဆရာမူးသမိန် (ဗိုလ်မှူးကြီးစောမြင့်၊ အငြိမ်းစား)၊ ဦးမြင့်ကျော် (ရေလမ်း
 ဆန်းသိမ်းရေး ညွှန်ကြားရေးမှူးဦးစီးဌာန၊ အငြိမ်းစား)၊ ဦးချစ်စံဝင်း၊ ဇေကျော
 ဦးခင်ရွှေတို့နှင့် တွေ့ဆုံခွင့်ရခဲ့ပါသည်။ လျှက်တစ်ပြက်ရိုက်ချက်ဟုဆို
 သော်လည်း ကျွန်တော်တို့က လျှက်တစ်ပြက်မေးခွန်းများ ကောက်ကာ
 ထင်ကာမမေးကြပါ။ မေးခွန်းများ ကြိုတင်ရေးယူလာပါသည်။ ဖြေမည်
 ဤလ်များပြောလိုသော အချက်ပေါ် မူတည်၍ မေးခွန်းထပ်မံရေးပါသည်။

ရုပ်မြင်ကင်မရာတွင် အဆင်ပြေသောရိုက်ချက်ရဖို့ထက် ဧရာဝတီ
 မြစ်ပတ်သက်၍ အဆင်ပြေသောအဖြေကို လိုချင်ပါသည်။ ဧရာဝတီကို
 စုန်ဆင်းမည့်ခရီးစဉ်ကို မည်သို့ခေါ်ပါသနည်း။ သည်ခရီးစဉ်တွင်
 မည်သူတွေ ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုပါသနည်း။ မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်

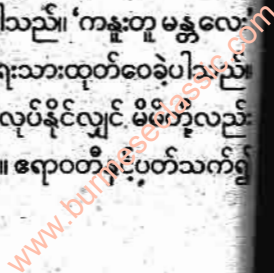

လွတ်ပြီး ရေးခိုင်းတယ်။ ‘သီဂီနဒီ မြန်မာပြည်မြောက်ဖျားသို့’ ဆိုတဲ့ စာအုပ်တွေထွက်လာပါတယ်။ စာအုပ်က ပါတီစာစောင်၊ ပါတီရိုပို့လိုဖြစ် နေတော့ သိပ်ပြီး ရသမမြောက်ဘူး။”

“အခုတစ်ခါ ဒီဟာကြီးကို ကျွန်တော်တို့ စိတ်ကူးခဲ့တာ၊ အိပ်မက်ခဲ့ တာ ဆရာချစ်စံဝင်းက လုပ်မယ်ဆိုတော့ ဝမ်းသာတယ်၊ ကြိုဆိုတယ်။ ကျွန်တော်တို့သွားခဲ့တဲ့အတွေ့အကြုံတွေအားလုံး ဆရာချစ်စံဝင်းကို ပြောပြတယ်။ ခရီးစဉ်အတွက် ကူညီတယ်။ လိုက်နိုင်ရင်လည်း လိုက်ပါ မယ်။ လိုတာတွေလည်း ဆရာချစ်စံဝင်းကို ပေးလိုက်ပါမယ်”

ဆရာမူးသမိန်သည် မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း မည်သူမျှ သိပ်မရောက် ဖူးသေးသော နေရာများအကြောင်း မှတ်တမ်း/ တတ်ပုံများကို ဆရာ ချစ်စံဝင်းထံ ပေးလိုက်ကြောင်း ပြောပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း အတွေ့အကြုံများနှင့်ပတ်သက်သည့် ယိမ်းနွဲ့ပါးအစီရင်ခံစာကို လမ်းစဉ် ပါတီအစိုးရသို့ တင်ပြခဲ့ဖူးကြောင်း သတင်း၊ စာအုပ်မထုတ်ပြန်သဖြင့် လူသိနည်းနေကြောင်း ဆရာက ထပ်မံတင်ပြပါသည်။

ဆရာမူးသမိန်ကိုမေးပြီးနောက် ဆရာဌေးမောင်ကို ဆက်လက်၍ မေးမြန်းရိုက်ကူးပါသည်။ ဆရာဌေးမောင်သည်လည်း ဧရာဝတီမြစ်ကို စုန်ဆင်းခဲ့ဖူးသူဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခြားသားတစ်ဦးလည်း စုန်ဆင်းခဲ့ဖူးကြောင်း ပြောပြပါသည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီအချိန် နိုင်ငံခြားသား အင်္ဂလိပ်တစ်ဦးသည် တစ်ယောက်စီးကနူးလှေကလေးဖြင့် မြစ်ကြီးနားမှ ရန်ကုန်ထိစုန်ဆင်းခဲ့သည်ဟုဆိုပါသည်။ ‘ကနူးတူ မန္တလေး’ (Canae to Mandalay) အမည်ဖြင့် စာအုပ်ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံခြားသားတစ်ယောက်ပင်လျှင် သည်လိုလုပ်နိုင်လျှင် မိမိတို့လည်း လုပ်နိုင်ရမည်ဟု ဆရာယုံကြည်နေလေသည်။ ဧရာဝတီနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာက သူ့ခံစားချက်ကိုပြောပြရာ -

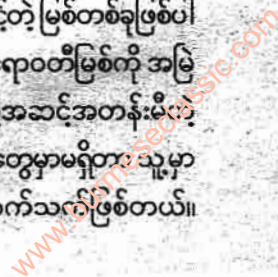

“ကျွန်တော် ဧရာဝတီမြစ်ကို တစ်ခေါက်စုန်ဆင်းပြီးပါပြီ။ အလွန် သာယာကြည်နူးစရာကောင်းပါတယ်။ မြစ်ကမ်းရိုးတစ်လျှောက်နေထိုင် ကြတဲ့ တိုင်းရင်းသားတွေဟာလည်း တစ်မျိုးနှစ်သက်စရာကောင်းပါတယ်။ ဧရာဝတီဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့အသက်သွေးကြောဖြစ်တယ်။ ကျေးဇူးရှင် လည်းဖြစ်တယ်။ စိတ်ပိုင်းအရလည်း အတော်ကို လှပတဲ့ခံစားမှုကို ပေး တယ်။ တိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ အကျိုးစီးပွားကိုလည်း ဘက်ပေါင်းစုံက သယ်ပိုးတယ်။ ဒါကြောင့် ဧရာဝတီကိုချစ်မြတ်နိုးတာပါ။ ဧရာဝတီမြစ်ကို အစအဆုံးစုန်ဆင်းဖူးတာကိုလည်း အလွန်ဂုဏ်ယူပါတယ်။ နောက်တစ်ချက် က ကျွန်တော်ဧရာဝတီမြစ်ထဲ ရေဆင်းချိုးခဲ့တဲ့အကြိမ်ပေါင်း မနည်းဘူး။ အဲဒါကိုလည်း ကျွန်တော်အလွန်ကျေနပ် ကြည်နူးနေပါတယ်”

ဆရာဌေးမောင်သည် ဧရာဝတီအကြောင်းပြောနေရသည်အခါ ငယ်ချစ်အကြောင်းပြောနေရသည်ပမာ ဆရာအမူအရာမှာ တက်ကြွ ရွှင်လန်းနေ၍ ဆရာမျက်နှာမှာ ပြုံးချိုကြည်မြနေပါသည်။ ဧရာဝတီသည် ဆရာ၏သွေးသားထဲမှ ချစ်ရသောငယ်ချစ်ပင်တည်း။

ရေကြောင်းထိန်းသိမ်းရေးပညာရှင် ဦးမြင့်ကျော်က ဧရာဝတီမြစ်ကြီး ၏ ထူးခြားပုံနှင့် အသုံးဝင်ပုံကို ဆက်လက်ရှင်းပြပါသည်။

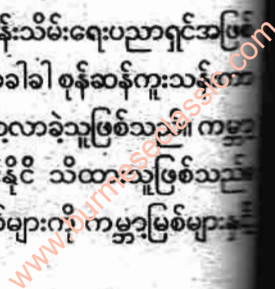
“ဧရာဝတီမြစ်ကြီးကတော့ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံအတွက် တကယ်ကို တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်တဲ့ သဘာဝကပေးတဲ့ ရတနာသိုက်ကြီးတစ်ခုလိုမြင်ပါ တယ်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ မြစ်ကြီးတွေ အများကြီး ရှိပါတယ်။ ဧရာဝတီဟာ ကမ္ဘာမြစ်တွေထဲက တန်ဖိုးကြီးပြီး အဆင့်အတန်းမြင့်တဲ့ မြစ်တစ်ခုဖြစ်ပါ တယ်။ မြစ်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ စာအုပ်စာတမ်းတွေမှာ ဧရာဝတီမြစ်ကို အမြဲ တမ်း ဖော်ပြလေ့ရှိပါတယ်။ ဧရာဝတီဟာ ကမ္ဘာ့အဆင့်အတန်းမီတဲ့ မြစ်ကြီးဖြစ်တဲ့အပြင် ပိုပြီးထူးခြားတာက အခြားမြစ်တွေမှာမရှိတာ သူ့မှာ ဒီတယ်။ ဥပမာ - ဧရာဝတီမြစ်ဟာ မြန်မာမြစ်သက်သက်ဖြစ်တယ်။

မြန်မာနိုင်ငံထဲမှာပဲ မြစ်ဖျားခံတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော် ထဲမှာ အဆုံးသတ်တယ်။ ဘယ်နိုင်ငံ ဘယ်သူနဲ့မှ မပတ်သက်ဘူး။ မြန်မာ နိုင်ငံ မြန်မာလူမျိုးနဲ့ပဲ ပတ်သက်တယ်။ ဒါဟာ မြန်မာတစ်ဦးတည်းပိုင် အဖြစ် အင်မတန်ကို ရှားရှားပါးပါးနိုင်တဲ့ အရည်အချင်းတစ်ခုပဲ။ အခြား မြစ်တွေဆိုရင် နိုင်ငံ နှစ်နိုင်ငံ၊ သုံးနိုင်ငံလောက် ဖြတ်သန်းလာရတော့ အငြင်းပွားမှုတွေ ခဏခဏဖြစ်တတ်တယ်။ ဧရာဝတီမြစ်မှာ ဒါမျိုး ပြဿနာတွေ မရှိဘူး။ ဧရာဝတီမြစ်ကို ကောင်းကောင်းမွန်မွန် ထိန်းသိမ်း နိုင်မယ်ဆိုရင် သားစဉ်မြေးဆက် ကမ္ဘာတည်သရွေ့ အသုံးချနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါက နံပါတ် တစ်ပါ။”

“နံပါတ် နှစ်က ဧရာဝတီမြစ်ဟာ သဘာဝမြစ်အဆင့်ပဲ ရှိသေး တယ်။ အခုအချိန်အထိ လူက ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှု မလုပ်ရသေးဘူး။ မပြု ပြင်ရသေးပေမယ့် သူက တစ်ခြား မြစ်တွေလို မရှိဘူး။ အကျိုးပြုတာနဲ့ အပြစ်ပေးတာဆို အကျိုးပြုတာက များတယ်။ ဧရာဝတီကြောင့် လူတွေ အများကြီး သေတာတို့၊ ရေကြီးတာတို့၊ လယ်ယာအိုးအိမ်တိုက်တာ အဆောက်အဦးတွေ ပျက်စီးတာတို့ သမိုင်းမှာကြည့်ရင် အလွန်ပဲ ဆိုးကျိုး ဘာညာ မရှိခဲ့ပါဘူး။ အင်မတန် ယဉ်ကျေးတဲ့ မြစ်ပါ။ ကမ္ဘာ့သတင်းတွေ ကြားမှာပါ။ တစ်ခြား မြစ်တွေဆိုရင် ဖြစ်လိုက်ရင် အသည်းအသန် ပြင်းပြင်းထန်ထန်ချည်းပဲ။ ဧရာဝတီမှာ ဒီလို မဖြစ်ပါဘူး။ သိပ်ချစ်စရာ ကောင်းပါတယ်။”

ဦးမြင့်ကျော်သည် ရေလမ်းကြောင်းထိန်းသိမ်းရေးပညာရှင်အဖြစ် ဧရာဝတီရေကြောင်းတွင် အခေါက်ခေါက်အခါခါ စုန်ဆန်ကူးသန့်ကာ ဧရာဝတီကို အစိတ်စိတ်အပိုင်းပိုင်းဆစ်၍ လေ့လာခဲ့သူဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ မြစ်ကြီးများအကြောင်းကိုလည်း ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိထားသူဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်၏အားနည်းချက် အားသာချက်များကို ကမ္ဘာ့မြစ်များနှင့်

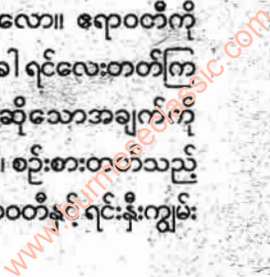
ယှဉ်၍ ပြောပြတတ်သည်။ ဦးမြင့်ကျော်က ကျွန်တော်တို့ ရုပ်/သံ အဖွဲ့ကို မေးခွန်းတစ်ခု ပြန်လည်မေးပါသည်။

“သူ့ဆီက ယူသလို သူ့ကိုလဲ ပြန်ပေးသင့်တာပေါ့၊ သူ့ကို ဘာပြန် ပေးကြမလဲ” တဲ့။

မှန်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့သည် ဧရာဝတီထဲမှ ရတနာရွှေငွေ ကျောက်သံပတ္တမြား၊ ကောက်နံ့စပါးနှင့် အခြားသီးနှံများ၊ ရိက္ခာ သားငါး တို့ကို ယူခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဧရာဝတီကို ကျွန်တော်တို့ ဘာပြန်ပေးဆပ် မည်နည်း။ အမှန်ပင် မဖြေတတ်ခဲ့ပါ။

ဦးမြင့်ကျော် ရှင်းပြပြီးနောက် ဇေကမ္ဘာဦးခင်ရွှေနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်း ခြင်းပြုလုပ်ပါသည်။ ဇေကမ္ဘာဦးခင်ရွှေကို မြန်မာ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင် အဖြစ် လူသိများပါသည်။ မျိုးချစ်စိတ်ရှိသော မြန်မာတစ်ယောက်အဖြစ် လည်း အသိအမှတ်ပြုကြပါသည်။ ဧရာဝတီခရီးစဉ်ကို သူကပင် ကမကထ ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အစီအစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းပြရာတွင် ‘ဧရာဝတီ အကြောင်းပြောရင် မြန်မာ့မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်က တဖွားဖွားပေါ်လာမှာပဲ၊ အခု လူတွေက ဧရာဝတီကို မေ့နေကြတယ်၊ ဒါကြောင့် ဦးချစ်စံဝင်းနဲ့ ဘိုထင်ပြီး မေ့နေတာကို ပြန်ဖော်တယ်။ တစ်ချိန်ကြာရင် မိခင် ဧရာဝတီဟာ သွားသွားကြီး ပေါ်လာပါလိမ့်မယ်’ ဟု ပြောကြားသွားပါသည်။

ကျွန်တော်စဉ်းစားမိပါသည်။ ဧရာဝတီသည် အချစ်ခံ ဧရာဝတီ နှစ်သလို အမေခံ ဧရာဝတီလည်း ဖြစ်နေပြီလော။ ကောင်းသလောက် ချစ်၍ မကောင်းကျောင်းပို့ ပစ်ထားကြတော့မည်လော။ ဧရာဝတီကို နှစ်သလောက် ဧရာဝတီရှေ့ရေးကို တွေးမိသောအခါ ရင်လေးတတ်ကြ ပြန်ဖြစ်ပါသည်။ ဧရာဝတီကို ဘာပြန်ပေးမည်ဆိုသောအချက်ကို ကျွန်တော်နည်းတူ လူများစု မစဉ်းစားတတ်သေးပါ။ စဉ်းစားတတ်သည့် အခြေအနေအထားကြသေးပါ။ ကျွန်တော်သည် ဧရာဝတီနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်း

ဝင်ခဲ့ပြီး မိမိကိုယ်ကို ဧရာဝတီချစ်သူအဖြစ် အထင်တကြီး ရှိနေခဲ့ပါသည်။
ဆရာချစ်စံဝင်း၊ ဆရာမူးသမိန်၊ ဆရာဌေးမောင်၊ ဦးမြင့်ကျော်၊ ဇေကမ္ဘာ
ဦးခင်ရွှေ တို့နှင့် တွေ့သောအခါ သူတို့၏ ဧရာဝတီအချစ်သည် ကျွန်တော်
ထက် ကြီးမားလေးနက်လှကြောင်း သိလိုက်ရပေသည်။ ကျွန်တော်သည်
သူတို့လောက် မစွမ်းဆောင်နိုင်သော်လည်း တတ်စွမ်းသရွေ ကြိုးပမ်းအား
ထုတ်၍ ဧရာဝတီကို ကျေးဇူးဆပ်မည်ဟု အားခဲထားပါသည်။

သည်အတွက် ဧရာဝတီကို ကိုယ်တိုင်စုန်ဆင်းနိုင်ခွင့် ရဖို့လိုပါသည်။
ဧရာဝတီမြစ်ကို စုန်ဆင်း မှတ်တမ်းရိုက်ကူးခြင်း စီမံချက် အသေးစိတ်
ရေးဆွဲ၍ မိမိ၏အထက်ဌာနသို့ ထပ်မံတင်ပြခဲ့ပါသည်။ ဧရာဝတီနှင့်
ပတ်သက်သော အကြောင်းအရာ၊ စာရွက်စာတမ်းများကို ရှာဖွေ ဖတ်မှတ်
ထားပါသည်။ ရုပ်မြင်ကင်မရာဆရာ၊ ရုပ်သံတည်းဖြတ်သူ၊ ဂီတမူးများ
ပါဝင်သည့် ဧရာဝတီရိုက်ကူးရေးအဖွဲ့ကိုလည်း မိမိဌာနတွင်းမှ စုဖွဲ့ထား
ပါသည်။ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ကျွန်တော်တို့ မြဝတီရုပ်မြင်
သံကြားအဖွဲ့မှ ခရီးထွက်ရန် အသင့်ဖြစ်ပေသည်။

ဟောင်များ၏ အခြေ - မြစ်များ၏ အစ

၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၁၈) ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မှ မန္တလေး၊
မန္တလေးမှ မြစ်ကြီးနားသို့ ရထားနှစ်ဆင့်စီး၍ ခရီးစတင်ခဲ့ပါသည်။
ဦးချစ်စံဝင်းတို့အဖွဲ့မှာ နှစ်ရက်ကြိုတင် ထွက်ခွာသွားပြီဖြစ်၏။ ကျွန်တော်
တို့မြဝတီရုပ်/သံအဖွဲ့မှာ မူလက လေယာဉ်ဖြင့်ထွက်ရန်ဖြစ်သော်လည်း
လေယာဉ်ခရီးစဉ်ရက်ရွေ့သွားသောကြောင့် ဦးချစ်စံဝင်းတို့နောက် မိရာ
ရထားဖြင့် လိုက်ရလေသည်။

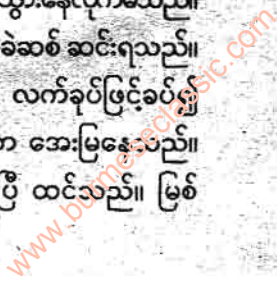
(၂၀-၃-၉၈) ရက် ညနေ (၄) နာရီတွင် မြစ်ကြီးနားမြို့သို့ ရောက်ရှိ
သည်။ ရထားဘူတာတွင် လာကြိုသူများ မတွေ့ရပါ။ နန်းသီတာ ဧည့်ရိပ်

သာသို့ မိမိအစီအစဉ်ဖြင့် ကားငှားသွားရသည်။ နန်းသီတာတွင် ဦးချစ်စံဝင်းကို အဆင်သင့်တွေ့ရသည်။ အကြိုလွတ်လိုက်သောကားနှင့် လမ်းလွဲနေကြောင်း ပြောသည်။ နန်းသီတာတွင် ကျွန်တော်တို့အတွက် အိပ်စရာနေရာ မရှိတော့ပါ။ ဧရာဝတီ စာပေခရီးအဖွဲ့ လူ (၄၀) ကျော်ကို နေရာချထားပြီး ဖြစ်သည်။ ငှားလာသောကားကို ဧရာဝတီဧည့်ရိပ်သာသို့ ဆက်မောင်းခိုင်းရသည်။ ကားဆရာက အပိုကြေးထပ်တောင်းလေရာ ဘူတာနှင့် ဧည့်ရိပ်သာ အနီးကလေးကို ငါးရာကျပ် ပေးလိုက်ရလေသည်။

ဧရာဝတီဧည့်ရိပ်သာတွင်လည်း ဧည့်သည်တွေ့ရှိနေသည်။ မည်သူမည်ဝါလည်း မစုံစမ်းမိတော့။ မောမောပန်းပန်းဖြင့် တစ်ဖွဲ့လုံး အိပ်ပျော်သွားကြသည်။ ထိုညက မီးမလာပါ။

နံနက်စောစော ထ၍ လမ်းလျှောက်ကြည့်သည်။ ဧရာဝတီဧည့်ရိပ်သာနှင့် ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းပါးမှာ ဝါးနှစ်ပြန်သာ ကွာသည်။ အကြားတွင် စိမ်းလန်းသော မြက်ခင်းပြင်ရှိသည်။ လူသွားလမ်းတစ်လျှောက် နှင်းဆီပင်များ စိုက်ပျိုးထားသည်။ လမ်းလျှောက်သွားရသည်မှာ ရုပ်ရှင်ဆန်လှသည်။ မိမိက ဗီဒီယိုဇာတ်လမ်းများ မကြာခဏရိုက်နေရသူဖြစ်၍ သည်လို စိမ်းလန်းသောမြက်ခင်းပြင်၊ တောင်ပြာတန်းနှင့် ဧရာဝတီနောက်ခံမင်းသား၊ မင်းသမီးများလမ်းလျှောက်ပုံမျိုးကို ကင်မရာထဲမှ ချောင်းကြည့်ရသည်။ စိတ်တိုင်းမကျလျှင် ကိုယ်တိုင် လမ်းလျှောက်ပြရသည်။ ယခုတော့ မိမိရှေ့မှာ ဗီဒီယိုကင်မရာမရှိ သရုပ်ပြစရာလည်း မလိုသဖြင့် တွေးချင်ရာတွေး၊ ငေးချင်ရာငေး၍ စိတ်လွတ်ကိုယ်လွတ် လျှောက်သွားနေလိုက်မိသည်။

မြစ်ကမ်းပါးမှာ မတ်စောက်လွန်းသဖြင့် ခဲရာခဲဆစ် ဆင်းရသည်။ မြစ်ရေမှာ ကြည်လင်စိမ်းမြနေသည်။ မြစ်ရေကို လက်ခုပ်ဖြင့်ခပ်၍ အားပါးတရခပ်ယူကြည့်သည်။ နွေလမှာပင် ရေက အေးမြနေသည်။ နွေစပြီဖြစ်သဖြင့် ရေခဲများ အရည်ပျော်ကျနေပြီ ထင်သည်။ မြစ်

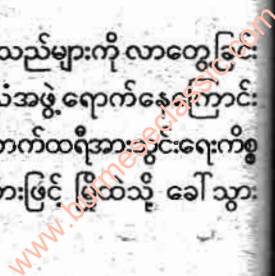

အထက်ပိုင်းနှင့် မြစ်တစ်ဖက်ကမ်းသို့ မျှော်ကြည့်လိုက်လျှင် ပြာမှိုင်းမှိုင်း တောင်တန်းများကို မြင်ရသည်။

ကချင်ပြည်နယ်မှာ တောင်ထူထပ်၏။ တိဗက်ကုန်းမြင့်မှ ထိုးထွက် လာသော တောင်တန်းတောင်စွယ်များသည် ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း မြောက်မှ တောင်သို့ လက်ချောင်းများသဖွယ် သွယ်တန်းလျက်ရှိ၏။ ဤတောင်တန်းများမှာ ဧရာဝတီ၏အသက်ပင် ဖြစ်သည်။ မေခ၊ မလိခနှင့် ၎င်းတို့၏ မြစ်လက်တက်များသည် ဤတောင်တန်းပေါ်တွင် မြစ်ဖျားခံ၍ စီးဆင်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကချင်ပြည်နယ်သည်လည်း တောင်များ၏အခြေ ဘွင် တည်ရှိလေသည်။

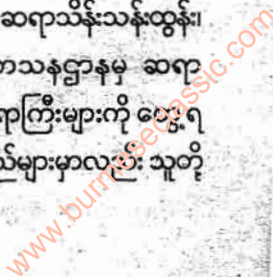
ကျွန်တော် မြစ်ကမ်းပါးမှ ပြန်တက်လာသောအခါ ကမ်းပါးထိပ်တွင် ပြုံးပြုံးကြီး ရုပ်ကြည့်နေသော ကင်မရာဆရာကို မြင်ရသည်။ ကင်မရာက ပါမလာ။ ကင်မရာမှာ ဘက်ထရီအားမသွင်းရသေး။ ညကလည်း မီးမလာ သဖြင့် အားမသွင်းလိုက်ရ။ ခုလည်း မီးမလာ။ သည်မနက်ပိုင်း မြစ်ဆုံ သွားရောက်ရိုက်ကူးကြမည်ဖြစ်၍ ဘက်ထရီအားသွင်းရေးက အရေးကြီး နေပြန်သည်။ ဘယ်မှာသွား၍ အားသွင်းရမည်နည်း။ နန်းသီတာမှ ဦးချစ်စံဝင်းကလည်း ပေါ်မလာသေး။ မျှော်နေစဉ် ဧရာဝတီ ဧည့်ရိပ်သာ ဆင်ဝင်အောက်သို့ ဌာနဆိုင်ရာ ဂျစ်ကားတစ်စီး ဝင်လာသည်။ ကားပေါ်မှ ဆင်းလာသူကား မြင့်မြင့်မားမား ခန့်ခန့်ညားညားနှင့် တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် ရှိလှသော ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး (တိုင်းမင်းကြီး) ဦးတင်လှိုင် (လယ်တွင်းသား စောချစ်) ပင်တည်း။

ဆရာ လယ်တွင်းသားစောချစ်က ဧည့်သည်များကို လာတွေ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ မြဝတီရုပ် / သံအဖွဲ့ရောက်နေကြောင်း သိသောအခါ လာရောက်နှုတ်ဆက်ပါသည်။ ဘက်ထရီအားသွင်းရေးကိစ္စ အတွက် ချက်ချင်းဆောင်ရွက်ရန် သူ့ဂျစ်ကားဖြင့် မြို့ထဲသို့ ခေါ်သွား ပါသည်။

မီးစက်ဖြင့် ဘက်ထရီအားသွင်းနေစဉ် မြစ်ကြီးနား မြို့တော်ခန်းမရှေ့ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်တွင် နံနက်စာစားရင်း စကားစမြည် ပြောပါသည်။
 “ဆရာ ကချင်ပြည်နယ်နဲ့ ဧရာဝတီမြစ်အကြောင်း ဖြေပေးပါ။ ညကျ ဆရာနဲ့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခန်း မှတ်တမ်းရိုက်ချင်ပါတယ်” ဟု ကျွန်တော်က တင်ပြပါသည်။ ဆရာက ခေတ္တစဉ်းစားပြီး “ရပါတယ်” ဟု ဖြေသည်။
 တစ်ဆက်တည်းမှာပင် ကချင်ပြည်နယ်၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး အခြေအနေများကို ရှင်းပြနေသည်။ ဆရာနှင့် စကားပြောနေသည်မှာ တစ်နာရီခွဲလောက် ကြာသွားသည်။ ဘက်ထရီ (၈) တောင့် အားသွင်းထား သည်မှာ အားပြည့်မည်မထင်သေး။ သို့သော် မြစ်ဆုံသို့သွားရန် ရှိနေသေး သဖြင့် အားမပြည့်တပြည့်ဖြင့်ပင် ဧည့်ရိပ်သာသို့ ပြန်လာကြသည်။ ဆရာ ချစ်စံဝင်းက မြစ်ဆုံသွားရန် ကားစီစဉ်နေဆဲ ဖြစ်သည်။

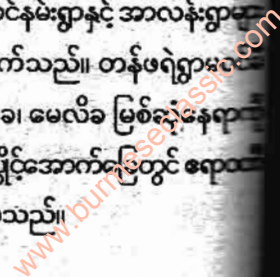
ဧရာဝတီဧည့်ရိပ်သာ အပေါ် ထပ်ဝရံတာတွင် ဆရာဌေးမောင်ကို တွေ့ရသည်။ ကျွန်တော်နှင့် တတိယအကြိမ် ပြန်လည်ဆုံခြင်း ဖြစ်သည်။ ပထမအကြိမ်က မြရိပ်ညိုရွှင်ရယ်ဟော်တယ် ဧရာဝတီခရီးစဉ် လျှပ်တစ် ပြက်ရိုက်စဉ်က ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအကြိမ်က ငွေတာရီဝတ္ထုတိုဆု (၁၉၈၇) ဆုပေးပွဲအခမ်းအနားတွင် ကျွန်တော် ဆုယူစဉ်က ဖြစ်သည်။ ယခု တတိယအကြိမ် မြစ်ကြီးနားမြို့ ဧရာဝတီဧည့်ရိပ်သာမှာ ဖြစ်သည်။ ဆရာဌေးမောင်က သူ့အနားမှ ဆရာကြီးများဖြင့် မိတ်ဆက်ပေးသည်။ ပုပု ၀၀ သဘောကောင်းလှသော အငြိမ်းစားဗိုလ်မှူးကြီး ပီကျော်ဟန်၊ ၀၀ ထောင်ထောင်မောင်မောင် ကွမ်းမပြတ်ဝါးနေသော ဆရာသိန်းသန်းထွန်း၊ သူ့ဇနီး အင်းလေးသန္တာခင်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ ဆရာ အောင်မြတ်ကျော်၊ ဦးဆွဲ (မောင်သစ္စာ) စသည့်ဆရာကြီးများကို ပေးမြင် ရသည်။ ဧရာဝတီဧည့်ရိပ်သာတွင် ရှိနေသော ဧည့်သည်များမှာလည်း သူတို့ ပင်တည်း။

ဆရာ လယ်တွင်းသားစောချစ်က ဆရာဌေးမောင်တို့နှင့် စကားပြော
 နေသည်။ ကျွန်တော်က မြစ်ဆုံရိုက်ကူးရေးအတွက် စီစဉ်နေရသည်။
 မြစ်ဆုံတွင် ကချင်တိုင်းရင်းသူနှစ်ဦး မြစ်ဆုံအကြောင်းပြောပြပုံရိုက်ကူး
 မည်ဖြစ်ရာ ပြောရမည်စကားများကို ကျွန်တော်စာကြမ်းရေးသည်။
 ဆရာလယ်တွင်းသားစောချစ်က နေရာဒေသအမည်နာမများကို အချော
 ပြင်ပေးသည်။ နံနက်ထမင်းစားပြီးမှပင် မြစ်ဆုံရိုက်ကူးရေးစတင်ရန်
 လူတွေ့ရော ကားတွေပါ အဆင်သင့်ဖြစ်တော့သည်။

မြစ်ဆုံသို့ ကားဖြင့်သွားကြသည်။ ဆရာကြီးများနှင့် စာပေခရီးအဖွဲ့
 လူငယ်များမှာ မနေက မြစ်ဆုံကို ရောက်ခဲ့ကြပြီဖြစ်၍ လိုက်မလာတော့။
 ဦးချစ်စံဝင်းနှင့် သူ၏ဇာတ်ပုံဆရာနှစ်ယောက်၊ ကျွန်တော်တို့မြဝတီရုပ်/
 သံအဖွဲ့၊ ကချင်တိုင်းရင်းသူနှစ်ဦး စုစုပေါင်း (၁၀) ယောက်သာ
 ပါဝင်သည်။

မြစ်ကြီးနားမှ ထွက်လျှင်ထွက်ချင်း စီတာပူရွာကို တွေ့သည်။ ဧရာ
 ဝတီမြစ်ကူး (ဗလမင်းထင်) တံတားကြီး ဆောက်လုပ်နေသည့်နေရာဖြစ်
 သည်။ ရွှေအရောင်းအဝယ်လုပ်သည့် ရွာကလေးလည်း ဖြစ်သည်။
 ထို့နောက် မန်စိမ်းရွာကို ဖြတ်ရသည်။ ၎င်းရွာမှ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း
 ကချင်ပြည်နယ်သို့ရောက်ခဲ့စဉ် တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအတွက်
 လူထုအစည်းအဝေး ကျင်းပခဲ့သည်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ဆရာတ
 တောင်ရွာ၊ မန်စိမ်းရွှေစက်ရွာ၊ ကဝါရွာ၊ နောင်နမ်းရွာနှင့် အာလန်းရွာ
 ကို ဖြတ်ကျော်ပြီးနောက် တန်ဖရွာသို့ရောက်သည်။ တန်ဖရွာမှ
 ရှုမျှော်ခင်းကြည့်သည် ဗျူးပွိုင့်ရှိသည်။ မေခ၊ မေလီခ မြစ်ဆုံနေရာ
 အပေါ်စီး ခပ်ဝေးဝေးမှ လှမ်းမြင်ရသည်။ ဗျူးပွိုင့်အောက်ခြေတွင် ဧရာဝတီ
 မြစ်ဖျားအစက ကွေ့ကောက်စီးဆင်းနေလေသည်။

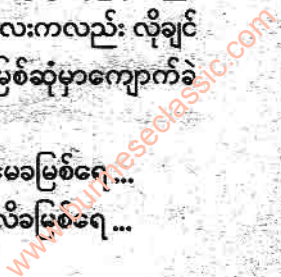

လမ်းတစ်လျှောက်လုံးတွင် သစ်တောဝါးတောများနှင့် ကြည်လင်
အေးမြသော ရေစီးရှိသည့် ချောင်းကလေးများကို ဖြတ်ကျော်လာရသည်။
မိုးအခါ ကျောက်တုံးကြီးများပေါ်မှ ချောင်းကလေးများ ချိုင့်ထဲခန့်ဆင်း၍
ရေတံခွန်များ ဖြစ်ပေါ်နေတတ်ကြောင်း သိရသည်။ ကားသည်
ကုန်းတက်ကလေးများကို အဆင့်ဆင့်ဦးမော့တက်လာပြီး တန်ဖရဲရွာထဲသို့
ဝင်သည်။

တန်ဖရဲသည် မြစ်ဆုံ၏ကမ်းပါးပေါ်မှာရှိသော ရွာတန်းရှည်ဖြစ်၏။
သို့သော် ကျဉ်းမြောင်းသောရွာတန်းမဟုတ်။ သူ့နောက်တွင် ကျယ်ပြော
သော ခြံဝင်းများ ရှိနေသည်။ စာသင်ကျောင်းနှင့် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကို
ရွာထဲတွင် ခန့်ခန့်ညားညား မြင်ရသည်။ အိမ်ခြေများကိုလွန်သော် ဈေးဆိုင်
တန်းသို့ရောက်သည်။ ဆိုင်တန်းနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်တွင် မြစ်ဆုံကို စီးမိုး
မြင်ရလေသည်။

ကျွန်တော်တို့ရောက်ရှိချိန်မှာ မြစ်ရေနည်းချိန်ဖြစ်သဖြင့် မြစ်ဆုံ
အလှကို ပီပီသသမြင်ခွင့်ရသည်။ မတ်စောက်သော ကမ်းပါးပေါ်မှ ဖြစ်
အိရီလျှောဆင်းပြီးနောက် ဖြူလွသောသောင်ပြင်ကို ဖြတ်ရသည်။
သောင်ပြင်နှင့် မြစ်ဆုံရေစပ်အကြားတွင် ကျောက်စရစ်တော ရှိသည်။
အလှအပန်းပျိုး၊ အရောင်အပန်းပျိုး၊ ပုံသဏ္ဍာန်အပန်းပျိုးရှိသော ကျောက်ခဲ၊
ကျောက်တုံးလေးများပေါ် ဖြတ်နင်းသွားရသည်။ အလှဆုံးတစ်လုံးကို
အောက်ကြည့်သည်။ နောက်တစ်လုံးက သည့်ထက်ပိုလှနေပြန်သည်။
အရောင်တွင် လင်းလက်နေသည့် ကျောက်ခဲကလေးကလည်း လိုချင်
အထိစရာပင်။ သဘာဝကိုချစ်တတ်သူအဖို့ မြစ်ဆုံမှာကျောက်ခဲ
အောက်၍ ဆုံးမည်မဟုတ်။

သည်ဘက်က သွက်လက်ဖျတ်လတ်သော မေခမြစ်ရေ...
တိုဘက်က အေးဆေးငြိမ်ညောင်းသော မေလိခမြစ်ရေ...

ခြေရင်းမှာ ရင့်ကျက်တည်ငြိမ်စွာ စီးဆင်းနေသည် ဧရာဝတီ ...

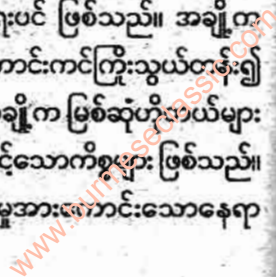
အင်ခိုင်ဘွန်သည် ဧရာဝတီကို ပထမဦးဆုံး ထိန်းကျောင်းရသည့် ဧရာမတောင်ကြီးတစ်ခု။

ကျွန်တော်သည် ရေစပ်မှနေ၍ မြစ်ဆုံကျောက်အငူစွန်းရှိရာသို့ တဖြည်းဖြည်း တိုးဆင်းသွားသည်။ ဓာတ်ပုံ ကိုသန်းဖေ (ဧရာဝတီ) က ဓာတ်ပုံရိုက်နေရင်းမှ “မသွားနဲ့၊ မသွားနဲ့” ဟု လှမ်းအော်သည်။ ကျောက်အငူစွန်းနေရာသည် ရေနက်ပိုင်းဖြစ်၍ အန္တရာယ်ရှိသည်။

ရေကြောင်းပညာရပ်သဘောအရ ကျောက်အငူစွန်းရှိရာနေရာသည် အပြင်ဘက်ကမ်း၊ ရေနက်ကြောင်းရှိရာ နေရာဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်တို့ ရပ်နေရာမှာ အတွင်းဘက်ကမ်း ရေတိမ်နေရာဖြစ်သည်။ မေခန့်နှင့် မေလိခ တို့သည် အထက်မှ အောက်သို့ (အညာမှ အကြေ) သို့ စီးဆင်းရသည်သာ မက ဗဟိုခွါအား၏ သက်ရောက်မှုကြောင့် အပြင်ဘက်ကမ်းမှ အတွင်း ဘက်ကမ်းဆီသို့ ကန်လန်ဖြတ်၍လည်း စီးဆင်းနေရ၏။ ထိုနေရာတွင် တည့်တည့်ရေစီးနှင့် ကန်လန်ရေစီး နှစ်ခုပေါင်းကာ ရေဝဲဖြစ်နေသည်။

ထိုသဘောကို ကျွန်တော်မသိသဖြင့် မြစ်ဆုံကျောက်စွန်းရှိရာသို့ တိုးဆင်းသွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ရေကိုချစ်သော်လည်း ရေကူးတတ်သူ မဟုတ်။ ရေစီးအကြောင်း နားမလည်လျှင် ရေနက်ပိုင်း မဆင်းသင့်။ မြစ်ဆုံ သို့လာကြည့်သူများ သတိထားစရာအချက်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

မြစ်ဆုံဒေသသို့ ရောက်ခဲ့သည့်စာရေးဆရာတိုင်း တူညီသောအတွေး တစ်ခုရှိသည်။ ၎င်းမှာ မြစ်ဆုံဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးပင် ဖြစ်သည်။ အချို့က မြစ်ဆုံ ဟိုဘက်ကမ်းနှင့် သည်ဘက်ကမ်း ကောင်းကင်ကြီးသွယ်တန်း၍ ခရီးသည်ပို့ဆောင်ရေး လုပ်စေချင်သည်။ အချို့က မြစ်ဆုံဟိုဘက်ကမ်းများ တည်ဆောက်စေချင်သည်။ အမှန်ပင် ဖြစ်သင့်သောကိစ္စများ ဖြစ်သည်။ မြစ်ဆုံရွှေခင်း မြစ်ဆုံဒေသသည် ဆွဲဆောင်မှုအားကောင်းသောနေရာ

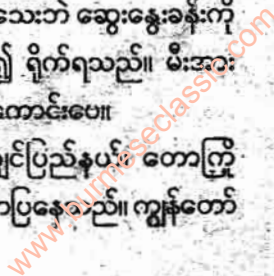
ဖြစ်သည်။ အဆင့်မြင့်ဝန်ဆောင်မှုများဖြင့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ ရှာဖွေနိုင်သည်။ သမိုင်းရေးအရ မြန်မာ့ရေးမြေလူမျိုးကို ဖြစ်တည်စေခဲ့သည့် ရောဝတီအစကိုလည်း တန်ဖိုးတက်စေချင်သည်။

ပြည်တွင်းခရီးသည်များ မြစ်ဆုံကိုလာကြည့်ကြသည်။ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များလည်း ရံဖန်ရံခါ ရောက်လာတတ်သည်။ မြစ်ဆုံအလှကို ကြည့်ကြသည်။ မြစ်ဆုံဘဝအတွက် အကြံအမျိုးမျိုးပေးကြသည်။ စည်းကမ်းမဲ့ ရွှေကျင်ခြင်းများ၊ အမှိုက်ပစ်ချခြင်းများကြောင့် မြစ်၏ဘဝပျက်စီးစေသည်ဟု ဆို၏။ ကျွန်တော်တို့အနေဖြင့် မြစ်ဆုံကိုပို၍လှအောင် မဖန်တီးနိုင်ကြသေးဘူးဆိုလျှင် ရှိစေတော့။ မြစ်ဆုံကို အကျည်းတန် အရုပ်ဆိုးအောင်မလုပ်မိကြစေဖို့ အထူးသတိထား ရှောင်ကြဉ်ကြရပါမည်။

ဆရာ လယ်တွင်းသားစောချစ် စီစဉ်လွတ်ပေးလိုက်သော ကချင်တိုင်းရင်းသူ မထူးနှင့် မအားရွယ် (ရွယ်လန်း) တို့ အကူအညီဖြင့် မြစ်ဆုံအကြောင်းပြောပြပုံကို နေရာမျိုးစုံမှ ရုပ် / သံ ရိုက်ကူးကြသည်။ အနီးအနားတစ်ဝိုက် မြစ်ပေါ်မှ ထင်းဖောင်နှင့် မြစ်ဘေးမှ ရွှေကျင်သည့်နေရာများကိုလည်း အမိအရ မှတ်တမ်းတင်ကြသည်။ ဉာဏ်တော် ၄၅ တောင်မြင့် မြစ်ဆုံစေတီကို ဦးခိုက်ကန်တော့ပြီးနောက် မြစ်ဆုံမှ ပြန်လာခဲ့ကြသည်။

ရောဝတီ ဧည့်ရိပ်သာ ပြန်ရောက်တော့ ညနေ ၅ နာရီခွဲနေပြီ။ ညဆွေးနွေးခန်း ရိုက်မည်ဟု ချိန်းထားသဖြင့် ဆရာ လယ်တွင်းသားစောချစ်က စောင့်နေသည်။ ကျွန်တော်တို့ ထမင်းမစားသေးဘဲ ဆွေးနွေးခန်းကို ဆက်ရိုက်ကြသည်။ မီးက မလာ၊ မီးစက်ဖွင့်၍ ရိုက်ရသည်။ မီးအားမကောင်းသဖြင့် အရုပ်များ အလင်းအမှောင် မကောင်းပေ။

ဆရာ လယ်တွင်းသားစောချစ်က ကချင်ပြည်နယ်မှ တောကြိုတောင်ကြားအားလုံး ငြိမ်းချမ်းရေးရနေပုံကို ပြောပြနေသည်။ ကျွန်တော်

ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဧရာဝတီ

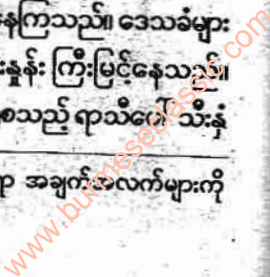
ထော့ ဗီဒီယိုကင်မရာကို ချောင်းကြည့်ရင်း လျှပ်စစ်မီးကောင်းကောင်း ရလျှင် အရုပ်တွေလှလာမှာပဲဟု တွေးနေမိလေသည်။

လျှပ်စစ်မီးအကြောင်းတွေးမိတော့ ကျိန်ခကို သတိရသည်။ ငြိမ်းချမ်း ရေးရပြီး သည်ဘက်ခေတ်ပိုင်းတွင် ကျိန်ခ ရန်ခ လျှပ်စစ်ရုံကို သိန်း ၆၀၀ အကုန်အကျခံ၍ နိုင်ငံတော်က တည်ဆောက်ပေးထားသည်။ မြစ်ကြီးနား မြို့၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုအပ်ချက် တစ်ဝက်ကျော်ကို ကျိန်ခက ထုတ်ပေးနေသည်။ သို့သော် ရေနည်းချိန် နွေရာသီတွင်မူ တစ်ညလျှင် နာရီပိုင်းလောက်သာ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပေးနိုင်သည်။ ကျွန်တော်တို့ ရောက်ရှိချိန်တွင် နာရီပိုင်းလောက်သာ သူထက်ကြီးသော လောပိတကြီး ပင် ရေနည်း၍ ချူချာနေသည်ဟု သတင်းကြားရသည်။ ကမ္ဘာ့ အယ်နီညို သတင်းများကလည်း အဆက်မပြတ် ကြားနေရဆဲ။

နောက်တစ်နေ့တွင် မြစ်ကြီးနားမြို့ပေါ် သို့လည်ပတ်ကြည့်ကြသည်။ တည်ဆောက်ဆဲ ဗလမင်းထင်* ဧရာဝတီမြစ်ကူးတံတားကြီးကို မြင်ရ သည်။ ဧရာဝတီမြစ်၏ အထက်ပိုင်းအကျဆုံးသော တံတားဖြစ်သည်။ တံတားပေါ်မှဖြတ်ပြီး မြစ်ကြီးနား - ဝိုင်းမော် - မံစီ - မိုးမောက် - ရွှေကူ - ဗန်းမော် ဒေသများအချင်းချင်း ကူးလူးဆက်ဆံနိုင်ကြမည် ဖြစ်သည်။

မြစ်ကြီးနားသည် ဧရာဝတီမြစ်ဘေးတွင်ရှိသော်လည်း ဒေသခံ ပြည်သူတို့သည် မြစ်ရေနှင့် စိုက်ပျိုးရေးကို စိတ်မဝင်စားကြ။ ရွှေကျင်ဖို့ ကျောက်စိမ်းတူးဖို့ စိတ်အားထက်သန်နေကြသည်။ ရွှေငွေ ရတနာ လာရာ သူများကလည်း မြစ်ကြီးနားတွင် ဥဒဟို ဝင်ထွက်နေကြသည်။ ဒေသခံများ ရေလိုက်လွဲနေသဖြင့် မြစ်ကြီးနားတွင် ကုန်ဈေးနှုန်း ကြီးမြင့်နေသည်။ အမှန်ဆိုလျှင် နာနတ်၊ လိမ္မော်၊ လိုက်ချို၊ ဂရိတ်ဖရုစသည် ရာသီပေါ် သီးနှံ

* ဗလမင်းထင်တံတား (မြစ်ကြီးနား)၊ စီမံကိန်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို နောက်ဆက်တွဲ (စ) တွင် ကြည့်ပါ။

များကို ပြည်တွင်းပြည်ပ ဈေးကွက်ဝင်အောင် ကြီးပမ်းစိုက်ပျိုးသင့်သည်။
ဝါရှောင်ဆည်၊ ရေသောက်ဧရိယာတိုးချဲ့၍ ဆန်စပါးနှင့် အခြားသီးနှံများ
ပိုမိုစိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ သို့သော် သည်ဒေသခံများက ရတနာကိုမြေလှန်ရှာ
ပြီး ဆန်ကို ဈေးကြီးကြီးပေး ဝယ်စားနေကြသည်။ ရေရှည်တွင် တွက်ချေ
မကိုက်ကြ။

မြစ်ကြီးနားတွင် ဧရာ၊ သီတာ၊ ရန်ကြီးအောင်၊ ဒူးကတောင်၊ ကျွန်းပင်
သာ၊ အေးစေတီ၊ မြေမြင့်၊ ယုဇန၊ ကချင်စု၊ ရွှေညောင်ပင်၊ မြို့မ၊ မင်းရပ်၊
မြို့သစ်၊ ခေမာသီရိ အောင်နန်းရိပ်သာ၊ ရှမ်းစုတောင်နှင့် ရှမ်းစုမြောက်ဟူ၍
ရပ်ကွက် (၁၇) ရပ်ကွက်ရှိ၏။ ရပ်ကွက်အားလုံးကို ကျွန်တော်တို့မရောက်
နိုင်။ ကမ်းနားလမ်းရှိ သာသနာ့ဗိမာန်တော်ကြီးကိုပင် အပြေးအလွှား
သွား၍ လျှပ်တစ်ပြက် ဖူးမြော်ခဲ့ရပါသည်။

မြစ်ကြီးနားဈေးထဲတွင် စားစရာ တိုလီမိုလီ ဝယ်လာခဲ့ပြီးနောက်
ဆိပ်ကမ်းသို့ ဆင်းလာကြသည်။ ဝိုင်းမော်မှ ဝင်လာသော ဇက်ရေယာဉ်က
ဆိပ်ကမ်းသို့ ကပ်လာသည်။ ဇက်ပေါ်မှ သစ်ထုတ်လုပ်ရေး ဆင်ငါးကောင်
ဆင်းလာသဖြင့် ကိုထိန်ဝင်း၊ ညောင်ဦးသန်းဌေးတို့က ဓာတ်ပုံ တဖျပ်ဖျပ်
ရိုက်ယူသည်။ ဆင်နှင့် ဧရာဝတီဆိပ်ကမ်း တွဲဖက်တွေ့ရခဲ့သော မြင်ကွင်း
ဖြစ်သည်။

အင်ဂျင်နှစ်လုံးတပ် စက်လှေပေါ်ရောက်သည်အထိ ဆရာ
လယ်တွင်းသားစောချစ်က လိုက်ပို့နှုတ်ဆက်ပါသည်။ စက်လှေထွက်
သည်တိုင် လက်ပြု၍ မဆုံးသေး။ မြစ်လယ်သို့ စက်လှေရောက်သည်နှင့်
ဆရာ မောင်သက်ကြူက မှတ်စုစာအုပ်လေးထုတ်ပေး၍ ကဗျာစပ်လေ
သည်။

.....
တောင်များ၏ အခြေ

www.burmeseclassic.com

မြစ်များ၏အစ

ဘဝ၏ သမိုင်း

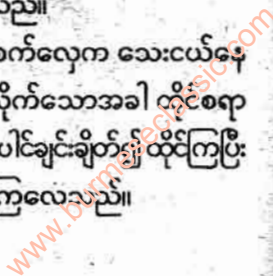
.....

.....။

မြစ်၏ ကျောက်တွင်းဆီသို့

ခေတ်ခရီးသွားသူတို့မြစ်ကြီးနားမှထွက်ခွာလာပြီးနောက် ဂျော့တီ
 မြစ်လယ်စက်လှေကလေးပေါ်တွင် အချင်းချင်းမိတ်ဆွေဖွဲ့ကြလေသည်။
 သက်ကြီးဝါကြီး စာရေးဆရာကြီးများမှာ ဌေးမောင်၊ ပီကျော်ဟန်၊ ကဗျာ
 ဆရာများအနေဖြင့် မောင်သက်ကြူ၊ သိန်းသန်းထွန်း၊ အင်းလေးသန္တာခင်၊
 သမိုင်းသုတေသနအဖြစ် အောင်မြတ်ကျော်၊ မောင်သစ္စာ၊ သတင်းသမား
 များအဖြစ် မောင်နွယ်အောင်(ဒဂုံဆောင်)၊ တင်ဝင်း (ကသာ)၊ ဓာတ်ပုံ
 သမားများအဖြစ် ထိန်ဝင်း၊ ညောင်ဦးသန်းဌေး၊ သန်းဖေ (ဂျော့တီ)၊ အမျိုး
 သားစေပေဆုရစာရေးဆရာများအနေဖြင့် ချစ်စံဝင်း၊ စာပေဗိမာန်စာပေဆု
 ရသူများအနေဖြင့် မင်းဗေဒါ (ပွင့်ဖြူ)၊ အောင်ကိုမြင့် နွယ်နီမဂ္ဂဇင်းမှ
 ထင်အောင်ကျော်၊ ငွေဇော်နွယ်စသည်ဖြင့် လက်ရှိစာနယ်ဇင်းများတွင်
 သက်ဝင်လှုပ်ရှားနေသူများ လျင်မြန်စွာ မိတ်ဆွေဖြစ်သွားလေသည်။
 ဆရာဝန်များ၊ ဘူမိကျောင်းသားများ၊ မန္တလေး စာပေပြန့်ချိရေးသမားများ
 စသည့် လေ့လာသူအများအပြားပါဝင်လာပါသည်။

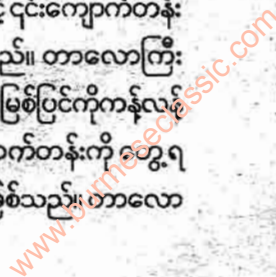
စာပေခရီးသည် လူ (၄၀) နှင့်စာလျှင် စက်လှေက သေးငယ်နေ
 သည်။ စက်လှေပေါ်မှ အထုပ်အပိုးများတင်လိုက်သောအခါ ထိုင်စရာ
 နေရာပင်မရှိတော့။ စက်လှေခေါင်မိုးပေါ်တွင် ပေါင်ချင်းချိတ်၍ ထိုင်ကြပြီး
 ဂျော့တီကို စိတ်ဝင်စားစွာ စူးစမ်းကြည့်လာခဲ့ကြလေသည်။

မြစ်ကြီးနားမှ ရေမိုင် (၄၅) အကွာတွင် တာလောကြီးရွာသို့ ရောက်သည်။ တာလောကြီးရေဆိပ်တွင် ကြိမ်များစုပုံထားသည်ကို ဦးစွာတွေ့ရသည်။ ယမထာကြိမ်၊ ကြိမ်နီ၊ တောင်ကြိမ်၊ ရေကြိမ်၊ သပ်ကြိမ် ကြိမ်အမျိုးမျိုးထွက်သည်။ ဗန်းမော်မှကုန်သည်များ လာဝယ်ကြသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ယခင်က တာလောကြီးသို့ မည်သူမျှမလာရဲကြ။ ရွာခံများပင် ရွာထဲမှာမနေရဲ။ ပြည်တွင်းသောင်းကျန်းမှုဒဏ်ကို တာလောကြီးမရှုမလှခံခဲ့ရသည်။ သစ်ဝါးကြိမ်ခုတ်အလုပ်မလုပ်ရဲ၊ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးမစားရဲ။ ရွာခံရှမ်း-ဗမာများ ဖြစ်သလိုနေ၊ ဖြစ်သလိုစား၊ ဖြစ်သလိုစခန်းသွားနေကြရသည်။ ယခုမူ တာလောကြီးသည် ငြိမ်းချမ်းရေအရသာကို တစ်ဝကြီးခံစားရင်း ဟန်ကျပန်ကျဖြစ်နေကြသည်။ ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့ ဆရာတော် ဦးဝိလာဘ၏ ဒက္ခိတာ ရာမကျောင်းတွင် ခေတ္တနားနေပြီး ရွာထဲလျှောက်ကြည့်ကြသည်။ ဦးချစ်စံဝင်းက ကြက်ခြေနီ ဟန်နီဒူးနန်းဘွဲ့ရ စိုင်းအောင်လိုင်မြင်၏ညီနှင့် ဓာတ်ပုံတွဲရိုက်နေသည်။ တာလောကြီးရွာတန်းရှည်ကြီးကို ကျွန်တော် လမ်းဆုံးအောင်မလျှောက်နိုင်ကြ။ လမ်းဘေးဝဲယာဈေးဆိုင်များတွင် တစ်ဆိုင်ဝင် တစ်ဆိုင်ထွက် အားပေးပြီး ရေဆိပ်သို့ ပြန်ဆင်းလာကြသည်။

ဧရာဝတီမြစ် တာလောကြီးအထက်တွင် မြစ်ပြင်ကို ကန်လန်ဖြတ်နေသော ကျောက်တန်းကြီးတစ်ခုရှိသည်။ မြစ်ကမ်းဝဲယာအနီးအနားတွင် ဘာဆန်း၊ တာဆိုင်၊ တာလောကြီး ရွာများတည်ရှိသဖြင့် ၎င်းကျောက်တန်းကို တာကျောက်တန်းဟု ကျွန်တော်အမည်ပေးခဲ့သည်။ တာလောကြီးအောက် ရေမိုင် (၁၃) မိုင်အကွာ အရိန္ဒမာရွာအနီးတွင် မြစ်ပြင်ကိုကန်လန်ဖြတ်၍ စင်းစင်းကြီးလဲလျောင်းနေသော ဒုတိယကျောက်တန်းကို တွေ့ရသည်။ သူကနာမည်ရှိပြီးသား အရိန္ဒမာကျောက်တန်းဖြစ်သည်။ တာလော

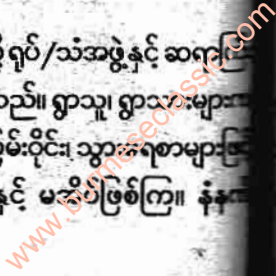

ကြီးနှင့် ဆင်ဘိုအလယ်လောက်တွင် ဧရာဝတီမြစ်အနောက်ဘက်မှ မိုးကောင်းချောင်းစီးဝင်နေသည်။ တာလောကြီ-ဆင်ဘို (၃၉) မိုင် ကွာဝေးပြီး ကြားတွင် ရွာ (၁၄) ရွာရှိသည်။ ညောင်ပင်သာရွာနှင့် မန်ဖန်ရွာမှာ ထင်ရှားသည်။ ညောင်ပင်သာမှတစ်ဆင့် တရုတ်ပြည်ဘက်သို့ သွားနိုင်သည်ဟု သိရသည်။ လွတ်ချိုကျွန်းနှင့် မန်ဖန်ရွာကိုကျော်လွန်ပြီးနောက် ဆင်ဘိုရွာသို့ ရောက်ရှိသည်။

ဆင်ဘိုသည် ပထမမြစ်ကျဉ်း၏ ထိပ်ဝရွာအဖြစ် ထင်ရှားသည်။ ရှေးယခင်က မြို့ကြီးတစ်မြို့ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ဆို၏။ ဆင်ဘိုရွာသား ဦးလှထွန်းက မြို့ရိုးနေရာကို လိုက်ပြသည်။ သို့သော် သမိုင်းကျောက်စာနှင့် အခြားမှတ်တမ်း အခိုင်အလုံမတွေ့ရပေ။ ငဆောင်ချမ်း၊ ကောင်းတုံ၌ တရုတ်-မြန်မာစစ်ပွဲများဖြစ်ပွားစဉ် မြန်မာစစ်သူကြီးတို့၏ ဆင်တပ်များ ဆင်ဘိုတွင် စစ်စခန်းချခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

ဆင်ဘိုသည် ဧရာဝတီမြစ်ကိုအမှီပြု၍ ရှင်သန်နေရသောရွာကြီးဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီက ဆင်ဘိုရှိ လူဦးရေ ၁၀၀၀ ကို လုပ်ကိုင်ကျွေးမွေးပြီး အိမ်ခြေ ၂၈၀ ကို ပခုံးထမ်းထားရသည်။ သွားလာရေးအတွက်လည်း ကျောခင်းပေးထားရသေးသည်။ စက်တပ်ရေယာဉ်အသင်း ဖွဲ့စည်းထားပြီး စက်လှေ (၂၈) စင်းဖြင့် ဆင်ဘို-ညောင်ပင်သာ သမိုင်းရေဆန်ခရီးကို နေ့စဉ်လိုင်းထွက်နေသည်။ လူစီးခ ၁၀၀ ကျပ်ဖြစ်၏။ ကုန်စည်ဝယ်ယူသူ ဆောင်ရေးအတွက် အထက်မြစ်ကြီးနား၊ အောက်မန်မော်ထိ ဆန်တက်စုန်ဆင်းလေ့ရှိသည်။

ဆင်ဘိုတွင်ညအိပ်သည်။ ကျွန်တော်တို့ရုပ်/သံအဖွဲ့နှင့် ဆရာကြီးများက ရွာထဲရှိ စာတိုက်စခန်းပေါ်တွင် အိပ်သည်။ ရွာသူ၊ ရွာသားများက စောင့်နှင့်ဖျာများလာပေးသည်ပြင် ရေခွေးကြမ်းဝိုင်း၊ သွားအရစာများဖြင့် ဧည့်ခံပြီး စကားဝိုင်းဖွဲ့သည်။ တော်တော်နှင့် မအိပ်ဖြစ်ကြ။ နံနက်

အိပ်ရာထနောက်ကျသဖြင့် နံနက်ဝေလီဝေလင်း ဆင်ဘိုဈေးခင်းကို
 ကြည့်လိုက်ရပေ။ နံနက်မိုးမလင်းမီ မိုးလင်းစ လုပ်ငန်းခွင်မဝင်မီ အခြေခံ
 စားသောက်ကုန်များ တက်သုတ်ရိုက် ဈေးခင်းတည်ခြင်းဖြစ်သည်။
 နေထွက်လျှင်ဈေးသိမ်းပြီ။ ရှမ်းပြည်တွင် ငါးရက်တစ်ဈေး၊
 သုံးရက်တစ်ဈေး မြင်ဖူးသည်။ နေမထွက်မီဈေးကို သည်တစ်ခါသာ မြင်
 နေသည်။ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး ဆင်ဘိုရွာ၌သာရှိမည်ထင်သည်။

နံနက် ၉ နာရီခွဲ နေပွင့်ချိန်၊ စတေလ်ကင်မရာနှင့် ရုပ်/သံကင်မ
 ဆုများရိုက်ကွင်းအတွက် နေအလင်းလုံလောက်စွာရချိန်တွင် ဆင်ဘိုမှ
 တောင်ထွက်ခဲ့ကြသည်။

မြစ်ကြေကို မျှော်ကြည့်လိုက်လျှင် ဧရာဝတီသည် တောင်များကြား
 ငြိမ်သက်စွာပျောက်ကွယ်သွားပြီ။

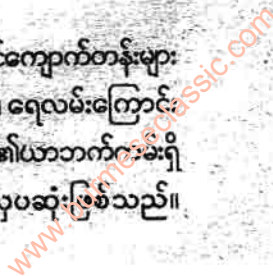
ဧရာဝတီ ဘယ်ပုံဘယ်နည်း ကွေးကောက်ထိုးဖောက်၍ တောင်များ
 ကိုအံ့တုခဲ့သနည်း။

တောင်များသည် ဘယ်ပုံဘယ်နည်းဝိုင်းရံပိတ်ဆို့တားဆီး၍
 ဧရာဝတီကို ရန်ပြုခဲ့သနည်း။

သီလို့ဇောဖြင့် စိတ်သည် ရှေ့သို့အားသွန်ပြေးနေသော်လည်း
 သဘာဝဆောင်အန္တရာယ်ကြောင့် စက်လှေသည် ပြေးညှင်းစွာခုတ်မောင်း
 နေလေသည်။

ဆင်ဘိုရှေ့ ရေစုန် (၁)မိုင်၊ မြင်သာရွာအရောက်တွင် ပထမမြစ်
 တွင်းကို ထင်ရှားပီသစွာ စမြင်ရသည်။

ပထမမြစ်ကျဉ်းအတွင်း သဘာဝကျောက်ဆောင်ကျောက်တန်းများ
 ရှိသည်။ ၎င်းတို့ သဘာဝအလှရှုခင်းများဖြစ်သလို၊ ရေလမ်းကြောင်း
 သဘာဝ သဘာဝအန္တရာယ်များလည်း ဖြစ်သည်။ မြစ်၏ယာဘက်ကမ်းရှိ
 ကျောက်တန်းသည် အထင်ရှားဆုံးနှင့်အလှပဆုံးဖြစ်သည်။

ဘူမိဗေဒလေ့လာသူများအတွက်လည်း စိတ်ဝင်စားစရာအကောင်းဆုံးနေရာဟု ဆိုပါသည်။

ပရော့ကျောက်တန်းသည် ပထမမြစ်ကျဉ်း၏ အကျဉ်းဆုံးအပိုင်းဖြစ်၍ မြစ်ဟိုဘက်ကမ်းနှင့် သည်ဘက်ကမ်း ကိုက် (၅၀) မျှသာကွာပါတော့သည်။ ပရော့ကျောက်တန်းနေရာတွင် မြစ်ရေကြီးလာလျှင်ရေသည် အထက်သို့ဆန်တက်ပြီးမှ စုန်ကွေ့ပြန်ဆင်းလာတတ်သည်။ ထိုနေရာကို ပဝီးရေပြန်ပရော့ရေလည်ဟု ခေါ်သည်။ ပဝီးရေပြန်ရောက်သည့်အခါ မြစ်ရေမှာတစ်ကျော့ကွေ့၍ ပရော့သို့ပြန်လည်ဝင်လာသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ပထမမြစ်ကျဉ်းအတွင်း မိကျောင်းရုပ်၊ ဖားရုပ်၊ ဆင်ရုပ်၊ လက်မပုံစံတို့နှင့်တူသော ရေလယ်ကျောက်ဆောင်ကျောက်တန်းများကို ဖြတ်ကျော်ရသည်။ ပတူကောင်များ အော်မြည်သကဲ့သို့တဝီတဝီအသံကြားရတတ်သည်။ လက်သီးဆုပ်ခန့် အခေါင်းအပေါက်များပါသော ပတူကျောက်ဆောင်ကိုလည်း မြင်ရသည်။ ဧရာဝတီမရောက်မီ ရေလယ်ကျောက်ဆောင်ကြီးနှစ်ခုပေါ်တွင် ရွှေမင်းဝံဘုရားနှင့်ကြက်တန်းစင်ဘုရားများကို ဖူးမြော်နိုင်ပါသည်။

ပထမမြစ်ကျဉ်း၏ မြစ်ကမ်းပါးများသည် ပေ ၆၀ ထက်မမြင့်ကြပါ။ မြစ်ကြောင်းနှင့်ယှဉ်လျက်မြစ်ကိုထိန်းကွပ်ထားသော တောင်တန်းကြီးများမှာမူ ၃၀၀၀ ကျော်ထိ မြင့်ပါသည်။ မြစ်ကမ်း၏ ဝဲ/ယာတွင် စိမ်းစိမ်းစိုစိုသဘာဝသစ်တောကြီးများ ပေါက်ရောက်နေသည်။ စိမ်းညိုညိုမှောင်မိုက်မြဲတောတောင်နှင့် လွမ်းချင့်စဖွယ်မြစ်အလယ်မှာ တကယ်တော့ မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းလှပါသည်။

ပထမမြစ်ကျဉ်းအတွင်း ရွှေကျင်စခန်းများစွာရှိသည်။ မြစ်ကျဉ်းတစ်လျှောက်လုံးမှ ရွှေရရှိသည်။ ဖားကျောက်စခန်း၊ ခွေးပိုးစခန်းတို့

အများဆုံးရရှိကြောင်းသိရသည်။ ဧရာဝတီ စာပေခရီးအဖွဲ့ ခွေးငှက်ခန်းတွင် ခေတ္တအနားယူ နေလည်စာစားပြီး ရွှေကျင်နေသည့်မိသားစု (၅) စု ဘဝကို စပ်စုလေ့လာကြသည်။ သူတို့ တစ်လ ပျမ်းမျှ တစ်သောင်းခွဲဖိုးလောက် ရသည်ဟု ဆို၏။ တောခေါင်ခေါင် တောင်မို့မို့ ချောင်ကျကျအရပ်၏ စားဝတ်နေရေးစရိတ်ကို ထည့်တွက်လိုက်လျှင် ထမင်းဝရုံပဲရှိပါသည်ဟု ရှင်းပြကြလေသည်။

ပထမမြစ်ကျဉ်းသည် သစ်တော၊ ဝါးတော၊ ရွှေတော၊ ကျောက်ဆောင် တောကြီး ဖြစ်၏။ ရှုခင်းအလှပေါသော အလှတောကြီးဟုလည်း တင်စား နိုင်၏။ ခက်သည်မှာ ရေကြောင်းသွားလာရေးအတွက် အခက်အခဲဖြစ်နေ ၏။ ကျွန်တော်တို့ရောက်ရှိချိန် ရေနည်းချိန်ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် စက်လှေ ကလေးသည် ကျောက်ဆောင်တောကြီးကို ကွေ့ကာဝိုက်ကာ အန္တရာယ် ကြီးစွာ ဖြတ်ကျော်ရသည်။ မိုးအခါ မြစ်ကြီးတစ်ခုလုံး၏ ရေစီးအားသည် တိုက် ၅၀ မြစ်ကျဉ်းအတွင်း တွန်းထိုးစီးဆင်းလာသည်ဖြစ်၍ ကျောက်ဆောင်များကို ကွေ့နိုင်ရှောင်နိုင်ဖို့ မလွယ်တော့ပေ။ မော်တော် သင်္ဘောရေယာဉ်ကြီးများ မည်သည့်အခါမျှ မသွားလာနိုင်ပါပေ။

မြစ်သည် ကျောက်တောင်၊ ကျောက်ဆောင်များအတွင်း ဖြတ်သန်း နှိပ်ဆင်းနေသောကြောင့် မြစ်ကျဉ်းနေရာကို ဒေသခံ တိုင်းရင်းသားတို့က 'ကျောက်တွင်း' ဟု ခေါ်ကြသည်။ ကျောက်တွင်းဝတွင် ငါးရှာမည်။ ကျောက်တွင်းထဲတွင် ရွှေကျင်မည်။ ပေသုံးထောင်ကျော်မြင့်သော သက်ညှိုးတောင်ကြီးပေါ်မှ ငုံ့ကြည့်လိုက်လျှင် ဧရာဝတီသည် တကယ် ကျောက်တွင်းလေးတစ်ခုပေ ... ။ တစ်သက်မမေ့နိုင်စရာ အလွန်လှပ သာယာသည်မြင်ကွင်းကို ရင်တွင်းမှာ ခံစားကြည့်နိုင်ဖို့ မြစ်ကျဉ်း၏ ကျောက်တွင်းဆီသို့ တစ်ခါတစ်ခေါက် သွားရောက် စုန်ဆင်းကြည့်ကြပါစို့။

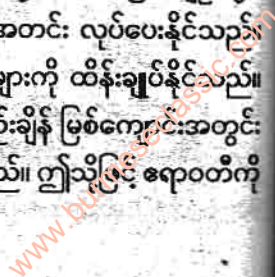
www.burmeseclassic.com

ပထမမြစ်ကျဉ်းသည် ရေစုန်အတိုင်း မြင်သာမှစ၍ မြစေတီအထိ ၃၆ မိုင်ကျော် ရှည်လျားသည်။ မြစ်၏အရှေ့ဘက်တွင် မြစ်ကြောင်းနှင့် ပြိုင်လျက် ဘူမိချိုင့်ဝှမ်းဟောင်းကြီးရှိသည်။ ယခင် မြစ်ကြောင်းအဟောင်း ဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်ကြသည်။

ပထမမြစ်ကျဉ်းတွင် ရေလမ်းအတွက် အသုံးမချနိုင်လျှင် အခြား နည်းလမ်းဖြင့် အသုံးချနိုင်ဖို့ စဉ်းစားသင့်သည်။ မကြာသေးမီက ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ နှစ်ကုန်ပိုင်းလောက်က တရုတ်တို့သည် သူတို့၏ ကမ္ဘာ့တတိယ အကြီးဆုံး ယန်စီမြစ်ကြီးကို ပိတ်၍ ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်ယူရန် စီစဉ် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည်။ ကုန်ကျစရိတ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၉ ဘီလီယံ ရှိမည်ဟု ဆို၏။ လျှပ်စစ်စွမ်းအား ၁၈၂၀၀ မီဂါဝပ် ရရှိမည်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ရေအားလျှပ်စစ် စီမံကိန်းကြီး ဖြစ်၏။

ပထမမြစ်ကျဉ်းကိုပိတ်၍ ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်ယူနိုင်သော အနေအထားရှိသည်။ ဧရာဝတီအထက်ပိုင်းဒေသများတွင် သဘာဝသယံဇာတ ပစ္စည်းပေါများသော်လည်း လျှပ်စစ်ဓာတ်အားအခက်အခဲကြောင့် မည်သည့်စက်မှုလုပ်ငန်းမျှ မဆောင်ရွက်နိုင်ချေ။ ဆင်ဘိုကဲ့သို့ ရွာများတွင် ညဦးပိုင်း ရပ်ရွာမီးလင်းရန် ကိုယ်ထူကိုယ်ထ မီးစက်ဆောင်ထားရသည်။ လျှပ်စစ်မီးသာရလျှင် တာလောကြီးတို့၌လည်း ဆန်စက်၊ ဆီစက်၊ ပဲခွဲစက်၊ အိမ်တွင်းစက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမည်ဖြစ်သည်။

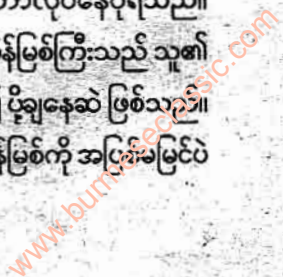
မြစ်ကြောင်း ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေးအတွက် ပထမမြစ်ကျဉ်းတွင် ရေကာတာ တည်ဆောက်ပြီး ရေအလျော့အတင်း လုပ်ပေးနိုင်သည့် မလိုအပ်ဘဲ မြစ်ပြင်အဝှမ်း ကျယ်လာခြင်းများကို ထိန်းချုပ်နိုင်သည်။ ရေများချိန် ရေကို လှောင်ထားမည်။ ရေနည်းချိန် မြစ်ကျောင်းအတွင်း လိုအပ်သော ရေစူးရအောင် ရေလွှတ်ပေးမည်။ ဤသို့ဖြင့် ဧရာဝတီကို မိမိအလိုရှိသလို ခိုင်းနိုင်ပေမည်။

ပထမမြစ်ကျဉ်းတွင် သစ်ဝါး၊ သားငါး၊ ရတနာရွှေငွေ ရသည်။
 နောင်တွင် ခရီးသွားလုပ်ငန်းအရင်းအမြစ်အဖြစ် နိုင်ငံခြားငွေရစေရမည်။
 စက်မှုနိုင်ငံသို့ ရှေ့ရွှေ့ ရေအားလျှပ်စစ် ရစေရမည်။ သဘာဝက ရစေတော့
 ဟု လက်ဆောင်တနှင့်တပိုး ပေးထားသည်။ ကျွန်တော်တို့က အလှ
 ထိုင်ကြည့်ရုံဖြင့် အားရကျေနပ်မနေသင့်။ ရအောင်ယူ၍ တိုးတက်အောင်
 လုပ်မှ ဧရာဝတီလည်း စီးဆင်းရကျိုးနပ်ပေလိမ့်မည်။

ရွှေမန်းမော်သာတဲ့ကမ်းဆီသို့ ရေလမ်းမှ လာခဲ့မယ်

ရာဇဝင်အစောင်စောင်တွင် မကြာခဏဖတ်ဖူးသော သမိုင်းသင်ရိုး
 များတွင် မကြာခဏ သင်ဖူးသော သတင်းစကားများ မကြာခဏကြားရဖူး
 သော် ရုပ်ပုံ၊ တတ်ပုံများတွင် အခါအားလျော်စွာ မြင်ရဖူးသော နာမည်
 ကျော် ဗန်းမော်မြို့သို့ ကျွန်တော်တို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီ။ ထော်လာဂျီများ၊
 မြင်းလှည်းများ၊ ကုန်တင်ကားကြီးများ၊ စက်လှေများ၊ သင်္ဘောများ ဗန်းမော်
 ဆိပ်ကမ်းတွင် ရှုပ်ယှက်ခပ်နေသည်။ မြစ်ကမ်းနဖူးတွင် ဧရာမ သစ်လုံးကြီး
 များက အစုလိုက် အပုံလိုက် အုပ်စုဖွဲ့၍ ဧရာဝတီမြစ်ရေစီးကို ခပ်တည်
 တည် ဝိုက်ညွှန်နေသည်။ မြစ်ပြင်မှ ဧရာမသောင်ပြင်ကြီးကလည်း မြစ်ကမ်း
 ပါးကို မထေမဲ့မြင်ကြည့်လျက် နယ်ချဲ့ရန်တာစုနေသည်။ ဧရာဝတီမြစ်
 သည် သောင့်ပြင်နှင့် ကမ်းပါးကြား ရေစီးသံဖြင့် ဟိုဘက်တိုးတိုးပြောလိုက်၊
 သည်ဘက်တိုးတိုးပြောလိုက်ဖြင့် အောင်သွယ်တော်လှုပ်နေပုံရသည်။
 ဤသောင့်ပြင်ကြီးကို မွေးဖွားပေးလိုက်သည့် တာပိန်မြစ်ကြီးသည် သူ၏
 ရေစီးနှင့်အတူ ဧရာဝတီမြစ်အတွင်း သဲများကို ခိုး၍ ပို့ချနေဆဲ ဖြစ်သည်။
 ဗန်းမော်သာ ကဗျာဆရာတစ်ယောက်ကမူ တာပိန်မြစ်ကို အပြစ်မြင်ပဲ
 ချစ်ခင်စွာ ကဗျာဖွဲ့ခဲ့၏။

‘တာပိန် - ဧရာ၊ မြစ်နှစ်မြွာတို့
 ကြည်သာပွေ့ဖက်၊ လက်ချင်းဆက်၍
 ချစ်သက်မြဲမြဲ၊ အဝိဋ္ဌာန်ဖြင့်
 ဆုပန်ဆုံရာ၊ မြို့ဖူးစာ’ (တဲ)

သည်မြစ်ဆုံရေကို သောက်မိလျှင် ဖြူဖြူချောချော ဗန်းမော်သူ တစ်ယောက်ကို ရန်နိုင်သည်ဟု ကိုယ့်ဘာသာတွေးရင်း ကျွန်တော် ပြုံးမိ သည်။ ဗန်းမော်ရေကိုသောက်မိလျှင် ဗန်းမော်မြေမှာ နေချင်စိတ်များ ပေါ်လာပါမည်။ ဗန်းမော်သည် ရာဇဝင်သမိုင်းထဲက ဗန်းမော်မဟုတ်တော့။ ခေတ်သစ် စနစ်သစ်အတွင်းသို့ တိုးတက်ရေးလမ်းကြောင်းပေါ်မှ ဗန်းမော် ဖြစ်နေလေပြီ။

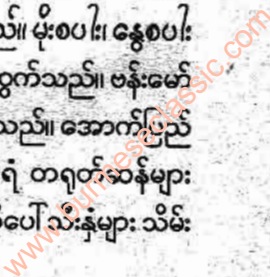
ကျွန်တော်တို့ ဗန်းမော်သို့ရောက်သောအခါ စက်လှေပေါ်မှ သင်္ဘောပေါ် သို့ပြောင်းကြရသည်။ နှစ်ထပ်သင်္ဘောကြီးမှာ ကျွန်တော်တို့ လူ (၄၀) အတွက် ကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်း ရှိလှသည်။ အပေါ်ထပ် စက်မောင်း ခန်းရှိသည့် ဦးပိုင်းယာဘက်တွင် ကျွန်တော်တို့ မြဝတီရုပ် / သံအဖွဲ့နှင့် ဆရာကြီးများ နေရာယူကြသည်။ ဝဲဘက်တွင် ဆရာချစ်စံဝင်းနှင့် ဓာတ်ပုံ ဆရာတို့ နေသည်။ အောက်ထပ်မှ အပေါ်ထပ်ဦးပိုင်းသို့ လှေကားများ သီးခြားရှိသည်။

အောက်ထပ်ပဲ့ပိုင်းမှ အပေါ်ထပ်သို့တက်သော ပင်မလှေကားကြီး လည်း သီးခြားရှိသည်။ အပေါ်ထပ်ပဲ့ပိုင်းသည် လေသာဆောင်သင်္ဘော ဖြစ်ပြီး အခန်းကာထားခြင်းမရှိ။ အလယ်ခြမ်းမှနေ၍ သံဆန်ခါ ကာထား သည်။ ဝဲဘက်ခြမ်းတွင် စာရေးဆရာများ တန်းစီအိပ်ကြသည်။ ယာဘက် ခြမ်းတွင် စားပွဲ၊ ကုလားထိုင်များ ခင်းကျင်းထားပြီး အစည်းအဝေးပွဲလုပ်ရန် စာပေဆွေးနွေးပွဲပွဲလုပ်ရန် နေရာအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ ဆရာ မောင်သက်ကြူနှင့် မောင်နွယ်အောင် (အဂုံဆောင်) မှာ ထိုနေရာမှာပင် ကုလားထိုင်များကြား ခြင်ထောင်ထောင်၍ အိပ်ကြသည်။

အောက်ထပ်တစ်ထပ်လုံးမှာ ထမင်းဟင်းချက်ပြုတ်ရန်၊ ထမင်းစားရန်၊ လက်ဖက်ရည်ကြမ်းဝိုင်းသောက်ရန် နေရာအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ သန်သန်ရှင်းရှင်း ကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်းဖြင့် ခရီးစဉ်တစ်လျှောက် စိတ်ချမ်းချမ်းသာသာ သွားရမည့် နေရာထိုင်ခင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ အားလုံး နေရာချထားပြီးသောအခါ လည်ပတ်လေ့လာရေး အစီအစဉ် ဆွဲကြသည်။

ကျွန်တော်တို့ မြဝတီရပ် / သံအဖွဲ့ကို ဗန်းမော်ပြန်ကြားရေးနှင့် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးဦးစီးဌာနမှ ဦးမင်းခိုင်က လာခေါ်သည်။ မြင်းလှည်းလေးတစ်စီးဖြင့် ဗန်းမော်မြို့ကိုပတ်ကြည့်ကြ၏။ တစ်မြို့လုံးကို ကုက္ကိုပင်စိမ်းစိမ်းစိုစိုများ အုပ်မိုးထားသည်။ ကတ္တရာလမ်းဟောင်းကြီးများမှာ အကောင်းကြီးမဟုတ်လှသော်လည်း သွားလာ၍ ရနေသေးသည်။ လမ်းများမှာ ဟိုချိုး သည်ကွေ့ဖြင့် အကွေ့တိုင်းတွင် ထော်လာဂျီများကို လွတ်အောင်ရှောင် နေရသည်။ ကမ်းနားလမ်းတွင် ထော်လာဂျီများ စီတန်းနေသည်။ မြန်မာပြည်တွင် ထော်လာဂျီအများဆုံးမြို့ဟု ဆိုရမည်။

ထော်လာဂျီပေါ်တွင် ရာသီကုန်သီးနှံအမျိုးမျိုးကိုတွေ့ရသည်။ ကျွန်တော်တို့ရောက်ရှိချိန် ဖရဲသီးပေါ်ချိန်ဖြစ်၍ ထော်လာဂျီပေါ်မှာရော၊ ဈေးတွင်းမှာရော၊ ကမ်းနားလမ်းတစ်လျှောက်မှာရော၊ ဆိပ်ကမ်းမှာရော၊ ဖရဲသီးစိမ်းစိမ်းများ မြင်နေရသည်။ ဖရဲသီး၊ သရက်သီး၊ ပိန္နဲသီး၊ မြေထောက်ပဲ စသည့် ရာသီပေါ်သီးနှံမျိုးစုံကို ဗန်းမော်အနောက်ဘက်ကျေးရွာများနှင့် ဗန်းမော်အရှေ့ဘက် ဧရာဝတီမြစ်လယ်ရှိ ကျွန်းများပေါ်တွင် စိုက်ပျိုးကြကြောင်း သိရသည်။ ဗန်းမော်မှာ စပါးလည်းစိုက်သည်။ မိုးစပါး၊ နွေစပါး စိုက်ဧက (၈၁၆၁၃) ရှိရာ စပါးတင်း (၄၉၈၈,၃၈၅) ထွက်သည်။ ဗန်းမော်ခရိုင် လူဦးရေမှာ (၃၂) ရှိသဖြင့် မစားလောက်ဟုဆိုသည်။ အောက်ပြည်အောက်ရွာမှ ဆန်ကိုဝယ်စားရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ တရုတ်ဆန်များ ဝင်လာတတ်သည်။ တရုတ်များကမူ ဗန်းမော်မှ ရာသီပေါ်သီးနှံများ သိမ်းကျုံးဝယ်သွားတတ်သည်။

တရုတ်များသည် ယခုမှ ဗန်းမော်ကိုလာသူများမဟုတ်။ မြန်မာ့ သမိုင်းစဉ်တစ်လျှောက်လုံး ဗန်းမော်တွင် အဝင်အထွက်ရှိနေသူများဖြစ် သည်။

‘ဗန်းမော်သည် တရုတ်ပြည်အတွက် ထုတ်ကုန်၊ သွင်းကုန်များ ဖလှယ်ပေးရာ ဈေးမြို့ကြီးဖြစ်၏။ တရုတ်ပြည်လုပ်ကြေးအိုးခွက်များ၊ ကော်ဇောနှင့်အနွေးထည်များကိုသာ ငွေကြေးနှင့်ရောင်းဝယ်ကြသည်။ အခြားကုန်များကို ကုန်ချင်းဖလှယ်ကြသည်။ တရုတ်ကုန်များကို အနောက်ဘက် ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်းထိ သယ်ယူကြသည်။ ဝါဂွမ်းကို ပိန်း ကော ဟုခေါ်သော ဝမ်းပြားပြားလှေကြီးများဖြင့် ဗန်းမော်အထိ သယ်ယူ သည်။ လှေတစ်စင်းတွင် ပိဿာ (၁၀,၀၀၀) မှ (၂၅,၀၀၀) ထိ တင်ပြီ ရှေး (၃) ပေခွဲမျှရှိသော ရေပြင်* တွင် သွားနိုင်သော ပိန်းကောများဖြစ် သည်’

မြစ်ရေကျချိန်၌ လှေကြီးများသည် လမ်းခရီးနှစ်နေရာ သုံးနေရာတွင် ရပ်ကာ ဝန်လျှော့ပေးရသည်။ သို့မှသာ ရေတိမ်သွားလာနိုင်သည်။

ဗန်းမော်မှ ကုန်ပစ္စည်းများကို သမ္ဗန်ခံကာ ဆောက်ထားသော ဖောင် ဖြင့် တာပိန်မြစ်သို့ ဆန်တက်သယ်ယူသည်။*

ပြောင်းလဲတိုးတက်လာသော ယနေ့ကာလတွင် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး လုပ်ငန်းများကို စနစ်တကျစီမံချက်ချ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ မြန်မာ-

+ လက်ရှိ ဗန်းမော်-ကသာ ရေစူးမှာ (၃) ပေ (၉) ပေလက်မဖြစ်ရာ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၁၅၀ ကျော်က ရေစူးသတ်မှတ်ချက်နှင့် မကွာလှပေ။ ဤကား ဧရာဝတီ မြစ်အထက်ပိုင်းသည် ယနေ့တိုင် မပျက်စီးသေးကြောင်း သာဓကတစ်ခုဖြစ် သည်။

* A Narrative of the Mission Sent by the governor general of India to the Court of Ava in 1855*by Sir Henry Yule.

တရုတ် ချစ်ကြည်ရေး ပိုမိုခိုင်မြဲစေရန်၊ နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှု ပိုမိုတိုးတက်
 လာစေရန်၊ နိုင်ငံတော် ရသင့် ရထိုက်သည် အခွန်အခများ အပြည့်အဝ
 ရရှိစေရန်၊ ကုန်စည်စီးဆင်းမှုပိုမိုလွယ်ကူစေရန် စသည်ရည်ရွယ်ချက်များ
 ချမှတ်၍ ကြပ်မတ်ဆောင်ရွက်နေသည်။ ယခင်က ဗန်းမော်တွင် နယ်စပ်
 ကုန်သွယ်ရေး မြို့နယ်မန်နေဂျာအဆင့်လောက်သာ ထားခဲ့၏။ ယခုမူ
 အဆင့်မြင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးရုံးဖွင့်လှစ်ထား
 သည်။

ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့သည် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးရုံးနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်
 လဖက်ရည်ဆိုင်တွင် နံနက်စာ စားသောက်ကြသည်။ ဧရာဝတီတံတားပုံဆရာ
 အဖွဲ့လည်း ရောက်နှင့်နေသဖြင့် လူစုံသွားသည်။ မြန်မာ-တရုတ်နယ်စပ်
 သွားကြည့်ကြရအောင်ဆိုသောအခါ ဓာတ်ပုံဆရာအဖွဲ့ကလည်း
 လိုက်မည်ဟု ဝမ်းသာအားရ ထအော်သည်။ သွားနိုင်၊ မသွားနိုင် ပြန်ဆက်
 မှ ဦးမင်းခိုင်ကိုမေးကြည့်သောအခါ သူချင့်ချိန်စဉ်စားနေလေသည်။
 ကားတစ်စီးချော့ခွဲထားပါသည်။ မြို့တွင်းရိုက်ကူးရေးသွားလာရန်အတွက်
 သာဖြစ်သည်။ နယ်စပ်သွားရန်အစီအစဉ်မရှိဟု ဆိုပါသည်။ မြန်မာ-
 တရုတ် နယ်စပ်ရှိ လွယ်ကျင်-လိုင်ယင်း သို့ (၅၆) မိုင်ဝေးရာ တစ်ဦး
 (၁၀၀၀) ကျပ်ပေးရပါမည်။ လမ်းအခြေအနေ၊ ကားအခြေအနေအရ
 နေချင်းပြန်နိုင်ဖို့လည်း အတတ်မပြောနိုင်ပါ။ ဧရာဝတီခရီးစဉ်အရလည်း
 သည်လောက်အတွင်းပိုင်းအထိဝင်ကြည့်ရန် မရည်ရွယ်သဖြင့် တရုတ်ပြည်
 ဘက် ခြေတစ်လှမ်းချဖို့ကိစ္စ လက်လွှတ်လိုက်ရပါတော့သည်။

တရုတ်ပြည်ဘက်မသွားနိုင်တော့သော်လည်း ကျွန်တော်အတွေးက
 တရုတ်ပြည်ဘက်ရောက်နေပါသည်။ ဗန်းမော်၊ ဧရာဝတီ၊ တရုတ်ဆိုသည်
 မှာလည်း အတွေးရှုပ်စေသည့် စကားလုံးများမဟုတ်ပါလော။ ကျွန်တော်
 တို့ထက် ခေတ်စော၍ တွေ့ခဲ့ဖူးသူများမှ မြတ်တို့ကျန်သည် စပရိုင် Sprye
 တို့သားအဖနှင့် သောမတ်စပီးယား Thomas Spears ဖြစ်ပါသည်။

www.burmeseclassic.com

ပဲခူးနယ်ရှိ ဗြိတိသျှကုန်သည်များရော၊ အထက်မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဗြိတိသျှ ကုန်သည်များပါ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ဧရာဝတီလမ်းကြောင်း ဗန်းမော်မှ တစ်ဆင့် နောက်ဖက်ပေါက်မှ ဝင်နိုင်မဝင်နိုင်တွေးတောကြံစည်လျက်ရှိ ကြသည်။ စပရိုင်တို့ သားအဖကလည်း ဤအကြံဉာဏ်ကို လက်ခံရန် (ဘုရင်ခံချုပ် ဒါလဟိုဇီထံ) ထပ်တလဲလဲ တိုက်တွန်းလျက်ရှိသည်။

သောမတ်စပီးယားမှာ ယူနန် - ဗန်းမော် တိုက်ရိုက်လမ်းဖွင့်ရန် ပထမဦးဆုံး အကြံပေးသူဖြစ်သည်။ သူ့အဆိုအရ ယူနန်မှ တရုတ်တို့သည် မြင်း၊ လား၊ နွား ဝန်တင်များနှင့် ဗန်းမော်သို့ရောက်ရှိနိုင်လျှင် ဗြိတိသျှ ရထားများအနေဖြင့် ဤဝန်တင်လမ်းကြောင်းအတိုင်း အဘယ်ကြောင့် မသွားလာနိုင်ဘဲ ရှိအံ့နည်းဟူ၍ ဖြစ်သည်။

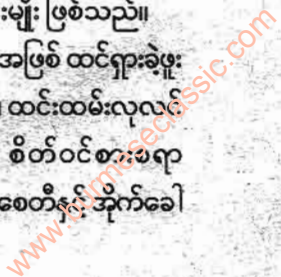
ခေတ်ဟောင်းတွင် ဗန်းမော် - တရုတ် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ဗန်းမော် (ဧရာဝတီ) ရေလမ်းသည် သမိုင်းဇာတ်ဆောင်များ ဖြစ်ခဲ့ကြသကဲ့သို့ ခေတ်သစ်တွင်လည်း နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး၏ အဓိကဇာတ်ကောင်များ ဖြစ်နေပါသည်။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ယူနန်ပြည်နယ်၊ ယူနန် စက်မှုသွင်းကုန် ထုတ်ကုန် ကော်ပိုရေးရှင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ပို့ဆောင်ရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်တွင်းရေးကြောင်းပို့ဆောင်ရေးဌာနတို့ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ပထမပတ်တွင် သင်္ဘောတည်ဆောက်ရေး သင်္ဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်အတွင်း ကုန်စည်တင်ပို့သွားလာ ရေးအတွက် ကုန်တင်စိတ်သင်္ဘောများ၊ စက်တပ်သင်္ဘောများ တည်ဆောက် ကြမည် ဖြစ်သည်။ သင်္ဘောအစီးရေ (၄၀) ကျော်ကို ပထမသုတ်၊ ဒုတိယ သုတ် စသည်ဖြင့်ခွဲ၍ မှာယူပြေးဆွဲမည် ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ ယူနန်ပြည် နယ်သည် ဗန်းမော်မှတစ်ဆင့် ဧရာဝတီရေလမ်းကြောင်းကို အသုံးပြုကာ ပင်လယ်ရပ်ခြားသို့ ကုန်စည်တင်ပို့နိုင်လျှင် မြန်မာ - တရုတ် နှစ်နိုင်ငံ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာမည် ဖြစ်သည်။

ဗန်းမော်တွင်လည်း သင်္ဘောကျင်းများ၊ ကုန်သိုလှောင်ရုံများ၊
 ကွန်တိန်နာများ တည်ဆောက်ရန် တာရှည်နေပြီ ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၊
 ထူနန်ပြည်နယ်ရှိ ထိန်ချူးခရိုင်၊ လုံချမ်ခရိုင်၊ ယင်ကျန်းခရိုင်တို့ကလည်း
 ဗန်းမော်နှင့်ဆက်သွယ်ရန် လမ်းများ ဖောက်လုပ်ဆက်စပ်ထားသည်။
 ထို့ကြောင့် ဗန်းမော်သည် ဧရာဝတီဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးများ၏ ထိပ်ဆုံး
 ဆိပ်ကမ်း ဖြစ်လာပေတော့မည်။

အမိဧရာဝတီသည် နိုင်ငံတိုးတက်ရေးအတွက် ဒေါ်လာရှာပေး၏။
 နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးအတွက် ချစ်ကြည်ရေးကို ဆောင်ကြဉ်းပေး၏။
 သမိုင်းတစ်လျှောက်လုံး ဧရာဝတီသည် မဖောက်ပြန်ခဲ့။ ကျွန်တော်တို့
 သည်သာ ကာလများစွာ တိုးတက်ရေးကိုရှေးမရွှံနိုင်ဘဲ နောက်ကျန်နေခဲ့
 ခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေးမိလေသည်။

ကျွန်တော်တို့လက်ဖက်ရည်ဆိုင်မှအထွက်တွင် မြင်းလှည်းမှ
 ထားသို့ ပြောင်းစီးရသည်။ 'ဗန်းမော်မှာ ပြောစရာလည်းများတယ်၊ ပြစရာ
 ထည်း များတယ်၊ ဘယ်ကို အရင်သွားမလဲ' ဟု ဦးမင်းခိုင်က မေးသည်။
 'ထင်ရှားတဲ့နေရာကို သွားပါ။ ဧရာဝတီနဲ့လည်း ဆက်စပ်တဲ့နေရာမျိုးပေါ့'
 ဟု ကျွန်တော်ဖြေလိုက်သည်။ ဦးမင်းခိုင်က ရွှေကျေးနားဘုရားသို့ လိုက်ပို့
 သည်။ ဘုရားပွဲတော်ကျင်းပနေချိန်လည်းဖြစ်၊ ဆွမ်းတော်ကြီးလောင်းလှူ
 ချိန်နှင့် တိုက်ဆိုင်နေသဖြင့် ဘုရားပရဝဏ်၌ လူများ ကြိတ်ကြိတ်တိုး
 ဆည်ကားနေသည်။ ကြက်ပျံမကျ စည်ကားသည်ဟူသော စကားအဓိပ္ပာယ်
 တို့ ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ပေါ်လွင်စေသော မြင်ကွင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

ရှေးတုန်းက ဤနေရာသည် စမ္မာနဂိုရ်ပြည်ကြီးအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့ဖူး
 ၏။ ဗြဟ္မာရကုမ္မာရမင်း၊ သမီးတော် မုဒ္ဒန္တာမင်းသမီး၊ ထင်းထမ်းလုလင်
 ဒိုက်ခေါတော်တို့၏ ဇာတ်လမ်းပုံပြင်လေးမှာ စိတ်ဝင်စားစရာ
 ကောင်း၏။ ယနေ့တည်ရှိနေသော ရွှေကျေးနားမဟာစေတီနှင့် အိုက်ခေါ

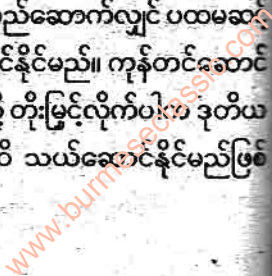
တော်စေတီတို့မှာ ဤပုံပြင်၏ သက်သေသာခကများ ဖြစ်သည်။ သမိုင်း
ကျောက်စာ အတိအကျ မတွေ့ရသဖြင့် ပုံပြင်ဟုဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အမှန်
မှာ ဖြစ်ရပ်မှန် ရာဇဝင်ဟုပင် ဆိုသင့်ပါသည်။

ရွှေကျေးနားမဟာစေတီ ပရဂုဏ်အတွင်းရှိ ဥပုသ်ဇရပ်တစ်ဆောင်
ပေါ်မှနေ၍ အရှေ့တောင်သို့ လှမ်းကြည့်လျှင် ရော့ဝတီ - တာပိန်မြစ်ဆုံရာ
အရပ်ကို မြင်ရသည်။ 'တာပိန်မြစ် ပယောဂကြောင့် ဗန်းမော်ဆိပ်ကမ်း
ပျက်ရတာပဲ' ဟု ဦးမင်းခိုင်က ရှင်းပြပါသည်။

တာပိန်မြစ်သည် တရုတ်ပြည်အတွင်း ၅၅ မိုင် ရှည်လျားပြီး မြန်မာ
နိုင်ငံအတွင်း ၂၅ မိုင် ဖြတ်သန်းစီးဆင်း၍ ဗန်းမော်အနီး ရော့ဝတီမြစ်နှင့်
ပေါင်းဆုံခြင်း ဖြစ်သည်။ တာပိန်မှ သဲ၊ နုန်း၊ သယ်ဆောင်ပို့ချမှု များပြား
သည့်အတွက် မြစ်ဆုံတွင် သောင်ထွန်းကာ ဗန်းမော်နှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်
တွင် ကျွန်းကြီးများဖြစ်လာသည်။ မြစ်ရေက ဗန်းမော်ဆိပ်ကမ်းကို ရေဦး
တိုက်သဖြင့် ကမ်းပါးပြိုကာ ဆိပ်ကမ်းရွေပေးရသည်။ ဆိပ်ကမ်းက မြို့နှင့်
ဝေးသွားသဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစရိတ်တက်ကာ ကုန်ဈေးနှုန်းလည်း
မြင့်တက်သွားသည်။

လက်ရှိ ဗန်းမော်ဆိပ်ကမ်းမှာ မိုးတွင်းအခါ၌သာကောင်းစွာအသုံးပြု
နိုင်သည်။ ကုန်တန်ချိန် (၁၀၀/၁၅၀) ခန့်တင်ဆောင်နိုင်ပြီး လှေ/
သင်္ဘောငယ်များသာ ဝင်/ထွက်နိုင်သည်။

ဗန်းမော် တပ်ကလေးဆိပ်တွင် ပထမဆင့်တစ်ခုလျှင် တန် ၅၀၀
သင်္ဘောနှစ်စီးကပ်နိုင်မည့် ဆိပ်ကမ်းနှစ်ခုတည်ဆောက်လျှင် ပထမဆင့်
တွင် တစ်ကြိမ်လျှင် တန် ၂၀၀၀ တင်ဆောင်နိုင်မည်။ ကုန်တင်ဆောင်
နိုင်မှုပမာဏကို တန် ၅၀၀ မှ တန် ၁၀၀၀ သို့ တိုးမြှင့်လိုက်ပါ။ ၁ ဒုတိယ
အဆင့်တွင် တစ်ကြိမ်လျှင် တန် ၄၀၀၀ ထိ သယ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်
ကြောင်း ဦးမင်းခိုင်က ရှင်းပြလေသည်။

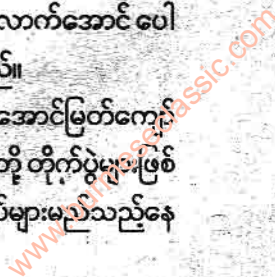

ဤအစီအမံကို စဉ်းစားလျှင် ဆိပ်ကမ်းကုန်လှောင်ရုံစနစ်၊
ယန္တရားသုံး ကုန်တင်ကုန်ချစနစ်၊ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်များတစ်ပြိုင်တည်းပါဝင်
လာမည်ဖြစ်၍ ဆိပ်ကမ်းစနစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမည်ဟု ဆိုပါသည်။

ကျွန်တော်တို့သည် တာပိန်-ရောဝတီအဝေးရှင်များကို ရွှေကျေးနား
ဘုရားပေါ် မှရိုက်ကူးပြီးနောက် ရှင်ပင်ချမ်းသာဘုရား၊ ဓာတ်ပေါင်းစုစေတီ၊
သာသနာ့ဗိမာန်တော်၊ ဈေး၊ ကျောင်းတို့ကိုလှည့်ပတ်ရိုက်ကူးမှတ်တမ်းတင်
ကြပါသည်။

ကျောက်ပုထိုး-ရွှေကူ-ဗန်းမော် (၆၆)ကေဗွီ မဟာဓာတ်အားလှိုင်း
တည်ဆောက်ရေးကိုလေ့လာပြီးနောက် ဗန်းမော်ရိုက်ကူးရေးအစီအစဉ်ပြီး
ဆုံးပါသည်။ ဆိပ်ကမ်းသို့အပြန်တွင် ဗန်းမော်ဆိပ်ကမ်းဟောင်းတစ်နေရာ
၌ သင်္ဘောကြီးတစ်စင်းနစ်မြုပ်နေသည်ကို ပြန်လည်ဆယ်ယူပုံများအား
ဝင်ကြည့်ခဲ့ရသေးသည်။ ကျွန်တော်တို့စီးရမည့် ပဒုမ္မာသင်္ဘောပေါ် ရောက်
ခါနီးတွင် “ရွှေတွင်းကိုပြချင်သေးတယ်ဗျာ” ဟု ဦးမင်းနိုင် က
တဖျစ်တောက်တောက်ပြောနေသေးသည်။ ကျွန်တော်တို့လည်း ကြည့်ချင်
ပါသေးသည်။ ဗန်းမော်ရွှေဝယ်ယူရေးစခန်း (ဗန်းမော်၊ မိုးမောက်၊ မံစီ)မှ
တစ်နှစ်လျှင် ရွှေ ၁ ပိဿာမှ ၇ ပိဿာထိဝယ်ယူရရှိခဲ့ကြောင်းသိရသည်။
ထို့ကြောင့် ကျောက်စိမ်းထွက်သော ဖားကန်ကို ကျောက်မှော်ဟု
ခေါ်ကြသလို ဗန်းမော်ကိုလည်း ရွှေမှော်ဟု ခေါ်နေကြပါသည်။ ရွှေမှော်
တွင် ကျွန်တော်တို့ရွှေအစအနကိုမျှမမြင်ခဲ့ရပါ။ သို့သော် မြေအောက်တွင်
ရွှေငွေရတနာ စိန်ကျောက် ဇယံတောက်၍ကစားနိုင်လောက်အောင် ပေါ
များနေမည်ဖြစ်ကြောင်း ကျွန်တော်တို့ယုံကြည်ပါသည်။

သင်္ဘောပေါ်တွင် ဆရာသိန်းသန်းထွန်း၊ ဆရာ အောင်မြတ်ကျော်
ဦးလှူးကြီး ပီကျော်ဟန်တို့က မြန်မာနှင့်မွန်ဂိုတာတာတို့ တိုက်ပွဲများဖြစ်
ပွားခဲ့သည့် ငဆောင်ချမ်း၊ ကောင်းစင်၊ ကောင်းတုံအရပ်များမည်သည့်နေ

ဧရာဝတီကို စုန်ဆင်းပါသနည်းဟူသော မေးခွန်းများကို ဆရာချစ်စံဝင်းက ဖြေပါသည်။

ဤခရီးစဉ်ကို 'ဧရာဝတီစာပေခရီး (၁)' ဟု အမည်ပေးထားပါသည်။ နောင်တွင် (၂) (၃) (၄) အလားတူခရီးစဉ်များ လာဦးမည်သဘောဖြစ် သည်။ ချင်းတွင်း၊ တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်း၊ ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသများသို့ ဆက်လက်သွားမည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဤခရီးစဉ် (၁) ကို ဇေကမ္ဘာဦးခင်ရွှေအမှူးပြု၍ ဦးချစ်စံဝင်းက သူကိုယ်တိုင်ဦးဆောင်သွားမည်ဖြစ်သည်။ မည်သူမည်ဝါပါရမည်ဟု အကန့်အသတ်မထားဘဲ လူ ၅၀၊ ၁၀၀ စီးနိုင်မည်လေ့၊ သင်္ဘောကြီးဖြင့် စားစရိတ်၊ ခရီးစရိတ်တာဝန်ခံမည်ဖြစ်ရာ ဧရာဝတီကိုချစ်မြတ်နိုးပြီး အကျိုးရှိအောင်လုပ်နိုင်စွမ်းရှိသူ မည်သူကိုမဆို ခေါ်သွားမည်ဟု ရှင်းပြ ပါသည်။ ခရီးစဉ်ရည်ရွယ်ချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ဆက်လက်ပြောပြရာတွင်

“ဧရာဝတီဟာ ကျွန်တော်တို့အတွက် အရေးကြီးတဲ့ မြစ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဧရာဝတီသက်တမ်းဟာ နှစ် (၄၅) သန်းရှိပါပြီ။ ဧရာဝတီဟာ အခြားအရာဝတ္ထုတွေလိုပဲ ဇရာနဲ့ကြွဲတဲ့အရွယ်ရောက်နေပါပြီ။ ကျွန်တော်တို့ အနိစ္စယသွားတဲ့အခါ ဂင်္ဂါမြစ်တွေ့ရပါတယ်။ ဂင်္ဂါမြစ်ကို အနိစ္စယလူမျိုး တွေက သူတို့ရဲ့မိခင်မြစ်ကြီးအဖြစ် တင်စားထားပါတယ်။ အဲဒီဂင်္ဂါမြစ်ဟာ အခုသဲတွေနဲ့ပြည့်နေပြီ။ ဘာမှသုံးလို့မရတော့ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့မြစ် ဟာလဲ ပစ်ထားမယ်ဆိုရင် သဲချောင်းကြီးဖြစ်သွားနိုင်တဲ့ အလားအလာရှိပါတယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့ သားစဉ်မြေးငယ်က သုံးလို့ရအောင် ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲ”

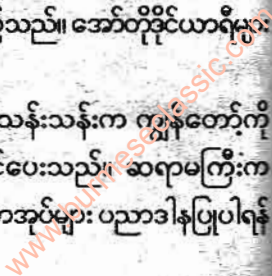
“နောက်တစ်ခုက အခြားလူမျိုးတွေဟာ မြစ်ကိုအင်မတန် သုံးတယ်။ ကျွန်တော်တို့လူမျိုးက သိပ်မသုံးဘူး။ တိုင်းကျိုးပြည်ပြုနေရာမှာ ဧရာဝတီ မြစ်ကိုသုံးစေချင်တယ်။ အခြားမြစ်တွေကိုလည်း သုံးစေချင်

ရာတွင်ရှိကြောင်း အနုမာနသုံးသပ်ချက်ဖြင့် ဆွေးနွေးနေကြသည်။ ရာဇဝင်စာအုပ်ပါ အချက်အလက်နှင့် ကျောက်စာပါအချက်အလက်များ ကွဲပြားနေသည်ကို ညှိနှိုင်းအဖြေရှာနေကြသည်။ ရိုက်ကူးရေးမှ ပင်ပန်း နှစ်နယ်လာသဖြင့် ဆရာကြီးများ၏ ရာဇဝင်စကားဝိုင်းကို ကျွန်တော် အစ အဆုံး နားမထောင်ဖြစ်တော့ပေ။

သင်္ဘောပေါ်တွင် သီးခြားမီးစက်မပါ။ ဆိပ်ကမ်းတွင်ဆိုက်ကပ်ထား သောအခြားသင်္ဘောပေါ်မှ မီးသွယ်ယူရသည်။ မိမိတို့ ပဒုမ္မာသင်္ဘောမှာ လည်း သင်္ဘောအင်ဂျင်စက်မှတစ်ဆင့် ခဏသာမီးပေးနိုင်သည်။ ညပိုင်း တွင် စာမရေးနိုင်၊ အခက်ခဲဆုံးမှာ ကင်မရာဘက်ထရီများအားသွင်းရန် လျှပ်စစ်မီးအခက်အခဲကြုံနေရခြင်းဖြစ်သည်။ လျှပ်စစ်မီးကိစ္စကြံဖန် ဖြေရှင်းနေရသဖြင့် ကင်မရာဆရာ တစ်လမ်းလုံးစိတ်ရှုပ်လာသည်။ ခုလည်း ဟိုဘက်သင်္ဘောပေါ်မှ သူ့ပစ္စည်းပစ္စယများယူ၍ ထွက်သွား ပြန်သည်။ ကင်မရာဆရာ မနားရ။ ကျွန်တော်ကတော့ သူ့စွမ်းဆောင်ရည်ကို စိတ်ချသဖြင့် နားနားနေနေအိပ်ပစ်လိုက်သည်။

နောက်တစ်နေ့နံနက်ပိုင်းတွင် ဗန်းမော်စာပေနှင့်စာနယ်ဇင်းမှ (ဦး) ချစ်ညို (ဗန်းမော်)ဦးဆောင်သောအဖွဲ့က ကစ်စ်ဟောက်လက်ဖက်ရည် ဆိုင်တွင် နှုတ်ဆက်ဧည့်ခံပွဲလုပ်သည်။ ဌာနဆိုင်ရာအရာရှိများလည်း ရောက်လာကြသည်။ နာမည်ကျော် ဗန်းမော်ရှမ်းခေါက်ဆွဲ ဝမ်းတို့ဟူး၊ တရုတ်ပေါက်စီး၊ လက်ဖက်ရည်၊ မုန့် ကြိုက်ရာမှာယူစားသောက်နိုင်သည်။ စားရင်းသောက်ရင်း နှုတ်ဆက်စကားပြောကြသည်။ အော်တိုဒိုင်ယာရီမှူး ဖလှယ်၍ မှတ်တမ်းတင်ကြသည်။

ဗန်းမော် အထကမှ ဆရာမကြီးဒေါ်သန်းသန်းက ကျွန်တော်ကို ဗန်းမော်ခရိုင်မဂ္ဂဇင်းတစ်အုပ်လက်ဆောင်ပေးသည်။ ဆရာမကြီးက ကျောင်းစာကြည့်တိုက်တာဝန်ခံဖြစ်သဖြင့် စာအုပ်များ ပညာဒါနပြုပါရန်

မေတ္တာရပ်ခံနေသေးသည်။ ကျွန်တော်တို့ မြဝတီ ရုပ်/သံ စာကြည့်တိုက် နှာပင် စာအုပ်များက မစုံလင်။ သို့သော် တတ်နိုင်သမျှလူ့ဒါန်းပါမည်ဟု အာမခံခဲ့မိသည်။ ပြောကြဆိုကြနှုတ်ဆက်ကြပြီးစုပေါင်းဓာတ်ပုံရိုက်ကြ သည်။ ဗန်းမော်စာနယ်ဇင်းမှ ငွေလူ့ဒါန်းသည်ကိုလက်ခံရယူပြီး မြစ်ဆိပ်သို့ပြန်ဆင်းလာကြသည်။

နေရစ်ခဲ့တော့ ဗန်းမော်။

ရာဇဝင်တွင် (ငဆောင်ချမ်း၊ ကောင်းစင်၊ ကောင်းတုံ၌) စစ်ခင်းခဲ့ သော ဗန်းမော်။

မြန်မာ-တရုတ်နယ်စပ်တွင် လက်ချင်းယှက်၍ ကုန်သွယ်ခဲ့သော ဗန်းမော်။

အားမာန်ဝင့်ချိုပြည်သစ်တည်ချိန်အတွင်း ကျိသစ်တည်ဆောက်နေ သောဗန်းမော်။

စားနပ်ရိက္ခာအပြည့်အစုံ၊ ခြေလက်အင်္ဂါစုံလင်စွာဖြင့် ဧရာဝတီမှ မွေးဖွားပေးလိုက်သောဗန်းမော်။

နေအရက်တက်ချိန်တွင် ဗန်းမော်ဆိပ်ကမ်းကို ကျွန်တော်တို့ နှုတ် ဆက်ထွက်ခွာခဲ့သည်။ တောင်တံတိုင်း မှိုင်းမှိုင်းပြာပြာများနောက်တွင် ကျန်ရစ်ခဲ့ပြီ။ တာပိန်-ဧရာ မြစ်နှစ်မြွှာအတွင်းဝင်မိသောအခါ ချစ်သက် မြဲမြံအဝိဋ္ဌာန်ဖြင့် ရေတစ်စက် ခပ်ယူသောက်ခဲ့ပါသည်။ ရေစက်ဆုံခွင့် ရမည်ဆို ရှေ့ဗန်းမော်သာတဲ့ကမ်းဆီသို့ ဧရာဝတီရေလမ်းမှ နောက်တစ် ကြိမ်လာလည်ပါဦးမည်။

ခြစ်၏ နတ်မျက်နှာကမ်းပါးဆီသို့

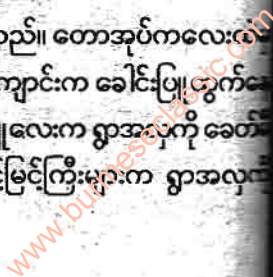
ဧရာဝတီမြစ် ဗန်းမော်ဆိပ်ကမ်းမှ အစုန်ခရီး ရေမိုင် () မိုင်အကွာ မြစ်၏ဝဲဘက်ကမ်းပါးပေါ် တွင်ထုံးဖြူဖြူ စေတီတစ်ဆူနှင့် နီးကျင်ကျင်

မှတ်တိုင်တစ်တိုင် လှမ်းမြင်နိုင်ပါသည်။ စေတီမှာ ပုဂံရွှေစည်းခုံပုံစံ ခြေစိုက်စေတီပေဖြစ်၍ ထိုအရပ်တွင်ရွှေစည်းခုံစေတီဟုပင်ခေါ်ကြပါသည်။ စေတီရှေ့မှတ်တိုင်တွင် “ကောင်းတုံ” ဟူသောစာတမ်းရေးထားလေသည်။

ဤနေရာသည် ပုဂံခေတ်၊ ကင်းမြို့၊ ခံတပ်မြို့ဖြစ်၏။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦး မြန်မာ-တရုတ် ပဒေသရာဇ်များ အားစမ်းယှဉ်ပြိုင်ကြရာ စစ်စခန်းလည်း ဖြစ်၏။ ကောင်းတုံခံတပ်ဖြင့် ဇာတိမာန်ပြုနိုင်ခဲ့သည့် နေရာလည်း ဖြစ်၏။ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းတွင် မြစ်အထက်ပိုင်း ထိပ်ဆုံးမှ ပထမဦးဆုံးခံတပ် တည်ဆောက်သော နေရာလည်း ဖြစ်သည်။

ကောင်းတုံမြို့ဟောင်းကြီးနှင့် ကောင်းတုံခံတပ်ကြီးကို ဧရာဝတီမြစ်ကဝါးစားသွားပြီဖြစ်သဖြင့် သမိုင်းဝင်ဤနေရာတွင် စေတီလေးတစ်ဆူနှင့် မှတ်တိုင်လေးတစ်တိုင်ကိုသာ အလွမ်းပြေ ကြည့်ရတော့သည်။ ကောင်းတုံကမ်းပါးမှာ ညီညီညာညာ လှလှပပမရှိ။ ပြီသည့်နေရာ ပြိုကျနေဆဲ ဖြစ်သည်။ မြစ်ကမ်းပါးပေါ်မှ ချုံပုတ်ကလေးများမှာ မကြာမီဘုံပျောက်တော့မည်ဖြစ်၍ အားငယ်နေကြဟန် တူသည်။ သူတို့၏နောက်တွင် ကောင်းတုံရွာ၏ မျက်နှာစာအဖြစ် အိမ်လေး ၂၅ လုံးမှာ မြစ်ကမ်းပါးနှင့်အပြိုင် စီရရီ ရှိနေလေသည်။ ရွာ၏တောင်ဘက်တွင် သစ်ထုတ်လုပ်ရေးစခန်းမှ သစ်လုံးကြီးများသည် ဧရာဝတီမြစ်ထဲ ဆင်းရမည်ရက်ကို မျှော်နေကြသည်။ သင်္ဘောပေါ်မှ လှမ်းမြင်နေရသော ကောင်းတုံသည် တိတ်ဆိတ်လွန်းလှချေတကား။

ကောင်းတုံ၏ရှေ့တွင် စင်ခန်းရွာရှိသည်။ တောအုပ်ကလေးလေး ဘုံပြာသာဒ် အဆင့်ဆင့်ရှိသော ဘုန်းကြီးကျောင်းက ခေါင်းပြု၊ တွက်နေသည်။ ကျောင်းရှေ့နှစ်ထပ် အုတ်တိုက်ဖြူဖြူလေးက ရွာအလှကို ခေတ်ခံခဲ့နားစေသည်။ အုန်းပင်နှင့် ထန်းပင်မြင့်မြင့်ကြီးများက ရွာအလှကို မြန်မာဆန်စေသည်။

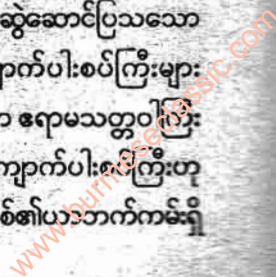
စင်ခန်း၏နောက်တွင် ဧရာမတောင်ကြီးရှိ၏။ စင်ခန်းသည် တောင်ခြေရွာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဧရာဝတီသည် စင်ခန်းကို မထိတထိ မစရဲ။ မတိုက်စားဝံ့။ စင်ခန်းခြေရင်းတွင် ခပ်လျှိုလျှို ဝပ်ဆင်းနေရှာသည်။

ဧရာဝတီမြစ် ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းသည် စင်ခန်းရွာမှ အစပြုခြင်းဖြစ်၏။ တောင်ကြီးသုံးလုံးသည် ဧရာဝတီမြစ်ကို ဝိုင်းပတ်ပိတ်ဆိုထားသည်သို့ မြင်ရ၏။ အမှန်မူ ဤတောင်ကြောသည် တစ်ဆက်တည်းဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီက တောင်ခြေမြေပွနေရာကို ရေစီးအားဖြင့် ထိုးဖောက်ဖြတ်စီး သွား၍ မြစ်ကျဉ်းဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းအဝင် အစုန်ခရီး စင်ခန်းရွာမှ မြင်တွေ့ရပုံ

ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းအဝင်တွင် ရာသီဥတု ရုတ်တရက်ပြောင်းလဲသွား ၏။ အဲယားကွန်းတပ်ထားသော ဧည့်ခန်းအတွင်းရောက်နေသည့်ပမာ အေးစိမ့်နေသည်။ မည်သည်ရာသီ၊ မည်သည်အချိန်ဖြစ်စေ ဒုတိယမြစ် ကျဉ်းသည် အမြဲအေးစိမ့်နေလေ့ရှိ၏။ ကျွန်တော်တို့လူငယ်များပင် အနွေး ထည် ဝတ်ကြရသည်။ ဆရာဌေးမောင်၊ ဗိုလ်မှူးကြီးပီကျော်ဟန်တို့က ချက်နှာသုတ်ပဝါဖြင့် ခေါင်းပေါင်း၍ နားရွက်များပါ ဖုံးထားကြသည်။ စာတ်ပုံနှင့် ကင်မရာအဖွဲ့က သဘောခေါင်မိုးပေါ်တက်၍ ရှုခင်းကောင်း ကို စောင့်ဆိုင်းနေကြသည်။ ကျွန်တော်လည်း ရုပ်မြင်ကင်မရာဆရာအနီး နေရာယူထားလိုက်သည်။

ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းက ကျွန်တော်တို့ကို အဦးဆုံးဆွဲဆောင်ပြသသော အခါမှာ မြစ်ကမ်းပါးအောက်ခြေရေစပ်မှ ကျောက်ပါးစပ်ကြီးများ ဖြစ်သည်။ သွားကျိုး သွားကျဲ့နှင့် အစွယ်ချွန်မြဲသော ဧရာမသတ္တဝါကြီး တစ်ကောင် ပါးစပ်ဖြုတ်ထားသည်နှင့်တူလှသဖြင့် ကျောက်ပါးစပ်ကြီးဟု အလွယ်တကူ ခေါ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အမှန်မှာ မြစ်၏ယာဘက်ကမ်းရှိ

ကျောက်တောင်မှ ထုံးကျောက်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသဖြင့် ရေတိုက်စား သည့်နေရာတွင် အခေါင်းအပေါက်၊ ကျောက်စွယ်ကျောက်ချွန်းများ ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အနီးစပ်ဆုံး ဥပမာပေးရလျှင် ပြင်ဦးလွင်မြို့ ပိတ်ချင်းမြောင် ထုံးကျောက်လိုက်ဂူ ကျောက်နံရံအတွင်းမှ မြင်ကွင်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်ပါးစပ်ကြီးနားမှ လှေကလေးဖြတ်သွားပုံကို သဘောခေါင်မိုးပေါ်မှ ကြည့်ရသောအခါ အသည်းတယားယားဖြင့် အလွန်လည်းလှသော မြင်ကွင်းဖြစ်သည်။ ဤမြင်ကွင်းကို မြစ်ရေနည်းချိန်တွင် ကျွန်တော်တို့ အလာကောင်း၍ အခါ ကောင်းမြင်ကွင်းကို မြင်ရခြင်းဖြစ်သည်။ မြစ်ရေများချိန်တွင် ကျောက်ပါးစပ်ကြီးများ ရေငုံ့သောက်နေမည်ဖြစ်၍ မြင်တွေ့ခွင့်ရမည် မဟုတ်ချေ။

မြစ်၏ဘယ်ဘက်ကမ်းတွင် ဆင်ခြေလျော အနည်းငယ်ရှိ၍ တောင်ပေါ်မှရေများ ချောင်းကလေးသဖွယ် ရေတံခွန်ပမာ သွန်ကျလာ သည့် နေရာရှိ၏။ ထိုနေရာတစ်ဝိုက်တွင် သဲခုံဖြူဖြူလေးရှိနေပြန်ရာ ရေပြာ- သဲဖြူ- သစ်တောစိမ်းစိမ်းလေးဖြင့် ငြိမ်းချမ်းသောအလှကို ဆောင်နေလေသည်။

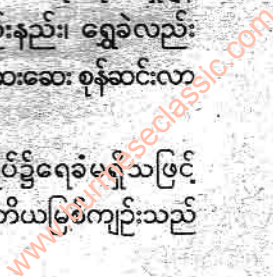
သဲခုံဖြူဖြူလေးနှင့် ဓားလွယ်ခုတ်မြစ်၏ ယာဘက်ကမ်းတွင် တံတံ ရီရီပြတ်နေသော ကျောက်ကမ်းပါးကြီးကို လှမ်းမြင်ရသည်။ ဒုတိယ မြစ်ကျဉ်းကို နဂါးပါးပျဉ်းပမာ အုပ်မိုးထားသည်။ ကျောက်ကမ်းပါး၏ မျက်နှာပြင်မှာ ညီညာပြောင်ချောနေပြီး နတ်မျက်နှာနှင့် တူသည်ဟု ဆိုကြ၏။ နတ်မျက်နှာတောင်ဟု ခေါ်ကြ၏။ နတ်မျက်နှာတောင် ကမ်းပါးကြီးကို (၉၀) ဒီဂရီမော့၍ ကြည့်ရသည်။ အနီးကပ်အောက်ခြေမှ မော့ကြည့်လျှင် မိုးထိုးနေသော ဓာဝါမျှော်စင်ကြီးနှင့်လည်း တူနေသည်။

နတ်မျက်နှာကမ်းပါးမှာ အမြင့်ပေ ၁၂၀၀ ကျော်နှင့် အကျယ်ပေ ၈၀၀ နီးပါးရှိကြောင်း သိရသည်။ ဤနေရာတွင် ရာသီအအေးဆုံးဖြစ်ပြီး မြစ်၏အကျဉ်းဆုံးအပိုင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ဟိုဘက်ကမ်းနှင့် သည်ဘက်ကမ်း ကိုက် ၁၀၀ မျှသာ ကွာဝေးတော့သည်။

နတ်မျက်နှာကမ်းပါး၏ ယာဘက်အခြေတွင် လက်ဆောင်ခံဘုရား ဟု ဘွဲ့အမည်ရသော ထုံးဖြူဖြူစေတီတစ်ဆူ ဖူးမြော်ရသည်။ ဗန်းမော် ရာဇဝင် စမ္မာနဂိုရ်ပြည်ကြီးနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ဟု ဆို၏။ ဧရာဝတီ မြစ်ကျဉ်းထဲတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားတစ်ဆူရှိနေခြင်းမှာ သည်ရေမြေနှင့် ပန်တင့်လှသည်ဟု ကျွန်တော်မြင်သည်။

မြစ်၏ ယာဘက်ကမ်းရှိ မိုးအခါ ရေဝဲထတတ်သည့် ရေအိုင်ကြီးကို တရွေရွေ ဖြတ်ကျော်ခဲ့ပြီးနောက် လူသိများသော ကြက်တူရွေးနွတ်သီး ကို လှမ်းမြင်ရပါသည်။ သဘာဝကျောက်စွန်းတစ်ခုက ကြက်တူရွေး ဦးခေါင်းသဏ္ဍာန်ဖြစ်ပေါ်နေကာ ဧရာဝတီမြစ်ရေကိုငုံသောက်နေသည် ကို မြင်တွေ့ရပါသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ပြဒါးရှင်သဘောသားများက အနီ၊ အစိမ်းဆေးခြယ်ပေးခဲ့သဖြင့် ဇာကယ်ကြက်တူရွေးကြီးနှင့်တူနေပါသည်။ ကာလကြာပြီဖြစ်သဖြင့် ရွှေခဲ၏ဦးခေါင်းတွင် အက်ကြောင်းထပ်လျက် ရှိပါသည်။ သို့သော် ရေကြောင်းပြအမှတ်အသားအဖြစ် သူ့တာဝန်ကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်နေဆဲဖြစ်သည်။ ရွှေဂဲရေသောက်ဆင်းသည့်အခါ (ကြက်တူရွေးနွတ်သီးဖြင့် မြစ်ရေထိနေချိန်) ရေစီးအလွန်သန်သဖြင့် သတိထားသွားလာကြရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ရောက်ရှိချိန် မှာ မတ်လ တတိယပတ်ဖြစ်သဖြင့် မြစ်ရေလည်းနည်း၊ ရွှေခဲလည်း ငိုက်မြည်း နေသဖြင့် ပဒုမ္မာသဘောကြီး အေးအေးဆေးဆေး စုန်ဆင်းလာ နိုင်ခဲ့ပါသည်။

မြစ်ရေဆတိုးလာချိန်တွင်မူ အောက်အရပ်၌ရေခဲမရှိသဖြင့် မြစ်ရေက ဒလဟောစီးတတ်ပါသည်။ ထိုအချိန် ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းသည်

အလွန်ရေစီး သန်သောအချိန်ဖြစ်သည်။ စက်အားကောင်းသောသင်္ဘောကြီးများပင် မဆန်တက်နိုင်ပါ။ အချို့နောက်ပြန်လှည့်၍ ရွှေကူတွင် ပြန်စုန်အိပ်ကာ ရေစီးတန်သွားချိန်မှ ဆန်တက်နိုင်ကြပါသည်။ ကြက်တူရွေး ရေသောက် ဆင်းရုံမက ရေအောက်ငုံသွားပြီဆိုလျှင်မူ အောက်အရပ်တွင်ရေခဲရှိသွားကာ ရေစီးတန်သွားသည်ဟု မှတ်သားကြပါသည်။ ရွှေခဲသည် ထု (၄)ပေ ရှိပါသည်။ သူ့ခမျာလည်းရေစားခံရ၍ ဒဏ်ရာအချက်များပြည့်နှက်နေပါသည်။ ခေါင်းနှင့်ကိုယ်အိုးစားမကွဲသရွေ့ သူ့တာဝန်သူ ကျေပွန်နေဦးမည် ဖြစ်ပေသည်။

ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းသည် အစုန်ခရီးအတိုင်း စင်ခန်းရွာမှစ၍ နောင်ဘိုရွာတွင် ဆုံးပါသည်။ စုစုပေါင်း (၁၄) မိုင်ရှည်သည်။ မြစ်ကျဉ်းတစ်လျှောက်လုံး ရုပ်မြင်ကင်မရာခလုတ်ကို မနားတမ်းဖွင့်၍ ရှုထောင့်မြင်ကွင်းအမျိုးမျိုးမှ ရိုက်ကူးလာပါသည်။ ကျွန်တော်တို့မြင်သောအလှကို ပြည်သူတွေ မြင်အောင် ရုပ်မြင်သံကြားမှတစ်ဆင့် ပြသပေးပါမည်။

ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းတွင် ထူးဆန်းသောသတ္တဝါများရှိသည်ဟု ဦးချစ်စံဝင်းက ပြောပါသည်။ ဘာသတ္တဝါလည်းဟု ဝိုင်းမေးကြရာ အတိအကျ မပြောနိုင်ပါ။ ဤနေရာတွင် မြစ်ရေအလွန်နက်သဖြင့် ရှေးက ရေနဂါးကဲ့သို့သတ္တဝါကြီးများရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြပါသည်။ ဒေသခံများကမူ နားရွက်ပါသော ငါးစည်ကြီးများရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဤငါးမျိုး မြင်ဖူးကြသူများရှိကြောင်း သိရပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ ဘာသတ္တဝါမျှ မမြင်ဖူးခဲ့ပါ။

ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းဖြတ်သန်းစဉ်တစ်လျှောက်လုံး စိတ်ခံစားရမှုမှာ အလွန်အေးချမ်းပါသည်။ သဘာဝအလှအပများ၏ အံ့ဖွယ်ဆွဲဆောင်မှုကြောင့် စိတ်ငြိမ်းချမ်းနေပါသည်။ တစ်သက်မမေ့နိုင်စရာမြင်ကွင်းနှင့် ခံစားမှုမျိုး စွဲထင်သွားစေပါသည်။ ၎င်းမှာ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းအတွက် အလွန်အဖိုးတန်သော အရင်းအနှီးတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းကို လက်တွေ့ကျကျ အကျိုးရှိရှိအသုံးချနိုင်သော နည်းလမ်းတစ်ရပ်ရှိပါသည်။ ၎င်းမှာ အစုန်ခရီးမှ ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းအထိ စင်ခန်း*ရွာအနီး ရေနက်ဆိပ်ကမ်းတွင် ကုန်သေတ္တာလွင်ပြင်နှင့် ကုန်သေတ္တာဆိပ်ကမ်းတစ်ခုတည်ဆောက်နိုင်သောအနေအထားကောင်း တွင်ရှိပါသည်။ ဤသို့ တည်ဆောက်နိုင်ပါက ကမ္ဘာ့အဆင့်မီ မြစ်တွင်း ကုန်သေတ္တာသယ်ယူမှုစနစ် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေးနှင့် ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန များမှ ဤအတိုင်း အကြံပြုထားပါသည်။

မြစ်၏နတ်မျက်နှာကမ်းပါးဆီသို့သွား၍ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းတည် ဆောက်မည်လော၊ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မည်လော၊ စဉ်းစားချိန်ဆ၍ လုပ်ငန်းတစ်ခုခုအကောင်အထည်ဖော်ချိန်တန်ပါပြီ။
မြစ်ဧရာနဒီလမ်းမှကမ်းသာတဲ့မြို့

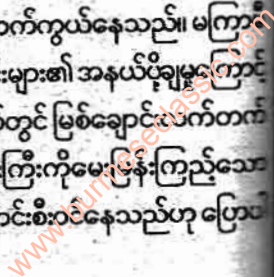
ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းမှထွက်လျှင် ဧရာဝတီမြစ်လယ်တွင် ရွှေပေါ်ကျွန်း ဘော်ဘုရားများကို ဖူးမြော်ကြရသည်။ ဧရာဝတီသည် ကျွန်တော်တို့ဦး တိုက်ရသည်ဖြစ်၏။ ရေဦးတိုက်သော်လည်း သာသနာကျွန်းမြေကိုဝါမျှ ဖျက်ဆီးခြင်း မပြုပေ။ ဧရာဝတီမြစ်ရိုးတစ်လျှောက် ရွှေကျီးနားဘုရား (မန်းမော်) ကျွန်းဘော်ဘုရားများ (ရွှေကူ)၊ အညာသီဟတောဘုရား (သပိတ်ကျင်း)၊ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးဘုရားများ၊ သီဟိုဠ်ရှင် (ပခုက္ကူ)နှင့် ယုန် ဘုရားများကို မြစ်လယ်နှင့်မြစ်ကမ်းဝဲယာပေါ်တွင် သဗ္ဗာယ်စွာ ဖူးမြော် နိုင်သည်။ အမရပူရမှ ရွှေကြက်ယက်၊ ရွှေကြက်ကျ၊ မင်းဘူးမကွေးမှ စက္ကိန်းတဲ၊ မြသလွန်ဘုရားသည်လည်း မြစ်ကမ်းပါးတွင် ထင်ရှားသည်။ ဘာသာ၊ သာသနာနှင့် ဧရာဝတီယှဉ်တွဲနေသည့် သဘောဖြစ်၏။

* စင်ခန်းကို ဆင်ခန်းဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦးတရုတ်- မြန်မာ စစ်ပွဲများအတွင်း ဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရ၏ ဆင်တပ်များ စခန်းချခဲ့သည့် နေရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဆင်ခန်းဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ကျွန်းတောနှင့်တားလွယ်ခုတ်မြစ်အရှေ့ဘက်ကမ်းတွင် ရွှေကူမြို့ရှိသည်။ ဧရာဝတီသည် ကျွန်းတောကို မတိုက်စားဘဲ ရွှေကူကမ်းပါးကို တိုက်စားသည်။ ထုံးစံအတိုင်း မြို့က နောက်ဆုတ်၍ နေရာရွှေပေးနေရသည်။ ရွှေကူသည် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးသောမြို့ဖြစ်၏။ အင်းအိုင်များမှူးများအလှည့်ပယ်ရသည်။ လယ်ယာလည်းစိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ လက်မှုပညာ ရွှေကူအိုးလုပ်ငန်းကလည်း နာမည်ကြီးသည်။ သစ်ထုတ်လုပ်ငန်းလည်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ကချင်ပြည်နယ်၏ အဆုံးတံခါးပေါက်မြို့ဖြစ်ပြီး စီးပွားရေးအချက်အချာကျ၏။ ရေလမ်းကိုသာ အဓိကအားထားနေရသဖြင့် ရွှေကူဆိပ်ကမ်းကို ခိုင်ခိုင်မာမာ တင့်တင့်တယ်တယ်ဖြစ်လိုကြသည်မှာ ရွှေကူသားတို့၏ အကြီးမားဆုံးဆန္ဒဖြစ်သည်။

ကျွန်တော်တို့ရောက်ရှိချိန်တွင် စိဘီ ၂၂ ရွှေကူဆိပ်ခံ၌ ပိတောက်အမည်ရှိခရီးသည်နှင့်ကုန်စည်တင်နှစ်ထပ်သင်္ဘောကြီးဆိုက်ကပ်နေသည်။ ခရီးသည်များ ပျားပန်းခတ်လှုပ်ရှားသွားလာနေကြ၏။ ယခုအခါ ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန၏ နည်းပညာ ပုံစံဒီဇိုင်းနှင့်ကြပ်မတ်ဆောင်ရွက်ပေးမှုနှင့် ဒေသခံတို့၏ ကိုယ်အားကိုယ်ကိုး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတို့ကြောင့် ရွှေကူဆိပ်ကမ်းမှာ ခေတ်မီအဆင့်မြင့် ဆိပ်ကမ်းတစ်ခုအဖြစ် တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲတိုးတက်လာပြီဖြစ်သည်။

ကျွန်တော်တို့ရွှေကူမြို့ပေါ်တွင် ၂ နာရီလောက်လည်ပတ်လေ့လာခဲ့ပြီးနောက် ဆက်လက်စုန်ဆင်းလာခဲ့သည်။ ကျယ်ပြောသောဧရာဝတီကို တွေ့ရသည်။ တောင်တန်းကြီးများ မှုန်ဝါးပျောက်ကွယ်နေသည်။ မကြာမီကျွန်းများ သောင်များတွေ့ရပြန်သည်။ ချောင်းများ၏ အနယ်ပိုချမှကြောင့် ဤသို့ဖြစ်ရသည်။ ဧကန္တ ဤနေရာတစ်ဝိုက်တွင် မြစ်ချောင်းလက်တက်ရှိမည်ထင်သည်။ ပဒုမ္မာသင်္ဘောရေယာဉ်မှူးကြီးကိုမေးမြန်းကြည့်သောအခါ မြစ်အနောက်ဘက်မှ ကောက်ကွေ့ချောင်းစီးဝင်နေသည်ဟု ပြောပါ

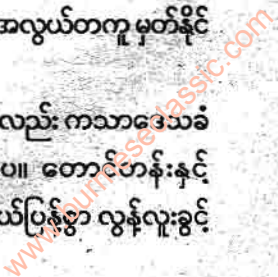

သည်။ ရေကြောင်းအခြေအနေကြောင့် ချောင်းနှင့်မြစ်ဆုံရာကို မမြင်ခဲ့ရပေ။ ရွှေကူနှင့်ကသာကြား ဘိုကုန်းရွာတွင် ကချင်ပြည်နယ်ဆုံး၍ မင်းကျောင်းကုန်းရွာတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းစတင်သည်။

စစ်ကိုင်းတိုင်းကိုဝင်လျှင် တောင်တန်းကြီးများသည် ဧရာဝတီမြစ်အနီး ပြန်လည်ချဉ်းကပ်လာကြသည်။ ဖက်ဆွတ်တောင်တန်း၊ မင်းဝဲတောင်တန်း၊ လွယ်ကူးတောင်တန်းကြီးများမှာ ပြာညိုမှိုင်းလွင် လှရိပ်ဆင်နေကြသည်။ ဤတောင်တန်းများအခြေ၌ သစ်တောကြီးများရှိသည်။ သစ်တောကြီးများရှေ့၌ ကသာမြို့ရှိသည်။ ကသာနှင့်ယှဉ်လျက် ဧရာဝတီမြစ် စီးဆင်းနေသည်။ ကသာ၏ရှေ့မျက်နှာစာ ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းနဖူး၌ ရွှေကူကြီးစေတီ၊ မြစေတီ၊ တာဝတိံသာမဟာစေတီတော်များကို သပ္ပာယ်စွာ မြင်ရမည်။ မှိုင်းပြာပြာတောင်တန်းကြီးများနောက်ခံ၌ အစိမ်းရောင် သစ်တောကြီးများ ဝန်းရံနေသည့် ကသာမြို့ကလေးကို စေတီတန်ဆောင်း၊ ဂူကျောင်းဧရိပ်များနှင့်ယှဉ်၍ မြင်ရသည်မှာ ကြည့်ရှုမဝနိုင်ပါ။

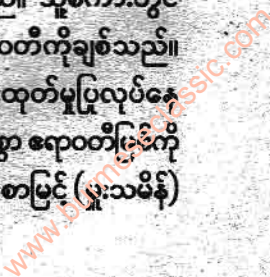
ထို့ကြောင့် ရှေးအခါက ဤနေရာတွင်နေခဲ့သော ရှမ်းလူမျိုးတို့က 'ကတ်ဆာ' ဟု ခေါ်ခဲ့ကြ၏။ ကမ်းသာသောမြို့ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ အမှန်ပင် ဧရာဝတီမြစ်ရိုးတစ်လျှောက် မြစ်ကြီးနားမှ မအူပင်အထိ မြစ်ကမ်းဝဲ/ယာ ဆိပ်ကမ်းမြို့များတွင် ကသာမြို့သည် အသာယာဆုံးနှင့် အလှပဆုံးမြို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဧရာဝတီမြစ်တွင် အစဆုံးမြို့ မြစ်ကြီးနား၊ အလှဆုံးမြို့ ကသာ၊ အစည်ကားဆုံးမြို့ မန္တလေး၊ ဆိပ်ကမ်းအပျက်ဆုံးမြို့ ရေနံချောင်း၊ ဆိပ်ကမ်းအကောင်းဆုံးမြို့ မအူပင်ဟု အလွယ်တကူ မှတ်နိုင်ပါသည်။

ကသာသည် ဧရာဝတီဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သော်လည်း ကသာဒေသခံဘို့က ဧရာဝတီကို အမှီပြု၍ ဝမ်းစာမရှာကြပေ။ တောင်တန်းနှင့် မြစ်အကြား ကြားညှပ်နေသော မြို့ဖြစ်သဖြင့် ကျယ်ပြန့်စွာ လွန်လူးခွင့်

တယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သင်္ဘောတစ်စီးဆို တန် (၁၀၀) လောက်
 ဘင်နိုင်တယ်။ ကားတစ်စီး (၆) တန်လောက်ပဲ သယ်နိုင်တယ်။ သင်္ဘော
 တစ်စင်း သယ်နိုင်တဲ့ပစ္စည်းတွေကို ကားနဲ့ဆိုရင် အစင်း (၂၀) လောက်
 သယ်ရမယ်။ ကားမှာဓာတ်ဆီကုန် လမ်းပျက် ဒုက္ခအများကြီးရှိတယ်။
 ရော့တီကိုသုံးမယ်ဆိုရင် ကားအစီးပေါင်းမြောက်မြားစွာကို သုံးရတာ
 ထက် လွယ်ကူပြီး စရိတ်သက်သာတယ်။ ကျွန်တော်တို့သွားတဲ့ခရီးစဉ်မှာ
 ညှပ်ရွယ်ချက်အများကြီး ပါပါတယ်။ ရော့တီကို စီးပွားရေးအတွက်
 အသုံးချလာဖို့ ရော့တီဘေးမှာနေတဲ့ ပြည်သူတွေဘဝကို ပြည်သူတွေ
 သိရှိဖို့ သမိုင်းရေးရာ သုတေသနအနေနဲ့ ရော့တီမြစ်ကမ်း ဝဲ/ယာကို
 လေ့လာဖို့ အစရှိတာ တွေ ပါပါတယ်။ ပြီးတဲ့အခါ မြန်မာလို့ စာအုပ်
 စာတမ်းထုတ်မယ်။ မဂ္ဂဇင်း မှာရေးမယ်။ ပါဝင်တဲ့ဆရာကြီးတွေလဲ
 ရေးပါလိမ့်မယ်။ နောက်အင်္ဂလိပ် လိုလဲ ထုတ်ပါမယ်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ
 အခြားမြစ်တွေဆိုရင် ဥပမာ နိုင်းမြစ်၊ မစ္စစ္စပီမြစ်အကြောင်းဆိုလို့ရှိရင်
 စာအုပ်စာတမ်းရေးပြီးသားရှိတယ်။ ရော့တီမှာ ဒီနေ့အထိ
 ရေးပြီးသားမရှိဘူး။ မစ္စစ္စပီမြစ်ဆိုရင် အင်မတန်မှ ကျော်ကြားရှည်လျားတဲ့
 ကဗျာစာအုပ်ကြီးရှိတယ်။ မစ္စစ္စပီရဲ့အလှတွေကို ကဗျာဖွဲ့ထားတယ်။ ဒီလိုပဲ
 ရော့တီကဗျာစာအုပ်တွေ ထွက်လာဖို့မျှော်လင့် ထားပါတယ်”

ဦးချစ်စံင်းသည် စာရေးကောင်းသလို စကားပြောကောင်းသူလည်း
 ဖြစ်သည်။ သူသည်ပြောရမည့်အကြောင်းကို သေချာပိုင်နိုင်စွာသိသည်။
 စကားကို ပါးစပ်ဖျားမှမပြော နှလုံးသားမှပြောသည်။ သူ့စကားတွင်
 သူ့စေတနာကို အထင်းသားတွေ့ရသည်။ သူ့ရော့တီကိုချစ်သည်။
 ရော့တီခေတ်ကိုဖန်တီးနိုင်ရန် ကြီးမားသောအားထုတ်မှုပြုလုပ်နေ
 ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ဦးချစ်စံင်းထက် လျင်စေ့စီးစွာ ရော့တီပြုကို
 စုန်ဆင်းရန် ကြံစားအားထုတ်ခဲ့ဖူးသူမှာ ဗိုလ်မှူးကြီးစောမြင့် (ပူးသမိန်)

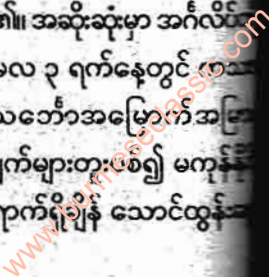
ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဧရာဝတီ

ဆေး၊ စိတ်ပျိုးရေးကိုလည်း အားကိုးအားထား မပြုနိုင်ချေ။ ဖားကန်၏ ဆွဲဆောင်အားကြောင့် ကျောက်မှော်အတွင်း သက်ဆင်းကြသည်။ မှော် အိပ်ကော်များဖြင့် မိန်းမူးနေကြသည်။ စီးပွားတက်သူတက်၍ ဘဝပျက်သူ လည်း ပျက်ကြပြီ။ ရထားလမ်း၊ ကားလမ်း၊ ရေလမ်းဖြင့် ပုံမှန် ကုန်စည် ကူးသန်းရင်း စီးပွားရေး ပန်းပန်နေသူများလည်း ရှိသည်။

ကသာသည် သည်ထက်ဖွံ့ဖြိုးသင့်၏။ ကား၊ ရထား၊ သင်္ဘော ရုပ်နား နိုင်သောမြို့ ဖြစ်သည်။ ဧရိယာစတုရန်းမိုင် ၈၆၅.၆၂ ရှိပြီး ပင်လယ် ရေမျက်နှာပြင်အထက် ၃၈၀ ပေသာ မြင့်သည်။ ရပ်ကွက် ၁၀ ခု၊ ကျေးရွာ အုပ်စု ၃၂ အုပ်စု၊ လူဦးရေ ၁၁၂၂၆၁ ရှိသဖြင့် ခိုင်မာသော စီးပွားရေး ဈေးကွက်တစ်ခုကို ထူထောင်နိုင်၏။

ကသာအနောက်မြောက်ဘက်တွင် မိုးတား၊ ကလုံ၊ ဖက်ဆွတ် သစ်တောကြီးဝိုင်းများ ရှိ၏။ ကသာ အရှေ့ဘက်တွင် ယင်းခဲ၊ အင်ဒေါင် ကျောက်တောင်သစ်တောကြီးဝိုင်းများရှိ၏။ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားများများ ရနိုင်အောင်ကြိုးစားပြီး သစ်အခြေခံစက်မှုလုပ်ငန်းများ ထူထောင်နိုင်လျှင် မုချ ကြီးပွားချမ်းသာလာမည် ဖြစ်သည်။ ယခု ကသာခရိုင်တွင် ၂၄ နား လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ရနေပြီ။ နောင် စက်မှုလုပ်ငန်းများ ထူထောင်နိုင်ကြ မည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။

ကသာအနီးတွင် ဧရာဝတီသည် သဘောကောင်းပုံမရ။ ရေလမ်း ကြောင်း ကျပ်အောင် ကလူကျီစယ်နေပြန်သည်။ ကသာဆိပ်ကမ်းအနီး တံစူး၊ ငုတ်နှင့် သင်္ဘောပျက်များ ပေါ်လှလေ၏။ အဆိုးဆုံးမှာ အင်္ဂလိပ် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ပြေးရချိန် ၁၉၄၂ ခု၊ မေလ ၃ ရက်နေ့တွင် ကသာ ဆိပ်ကမ်း၌ ဧရာဝတီ ဖလိုတီလာပိုင် သင်္ဘောအမြောက်အမြား ဖျက်စီးနှစ်မြုပ်ပစ်ခဲ့သည်။ ယခု သင်္ဘောပျက်များ တူးဖော်၍ မကုန်နိုင် သေး။ ကသာဆိပ်ကမ်းသို့ ကျွန်တော်တို့ရောက်ရှိချိန် သောင်ထွန်း

သော ရေကြောင်း၌ “ပြည်သူ” သင်္ဘောကြီး သောင်တင်နေသည်။ အခြား သင်္ဘောတစ်စင်းဖြင့် ခက်ခက်ခဲခဲ ဆွဲချရသည်။ ငြော် - ဧရာဝတီက ကျီစယ်လွန်းလှချေတကား။

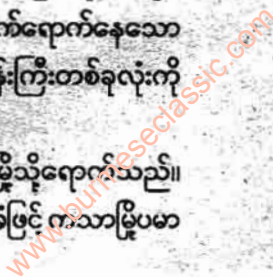
ကသာမြို့မှ ဌာနဆိုင်ရာများ၊ ပြန်ကြားရေးနှင့် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေး၊ စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့တို့မှ ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့ကို သံယောဇဉ်ကြီးစွာ ကူညီ ကြသည်။ နှစ်ဖက်ပူးပေါင်းစီစဉ်မှုဖြင့် စာပေဆွေးနွေးပွဲရော၊ စာပေဟော ပြောပွဲပါ ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ ကသာခရိုင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ကျွန်တော်တို့ အကြံပေးခဲ့ပါသည်။

ကသာမြို့ကို ‘မြစ်ဧရာနဒီလမ်းမှ ကမ်းသာသည်မြို့’ အဖြစ်သာမက ‘ချမ်းသာသည်မြို့’ ဖြစ်အောင်လည်း ဖန်တီးနိုင်ကြစေချင်သည်။ နောင် ကသာမြို့သို့ အလည်အပတ်ရောက်ရဦးမည်ဆိုလျှင် ‘မြစ်ဧရာနဒီလမ်းမှ ချမ်းသာတဲ့မြို့’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် နောက်ထပ်ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် ဆွဲခွင့်ကြံချင်ပါသည်။

သူတို့ပျော်ဝါစေ (၁)

ကသာ၏အောက် ရွာပေါင်း ၁၁ ရွာ၊ ရေမိုင် ၂၁ မိုင် ဖြတ်ကျော် ဦးနောက် အင်းရွာအနီးတွင် ဧရာဝတီရွှေလီမြစ်ဆုံကို ခပ်ဝေးဝေးမှ ဆွဲမြင်ရသည်။ ရွှေလီသည် တရုတ် - မြန်မာ ကပြားဖြစ်၏။ နှစ်နိုင်ငံ အကျိုးကို သယ်ပိုးခဲ့သူဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီ - ရွှေလီ မြစ်ဆုံအတွင် သင်္ဘော ဧရာမကျွန်းကြီး ရှိခဲ့၏။ သစ်ပင်ကြီးများပေါက်ရောက်နေသော သင်္ဘောအမာကုန်းမြေ ဖြစ်သည်။ မကြာမီကပင် ကျွန်းကြီးတစ်ခုလုံးကို ဧရာဝတီက တိုက်စားဝါးမှုပစ်လိုက်ပြီ ဖြစ်သည်။

အင်းရွာမှ မိုင် ၂၀ ကျော်အကွာတွင် ထီးချိုင့်မြို့သို့ရောက်သည်။ မြို့မြို့အနေအထားသည် တောင်တန်းများနောက်ခံဖြင့် ကသာမြို့ပမာ

သာယာလှပသည်။ ကသာနောက်ခံတောင်တန်းများက ဧရာဝတီနှင့်
 ဝေး၏။ ထီးချိုင့်နောက်ခံ မြသိန်းတန်တောင်၊ ကန်ကော်တောင်၊ မင်းဝံ
 တောင်တို့မှာ ဧရာဝတီနှင့်နီးပြီး မြစ်ကို စီးမိုးငိုကြည့်နေသည်သို့ ရှိသည်။
 ထီးချိုင့်ဆိပ်ကမ်းသည် ဆင်ခြေလျှောသဏ္ဍာန်ရှိ၏။ ကမ်းစပ်တွင်
 ဆိုင်တန်းများ၊ လူနေအိမ်များဆောက်ထားသည်။ အမှိုက်သရိုက် အညစ်
 အကြေးများကို ရေစပ်တွင် ဖြစ်သလို စွန့်ပစ်ထားကြသည်။ ရေတက်လာ
 လျှင် မြစ်ရေက အမှိုက်များကို သိမ်းကျုံးရှင်းကာ သယ်ဆောင်သွားသည်။
 ဤကား ထီးချိုင့်မြို့အလှကို ဖျက်ဆီးနေသော မြင်ကွင်းပင်တည်း။

ထီးချိုင့် မြတောင်၊ ချွန်းတောင်မြို့များသည် ရာဇဝင်တွင် ထင်ရှား၏။
 ထီးချိုင့်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်း မြတောင်မှာ မြတောင်စား စုဖုရားလတ်
 အမည်ကြောင့် ပိုမိုထင်ရှားသည်။ အနော်ရထာမတိုင်မီ ရှမ်းပဒေသရာဇ်
 ဇော်ဘွားများ တည်ခဲ့သောမြို့များဖြစ်ပြီး အနော်ရထာလက်ထက်တွင်
 နယ်ခြားကင်းမြို့များ ဖြစ်လာကြသည်။ ယခုမူ ဧရာဝတီသည် မြတောင်မြို့
 ဟောင်း တစ်ဝက်ကျော်ကို ရေထဲဆွဲယူသွားပြီ ဖြစ်သည်။

ထီးချိုင့်မြို့နယ်အတွင်း ညောင်ပင်သာရွာအနီးတွင် မဲဇာမြစ်က
 အနောက်ဘက်ကမ်းမှ စီးဝင်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်၏ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် မဲဇာ
 မြစ်ဝသည် မလည် (မန်လည်မဟုတ်)၊ တုံငယ်၊ ညောင်ပင်သာ စသည်ဖြင့်
 နေရာသုံးခု ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ရပြီ ဖြစ်သည်။ နောင် ဘယ်နေရာပြောင်းဦးမည်
 မသိ။ ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့က မဲဇာရေဆန်ကို ခြေကျင်ခရီးချီတက်၍ လက်ဝဲ
 သူနွှာ နယ်နှင့်ဒဏ်ဘဝ နေခဲ့ရသည့် မဲဇာရွာလေးထိ သွားရောက်လေ့လာ
 ခဲ့သေးသည်။

ယခင် မဲဇာမြစ်ဝဖြစ်ခဲ့သော တုံငယ်သည် ရှေးယခင်က မြို့တော်
 ဟောင်းကြီး ဖြစ်ခဲ့ဖူး၏။ 'မြန်မာအစ တကောင်းက၊ တကောင်းအစ
 တုံငယ်ဝ' ဟူသော ဆိုရိုးစကားရှိလေသည်။ သည်ပင်ပန်းကျင် ဧရာဝတီ

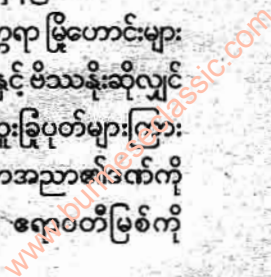
ခဲရေကြောင်းတွင် တံငယ်ရှင်မ တန်ခိုးကြီးသည်ဟု ပြောကြသည်။ အလွန် လှပသော နတ်မိမယ်တစ်ပါးဟု ဆို၏။ တံငယ်ရွာ တောင်စွန်းတွင် သူမ၏ နတ်ကွန်းရှိသည်။ ကျွန်တော်တို့ မမြင်ခဲ့ရပေ။

တံငယ်တွင် တံငယ်ရှင်မဇာတ်လမ်း (ပါးစပ်ရာဇဝင်) ရှိသကဲ့သို့ တကောင်းတွင် ပန်းပဲမောင်တင့်တယ် ဇာတ်လမ်းရှိသည်။ သူတို့ကား ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ပတ်သက်ခဲ့ဖူးသော နတ်များ ဖြစ်ကြသည်။ သွားပါများ ခရီးရောက်၊ မအိပ်မနေအသက်ရှည်ဆိုသည့် မောင်ပေါက်ကျိုင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော ဘိုးဘိုးကြီးနတ်လည်း တကောင်းမှာရှိနေသည်။

ဧရာဝတီမြစ် တကောင်းဆိပ်ကမ်းသို့ ညအိပ်ရပ်နားရန် ဆိုက်ကပ် ကြသည်။ ၅၀ ဒီဂရီ ဦးမော့နေသော ကုန်းပေါ်သို့တက်ကြရသည်။ ဆေးသားမှူးမှိန်နေသည့် 'တကောင်းမြို့ဟောင်းမှ ကြိုဆိုပါ၏' ဟူသော ဆိုင်းဘုတ်ကြီးကို မနည်းမော့ကြည့်ရသည်။ အောက်ခြေအုတ်မြစ်များမှာ ထည်း ရေတိုက်စားခံနေရသည်။ နောင်ဆို သည်ဆိုင်းဘုတ်ကြီး မြင်ခွင့်ရ ဆာမည်မဟုတ်။

မြန်မာအစ တကောင်းကဟု ဆိုသော်လည်း တကောင်းတွင် ပုဂံ ဇာတ် အထောက်အထားများကိုသာ အစပြု၍ တွေ့ရလေသည်။ အစဉ် ဆယ့်အရလည်းကောင်း၊ သမိုင်းကြောင်းအရလည်းကောင်း အလွန် ဆူးကျပြီး သမိုင်းနှင့်စာပေတို့တွင် ထင်ရှားသည့်တကောင်းသည် ကျွန်တော်တို့စိတ်ကို လှုပ်ခတ်နှိုးထစေသည်ကား အမှန်ဖြစ်၏။

ကျွန်တော်သည် ဟန်လင်း၊ ဗိဿနိုး၊ သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်းများ ထိရပ်မြင်သံကြားမှတ်တမ်း ရိုက်ဖူးသည်။ ဟန်လင်းနှင့် ဗိဿနိုးဆိုလျှင် ထွယ်ပြောသော ကွင်းခေါင်ခေါင်၊ ယာစည်းရိုး၊ ဆူးခြံပုတ်များကြား ဦးဇွယ် လျှောက်သွားရသည်။ ခြောက်သွေ့သောအညာ၏ဒဏ်ကို ခံ၏။ တကောင်းမြင်ကွင်းမှာမူ လှပနေသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကို

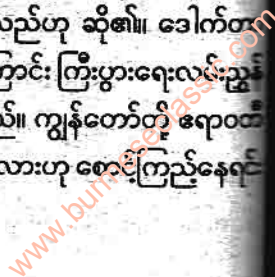

နောက်ခံပြုလျက် မြို့ရိုးကွက်ကြီးများကို ရိုက်ယူနိုင်သည်။ တောင်တန်း
မြစ်ပြင်၊ သစ်တော၊ မျိုးရိုး၊ စေတီများအားလုံး တစ်ပြိုင်တည်းပါအောင်
ရိုက်ကူးယူနိုင်သော မြင်ကွင်းမျိုးရှိသည်။ စိမ်းစိုသော သစ်တောအုပ်အတွင်း
ရောက်ရှိနေသဖြင့် အေးမြသောအရသာကိုခံစားရသည်။

တကောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မှန်နန်းရာဇဝင်အတွင်း အပြည့်အစုံ
ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်၏။ တကောင်းမြို့ဟောင်း ပြန်လည်တူးဖော်ခြင်း၊ သမိုင်း
အထောက်အထားများ လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းကိုလည်း ဦးအောင်သော်
ဦးစိန်မောင်ဦးတို့ ရေးသည့် 'မြန်မာ့ရှေးဟောင်းမြို့တော်များ' စာအုပ်တွင်
အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်သည်။ တကောင်းတွင် ပုဂံခေတ် အထောက်
အထားများကိုသာ အခိုင်အမာတွေ့ရကြောင်း အတည်ပြုကြလေသည်။

တကောင်းမှ ဆက်လက်စုန်ဆင်းလျှင် သပိတ်ကျင်းမြို့သို့ရောက်ရှိ
မည် ဖြစ်သည်။ တကောင်းနှင့် သပိတ်ကျင်းကြားတွင် သိမ်တောင်နှင့်
နာမည်ကျော် သိမ်တောင်စုပ်ဝဲကြီး ရှိသည်။ ကျွန်တော်တို့က ဧရာဝတီ
စုပ်ဝဲထက် ဧရာဝတီလင်းပိုင် ဆိုသည်ကို ပို၍စိတ်ဝင်စားသည်။

တကောင်းနှင့် သပိတ်ကျင်းအကြား လင်းပိုင်များ ရှိနေသည်။ ဖခင်
က ပြန်လွတ်ပေးရန် သက်ဆိုင်ရာမှ နှိုးဆော်ထားသည်။ ကျွန်တော်သည်
မန္တလေးသို့ ဒါရိုက်တာ ဦးကြည်စိုးထွန်းနှင့်အတူ ရုပ်သေးသဘင်မှတ်တမ်း
သွားရိုက်ရာ ရုပ်သေးသုတေသနပညာရှင် ဒေါက်တာတင်မောင်ကြည်နှင့်
လည်း တွေ့ဆုံဖူးသည်။ သူက ဧရာဝတီလင်းပိုင်များ အမှန်တကယ်ရှိ
သည်။ ကိုယ်တိုင်သုတေသနပြုနေဆဲဖြစ်သည်ဟု ဆို၏။ ဒေါက်တာ
သက်လွင်ကလည်း ဧရာဝတီလင်းပိုင်အကြောင်း ကြီးပွားရေးလမ်းညွှန်
ဂျာနယ်တွင် ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် ရေးဖူးသည်။ ကျွန်တော်တို့ ဧရာဝတီ
စာပေခရီးအဖွဲ့ လင်းပိုင်များ ပေါ်လာလေမလားဟု စောင့်ကြည့်နေရင်
လင်းပိုင်သတင်းများ ဖလှယ်ကြသည်။

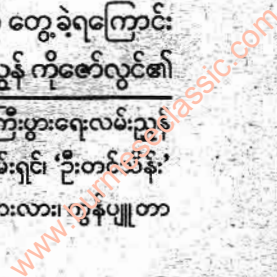

ကမ္ဘာတွင် လင်းပိုင်အမျိုးအစား များစွာရှိသည်။ အဓိကအားဖြင့် ရေချိုလင်းပိုင်အုပ်စု၊ ရေငန်လင်းပိုင်အုပ်စု ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ နို့တိုက် သတ္တဝါငါးဖြစ်၍ ထူးခြားသည်။ အသိဉာဏ်ရှိ၍ သင်ယူတတ်မြောက်နိုင် နှင်း ရှိသည်။ လူကဲ့သို့ အဆုတ်မှ အသက်ရှူသည်။

ဒေါက်တာသက်လွင်၏ အဆိုအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လင်းပိုင်အမျိုး အစား ၆ မျိုး ရှိသည်။ ရေငန်လင်းပိုင်ကို ပုသိမ် - မော်တင်စွန်းတွင် အများဆုံးတွေ့နိုင်သည်။ ကမ္ဘာနေရာအနှံ့တွင်လည်း အများအပြားရှိသည်။ ရေချိုလင်းပိုင်မှာမူ ကမ္ဘာတွင် ရှားသွားပြီ။ ဧရာဝတီမြစ်ထဲမှာသာ တွေ့နိုင် တော့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဧရာဝတီလင်းပိုင်ကို ကသာ၊ တကောင်း၊ သဝိတ်ကျင်း၊ မန္တလေး၊ မင်းကွန်း ရေလမ်းပတ်ဝန်းကျင်တွင် တွေ့ရတတ် သည်ဟု သိရသည်။

ကနေဒါနိုင်ငံမှ ဘွဲ့လွန်ကျောင်းသူတစ်ဦး၏ အဆိုအရ ဧရာဝတီ ထင်းပိုင်သည် ကမ္ဘာမှာ နာမည်ကြီးလှကြောင်း၊ အင်္ဂလန်၊ အီတလီ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ပြတိုက်များတွင် ဧရာဝတီလင်းပိုင် အရိုးစု (၄) ခု တွေ့ရှိထား ကြောင်း၊ အိန္ဒိယပြတိုက်ရှိ ဧရာဝတီလင်းပိုင်အရိုးစုမှာ ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇန်နဝါရီလလဆိုင်ရာ လူဒါန်းထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ လင်းပိုင်နှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဦးတင်သိန်း* ရေးသည့် စာတမ်း (၁၉၇၇) တွင် ဧရာဝတီ ထင်းပိုင်အကြောင်း လေ့လာဖော်ထုတ်ထားကြောင်း၊ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်က ဧရာဝတီ လယ်သာဝူ ဆိုသူသည် ပုဂံဘုရားပွဲတွင် လင်းပိုင်အသေကောင် ခြိတ်ဆွဲထားပြီး လင်းပိုင်ဆီထုတ်၍ ရောင်းနေသည်ကို တွေ့ခဲ့ရကြောင်း ဖော်ပြပါသည်။ ၁၉၈၃ ခုနှစ်တွင်လည်း ခရီးသွားလမ်းညွှန် ကိုဇော်လွင်၏

* ဒေါက်တာသက်လွင်၏ 'မြန်မာ့အလှ ကမ္ဘာကသိကုန်ပြီ' ကြီးပွားရေးလမ်းညွှန် စာအုပ် (အတွဲ ၅၊ အမှတ် ၄) ဆောင်းပါးတွင် ၁၉၉၇ စာတမ်းရှင်း 'ဦးတင်သိန်း' ဦးတင်ရှိန်'ဟု အမည်နှစ်မျိုးဖြစ်နေသည်။ ဆောင်းပါးရှင်အမှားလား၊ ကွန်ပျူတာ အမှားလား မသိပါ။

သတင်းပို့ချက်အရ ရွှေစည်းခုံဘုရားဈေးပွဲတွင် ဤသို့တစ်ကြိမ် ထပ်မံ
တွေ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ သူမရေးသည့်စာတမ်းတွင် ပုဂံဘုရားပွဲတွင်
ရောင်းသည့် လင်းပိုင်ကို ပုဂံအနီး ဧရာဝတီမြစ်အနောက်ခြမ်းမှ ရရှိခြင်း
ဖြစ်ကြောင်း တမင်သက်သက် ဖမ်းဆီးခြင်းမဟုတ်ဘဲ ငါးဖမ်းရာမှ ဖမ်းမိ
ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ လင်းပိုင်သားကို သွပ်ပြားပေါ်တွင်တင်၍ နေလှမ်းထား
ကြောင်း၊ အရိုးမှာ ခွေးစားသွားပြီဆို၍ ဝမ်းနည်းခဲ့ရကြောင်း ရှင်းပြထား၏။

ဧရာဝတီလင်းပိုင်အရိုးစုကို နိုင်ငံရပ်ခြားတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာကြာ
အောင် ပြတိုက်ဖြင့် တခမ်းတနားပြသထားချိန် မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ
ဧရာဝတီလင်းပိုင်အရိုးကို ခွေးကျွေးပစ်သည်ဟု ဒေါက်တာသက်လွင်က
ထောက်ပြထားသည်။

မှန်သည်။ မြန်မာတို့၏ မသိနားမလည်မှုကြောင့် ဧရာဝတီလင်းပိုင်
များ ဖမ်းဆီးခံရခြင်း၊ အစာအဆိပ်သင့်ခြင်း အန္တရာယ်များ ရင်ဆိုင်နေရ
သည်။ သူတို့ကို စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်အောင် အသက်အန္တရာယ်
ကျရောက်အောင် မလုပ်သင့်ပါ။ သူတို့ နေချင်နေပါစေ။ သူတို့ပျော်နေ
လျှင် သူတို့အမည်နှင့်ယှဉ်၍ ဧရာဝတီကို ကမ္ဘာကသိနေပါမည်။ ကမ္ဘာ
မှတ်တမ်းတွင် စာရင်းတင်ကြပါမည်။ သုတေသနပညာရှင်များ အခေါက်
ခေါက် အခါခါ လာရောက်လေ့လာကြပါမည်။ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များ
ဧရာဝတီလင်းပိုင်များကို လာကြည့်ပြီးမှ ပြန်ကြပါလိမ့်မည်။ ရေချိုလင်းပိုင်
ဆိုရာ သုတေသန စာတမ်းဖတ်ပွဲများ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင်းပနိုင်ပါမည်
ကျွန်တော်တို့ကို အန္တရာယ်မပေးသည့်အပြင် နိုင်ငံတော်ကိုပါ အကျိုးပြု
နေသော သူတို့ဘဝများ ဧရာဝတီတွင် နေပျော်ပါစေ။

သူတို့ ပျော်ပါစေ။

သူတို့ ပျော်ပါစေ (၂)

သပိတ်ကျင်းမြို့မဝင်မီ မလည်ရွာအနီးတွင် တတိယမြစ်ကျဉ်း စတင်သည်။ မြစ်သည် ရွှေတောင်ဦးနှင့် သိမ်းတောင် တောင်ကြော တောင်စွယ်ကို ထိုးဖောက်ရင်း တတိယမြစ်ကျဉ်း ဖြစ်လာခြင်းဖြစ်၏။

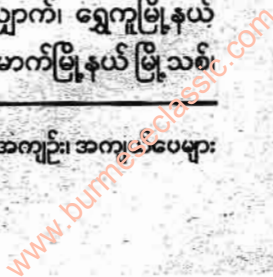
တတိယမြစ်ကျဉ်းဝင်စမှာပင် သပိတ်ကျင်းမြို့သို့ ရောက်ရှိသည်။ မြစ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်း ရွှေခေါင်း တောင်စွယ်ပေါ်တွင် သပိတ်ကျင်းမြို့ တည်ရှိသည်။ သပိတ်ကျင်းသည် မန္တလေးတိုင်း ဧရိယာထဲရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ ပတ္တမြားမြေ မိုးကုတ်နှင့် တောကြောချင်း ဆက်နေသလို မိုးကုတ်၏ ထွက်ပေါက်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။

သပိတ်ကျင်း ရွှေခေါင်း တောင်စွယ်အမြင့်ဆုံးအပိုင်းတွင် တည်ရှိသည့် အောင်စင်္ကြာဘုရားသို့တက်ရောက်၍ ဧရာဝတီမြစ်ကို မြန်လည်ချောင်းကြည့်ရုံမှတစ်ပါး အခြားလေ့လာစရာ နေရာ၊ အကြောင်း အရာမရှိ။ ထို့ကြောင့် သပိတ်ကျင်းတွင် ညမအိပ်ဘဲ ကျောက်မြောင်းသို့ ဆက်လက်စုန်ဆင်းခဲ့သည်။

တန်ခိုးကြီး အညာသီဟတောဘုရားကို ဝင်ရောက်ဖူးမြော်ပြီးနောက် ဘိုးဖြူတောင်၊ မယ်ဖြူတောင်ကမ်းပါးယံနှစ်ခုအကြားမှဖြတ်သွားရသည်။ သည်နောက်ရွှေကျင်သူများကို မြင်တွေ့ရပြန်ပြီ။

ဧရာဝတီကို ရွှေမြစ်ကြီးဟုခေါ်နိုင်မည်ထင်၏။ ကျွန်တော်တို့ ဖြတ်သန်းခဲ့ရာမြစ်ဆုံမှသည် တတိယမြစ်ကျဉ်းအထိ ရွှေကျင်သူများကို တွေ့ရသည်။ ဗန်းမော်မြို့နယ် ဧရာဝတီမြစ်ရိုးတစ်လျှောက်၊ ရွှေကျင်မြို့နယ် ကျောက်ဖြူတောင်၊ ကျောက်ကြီး၊ မြို့ကုန်း၊ မိုးမောက်မြို့နယ် မြို့သစ်

• မြစ်ကျဉ်းများ၏ စ-လယ်ဆုံးအရှည်မိုင် တည်နေရာ၊ အကျဉ်း၊ အကျယ်ပေများတို့ နောက်ဆက်တွဲ (c)တွင်ကြည့်ပါ။

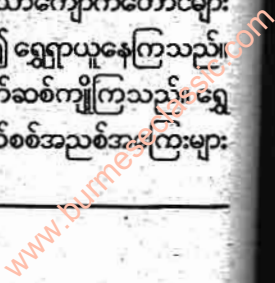

ဣာအင်ယန်၊ တာမြကြီး၊ တာမြလေး၊ မဲဆီမြို့နယ် ပန်တိုင်း၊ ဆလပ်ဝ၊ နန်
အူကြီးနှင့် အမုံလေးနယ်မြေများတွင်လည်း ရွှေထွက်နာမည်ကြီးသည်။
နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်သည့် အရှေ့အာရှရွှေကုမ္ပဏီ သည် ဘူမိဗေဒ
နှင့် ဓာတ်သတ္တုရှာဖွေရေးဦးစီးဌာန(မြန်မာ)နှင့် ဖက်စပ်လုပ်ကိုင်လျက်
ဗန်းမော်ခရိုင်တစ်ဝိုက်တွင် ကွင်းဆင်းစမ်းသပ်ရှာဖွေလျက်ရှိသည်။

ပထမမြစ်ကျဉ်းမှ မြစေတီ၊ ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းမှ စင်းခန်း၊ တတိယမြစ်
ကျဉ်းမှ သိမ်တောင်ဝဲ (ပေသောင်)တို့မှာ ရွှေအထွက်အများဆုံးဖြစ်သည်။
မြစ်ရိုးတစ်လျှောက်လုံးတွင် သပိတ်ကျင်းသည် ရွှေမြို့တော်ဟု ခေါ်ရ
လောက်အောင် ရွှေကျင်သူများ၏။ ရွှေရသူလည်းများ၏။

ယခင်က မိရိုးဖလာနည်းဖြင့် ရွှေကျင်ကြ၏။ ကျောက်တုံးကျောက်ခဲ
ကိုဖယ်၊ ရွှေပါသောနုန်းမြေကိုဖော်ထုတ်သယ်ပြီး တောင်းထဲထည့်သည်။
ရေစပ်တွင် ဝါးတိုင်ငယ်သုံးလေးတိုင်ဖြင့် ခန္တစင်ဆင်သည်။ မြေကြီးသဲနု
မြေကို အမြင့်မှာတင်သည်။ ငှက်ပျောပင်မှခွာထားသော ငှက်ပျောအူ
အလွှာချပ်ကိုအခြောက်ခံ၍ သဘာဝစကာလုပ်ကာ အမြင့်မှအနိမ့်သို့ထပ်
ခင်းသည်။ ဆင်ခြေလျှောက်ကို ဝါးကပ်ခင်းဖြင့်ဆက်သွယ်ထားသည်။ မြစ်
ထဲမှရေဖြင့်မြေကြီးများကို လောင်းချဆေးကြောလိုက်ရာ မြေကြီးများ
ပျော်ဆင်းသွားသည်။ ရွှေပါသောအမှုန်ကလေးများ ငှက်ပျောအူဖတ်တွင်
ကပ်ကျန်နေခဲ့သည်။ ဤနည်းဖြင့် တစ်ရွေးစ၊ နှစ်ရွေးစ ကျင်ယူခဲ့ကြ၏။

ယနေ့ခေတ်တွင် မြစ်ကြမ်းပြင်မှသဲကို အားကောင်းသောစက်ကြီး
များဖြင့်စုပ်ယူ၍ ရွှေထုတ်ယူကြသလို၊ မြစ်ကမ်းဝဲယာကျောက်တောင်များ
ကို ဒိုင်းနမိုင်းဖြင့်ခွဲ၊ ကျောက်ကြိတ်စက်ဖြင့်ချွေမှု၍ ရွှေရှာယူနေကြသည်။
ကျင်ခွက်မှရွှေကို ပြဒါးဖြင့်ဖမ်း၊ နိုက်ထရိုက်အက်ဆစ်ကျိုကြသည်။ ရွှေ
ရလာသောအခါအသုံးပြုပြီးပြဒါး၊ နိုက်ထရစ်အက်ဆစ်အညစ်အကြေးများ
ကို မြစ်ထဲစွန့်ပစ်ကြသည်။

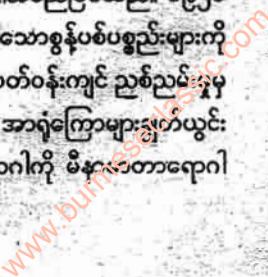
ရွှေကျင်ပြီးသားမြေကို နောက်တစ်ကြိမ်ထပ်ကျင်လျှင် ရွှေစများရ နေသေးသည်။ တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့် ရွှေအားလုံးအကုန်အစင်ရအောင်မယူ နိုင်သေးသည့်သဘောဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးသမားနှင့်ပညာရှင်များပူးပေါင်း၍ လက်ကုန်နိုက်ခိုင်ဖို့ ကြိုးစားလာကြသည်။ ပိုတက်ဆီယမ်ဆိုင်ခိုက် အရည်နှင့် အတ္တတီဗီထွက်ကာဗွန်* ကိုအသုံးပြု၍ ရွှေထုတ်ယူပြန်သည်။ ထိုစံအတိုင်းစွန့်ပစ်ပိုတက်ဆီယမ်ဆိုင်ခိုက်အရည်များ မြစ်ထဲရောက်သွားကြသည်။

အဆိုပါပြဒါး၊ နိုက်ထရစ်အက်စစ်၊ ပိုတက်ဆီယမ်ဆိုင်ခိုက်တို့သည် အလွန်ပြင်းထန်သော အဆိပ်များဖြစ်သဖြင့် နိုင်ငံတော်မှ တရားဝင်သုံးစွဲခွင့်မပြုဟု သိရသည်။ သို့သော် ဧရာဝတီမြစ်ရိုးတွင် အဆိုပါအဆိပ်များ အသုံးပြု၍ ရွှေထုတ်လုပ်ခဲ့သည်မှာ ၁၀ နှစ်နီးပါးရှိကြောင်း လေ့လာသိရှိရသည်။

ဤစွန့်ပစ် တတုပစ္စည်းများသည် မိုးရေသောက်သစ်တောများကို အကျဉ်းတန်စေပြီး မြစ်ရေကိုနောက်ကျိစေကာ ငါးများကိုအဆိပ်သင့်စေပါသည်။ အဆိပ်သင့်ငါးများကိုစားမိလျှင် မိနာမာတာ* ရောဂါဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဆို၏။ ရောဂါလက္ခဏာမှာ အဓိ၌ဝမ်းလျော့မည်။ နှုတ်ခမ်း၌ အနာဆိုးများထွက်ပေါ်လာမည်။ ထိုနောက် မျက်စိအမြင်မှုန်ဝါးလာကာ

၁။ Achvated Carbon

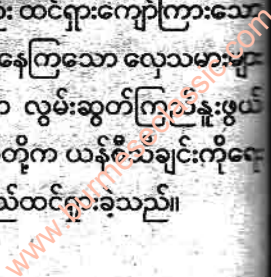
* မိနာမာတာဆိုသည်မှာ ဂျပန်ပင်လယ်အော်တစ်ခု၏အမည်ဖြစ်သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ ဂျပန်စက်မှုလုပ်ငန်းရှင်များက ပြဒါးပါသောစွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို မိနာမာတာပင်လယ်အော်အတွင်း စွန့်ပစ်ခဲ့ကြသည်။ ပတ်ဝန်းကျင် ညစ်ညမ်းမှုမှစ၍ မိသားစုထောင်ပေါင်းများစွာကျန်းမာရေးချို့ယွင်း၊ အာရုံကြောများချွတ်ယွင်းစေသဖြင့် ရောဂါဆိုးများဖြစ်ပွားလာခဲ့သဖြင့် ထိုရောဂါကို မိနာမာတာရောဂါဟု ခေါ်ခဲ့ကြသည်။

ဖြစ်သည်။ ဆရာမူးသမိန်သည် ရောတီမြစ်ကို အထက်မှအောက်ထိ နှံ့စပ်စပ် ရောက်ဖူးခဲ့သူဖြစ်သည်။ ဆရာ၏ဇာတိမှာ စစ်ကိုင်းမြို့ ရောတီကမ်းနဘေးဖြစ်သည်။ ရောတီမြစ်ပြင်ပေါ်တွင် ကြီးပြင်းခဲ့သည်။ ရောတီဝန်းကျင်မှာပင် ကျောင်းနေခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ရောတီမြစ်ကို နှစ်သက်ချစ်ခင်ခဲ့ရသည်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီး တစ်နှစ်၊ နှစ်နှစ်အကြာ တရုတ်နိုင်ငံမှဖိတ်သဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းဦးဆောင်သော စစ်မစ်ရှင်အဖွဲ့သွားခဲ့ကြသည်။ ထိုခရီးစဉ်တွင် စစ်ဘက်အရာရှိအဖြစ် ဆရာမူးသမိန်လည်း ပါဝင်ခဲ့၏။ လွတ်လပ်ပြီးမြန်မာနိုင်ငံမှ ပထမဦးဆုံးလာသော ချစ်ကြည်ရေးအဖွဲ့ဖြစ်သဖြင့် တရုတ်မိတ်ဆွေများက အထူးဧည့်ဝတ်ကျော့ပွန်စွာပြုစုကြ၏။ ခရီးစဉ်လေ့လာရေးအစီအစဉ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ နာမည်ကြီး ယန်စီမြစ်ကို စုန်ဆင်းလေ့လာရန်လည်းပါဝင်၏။ အထက်မြစ်ဖျားမှ အောက် 'ချူကင်း' ထိ သင်္ဘောကြီးတစ်စင်းဖြင့် (၇) ရက်ကြာ စုန်ဆင်းခဲ့ကြ၏။

မြစ်ပြင်ခရီးတစ်လျှောက် ယန်စီမြစ်၏ လှပသောရှုခင်းများကို မြင်ခဲ့ရ၏။ မြစ်ကမ်းဘေးဝဲ/ယာ၌ လုပ်ကိုင်စားသောက်နေပုံများကိုလည်း ကြည့်ခဲ့ရ၏။ တရုတ်မိတ်ဆွေများပြောပြသည့် ယန်စီသမိုင်းကြောင်းများကိုလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် နားထောင်ခဲ့ရ၏။ အထူးအစီအစဉ်အဖြစ် ယန်စီမြစ်ပေါ်မှလှုပ်ငန်းများကို ဖွဲ့နွဲ့ သီကုံးရေးစပ်ထားသည့် ယန်စီသီချင်းကို နားဆင်ခဲ့ရ၏။ ၎င်းမှာ တရုတ်တို့မူပိုင်အတွေးမဟုတ်။ ရုရှားတို့ထံမှ အတုခိုးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ရုရှားနိုင်ငံ၌လည်း ထင်ရှားကျော်ကြားသော ဗော်လဂါမြစ်ရှိ၏။ ဗော်လဂါမြစ်ထဲသွားလာနေကြသော လှေသမားများဘဝကို ဗော်လဂါသီချင်းဖွဲ့ဆိုထားသည်မှာ လွမ်းဆွတ်ကြည်နူးဖွယ်ကောင်းလှသည်။ ၎င်းတို့အတုယူ၍ တရုတ်တို့က ယန်စီသီချင်းကိုရေးသည်။ 'ယန်စီပြောသောပုံပြင်' အဖြစ် နာမည်ထင်ရှားခဲ့သည်။

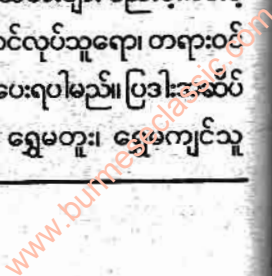

ခြေလက်များ ထိန်းချုပ်မရအောင် တုန်ယင်လာမည်။ နောက်ဆုံးဦးနှောက်ကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

အမေဇုန်တစ်လျှောက် ဘရာဇီးရွှေတူးသမားများ၏ ပြဒါးစွန့်ပစ်မှုကြောင့် ၁၅ နှစ်အတွင်း အမေဇုန်မြစ်ရေများ၌ ပြဒါးတန်ချိန်ပေါင်း ၂၀၀၀ မျှ ပျော်ဝင်နေခဲ့သည်ဟု ဆို၏။ အမေဇုန်သုတေသနသိပ္ပံမှ ထုတ်ပြန်ချက်အရ မြစ်ကမ်းတစ်ခုပေါ်ရှိရွာကလေးမှ ရွာသား ၁၁ ဦး၏ဆံပင် နမူနာကို စမ်းသပ်ကြည့်ရာ ၉ ဦးမှာ ပြဒါးပါဝင်မှုနှုန်းထက်အလွန်မြင့်မားနေသည်။ လူတစ်ဦးတွင်ရှိသောပြဒါးပါဝင်မှုနှုန်းမှာ အပုံတစ်သန်းလျှင် ခြောက်ပုံသာဖြစ်သည်။ စမ်းသပ်တွေ့ရှိချက်အရ တစ်ဦးလျှင် ၆ ပီပီအမ်ထက် အဆမတန်ကျော်လွန်၍ ၁၅၅ ပီပီအမ်ထိရှိနေလေသည်။ လူပေါင်းနှစ်သိန်းလောက်အန္တရာယ်တွေ့နေသည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။*

ဧရာဝတီမြစ်ရှိတစ်လျှောက်တွင် ရွှေကျင်သူများအနေဖြင့်ပြဒါးများ စွန့်ပစ်ခဲ့ကြပြီဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ရေတွင် ပြဒါးပါဝင်မှုနှုန်းဘယ်လောက်ရှိနေပြီနည်း။ မြစ်တွင်းမှင်းများ ဘယ်မျှအဆိပ်သင့်ခဲ့ကြပြီနည်း။ ထိုင်းများကိုစားသုံးသောပြည်သူများခန္ဓာတွင် ပြဒါးပါဝင်မှု ပီပီအမ်မည်မျှရှိနေသနည်း။ သုတေသနမပြုရသေးသဖြင့် အတိအကျမသိသေးသော်လည်း ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်းကား သေချာပေသည်။

ဧရာဝတီမြစ်အတွင်း စီးပွားရေးလောဘသမားများ စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ ရွှေကျင်ခြင်းကို တားဆီးရန်လိုနေပါပြီ။ တရားဝင်လုပ်သူရော၊ တရားဝင်မဟုတ်သူရောအားလုံးကို စနစ်တကျကြပ်မတ်ပေးရပါမည်။ ပြဒါးအဆိပ်သင့် ခံရခြင်းရောဂါကို ရွှေတူးသူများထက် ရွှေမတူး၊ ရွှေမကျင်သူ

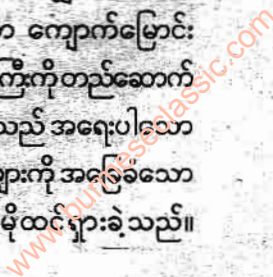
မြစ်ရိုးနေ ပြည်သူများ ပိုမိုခံစားရတတ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရွှေကျင်သူများ သည် မြစ်အတွင်းမှ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားထုတ်ယူ၍ မြစ်အတွင်းသို့ အများအကျိုး ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားမှု အညစ်အကြေးများ စွန့်ပစ်ထားခဲ့ကြသည် တစ်ကိုယ်ကောင်းသမားများဖြစ်ပါသည်။ ဤကိုယ်ကျိုးသမားများ အခွင့်အလမ်းမသာနိုင်အောင် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် တရားမဝင်ပြဒါး တင်သွင်းမှုများကို ထိန်းချုပ်ပေးသင့်ပါသည်။ ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေး ဦးစီးဌာနမှ ရေလမ်းအတွက်ဖမ်းထားသော သဲသောင်များကို ရွှေကျင်သူ များက တူးဆွပစ် သဖြင့် ရေကြောင်းပျက်၊ မြစ်ရေတိမ်လာခြင်းများလည်း ကြုံတွေ့ခဲ့ဖူးပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ရှားပါးသောရေချိုလင်းပိုင်များလည်း ပြဒါးအဆိပ်သင့်ခံရ၍ မျိုးတုံးသွားမည့် အန္တရာယ်ရှိနိုင်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်တွင်းပေါက်ဖွားကြသည့် သားငါးများ လွတ်လပ်ပျော်ရွှင်စွာပွားများစေလိုပါသည်။ သို့မှသာ မြစ်ရိုးနေပြည်သူ ထောင်ပေါင်းများစွာ ဝဝစား၍ ကျန်းကျန်းမာမာနေနိုင်ကြမည်ဖြစ်ပါ သည်။

ရေပျော်ငါးများကို အဆိပ်ဖျော်၍ မသတ်မိပါစေနှင့်။
သူတို့ပျော်ပါစေ။

သူတို့ပျော်ပါစေ (၃)

ရွှေမြို့တော် သပိတ်ကျင်းမှ ဆက်လက်စုန်ဆင်းလာလျှင် အလောင်း မင်းတရားကြီး၏ ရေတပ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ကျောက်မြောင်း ဆိပ်ကမ်းသို့ရောက်ရှိသည်။ တတိယမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးကို တည်ဆောက် ရန် အာဏာစက်ဖြန့်ရာ၌ ကျောက်မြောင်းဆိပ်ကမ်းသည် အရေးပါသော နေရာတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့၏။ နွယ်ငြိမ်၊ ရွှေတိုက် စသည်ရွာများကို အခြေခံသော စဉ်းအိုးလုပ်ငန်းကြောင့် ကျောက်မြောင်းမှာ ပိုမိုထင်ရှားခဲ့သည်။

ကျောက်မြောင်းမှ စဉ်အိုးများ ဧရာဝတီမြစ်အကြော၊ အညာ စုန်ဆန်ချိုတက်
၍ တစ်ပြည်လုံးဈေးကွက်သို့ ဖြန့်ချိနိုင်ခဲ့သည်။ ဧရာဝတီသည် စဉ်အိုး
ဖောင်ကြီးများကို ကျောပိုးကာ ဘုရားပွဲတော်များ၏ ဈေးကွက်အရောက်
တာဝန်ကျေခွာ ပို့ပေးခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။

တာဝန်မကျေသူများမှာ ဧရာဝတီကို အသုံးချ၍ စီးပွားရှာတတ်သူ
များ ဖြစ်၏။ အိုးဖောင်၊ သစ်ဖောင်၊ ဝါးဖောင်၊ စက်လှေ၊ မော်တော်၊ ဇက်၊
သင်္ဘော စသည့်ရေယာဉ်တို့သည် ဧရာဝတီတစ်ကြော စုန်ဆန်သွားလာ
ရင်း အမှိုက်သရိုက်များ စည်းကမ်းမဲ့ စွန့်ပစ်ခဲ့ကြသည်။ မြစ်ကမ်းဝဲ / ယာ
နေ ပြည်သူများကလည်း ဧရာဝတီမြစ်ကို အမှိုက်သိမ်းသမားကြီးသဘော
ထားကာ အိမ်သုံးစွန့်ပစ်အမှိုက်များကို မြစ်ထဲလောင်းချခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြင့်
သန့်ရှင်းသော ဧရာဝတီသည် တဖြည်းဖြည်း ညစ်ပတ်လာနေလေသည်။

ကျွန်တော်တို့ကသာ မြစ်ထဲ အမှိုက်တွေပစ်ချနေကြသည်။ ဧရာဝတီ
ပေါ်ရောက်ရှိလာသော ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များက ဧရာဝတီထဲ အမှိုက်
မပစ်ဖို့ တောင်းဆိုဆုံးမနေကြသည်။ မြစ်ဆုံတွင် ပြင်သစ်စာရေးဆရာမ
တစ်ဦးက ဤသဘောပြောသွားခဲ့ဖူးကြောင်း ဆရာလယ်တွင်းသားစောချစ်
က ရှင်းပြခဲ့ဖူး၏။

၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလအတွင်းက ဦးဖုန်းသန့်ဦးဆောင်
သော ခရီးသွားကုမ္ပဏီတစ်ခုသည် ပြင်သစ်လူမျိုး ၅ ဦးကို ဧရာဝတီ မြစ်ထဲ
စုန်ဆင်းလိုက်ပို့ရဖူးသည်။ *

ဤခရီးစဉ်တွင် ပြင်သစ်တစ်ဦးက ဧရာဝတီမြစ်ထဲ ရေချိုးဆင်းရင်
ဤသို့ဆို၏။ ဧရာဝတီမြစ်လောက် သန့်ရှင်းသောမြစ် ကမ္ဘာပေါ်တွင် မရှိ
မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်းထဲ ဝင်လာသော်လည်း စိုးရိမ်စရာမရှိ။ မြစ်ကမ်းပေါ်
ပေါ်တွင် စက်ရုံကြီးများမရှိ၍ စွန့်ပစ်ဓာတုပစ္စည်းကင်းကာ ရေကသန့်၏။

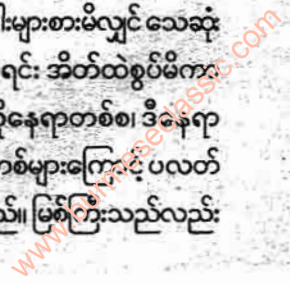
* 'မြန်မာ့အလှ ကမ္ဘာက သိကုန်ပြီ' ဒေါက်တာသက်လွင်

စိုက်ပျိုးလို့ရ၏။ ရေချိုးလို့ရ၏။ သောက်သုံးလို့ရ၏။ ဒီလိုမြစ်မျိုး ကမ္ဘာပေါ်မှာ မရှိဘူးဟု ဆိုလေသည်။ သူတို့သည် ဧရာဝတီကို နှစ်သက်သည့် အလျောက် ဧရာဝတီကို ညစ်ပတ်အောင် မလုပ်ခဲ့ကြ။ လမ်းတွင်သုံးစွဲလာသည့် ဆေးလိပ်တို့ အမှိုက်သရိုက်များကို မော်တော်ပေါ်မှ စုလာခဲ့ကြသည်။ စွန့်ပစ်ခွင့်ရှိသည့်နေရာကျမှ စွန့်ပစ်ပါဟု မော်တော်မောင်းသမားများကို ပြောသည်။ မြစ်ထဲ အမှိုက်ပစ်မချပါနှင့်။ အထူးသဖြင့် ပလတ်စတစ်များ ပစ်မချပါနှင့်ဟု တဖွဖွ မှာခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

ထီးချိုင့်မြို့ဆိပ်ကမ်းတွင် ဆိပ်ကမ်းရှိအမှိုက်သရိုက်များကို ဧရာဝတီမြစ်ရေက သိမ်းဆည်းလာရကြောင်း အထက်တစ်နေရာတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ အမှန်မှာ ထီးချိုင့်မြို့သာမက မြစ်ကမ်းပါးပေါ်မှ အခြားမြို့များသည်လည်း တစ်နည်းနည်းဖြင့် မြစ်ထဲ အမှိုက်စွန့်ကြသည်သာ ဖြစ်သည်။

ကျွန်တော်တို့ ဧရာဝတီစာပေခရီးစဉ်တစ်လျှောက်လုံး ပလတ်စတစ်များကို နေရာအနှံ့ စွန့်ပစ်နေသည်ကို မြင်ခဲ့ကြရသည်။ မြစ်ဆုံမှ မြစ်ဆုံးအထိ မြစ်ထဲပစ်ချနေသော ပလတ်စတစ်များ တန်ပေါင်းများစွာ ရှိလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ရကြောင်း ဦးချစ်စံဝင်းက ပြောပြသည်။ ဧရာဝတီအထက်ပိုင်း မြို့တစ်မြို့တွင် အမှိုက်နှင့် ပလတ်စတစ်များ မြစ်ထဲပစ်ချလျှင် ဒဏ်ရိုက်မည်ဟု စာကပ်ထားသော်လည်း ထိုမြို့၏ စာမကပ်သည့်နေရာမှ အမှိုက်များ ထျလာနေဆဲ ဖြစ်သည်။

ပလတ်စတစ်များသည် ညစ်ပတ်စေသည်သာမက အန္တရာယ်လည်း ဖြစ်စေ၏။ အရောင်ပါသော ပလတ်စတစ်များကို ငါးများစားမိလျှင် သေဆုံးနိုင်သည်။ အချို့ငါးများ ပလတ်စတစ်အိတ်ကိုဆွဲရင်း အိတ်ထဲစွပ်မိကာ သေဆုံးကြရသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်ကြီးတွင် ဟိုနေရာတစ်စ၊ ဒီနေရာတစ်စ၊ သူတစ်ခု ငါတစ်ခု ပစ်ချခဲ့သော ပလတ်စတစ်များကြောင့် ပလတ်စတစ်မြစ်ပြင်ဖြစ်လာလျှင် ငါးမျိုးတုံးသွားပါလိမ့်မည်။ မြစ်ကြီးသည်လည်း

သက်မဲ့ဧရာဝတီ ဖြစ်လာပါလိမ့်မည်။ သားငါးရှာဖွေရန် ခက်ခဲသွားလျှင် မြစ်ရိုးနေပြည်သူများ ဒုက္ခရောက်ရပါလိမ့်မည်။ ဟိုးတစ်ချိန်က ဧရာဝတီ မြစ်တွင်းမှ တစ်နေ့ ငါး သုံးလေးပိဿာ အလွယ်တကူရရှိနိုင်သော်လည်း ယနေ့အချိန်မှ တစ်နေ့ ငါးဆယ်ကျပ်သားရစေရန် ခက်ခဲခဲ ရှာဖွေနေရပြီ ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီစာပေခရီးစဉ် ၂၈ ရက်တွင် ဆိပ်ကမ်းမြို့များ၌ ညအိပ်တိုင်း သင်္ဘောပေါ်မှ ငါးများကြီးချ၍ ၂၈ ညလုံးလုံး ငါးများခွဲသော ဦးချစ်စံဝင်းပင်လျှင် ငါးတစ်ကောင်မျှ မရခဲ့ပါ။

မြစ်ထဲရှိနေသော ပလတ်စတစ်များသည် နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ နီးပါး ဂုဏ်သတ္တိမပြယ်ဘဲ မူလအစွမ်း ရှိနေတတ်ပါသည်။ အန္တရာယ်လည်း ကြီးသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် မြစ်ထဲအမှိုက်မပစ်ရန် အမိန့်များ ထုတ်ပြန်၍ ကြပ်ကြပ်မတ်မတ် တားဆီးစေလိုပါသည်။ Road to Mandalay သင်္ဘောပေါ်တွင် မြစ်ထဲ ပလတ်စတစ်ချလျှင် ဒဏ်ရိုက်မည်ဟု ကြေညာထားပါသည်။ ခရီးသည်များကလည်း လိုက်နာကြသည်။ အလွန်ကောင်းသော အစီအစဉ်ဖြစ်၏။ မြစ်တွင်းသွားရေယာဉ်အားလုံး ဤစည်းကမ်းချက်မျိုး ထုတ်ပြန်ထားသင့်သည်။ မြစ်တွင်းသွားခရီးသွား ပြည်သူအားလုံး ဤစည်းကမ်းကို လိုက်နာသင့်ပါသည်။

ကျွန်တော်သည် ကျောက်မြောင်းအောင်မြေမှ မန္တလေးဆီသို့ ဧရာဝတီရေလမ်းကို မျှော်ကြည့်လိုက်သည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦးက ဤရေလမ်းတွင် ရေတပ်တော်ကြီး ရေကြောင်းချိသွားခဲ့ဖူး၏။ ကျွန်တော် အာရုံထဲတွင် အမှိုက်သရိုက်နှင့် ပလတ်စတစ်ကြီးမျောပါချီတက်သွားလေသည်ဟု အထိတ်တလန့် မြင်ယောင်မိသည်။ သို့ဆိုလျှင် ဘယ်လိုလုပ်ကြမည်နည်း။ ကာကွယ်ကြပါစို့။ ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်းဖြင့် မမျှော်မှန်းနိုင်သော မခန့်မှန်းနိုင်သော အန္တရာယ်များကို တားဆီးကြပါစို့။

အန္တရာယ် ဘေးဘယာကင်းကွာပါမှ ချမ်းမြေ့ပျော်ရွှင်စွာ နေနိုင်ကြမည် ဖြစ်ပါသည်။ သူတို့ပျော်ပါစေ။ သူတို့ဆိုသည်မှာ ဧရာဝတီမြစ်ကို အမှီပြုနေကြရသော

- မြစ်ရိုးတစ်လျှောက်နေ ပြည်သူများ၊
- သားငါးပုစွန်များ၊
- ဧရာဝတီလင်းပိုင်များ အစရှိသည်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ခေတ်ဟောင်းဧရာဝတီနှင့် ရတနာပုံမ နွှလေးနေပြည်တော်
ခေတ်သစ်ဧရာဝတီနှင့် မဟာမ နွှလေး မြို့တော်

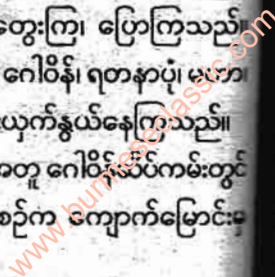
- ပါတော်မူခန်း
- ကျွန်ဇာတ်လမ်းလည်း
- ဆိပ်ကမ်းဂေါဝိန်
- နေညိုချိန်မှ
- အစပြုခဲ့ ...
- ထိုသောအခါ
- မြစ်ဧရာလည်း
- ရေပြာနောက်ကျိ
- ဝန်ပိလေးလံ
- ငြင်းဆန်အခက်
- စုန်ရေသက်ခဲ့ ...

နေညိုချိန် ဂေါဝိန်ဆိပ်ကမ်းတွင်ထိုင်ရင်း ၁၉၉၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ တစ်ညနေခင်း၌ ဤကဗျာတစ်ပိုင်းတစ်စကို ကျွန်တော်ရေးခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ကျွန်တော် ဒဿနိကဗေဒဘာသာအထူးပြု အဝေးသင်တန်းသို့ လိုက်ကျောင်းသားတစ်ဦးဘဝ ။ မကွေးကောလိပ်သာရောက်မည်မိုး၍ ဝါသနာ

ပါသော မြန်မာစာအိမ်ကို စွန့်လွှတ်ကာ မန္တလေးတက္ကသိုလ်လာရောက် နိုင်အောင် ဒဿနိကဘာသာကို တက္ကသိုလ်တက်ရောက်ယူခဲ့သူဖြစ်သည်။ ရတနာပုံ မန္တလေးနေပြည်တော်ကြီးသို့ ကျွန်တော် အလွန်ရောက်ဖူးချင်လှ၏။ ကံအားလျော်စွာ ဒဿနိကအိမ်ရ၍ အဝေးသင်စာမေးပွဲဖြေရန် မန္တလေး တက္ကသိုလ်သို့ရောက်ခဲ့သည်။ တစ်ခါတစ်ခေါက်မှ မရောက်ဘူး၍ မန္တလေး တွင် ယောင်လည်လည်ဖြစ်နေစဉ် ကိုရိုးကွန် အကူအညီကြောင့် ကျောင်းကိစ္စ အဆင်ပြေသွားသည်။ ကျောင်းစာသင်ချိန်များတွင် ကျွန်တော် ဂေါ်ဝိန်ဆိပ်ကမ်းမှာ ရှိနေသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကို ကူး၍ မင်းကွန်းဘက် သွားကြည့်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ထဲမှနေ၍ ဂေါ်ဝိန်ကို လှမ်းကြည့်သည်။ အားမရသေး။ နောက်နေ့များတွင် ဂေါ်ဝိန်ကို ထပ်မံသွားကြည့်သည်။ ဂေါ်ဝိန်ဆိပ်ကမ်းသည် တစ်နေ့ကုန် ထိုင်ကြည့်နေရလောက်အောင် ဘာမျှကြီးကျယ်ခမ်းနားမှုမရှိ။ သို့သော် ဧရာဝတီမြစ်ဆိပ် ဂေါ်ဝိန်အမည် ကား ကျွန်တော့်ကို အကြီးအကျယ် စိတ်လှုပ်ရှားစေသည်။

ရန်ကုန်ရှိ လူထုဆက်သွယ်ရေးမီဒီယာဌာနကြီးတွင် အလုပ်အကိုင် ရသောအခါ လုပ်ငန်းတာဝန်များဖြင့် မန္တလေးသို့ ကျွန်တော် အခေါက်ခေါက်အခါခါ ရောက်သည်။ ရောက်တိုင်းလည်း ဂေါ်ဝိန်ဆိပ်ကမ်းတွင် အကြိမ်ကြိမ်ထိုင်ကြည့်သည်။ မှတ်မှတ်ရရ ကျွန်တော့်ဆရာသမားများ ဖြစ်သည် တေးရေး မြသန်းစံ၊ ဒါရိုက်တာ (ဦး) ကြည်စိုးထွန်း၊ ရေကြောင်း အင်ဂျင်နီယာမှူးကြီး ဦးချာလီသန်းတို့နှင့်လည်း တစ်ခေါက်စီ၊ တစ်လှည့်စီ ထိုင်ကြည့်ဖူးသည်။ ကြည့်ရုံမျှသာမဟုတ် တွေးကြ၊ ပြောကြသည်။ ကျွန်တော်တို့အတွေး၊ အပြောတွင် ဧရာဝတီ၊ ဂေါ်ဝိန်၊ ရတနာပုံ၊ ယဟာ နေပြည်တော်၊ မြို့တော်စကားလုံးများ လွန်းထိုးယှက်နွယ်နေကြသည်။

ဧရာဝတီစာပေခရီးတွင် ဦးချစ်စံဝင်းနှင့်အတူ ဂေါ်ဝိန်ဆိပ်ကမ်းတွင် ထိုင်မည်ဟု အားခဲထားခဲ့သည်။ မူလအစီအစဉ်က ကျောက်မြောင်းမှ

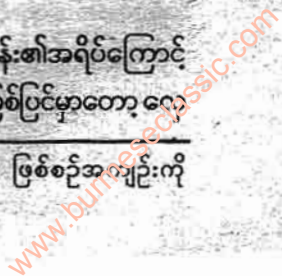

နေလယ် တစ်နာရီထွက်လာပြီး မင်းကွန်းတွင် ညအိပ်မည်ဟုဆိုကာ မန္တလေး
ဘက် ကပ်သည်။ ထုံးစံအတိုင်း ခရီးစဉ် စီမံခန့်ခွဲရေးတာဝန်များဖြင့် အလုပ်
ရှုပ်နေသော ဆရာဦးချစ်စံဝင်းသည် ရေးဖို့၊ တွေးဖို့၊ မှတ်ဖို့ ဘာမျှဦးစား
မပေးနိုင်။ အစီအစဉ်ပြောင်းသွားသဖြင့် ကျွန်တော်တို့ရုပ် / သံအဖွဲ့လည်း
ရိုက်ကူးရေးအလုပ်မရှိ။ နေလည်းဝင်တော့မည်မို့ ကျွန်တော်တစ်ယောက်
တည်း ဂေါ်ဝိန်ဆိပ်ကမ်းဘက် ထွက်လာခဲ့သည်။

ဂေါ်ဝိန်ဆိပ်ကမ်းတွင် ပါတော်မူခန်း ကျွန်တော်လမ်းကို စဉ်းစားမိ
သဖြင့် ဧရာဝတီဖလိုတီလာကုမ္ပဏီ ကိုနာကြည်းစွာ တွေးမိပြန်လေသည်။
ဤကုမ္ပဏီသည် အင်္ဂလိပ်တို့ မြန်မာနိုင်ငံသိမ်းပိုက်ရေးကို မီးထိုးပေးခဲ့သူ
ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်စစ်သည်များကို မန္တလေးနေပြည်တော်သို့ သယ်ဆောင်
လာပြီး နယ်ချဲ့ကျူးကျော်မှုတွင် ကိုယ်ထိလက်ရောက်ပါဝင်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။
ဧရာဝတီရေကြောင်း ကုန်စည် / ခရီးသည်ပို့ဆောင်ရေးကို တစ်ဦးတည်း
လက်ဝါးကြီးအုပ် အမြတ်ထုတ်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ မြန်မာဘုရင်ကိုလည်း
၎င်းတို့ပိုင် သူရိယသဘောဖြင့် သယ်ဆောင်သွားခြင်း ဖြစ်၏။ အင်္ဂလိပ်
တို့က ၎င်းတို့နယ်ချဲ့လုပ်ရပ်ကိုဖိုးကွယ်ရန် နာမည်ဆိုးဖြင့် ကျော်ကြားသော
ဖလိုတီလာကုမ္ပဏီကို သမိုင်းတွင် မှတ်တမ်းမတင်ခဲ့ပေ။ တတ်နိုင်သမျှ
မှားမှိန်ပစ်ခဲ့သည်။ မြန်မာတို့ကလည်း မေ့မေ့ပျောက်ပျောက်ပင်။ မြန်မာ
တို့သူ့ကျွန်ဘဝရောက်အောင် ပို့ဆောင်ခဲ့ရာ၌ တစ် တရားခံမဟုတ်သော်
လည်း အဓိကလက်သည်တစ်ဦးဖြစ်သည့် ဧရာဝတီဖလိုတီလာကုမ္ပဏီကို
ဆကြည်းစွာ သတိရနေဆဲ ဖြစ်သည်။

နေဝင်သွားချိန်တွင် စစ်ကိုင်းမင်းဝံတောင်တန်း၏အရိပ်ကြောင့်
ဧရာဝတီမြစ်ပြင်က စောစောစီးစီး မှောင်သွားသည်။ မြစ်ပြင်မှာတော့ လှေ

* ဧရာဝတီ ဖလိုတီလာကုမ္ပဏီ ပေါ်ပေါက်လာပုံနှင့် ဖြစ်စဉ်အကျဉ်းကို
ဆက်ဆက်တွဲ (၈) တွင် ကြည့်ပါ။

သမ္မာန်များ အသွားအလာမပျက်သေး။ မန္တလေးဆိပ်ကမ်းများလည်း အိပ်တန်းမဝင်သေး။ ကျွန်တော်သည် မန္တလေးတာရိုးကြီး၊ ကမ်းနားလမ်းအတိုင်း လမ်းလျှောက်လာခဲ့သည်။ ဤတာရိုးကြီးသည် ရတနာပုံခေတ်က လုံခြုံရေးအဆင့်တစ်၊ ကန်သတ်နယ်မြေဖြစ်၏။ မည်သူမျှ လျှောက်သွားခွင့်မပြု။ ဤတာရိုးတစ်နေရာတွင် ဧရာဝတီဖလိုတီလာကုမ္ပဏီ၏ ‘ချင်းတွင်း သင်္ဘော’ မှ ကပ္ပတိန် (အင်္ဂလိပ်လူမျိုး) တစ်ဦး ဖြတ်သွားသဖြင့် မြန်မာတို့က ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ထားခဲ့ဖူးသည်။

ဤရေကာတာ (တာရိုး) ကို မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် တည်ဆောက်သည်။ မြို့ဝန် ဦးပေစိဦးဆောင်ပြီး အီတလီအင်ဂျင်နီယာ ကြီးကြပ်တည်ဆောက်သည်။ ရေဘေးအန္တရာယ်ကာကွယ်ရန်အတွက်သာမက အင်္ဂလိပ်အန္တရာယ်ကာကွယ်ရန် ပြင်မြေမြို့ရိုးအဖြစ် တည်ဆောက်ခဲ့သည်။*

ဤရေကာတာကျိုးပေါက်၍ ရတနာပုံခေတ် မန္တလေးတွင် ရေဘေးအန္တရာယ် ကြီးပွားသည်။ အင်္ဂလိပ် - မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲဖြစ်ပွားချိန် ၁၈၂၄ ခုနှစ် ရေကြီးခြင်းကို ‘ကုလားရေကြီး’ ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။ ၁၈၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ‘ရေနီကြီး’ သည်ဟု ဆို၏။ အင်္ဂလိပ် - မြန်မာ တတိယစစ်ဖြစ်ပွားချိန် ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလအတွင်း အင်္ဂလိပ်စစ်သင်္ဘောများ မန္တလေးနေပြည်တော်သို့ ဆန်တက်လာချိန် ရေကြီးခြင်းကို ဦးချစ်စံဝင်းက ‘ဧရာဝတီ သစ္စာဖောက်သောနေ’ ဟု ကမ္မည်းတပ်သည်။

ကုလားရေကြီးနှင့် ရေနီကြီး စကားလုံးများကို သမိုင်းဆရာတို့က အခိုင်အမာ မှတ်တမ်းတင်ထားကြပြီ ဖြစ်သည်။ ကျွန်တော် မည်သို့မဝေဖန်လိုပါ။ သို့သော် ‘ဧရာဝတီ သစ္စာဖောက်’ ဟူသော စကားလုံးကို နှောင်းလူတို့ အမှတ်မှား၍ မှတ်တမ်းတင်ထားမည် စိုးရိမ်သည်။ ဧရာဝတီ

* Upper Burma Home Proceedings 16 Oct, 1886, NO. 8, pp. 43, 44

† မန္တလေးရေကာတာနှင့် ရတနာပုံ ရေဘေးအန္တရာယ် ကို နောက်ဆက်တွဲ (ည) တွင် ကြည့်ပါ။

မြစ်သည် ကျွန်တော်တို့အားလုံး၏ မိခင်ဖြစ်သည်။ မိခင်သည် သားသမီးများအပေါ် သစ္စာဖောက်ရိုး ထုံးစံမရှိပါ။ မြန်မာတွေ သူ့ကျွန်ဖြစ်ရခြင်းအတွက် ဧရာဝတီကို တရားခံအဖြစ် လက်ညှိုးထိုးပြခြင်းမှာ မသင့်လျော်ပါ။

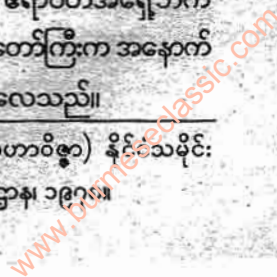
မန္တလေးရေကာတာ ပြင်မြေမြို့ရိုးသည် ရတနာပုံနေပြည်တော်၏ မပျောက်ပြယ်နိုင်သော အသည်းနှလုံးဖြစ်ဟန် တူပါသည်။ ရတနာပုံခေတ်၌ ပြင်မြေမြို့ရိုးတံခါးနှင့် နီးရာဒေသများတွင် လူနေအိမ်ခြေများစည်ကားခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဂေါဝီနံ၊ ပန်းဆက်၊ ပိုက်ကျုံး စသည့် အမည်များမှာလည်း ပြင်မြေမြို့ရိုးတံခါးအမည်များ ဖြစ်သည်။ ၎င်းအမည်များသည်ပင် မန္တလေးရပ်ကွက်အမည်များ ဖြစ်လာပါသည်။*

ဤပြင်မြေမြို့ရိုးသည် ဧရာဝတီကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းပင်။ ဧရာဝတီမြစ်သည်ပင် ရတနာပုံနေပြည်တော်၏ အသည်းနှလုံးထဲတွင် ပါဝင်နေပြန်သည်။ မန္တလေး ရွှေကြိုးသတ်နယ်မြေတွင် -

‘မြောက်ဘက်ကမ်း ရေစကိုလျှောက် ရွှေမြို့တော်ကြီး၏ အနောက်တောင်ထောင့် မြစ်ငယ် - ဧရာဝတီ အဆုံး၊ မြစ်ငယ် မြောက်ဘက်ကမ်းထိ၊ ၎င်းက မြောက်ကို ရွှေကြက်ကျဘုရားရောက်၊ ဧရာဝတီ ကောက်ကောက်စင်းစင်း၊ အရှေ့ဘက်ကမ်းသို့လျှောက်ပြီးလျှင် ပြည်လုံးအံ့ကျော် လှေကားစားကျွန်း၊ ယဉ်တော်ကျွန်း၊ ရှမ်းကလေးကျွန်း၊ ကုန်းသာကျွန်း၊ အနောက်ဘက် ရေစကိုလျှောက်၍ ဧရာဝတီ၊ အရှေ့မြစ်ကိုကူး၍ မာလကာကျွန်း၊ အာလောင်ကျွန်း၊ အနောက်ဘက်ရေစကို လျှောက်ပြီးလျှင် ဧရာဝတီ အရှေ့ဘက်ကမ်း လိုင်ကျွန်းထိ၊ ၎င်းက မြောက်ကို ဧရာဝတီအရှေ့ဘက်ကမ်း ကောက်ကောက်စင်းစင်းကိုလျှောက်၍ ရွှေမြို့တော်ကြီးက အနောက်တောင်ထောင့် ဧရာဝတီမြစ်[†] ...’ ဟု ဖော်ပြထားလေသည်။

* ‘မန္တလေးရပ်ကွက်သမိုင်း’ ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ) နိုင်ငံသမိုင်း သုတေသနစာစောင် (၂)၊ နိုင်ငံသမိုင်းသုတေသန ဦးစီးဌာန၊ ၁၉၇၁။

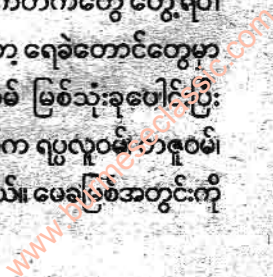
† ၎င်း

ဆရာမူးသမိန်လည်း ယန်စီမြစ်ကိုစုန်ဆင်းနေရင်းမှ အတွေးတစ်ခု ခဲ့သည်။ ဧရာဝတီသည် ဗော်လဂါ၊ ယန်စီတို့ကဲ့သို့ ထင်ရှား၏။ လှလည်း လှ၏။ ဧရာဝတီမှာလည်း ပြောစရာသမိုင်းရှိသည်။ 'ဧရာဝတီပြောသော ပြိုင်' ရေးလိုစိတ်အကြံဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ထိုအကြံအစဉ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် အခြေအနေတစ်ခု နှစ်တီးလာပြန်သည်။ ၎င်းမှာ တရုတ်-မြန်မာနယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ရေး ထိစွဲဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှနေ၍ မည်သည့်နေရာများကို နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်လျှင်ကောင်းမည်နည်း။ နယ်ခြားနေသူများသည် အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် မည်မျှအဆက်အသွယ်ရှိနေသနည်း။ နိုင်ငံတော် အစိုးရကသိလို၍ 'စိုးစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်' တစ်ခုဖွဲ့ပြီး စေလွှတ်ခဲ့ သည်။ ထိုအဖွဲ့ကို ဆရာမူးသမိန်က ခေါင်းဆောင်ပြီးသွားခဲ့ရ၏။ ထိုခရီးစဉ် အတွေ့အကြုံနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာကအောက်ပါအတိုင်း ပြန်ပြောပြ၏။

“ပထမ ကျွန်တော်ထင်တာက ဧရာဝတီမြစ်ကား မြန်မာနိုင်ငံက မိုးရွာလို့ မိုးရေတွေတောင်ပေါ်ကစီးဆင်းပြီးတော့ မြစ်ဖြစ်လာတယ်လို့ ထင်တာ။ ဟိုရောက်တော့ ဒီသီအိုရီက မမှန်ပြန်ဘူး။ မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းမှာ တောင်တန်းတွေက ပေတစ်သောင်းကျော်တာနဲ့တစ်ပြိုင် နက် ဆီးနှင်းရေခဲတွေဖုံးတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာက ပေတစ်သောင်းကနေ နှစ်သောင်းထိ မြင့်မားတဲ့တောင်တွေရှိတယ်။ အဲဒီမှာ သွားရင်း လာရင်း ခါကာဘိုရာဇီကိုရောက်ခဲ့တယ်။ အဲဒီမှာဘာတွေလဲဆိုတော့ ရေခဲတောင် တွေက အရည်ပျော်ပြီး စီးလာတဲ့ မြစ်ချောင်းလက်တက်တွေ တွေ့ရပါ တယ်။ သေသေချာချာ စူးစမ်းလေ့လာကြည့်တော့ ရေခဲတောင်တွေမှာ မြစ်ဖျားခံလာတဲ့ ထလာဝမ်၊ အဒုံဝမ်၊ ဆန်ခူးဝမ် မြစ်သုံးခုပေါင်းပြီး နမ့်တမိုင်မြစ်ဖြစ်လာတယ်။ နောက် နမ့်တမိုင်မြစ်က ရပ္ပလူဝမ်၊ ဘူဝမ်၊ တရုန်ဝမ်မြစ်တွေနဲ့ပေါင်းပြီး မေခမြစ်ဖြစ်လာတယ်။ မေခမြစ်အတွင်းကို

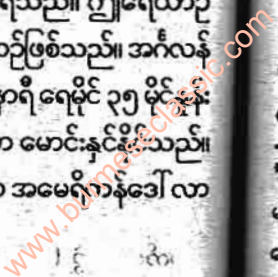

ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော မင်းနေပြည်တော်များသည် ရေတော်မြစ် ကမ်းပါးပေါ်တွင် ဖြစ်တည်ခဲ့သည်။ မြန်မာ့သမိုင်း အလှည့်အပြောင်းတွင် ရေတော်မြစ် ထူးကဲစွာ ရေကြီးလေ့ရှိသည်။ ကံကြမ္မာနှင့် သဘာဝလှိုင်းဝှက် ချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရေတော်နှင့် မြန်မာလူမျိုးတို့ကို ဘယ်မျှ ဆက်စပ်ပေးခဲ့သည်မသိ။ ရေတော်ကြောင့် ရတနာပုံ မန္တလေးနေပြည် တော်ကြီး ပေါ်ထွန်းခဲ့ရသည်ဟုဆိုလျှင် ရေတော်ကြောင့်ပင် နေပြည်တော် ကြီး ပျက်စီးခဲ့ရသည်ဟု ဆိုနိုင်မည်လား။ ကျွန်တော် ဆက်မတွေ့ချင်ပါ။

ခေတ်ဟောင်းအညစ်အကြေးများကို ရေတော်မြစ်ရေစီးက ပင်လယ် ဝအထိ သယ်ယူဆေးကြောပစ်ခဲ့ပြီ။ ရေတော်သည် ရေသစ်ဖြင့် မြေသစ် ဖန်တီးကာ ခေတ်သစ်သို့ချဉ်းနင်းဖြတ်သန်းစီးဆင်းနေသည်ဟု မြင်ပါသည်။

နောက်တစ်နေ့တွင် မင်းကွန်းဘက်ကမ်းသို့ သွားရောက်လေ့လာ ကြသည်။ ကျွန်တော့်အနေဖြင့် မင်းကွန်းတံပိဋကဓရ ဆရာတော်ဘုရား ကြီး၏ ထေရုပ္ပတ္တိ ရုပ်မြင်သံကြားမှတ်တမ်း ရိုက်ကူးနေသဖြင့် ဒါရိုက်တာ (ဦး) ကြည်စိုးထွန်းနှင့်အတူ မန္တလေး - မင်းကွန်း ရေတော်မြစ်ဖြတ်ခရီး ကို မကြာခဏသွားနေရသည်။ ရေတော် ရေတက် / ကျ ရှုခင်းများ၊ နေထွက် / ဝင် ရှုခင်းများ၊ နွေ၊ မိုး၊ ဆောင်း ရှုခင်းများကို တမင်သက်သက် ဇာတ်ဝင်ခန်းအဖြစ် လာရောက်ရိုက်ကူးနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ ရေတော်ခရီး မစမီ ဦးကြည်စိုးထွန်း၊ ဦးချာလီသန်းတို့နှင့်အတူ (၁၅-၁၂-၉၇) ရက်နေ့ က မင်းကွန်းသို့ ရောက်ခဲ့သေးသည်။ စက်လှေနှင့် မဟုတ်။

ရေပေါ် ရုပ်ပြေးယာဉ်ဖြင့် မြစ်ပြင်ကို ဖြတ်ရသည်။ ဤရေယာဉ် သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် နောက်ဆုံးပေါ်အဆင့် ရေယာဉ်ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလန် နိုင်ငံလုပ် ဒီဇယ်ဆီသုံး သင်္ဘောအင်ဂျင်ဖြစ်၍ တစ်နာရီ ရေမိုင် ၃၅ မိုင်နှုန်း မောင်းနှင်နိုင်သည်။ ရေနှင့် ကုန်း နှစ်မျိုးစလုံးပေါ်မှာ မောင်းနှင်နိုင်သည်။ ခရီးသည် ၂၂ ဦး စီးနင်းနိုင်သည်။ ရေယာဉ်တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁.၂ သန်း ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

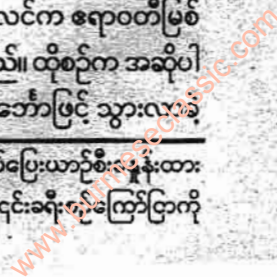

ဧရာဝတီမြစ်ပေါ် ပထမဦးဆုံးရောက်ရှိလာသည့် ကမ္ဘာ့နောက်ဆုံးပေါ် ရေပေါ် ရှုပ်ပြေးယာဉ်ကို မန္တလေး - မင်းကွန်း - အင်းဝ ခရီးစဉ် အစမ်းဖွင့်ပွဲတွင် ကျွန်တော်တို့ ပထမဦးဆုံး အခဲမဲစီးခွင့်ရသည်။ မြန်သည်၊ မှန်သည်၊ တုန်ခါခြင်း၊ လှိုင်းထခြင်းမရှိ။ ရေယာဉ်စီးခဏေးနှုန်း* ကလည်း မများလှ။ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များ သဘောတွေ့၊ မနောခွေမည့် ရေယာဉ် ဖြစ်သည်။ ရှေးရိုးဆန်ချင်သော ကျွန်တော်က အဝါရောင်တောက်ပနေသော ရှုပ်ပြေးယာဉ်ကို ညိုညိုညစ်ညစ် ရေနံချေးသုတ်ရွက်လှေကလေးလောက် မမက်မောလှပေ။ ဧရာဝတီမြစ်ကတော့ သူ့ကျောပြင်ပေါ်ရောက်လာသော ရေယာဉ်အသစ်ကို ခေတ်နှင့်အညီ လက်ခံကြိုဆိုမည်ဖြစ်ကြောင်း ကျွန်တော် ကောင်းကောင်းသိနေသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ပြင်ထဲမှကြည့်လျှင် အပြာရောင်မင်းဝံတောင်တန်း နောက်ခံ၌ နီညိုရင့်ရောင် မင်းကွန်းပုထိုးတော်ကြီး၏ ထုထည်ကြီးမားခံ့ညားမှုကို လှပစွာတွေ့ရမည်။ မင်းကွန်းပုထိုးတော်ကြီးပေါ်မှကြည့်လျှင် ဧရာဝတီမြစ်၏ ငြိမ်ညောင်းသာယာမှုကို မြင်ရမည်။ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များက ဤမြင်ကွင်းနှစ်ခုကို အသွားအပြန် ဓာတ်ပုံတဖျပ်ဖျပ် ရိုက်ယူကြသည်။ မန္တလေးနှင့် မင်းကွန်း သမိုင်း အချိတ်အဆက်ရှိသည်။ မင်းကွန်းသည် စစ်ကိုင်းမြို့နယ်အတွင်း ပါဝင်နေသော်လည်း အမှန်စစ်စစ် ဧရာဝတီခြားသော မန္တလေးသာ ဖြစ်သည်။

ရတနာပုံ မန္တလေးခေတ်တွင် “မန္တလေးသို့လမ်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သော 'Road to Mandalay' ကဗျာရှည်တစ်ပုဒ် ထွက်ပေါ်လာခဲ့ဖူးသည်။ ဗြိတိသျှအင်ပါယာမှ ကဗျာစာဆို ရဒ်ယာဒ်ကစ်ပလင်က ဧရာဝတီမြစ်ရေလမ်းခရီးအတွေ့အကြုံကို ကဗျာဖွဲ့ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်သည် ဧရာဝတီဖလိုတီလာကုမ္ပဏီပိုင် မီးသင်္ဘောဖြင့် သွားလာခဲ့

* မန္တလေး - မင်းကွန်း - အင်းဝခရီးစဉ်အတွက် ရေပေါ် ရှုပ်ပြေးယာဉ်စီးခရီးနှုန်းထားများမှာ နိုင်ငံခြားသားတစ်ဦးလျှင် USD/FEC 30 ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းခရီးစဉ်ကြော်ငြာကို နောက်ဆက်တွဲ (၁၂) တွင် ဆက်လက်ကြည့်ပါ။

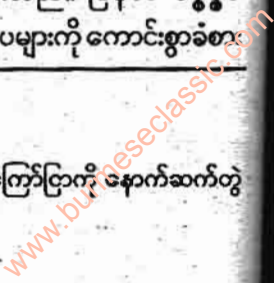
ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယနေ့ မဟာမန္တလေးခေတ်တွင် 'Road to Mandalay' ပေါ်လာပြန်သည်။ ကဗျာတော့မဟုတ်၊ သင်္ဘောတစ်စင်း ခရီးစဉ်တစ်ခုအမည်ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီမှာ ဗြိတိန်နိုင်ငံကုမ္ပဏီတစ်ခု နှင့် စင်ကာပူကုမ္ပဏီတစ်ခု[†] ပူးပေါင်း၍ မန္တလေး - ပုဂံ အပျော်စီးဇိမ်ခံသင်္ဘောကြီးကို ဒေါ်လာ ၁၅ သန်း အကုန်ခံ၍ တည်ဆောက်သည်။ ဂျာမဏီမှ ရန်ကုန်သို့ ဒေါ်လာ ၁ သန်း အကုန်ခံ သယ်ယူလာခဲ့ရသည်ဟု ဆို၏။ ခရီးသည် ၁၂၀ ဦး တစ်ပြိုင်တည်း လိုက်ပါနိုင်သည်။ အိပ်ခန်း၊ စားသောက်ခန်း၊ အဖျော်ယမကာခန်း၊ ဖျော်ဖြေရေးခန်း၊ နေစာလှူခန်းမနှင့် ရေကူးကန်တို့ ပါဝင်သည်။ ပုဂံမှ မန္တလေးသို့ ခရီးသည်တစ်ဦး ဒေါ်လာ ၁၈၀၀ ကျော် ပေးရ၏။ သုံးည အိပ်ခရီး၊ လေးညအိပ်ခရီး၊ ခုနစ်ညအိပ်ခရီး အမျိုးမျိုးရှိသည်။ အချိန်ဖြုန်းလိုသူများ၊ မြစ်၏ဗေဒကို စူးစမ်းလေ့လာလိုသူများ၊ မြစ်၏အလှကို ကြည့်မြင်ခံစားလိုသူများက “မန္တလေးသို့လမ်း” ကို သင်္ဘောစီး၍ သွားကြသည်။ သည်ခရီးကို သွားလာသော နိုင်ငံခြားသားများထံမှ ဧရာဝတီသည် အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာတုန့်ပြန်ချက်ကို မျှော်လင့်နေမည် ထင်သည်။ သူတို့ဘာတွေပြောသွားသနည်း။ ဧရာဝတီကို ကျွန်တော်ပြန်ပြောပြမည်။ စာဖတ်သူ (သင်) လည်း နားထောင်ကြည့်ပါ။

ဧရာဝတီကိုတွေ့တော့ ကိုယ့်မြေမှ မစ္စစ္စပီနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်မိသည်။ မစ္စစ္စပီသည် မြို့ကြီးပြကြီး အတော်များများကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသွားသည်။ ပုဂံနှင့် မန္တလေးကြား ဧရာဝတီကမ်းနဘေးတွင် မြို့ကြီးပြကြီးများ မမြင်ခဲ့ရသဖြင့် ယင်းအချက်တစ်ချက်သာ ခြားနားသည်။ မြန်မာ မစ္စစ္စပီ တစ်လျှောက် သာမောဗွယ်ရာ သဘာဝအလှအပများကို ကောင်းစွာခံစား

* Eastern & Oriental Co,

† Sea Containers

အထက်ပါ ကုမ္ပဏီနှစ်ခု၏ Road to Mandalay ကြော်ငြာကို နောက်ဆက်တွဲ (ဗ) တွင် ကြည့်ပါ။

ရသည်။ မြေပြန့်လွင်ပြင်များ၌ ကျေးရွာများ၊ ဘုရားကျောင်းကန်များနှင့် နီးသည့်အခါတိုင်း ထန်းတောများ၊ သစ်တောအုပ်များကို လှပစွာမြင်ရသည်။

လမ်းခရီးတွင် ကျွန်းဖောင်တွဲနှင့် တွေ့ဆုံသည်။ ကျွန်းတုံးများကို လှေနံရံတွင် တွဲထားသည်။ အလုံး ၂၀၀ ကို သစ်တစ်ဖောင်ဖွဲ့ပြီး မျောချသည်။ ယင်းဖောင်တွဲပေါ်တွင် လူနေတဲကလေးများဆောက်ပြီး စောင့်ရှောက်ကြသည်။

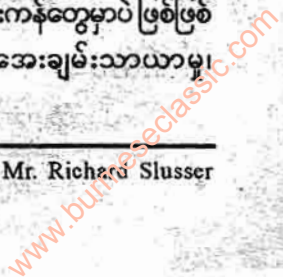
မန္တလေးခရီးစဉ်တွင် ဟိုတယ်သစ် အများအပြားကို သတိပြုလိုက်မိသည်။ တစ်ချိန်က မင်းနေပြည်၏ ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို အချိန်ယူ လေ့လာဖို့သင့်ကြောင်း ဖိတ်ခေါ်နေသကဲ့သို့ရှိသည်။

မြန်မာလူမျိုးတို့သည် ဖြူစင်ရိုးသားမှုကို အမျိုးဂုဏ်သိက္ခာတစ်ရပ် အနေဖြင့် တန်ဖိုးထား ဂုဏ်ယူကြသည်။ ယင်းမှာ အဖိုးတန်ကုန်စည် (သို့မဟုတ်) ဆွဲဆောင်မှုတစ်ရပ်ဟု ဆိုရမည်။ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များ အနေဖြင့် ယင်းကုန်စည်ကို မိမိတို့အရပ်ဒေသ၌ ရှာမရနိုင်ချေ။

ယနေ့အချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ သွားရောက်မည့်သူများနှင့် ပတ်သက်၍ အထူးသတိပေးလိုသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံသည် တစ်နှစ်ထက် တစ်နှစ် မတူတော့ဘဲ လျင်မြန်သောအရှိန်အဟုန်ဖြင့် ပြောင်းလဲနေပြီ ဖြစ်ရာ ရှေးမှုမပျက်လက်ရာများ မပျောက်ကွယ်မီ အမြန်သွားရောက် လေ့လာရန် တိုက်တွန်းလိုသည်။ မန္တလေးကို လက်ရှိအခြေအနေအတိုင်း သွားကြည့်စေချင်သည်။

Road to Mandalay ၏ ခရီးစဉ်တွင် မြစ်ရိုးတစ်လျှောက်မှာပဲဖြစ်ဖြစ် တောင်ပေါ်လေ့လာစဉ်မှာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဘုရားကျောင်းကန်တွေမှာပဲ ဖြစ်ဖြစ် မျက်စိကိုဖွင့် နားကိုစွင့်၍ အရပ်ဒေသ၏ အေးချမ်းသာယာမှု၊ ဖြူစင်လှပမှုတို့ကို ခံစားစေချင်သည်။*

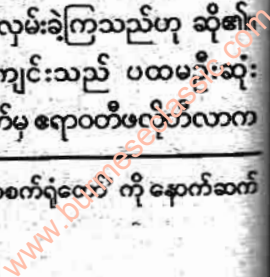
* When the Road to Mandalay is a boad, by Mr. Richard Slusser Washington Time, 19.4.98.

အထက်ပါ နိုင်ငံခြားသားဆောင်းပါးရှင်က မန္တလေးကို လက်ရှိ အခြေအနေအတိုင်း အမြန်သွားကြည့်စေချင်သည်ဟု တိုက်တွန်းထားသည်။ မှန်ပါသည်။ မန္တလေးတွင် ရတနာပုံအငွေ့အသက်များ တစ်စတစ်စ ပါးလာပြီ ဖြစ်သည်။ ပြင်မြေမြို့ရိုးကြီးပင် ခြောက်လမ်းသွားကတ္တရာ လမ်းကြီးအဖြစ် တဖြည်းဖြည်းပြောင်းလဲလာနေပြီ။ မြို့သစ်စီမံကိန်းများ၊ စက်မှုဇုန်စီမံကိန်းများသည် မဟာမန္တလေးအဖြစ်သို့ တွန်းပို့လျက်ရှိသည်။ မန္တလေးကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒုတိယမြို့တော်အဖြစ် နိုင်ငံတော်က တရားဝင် သတ်မှတ်ပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ မဟာမန္တလေးမြို့တော်နှင့်အညီ ဧရာဝတီ သည်လည်း လိုက်လျောညီထွေစွာ တည်ရှိနေဆဲ ဖြစ်လေသည်။

ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့သည် မန္တလေး၊ မင်းကွန်းကိုလှည့်လည် လေ့လာပြီးနောက် ရတနာပုံသင်္ဘောကျင်း* တွင် ရေကြောင်းအင်ဂျင်နီယာကြီး ဦးချာလီသန်းနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း ရိုက်ကူးသည်။ ကနောင်မင်းသားနှင့် ရတနာပုံသင်္ဘောကျင်းအကြောင်းကို ပြောကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြစ်ချောင်းပေါများခြင်း၊ ကျွန်းသစ်ပေါများခြင်း၊ လက်သမားပညာ ပြည့်ဝခြင်းများကြောင့် ရှေးကတည်းက ကတ္တုလှေကြီးများ တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ရတနာပုံသင်္ဘောကျင်းကဲ့သို့ ခေတ်မီစက်ကိရိယာ အပြည့်အစုံနှင့် နည်းပညာရှိသောနေရာတွင် မြန်မာတွေ မြစ်တွင်းသွား လှူစီးသင်္ဘော၊ ကုန်တင်သင်္ဘော၊ တိုက်သင်္ဘောများ တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်တော်လှန်ရေးသမားများက ရတနာပုံသင်္ဘောကျင်းကို မျက်ခြည်မပြတ် ကြည့်ရှုထောက်လှမ်းခဲ့ကြသည်ဟု ဆို၏။ ဧရာဝတီသမိုင်းတွင် ရတနာပုံသင်္ဘောကျင်းသည် ပထမဦးဆုံး ခေတ်မီသင်္ဘော ကျင်း ဖြစ်သည်။ သည့်နောက်မှ ဧရာဝတီဖလိုဟာလာက

* ရတနာပုံသင်္ဘောကျင်း (ခေါ်) ရတနာပုံသင်္ဘောစက်ရုံလေး ကို နောက်ဆက်တွဲ (၅) တွင် ကြည့်ပါ။

ရန်ကုန်တွင် ဒလ သင်္ဘောကျင်းကို တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ရတနာပုံ ကို ဖလိုတီလာက ဝါးမြို့သွားသည်။ အရင်းစစ်သော် ပဒေသရာဇ်စနစ်ကို နယ်ချဲ့စနစ်က ဝါးမြို့သွားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထုံးစံအတိုင်း ဧရာဝတီသည် ကိုလိုနီအညစ်အကြေးများကို ဆေးကြောသန့်စင်ပစ်ပြန်သည်။ စည်းကမ်းမဲ့ခြင်း၊ မညီညွတ်ခြင်း၊ ပရမ်းပတာနိုင်ငံခြင်းများကို ရေစီးနှင့်အတူ သယ်ဆောင်၍ ပင်လယ်ဝတွင် စွန့်ပစ်ဖျောက်ဖျက်ပစ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

မဟာမန္တလေးခေတ်တွင် ရတနာပုံသင်္ဘောကျင်းသည် ဆိုင်းဘုတ် တစ်ခုနှင့် ပြခန်းအသွင် နှစ်မြှုပ်နေသည်မဟုတ်။ ဧရာဝတီ၏ သားကြီး ဩရသပီသစွာ အားကောင်းမောင်းသန် အလုပ်လုပ်နေဆဲဖြစ်သည်။ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နှစ်ဦးပိုင်းမှာပင် 'မြန်မာမိုးနိုင်ကုမ္ပဏီ' က ရတနာပုံသင်္ဘော ကျင်းကို ပြန်လည်ပြုပြင်ခဲ့သည်။ တန် ၃၀၀ ရေယာဉ် လွန်းတင်လျှောလမ်း တည်ဆောက်သည်။ ခြောက်လအတွင်း ပြင်ဆင်မှုလုပ်ငန်းများ အပြီး ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ယခင်က သင်္ဘောများ လွန်းတင်ပြင်ဆင်စရာရှိလျှင် ရန်ကုန်သို့ ဆွဲယူဆောင်ရွက်ရသည်။ ယခု မန္တလေးမြို့တော် ရတနာပုံ သင်္ဘောကျင်းတွင် ချက်ချင်းပြင်ဆင်နိုင်သည်။ ကျွန်တော်တို့ရောက်ရှိစဉ် (၁၅-၁၂-၉၇) ရက်နေ့၌ သင်္ဘောကြီးတစ်စင်း လွန်းတင်ပြင်ဆင်နေသည် ကို မှတ်တမ်းရိုက်ကူးခဲ့သေးသည်။

မန္တလေးတွင် ရှေးရိုးနှင့် ခေတ်သစ် သမူဟဖြစ်နေခြင်းအတွက် ကျွန်တော်တို့ အားတက်ဂုဏ်ယူကြရသည်။ မဟာမန္တလေး၏ ကွန်ကရစ် တောထဲတွင် ရတနာပုံနေပြည်တော်၏ ပစ္စင် မြို့ရိုး အုတ်နီများ ဘယ်တော့ မျှ နှစ်မြှုပ်ပျောက်ကွယ်သွားမည် မဟုတ်ပါ။ သည်အတွက် ဧရာဝတီက ထိန်းကျောင်းပေးနေပါသည်ဟု ကျွန်တော်တွေ့မိလျှင် (၈၀၀၀ သူ အနေဖြင့်) မဆိုင်ပါဘူးဟု မှတ်ချက်ချရက်ပါသလော။

www.burmeseclassic.com

မြစ်ဧရာကမ်းပါးမှ အညာသားယဉ်ကျေးမှု

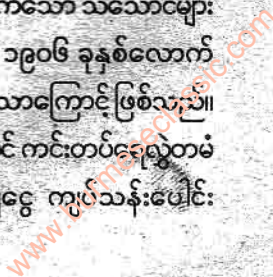
ဧရာဝတီစာပေခရီးစဉ် ပဒုမ္မာသဘောကြီးသည် စစ်ကိုင်း၊ မြင်းမူ၊ မြင်းခြံ၊ ပခုက္ကူဒေသများကို တအိအိ စုန်ဆင်းလာပါသည်။ ဧရာဝတီမြစ်၏ ပထမဦးဆုံး မြစ်ကူးတံတားကြီး၊ သက်တမ်းအရှည်ကြာဆုံးတံတားကြီးဖြစ်သည့် စစ်ကိုင်းတံတားအောက်မှ ဖြတ်သန်းလာရသောအခါ ‘ဟေး ... ဟေး ... တံတားကြီး၊ တံတားကြီး’ ဟု အော်ဟစ်ကာ ကလေးငယ်တစ်ယောက်လို ခုန်ပေါက်ပျော်မြူးလိုစိတ်များ ပေါ်လာပါသည်။ သည်တံတားပေါ်တွင် မော်တော်ကား၊ မီးရထားဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် ဖြတ်သန်းသွားလာခဲ့ဖူးပါသည်။ တံတားကြီး ကျိုးကျလိုက်ရင်ဖြင့် ... ဟူသော စိတ်တထင့်ထင့်အတွေးမျိုး ပေါ်ခဲ့ဖူးသည်။ တံတားအောက် မြစ်ရေပြင်မှ ဖြတ်သွားရသောအခါ လွတ်လပ်ပေါ့ပါးသောအတွေးဖြင့် ကလေးလို ပျော်ရလေသည်။ တံတားအောက်မြစ်ရေပြင်မှ ပထမဦးဆုံးအကြိမ် ဖြတ်သန်းဖူးသော အတွေ့အကြုံသစ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ထိုအတူ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးပေါ်မှ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်ကြီးကို အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ငုံ့ကြည့်ခဲ့ဖူးပါသည်။ ယခုမူ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်ထဲမှနေ၍ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးကြီးကို ခြုံငုံကြည့်ရပြန်ပါပြီ။ ရုပ်ရှင် / ရုပ်မြင် ကင်မရာရှုထောင့်ရသ သဘောအရ အပေါ်စီးမှမြင်ရလျှင် ဝမ်းနည်းခြင်းရသဖြစ်၍ အောက်မှ အပေါ်သို့ လှမ်းမြင်ရလျှင် ပျော်ရွှင်ခြင်းရသဖြစ်သည်။ သင်ခရီးကြိုလျှင် စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးပေါ်မှ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်ကိုကြည့်ပါ။ လှမ်းမောစွာ ခံစားရမည်။ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်မှ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးကိုကြည့်ပါ။ ကြည့်နူးအားတက် ပျော်ရွှင်ဖွယ် ခံစားရမည် ဖြစ်သည်။ ဤသဘောအရ မော့ကြည့်ရသော ကျွန်တော်တို့အားလုံး ပျော်နေကြသည်။ ဤကား မြင်ကွင်း၏အမြင်ရသ ဖြစ်၏။ ဆင်ခြင်စဉ်းစားကြည့်လျှင် ဤစစ်ကိုင်းတောင်ရိုးသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား ဘဝပေါင်းများစွာ ကျင်လည်ခဲ့ရာ

သာသနာ့မြေမြတ် ဖြစ်သည်။ အေးချမ်းဆိတ်ငြိမ်သော ဓမ္မရိပ်မွန် စစ်ကိုင်း
 ရွှေမင်းဝံသည် ငြိမ်းချမ်းကြည်လင်သောစိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေလေသည်။
 သည်နေရာတွင် ဧရာဝတီပင် မနောက်မကျိ ကြည်လင်နေလေ့ ရှိသည်။
 ဓမ္မရာသဖြင့် ဘဝအလှကို သိမြင်စေသော နေရာပင်တည်း။ ထိုနေရာလေး
 ကို ထိုင်၍ ငေးကြည့်နေချင်သေးသည်။ သို့သော် သဘောကြီးက
 တရွေ့ရွေ့ ခုတ်မောင်းသွားသဖြင့် မြင်ကွင်းသည် ဝေး၍ ဝေး၍
 ပျောက်ကွယ်သွားသည်။ ကျွန်တော်တို့ အချိန်ကို ဆွဲမထားနိုင်ကြ။
 လည်ပတ်နေသော မိမိဘဝပေါင်းများစွာကိုလည်း ရုပ်တန်သွားအောင်
 ဆွဲမထားနိုင်ကြသေးပါတကား။

အတွေးကောင်းနေသဖြင့် စစ်ကိုင်းနှင့် ဓားလွယ်ခုတ်မြစ်တစ်ဖက်
 ကမ်းမှ အင်းဝနှင့် အင်းဝဆင်ကျုံးခံတပ်၊ စစ်ကိုင်းခံတပ်များကျော်လွန်လာ
 သည်ကို ကျွန်တော် သတိမထားမိလိုက်ပါ။ ကင်မရာဆရာက သူရိုက်ကူး
 လာခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ မြဝတီရုပ်/သံ ပြန်ရောက်မှ ရိုက်ခွေကို ဖွင့်ကြည့်
 ရဦးမည်။

ရှေ့မှာ မူးမြစ်။

မူးမြစ်သည် ဧရာဝတီ၏မြစ်လက်တက်တစ်ခုဖြစ်၏။ အရှည်မိုင်
 ပေါင်း ၁၇၀ ခန့်ရှိ၏။ ကသာခရိုင် ဗန်းမောက်မြို့အနောက်တောင်ဘက်
 မှ စတင်စီးဆင်းလာပြီး ရွှေဘိုခရိုင်၊ စစ်ကိုင်းခရိုင်တို့ကို ဖြတ်သန်း၍ မြင်းမူ
 မြို့အနီး ဧရာဝတီမြစ်တွင်း လက်ယာဘက်မှ စီးဝင်သည်။ မူးမြစ်စီးဝင်ရာ
 နေရာတွင် ဧရာဝတီသည် ရေလမ်းပျက်စီးစေလောက်သော သဲသောင်များ
 မတွေ့ရပေ။ အကြောင်းမှာ မူးမြစ်ရေနှင့် သဲကို ၁၉၀၆ ခုနှစ်လောက်
 ကတည်းက ကာဘိုးဆည်ဖြင့် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သား။
 ယခုအခါ မူးမြစ်ဝှမ်းစီမံကိန်းသစ်အရ မူးမြစ်ပေါ်တွင် ကင်းတပ်ရေရွှေတမံ
 နှင့် သဖန်းဆိပ်ရေလှောင်တမံနှစ်ခုကို ကုန်ကျငွေ ကျပ်သန်းပေါင်း

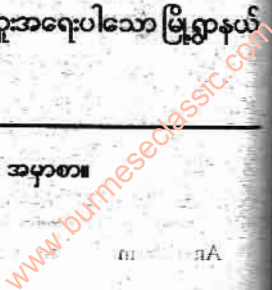

၆၁၄၅.၂၅ သန်းကျော်ဖြင့် တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်သဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်အတွင်း မူးမြစ်၏ သဲနှုန်းကျမှု နည်းပါးသွားပြီး ဖြစ်သည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် ရေသောက်ဧရိယာ ၈၆ သိန်းကျော် ရေပေးဝေ နိုင်မည်ဖြစ်သလို တစ်နှစ်ပတ်လုံး လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပျဉ်းမျှ ၁၁၇.၂ သန်း ကီလိုဝပ်နာရီ ထုတ်လုပ်နိုင်ပါမည်။ မူးမြစ်၏ သတင်းအချက် အလက်များသည် ဧရာဝတီအတွက် အားတက်စရာပင်ဖြစ်၏။ ဧရာဝတီ မြစ်အတွင်း ဣန္ဒြေရရ၊ သိက္ခာရှိရှိ စီးဝင်လာသော မူးမြစ်ကို ကျွန်တော် တို့ လက်ပြုနှုတ်ဆက်ရင်း မြင်းမှုမြို့သို့ ခေတ္တဝင်ကြည့်ကြသည်။

မြင်းမှုဒေသပတ်ဝန်းကျင်သည် ရှေးကျောက်ခေတ်၊ သံခေတ် ခေါ် ပျူခေတ်တို့ကလည်း ထင်ရှားခဲ့သော ဒေသဖြစ်ပါသည်။ ရွှေသင်္ကန်း ကုန်း၌ ကျောက်ခေတ်လက်နက်အများအပြား တွေ့ရသည်။ ထီးဆောင်း၊ ရွာဆိုးကုန်း၌ ကျောက်ခေတ်လက်နက်နှင့်တကွ စဉ်ဖြူ၊ ပန်းကန် အိုးခွက်များ တွေ့ရပါသည်။ ပုဂံခေတ် ရေစင်တော်အိုးကွဲများလည်း တွေ့ရသည်။ မင်းလောင်းမောင်သန်၏ ပဲကူကျေးရွာမှ ပျူစာပါ ငွေဖလား၊ ပျူပုတီးစေ့များကို ၁၉၈၅ ခုက တွေ့ကြသည်။ မြင်းမှုအနောက် ဦးနှောင်းကုန်းမှ ပျူးမကားရ် လက်ကျပ်၊ ပျူစာပါငွေဖလားများ တွေ့ကြသည်။ ထိုအတူ ငွေစလွယ်၊ ငွေခါးစည်းကြိုးကိုလည်း တွေ့ ရန်ကုန်မြို့ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာနသို့ ပေးပို့ခဲ့ကြသည်။

မြင်းမှုဒေသသည် ပုဂံခေတ်ဘုရားစေတီများ ပေါများ၏။ ကျောက် စာများလည်း တွေ့ရှိရာ ပုဂံခေတ်အခါက အထူးအရေးပါသော မြို့ရွာနယ် ပယ်ဖြစ်ပါသည်။*

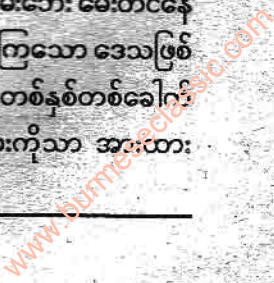
* မြင်းမှုမြို့နယ် သျှင်ပင်ရွှေစောလူးဘုရားသမိုင်း၊ အမှာစာ။ ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)

မြင်းမူဆိပ်ကမ်းသို့ သင်္ဘောကပ်ပြီးနောက် လေ့လာချိန် ၁ နာရီ ပေးပါသည်။ အလွန်အသွားအလာနှေးသော ဆရာသိန်းသန်းထွန်းနှင့် ရှေးဟောင်းသုတေသနမှ ဦးအောင်မြတ်ကျော်တို့က ရှေ့ဆုံးမှ သွက်သွက် လက်လက် ဦးဆောင်သွားကြပါသည်။ ဆရာနှစ်ဦးသည် “စစ်သံကြား လျှင် ရွှေစားပိုက်ကာ အိုးစားဖက်ကို လိုက်လိုရာသည်” ဟူသည့် ကဗျာ စာသားအတိုင်း ကျောက်စာဆိုသည့် အသံကြားလိုက်လျှင် မှတ်စုစာအုပ် ထုတ်ယူကာ လိုက်ပါမည့် အဖော်ခေါ်၍ ကျောက်စာဂိုရာအရောက် သွား တတ်ပါသည်။

ရှေးကျောက်စာများတွင် ခရိုင်နှင့် တိုက် အသုံးအနှုန်းများတွေ့ရ တတ်သည်။ တိုက်ဆိုသည်မှာ ဧရာဝတီမြစ်ရိုး၊ မူးမြစ်ရိုး၊ ချင်းတွင်းမြစ်ရိုး ဒေသများ ပါဝင်သည်။ မြင်းမူမြို့သည် တိုက်အတွင်းပါဝင်၏။ ကျောက်ခေတ်ကတည်းက လူနေထိုင်မှု ရှိခဲ့၏။ ကျောက်ခေတ် မြန်မာ နိုင်ငံကို အညာသားယဉ်ကျေးမှုလေ့ ထွန်းကားသောကာလဟု သမိုင်း ပညာရှင်များက ခေါ်ဆိုကြပါသည်။ မြင်းမူသည် အညာပီသသော အညာ ဒေသဖြစ်၏။ ရှေးခေတ်အညာသားယဉ်ကျေးမှုဟူသည် မည်သည့်ပုံစံဖြစ် သည်ကို အသေးစိတ်မခန့်မှန်းနိုင်သော်လည်း ယနေ့ခေတ်မြင်းမူအညာ သားများ၏ လူနေမှုကိုကား အသေအချာ သိခဲ့ရပါသည်။

အကြောင်းကား မြင်းမူသည် အညာ၏ ထုံးစံအတိုင်း မိုးနည်း၏။ ရေရှား၏။ မြစ်ရေကြီးလျှင် ရေလွှမ်းမိုးခံရ၏။ နည်းပါးသော မိုးရေကို မျှော်၍ သီးနှံကိုစိုက်ရ၏။ မူးမြစ်နှင့် ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းဘေး မေးတင်နေ သော်လည်း မြစ်ရေများကို မြင်သာမြင်ရ မသုံးစွဲနိုင်ကြသော ဒေသဖြစ် သည်။ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်မှာ နေကြသည့်အလျောက် တစ်နှစ်တစ်ခေါက် အလည်ရောက်သည့် နန်းတင်မြေနှင့် မြေဆီဥလေးကိုသာ အားထား လုပ်ကိုင်စားသောက်ရလေသည်။

အချွန်ခ၊ မက်ရုံမေ၊ မောကျောင်း၊ ငေါ်ချမ်းခ၊ ကျဖွဲ့ခ၊ အင်းလီခ၊ ရှုဂေါ်ခ၊
ဒွမ်တန်ခမြစ်တွေ ထပ်မံပေါင်းစီးဝင်လာတယ်။ သေချာပြန်တွေးကြည့်ရင်
မေခမြစ်ဖြစ်လာဖို့ ရေခဲမြစ် (၆) မြစ်ပေါင်းဆုံကြရတယ်။ မေခမြစ်ဖြစ်
လာပြီးနောက် ရေခဲမြစ် (၈) မြစ်က မြစ်လက်တက်များအဖြစ် စီးဝင်ကြ
တာကို ကိုယ်တွေ့လေ့လာမှတ်သားခဲ့ရပါတယ်”

“မေလိခမြစ်ကလည်း ရေခဲတောင်တွေမှာ မြစ်ဖျားခံလာတာပဲ။
သူကမြစ်လည်းကောင်းတယ်။ အေးလည်းအေးချမ်းတယ်။ နမ့်လန်၊
နမ့်ယက်၊ ရှန်ခ၊ ခရမ်းခ၊ ဂျထီခ၊ နမ့်တီခ၊ အင်ဆွပ်ခ၊ ဖွန်အင်ခ မြစ်ငယ်လေး
တွေက မေလိခမြစ်လက်တက်အဖြစ် ပေါင်းစည်းကြတယ်”

“မေခနဲ့မေလိခ ဧရာဝတီမြစ်ကြီးနားအထက်မှာ သွားဆုံပြီး
ဧရာဝတီမြစ်ကြီး ဖြစ်လာတာပဲ။ အထက်ပိုင်းက မြစ်လက်တက်တွေဟာ
ရေခဲတောင်တွေကို မြစ်ဖျားခံပြီး စီးဆင်းလာတယ်ဆိုတာ ထင်ရှားပါ
တယ်။ မိုးကြောင့်ဆိုရင် မိုးက မေ-ဇွန်လောက်မှာ ရွာတယ်။ ဒါပေမယ့်
မြစ်ရေက မတ်-ဧပြီ ကတည်းက ရေကြီးနေပြီ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့
မတ်-ဧပြီမှာ ရေခဲ တောင်တွေက အရည်ပျော်စီးဆင်းလာတာကိုး”

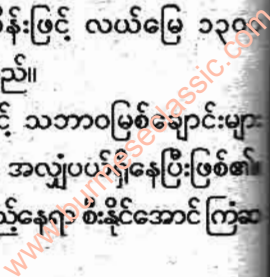
“နောက်တစ်ခု နယ်ခြားသတ်မှတ်တဲ့အခါ ကျွန်တော်တို့တွေ့ရတဲ့
အတွေ့အကြုံအားလုံးနိုင်ငံတော်ကို တင်ပြတယ်။ ဧရာဝတီမြစ်ရဲ့ မြစ်ဖျား
ခံတဲ့အပိုင်းအားလုံးဟာ မြန်မာနိုင်ငံထဲပါဝင်အောင် ကြီးစားခဲ့တယ်။
ဒီအတိုင်းလဲဖြစ်လာပါတယ်။ ဒဂုံမြစ်တစ်ခုထဲသာ တရုတ်နိုင်ငံထဲက
စီးဆင်းလာပြီး ကျွန်တော်တို့ထဲဝင်လာတာရှိတယ်။ ဒီတော့ ဧရာဝတီမြစ်ဟာ
ရေခဲတောင်တွေကို မြစ်ဖျားခံလာတဲ့မြစ်ဖြစ်တယ်ဆိုတာ တိုင်းရင်းသား
တွေ့ရော နိုင်ငံခြားသားတွေ့ရော သိပ်မသိကြသေးဘူး။ အဲဒါကိုသိအောင်
လုပ်စေချင်ပါတယ်။ နောက်တစ်ခုက မြစ်ဖျားခံတဲ့ ရေဝေတောင်တန်း
အားလုံးဟာ မြန်မာနိုင်ငံထဲမှာရှိတဲ့အတွက် စိတ်ချရတဲ့ နယ်နိမိတ်ဖြစ်
တယ်ဆိုတာပါပဲ”

မြင်းမူမြို့တွင် စိုက်ပျိုးနိုင်သော မြေဧက (လယ်/ယာ/ကိုင်း/ကျွန်း/ဥယျာဉ်ခြံမြေ) ၁၅၄၉၇၃ ဧကရှိ၏။ သည်မြေများသည် ဧရာမြစ်ကြီးကို အမြင်နီးပါလျက် ခရီးဝေးကွာ လယ်ယာမြေ၊ ရေ အလုံအလောက် မရဖြစ်နေကြသည်။ မြစ်ရေကြီးပြန်သောအခါ သီးနှံများရေမြုပ်၍ အချည်းနှီးဖြစ်ရပြန်သည်။ ရှေးခေတ်ဟောင်း မြန်မာတို့သည် မြစ်ဝှမ်းဒေသတွင် အခြေချနေထိုင်ရမည်ဆိုခြင်းကို ကြိုတင်တွေးဆသိခဲ့ကြသကဲ့သို့ ခေတ်သစ်မြန်မာတို့သည်လည်း မြစ်ရေကို ဘယ်လိုကာကွယ်၍ ဘယ်လိုရယူအသုံးချရမည်ဆိုခြင်းကို သိမြင်လာကြသည်။

ဤသို့ သိရုံမျှမက လက်တွေ့လုပ်ကိုင်နေသော ကာယ၊ ဉာဏစွမ်းအားလည်း ထက်မြက်လာကြပြီဖြစ်၍ ဧရာဝတီမြစ် တာပတ်လုပ်ငန်းများ၊ မြစ်ရေတင်စီမံကိန်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပြီဖြစ်သည်။ ပျော့ရွာ-ညောင်မြစ်တာတမံကို ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး တည်ဆောက်ထားကြသည်။ မြင်းမူ-ကျွဲရိုက်၊ မြင်းမူ-လက္ကပင် တာပေါင် (၂) ပိုင်းဖြင့် (တာပေါင်အရှည် ၆၂၂၀၀ ပေ) ဖြင့် လယ်မြေဧက ၇၉၅၃ ဧကကို ရေလွှမ်းမိုးမှုဒဏ်မှ ကာကွယ်နိုင်ကြပြီ ဖြစ်သည်။

မြင်းမူမြို့ ဆပွကုန်းကျေးရွာအနီးတွင် မြင်းကောင်ရေ ၄၀ အားရှိသော မော်တာ ၄ လုံးဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်ရေကို စုပ်တင်ယူပြီး ပေ ၃၀၀၀ ရှည်သော ပင်မမြောင်းထဲထည့်ကာ လယ်မြေ ၇၅ ဧက စိုက်ပျိုးနေကြသည်။ ထိုနည်းအတူ မြစ်ပေါက်မြစ်ရေတင်စီမံကိန်းဖြင့် လယ်မြေ ၁၃၅၀ ဧက၊ လက္ကပင် မြစ်ရေတင်စီမံကိန်းဖြင့် လယ်မြေ ၁၃၀ ဧကများကို ရေသွင်းစိုက်ပျိုးနေကြပြီ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဧရာဝတီမြစ်ကြီးနှင့် သဘာဝမြစ်ချောင်းများပေါများသည့်အလျောက် ရေအရင်းအမြစ် အလျှံပယ်ရှိနေပြီးဖြစ်၏။ ရေကို သူ့စီးလိုရာမစီးစေဘဲ ကိုယ်စီးစေလိုသည့်နေရာ စီးနိုင်အောင် ကြံဆ

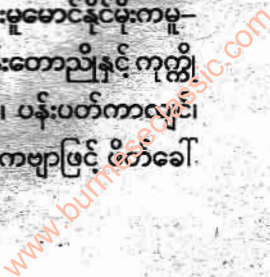
တတ်ရန်ပဲလိုသည်။ ရေအရင်းအမြစ်ကို လယ်ကွင်းယာကွင်းသို့ အရောက်ပေးနိုင်သည့်နှင့်အမျှ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးအခြေခံသော မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကောင်းကွက်တွေချည်းတွေ့ရမည်ဖြစ်၏။

ဧရာဝတီမြစ်ရိုးတစ်လျှောက် မြင်းမှုမြို့ကဲ့သို့ အနေအထားရှိသော မြို့၊ ကျေးရွာများတွင် မြစ်ရေတင်စီမံကိန်းများကို အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်နေကြသည်။ ဆီမီးခုံမြစ်ရေတင်စီမံကိန်း (မြင်းခြံ)၊ ရွှေတန်တစ် မြစ်ရေတင်စီမံကိန်း (ပခုက္ကူ)၊ ကမ်းနီမြစ်ရေတင် စီမံကိန်း (မင်းဘူး-စကု) နှင့် အခြားသော ရေတင်စီမံကိန်းများကို အညာဧရာဝတီမြစ်ရိုးတစ်လျှောက် ထွန်းပေါက်အောင်မြင်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ရွှေကိုမလို ရေကိုသာ “တ” ခဲ့ကြသော အညာသားများသည် ရေရသောအခါ မိမိဒေသကို အလှဆင်နိုင်ကြပြီ။ တစ်နှစ်တစ်သီးစား အခြေမဟန်သော ဘဝမှ တစ်နှစ်သုံးသီးစား အခြေဟန်ကျသောအခါ အညာသားအားလုံးက ဧရာဝတီမြစ်ကြီးကို ကျေးဇူးတင်နေကြမည်မှာ မလွဲပေ။

ဘီစီ ၃၂၀ မောရိယမင်းဆက်မှ အာသောကမင်းကြီး၏ ကောင်းမှုတော် မြင်းမှုမြို့ သျှင်ပင်ရွှေကေလူးဘုရားကို သွားရောက်ဖူးမြော်ကြသည်။ သာယာလှပသော ဧရပ်၊ တန်ဆောင်း၊ ကျောင်း ကန်၊ ဘုရား၊ မြေနီလမ်းနှင့် ထန်းတောများကို မြင်ရသောအခါ ကြည်နူးချမ်းမြေ့စွာ ခံစားရ၏။ မြင်းမှုသား ပုဂံခေတ်သူရဲကောင်း “ငထွေဂ္ဂ” သာ ရှိနေသေးလျှင် ပျော်တတ်သည့် သူ့ဝသီ (အန္တတ္တအမည်) အတိုင်း သူ့ဒေသကိုကြည့်၍ အပျော်ဂ္ဂ ဂ္ဂုနေဦးမည် ထင်သည်။ ကဗျာဆရာ မြင်းမှုမောင်နိုင်မိုးကမူ-

“ဧရာဝတီ၊ ရေကြည်ခွေနှံ့၊ စိမ်းလဲ့လဲ့စို၊ ထန်းတောညိုနှင့် ကုက္ကိုထနောင်း၊ ရိပ်ညိုကောင်းလျက်၊ ရှားစောင်းတမာ၊ ပန်းပတ်ကာလျှင်၊ သာယာလှသော၊ မြို့မြင်းမှု” သို့ အလည်လာရန် ကဗျာဖြင့် ဖိတ်ခေါ်နေလေသည်။

ကျောက်ခေတ်လက်နက်၊ ပျူပုတီး၊ ပျူရွှေလက်ရာ အနုပညာများသည် ရှေးခေတ်အညာသား ယဉ်ကျေးမှု၏ ခိုင်မာသော အထောက်အထားများဖြစ်သလို ယနေ့ခေတ် ဧရာဝတီမြစ်ရေတင်စီမံကိန်းများနှင့် ရေစုတ်စက်မော်တာ၊ အုတ်ရေလျှောက်မြောင်းများသည် အညာသား ယဉ်ကျေးမှု ခေတ်သစ်သင်္ကေတများဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်သည်။

“ဧရာဝတီမြစ်၏ အညာသားယဉ်ကျေးမှုသစ်”ဟု ကင်ပွန်းတပ်လျှင် စာဖတ်သူလက်ခံမည် ထင်ပါသည်။

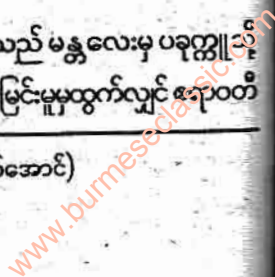
ဧရာအနောက်မြို့တော်ဝန်းကျင်

“ဗုဒ္ဓနေ့တွင်၊ ပုတလင်မှ
ထွက်ခဲ့ကြသော်၊ စုံလှဈေးမှာ
ပုံရွာမြစ်စုတ်၊ ပခုက္ကူမည်
ပုဂံပြည်နှင့် ဤသည်ရပ်များ
ညဉ့်တဦးနားမှ”

ဘုတလင်မှ ရွှေစက်တော်ဘုရားသို့ အသွား ပခုက္ကူတွင် တစ်ထောက် တည်းခိုနားခဲ့ကြောင်း မဟာအောင်မြေဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓက ကဗျာရေးဖွဲ့ခဲ့လေသည်။ ပခုက္ကူဟူသော အမည်နာမကို ဤဆရာတော် စတင်သုံးစွဲခဲ့ပြီး ပခုက္ကူဟူသောအမည်ကို ဤကဗျာတွင် စတင်တွေ့ရသည်ဟု ဆိုသည်။*

ကျွန်တော်တို့ ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့သည် မန္တလေးမှ ပခုက္ကူသို့ တောက်လျှောက်စုန်ဆင်းလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြင်းမှုတ်ထွက်လျှင် ဧရာဝတီ

* ပခုက္ကူ အထုပ်ယူလို့ ပြန်တော့မယ် (ကျော်အောင်)

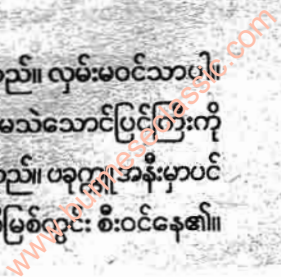

မြစ် အရှေ့ဘက်ကမ်း မြင်းခြံကိုဖြတ်ရသည်။ ကျွန်တော်တို့ မြင်းခြံကို လှမ်းကြည့်ကြသည်။ ရေးရေးမျှ မမြင်ရ။ မြင်းခြံသို့ဝင်နိုင်မည့် ရေကြောင်းကို သောင်တူးစက်ဖြင့် တူးနေသည်ကို မြင်ရ၏။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသော ခရိုင်မြို့ကြီးအနေဖြင့် ဧရာဝတီနှင့်ဝေးကွာနေသည်မှာ စီးပွားရေးအရ နစ်နာလှသည်။ သက်ဆိုင်ရာကမူ မြင်းခြံဆိပ်ကမ်း ပြန်လည်အသုံးချနိုင်ရေးအတွက် အသည်းအသန် အကောင်အထည်ဖော်နေကြဆဲ ဖြစ်သည်။

မြင်းခြံနှင့် ပခုက္ကူအကြားတွင် ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ချင်းတွင်းမြစ်ဆုံရာ ဒေသရှိသည်။ စဉ့်ကူးမှ စစ္စယံထိ မကွေးတိုင်း ရေလမ်းနယ်မြေ ရေလမ်းထိန်း ဦးစီးအရာရှိဦးဝေလင်းက မြစ်ဆုံဒေသကို ညွှန်ပြသည်။

ဧရာ - ချင်းတွင်းမြစ်ဆုံသည် ရေကြောင်းပညာရှင်များ စဉ်ဆက်မပြတ် စောင့်ကြည့်လေ့လာနေရသည့် နေရာဖြစ်၏။ ချင်းတွင်းမြစ်က အထက်အောက်ပြောင်းရွှေ့ပြီး ရေကြောင်းမတည်ငြိမ်မှု ဖြစ်နေ၏။ ဧရာဝတီမြစ်ကလည်း သောင်များ၊ ကျွန်းများ၊ ရေမြွှာကွဲများဖြင့် မြစ်ဆုံဒေသတွင် ရှုပ်ထွေးခက်ခဲသော ရေကြောင်းပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ ဧရာဝတီနှင့်ချင်းတွင်း မတွေ့ဆုံမီနှင့် တွေ့ဆုံပြီး အခြေအနေရှိ ရေကြောင်း၊ ရေမြွှာ၊ သောင်၊ ကျွန်းများကို လေယာဉ်ပေါ်မှ ကြည့်မည်ဆိုလျှင် (သို့မဟုတ်) မြေပုံပေါ်မှာ ကြည့်မည်ဆိုလျှင် ငါးရုံခြောက်ပြားကြီးပမာ အမြောင်းမြောင်း အဝိုက်ဝိုက် မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ ကောင်းသောလက္ခဏာမဟုတ်ပေ။

မြစ်ဆုံမှအလွန် ပခုက္ကူမြို့ကို လှမ်းမြင်ရသည်။ လှမ်းမဝင်သာပေ။ ပခုက္ကူထိပ်တွင် ရေကြောင်းပိတ်နေသည်။ ဧရာမသဲသောင်ပြင်ကြီးကို ကွေပတ်၍ ပခုက္ကူမြို့အဝင် ရေကြောင်းသို့ဝင်ရသည်။ ပခုက္ကူအနီးမှာပင် အနောက်ဘက်မှနေ၍ ရွှေချောင်းသည် ဧရာဝတီမြစ်လွှင်း စီးဝင်နေ၏။

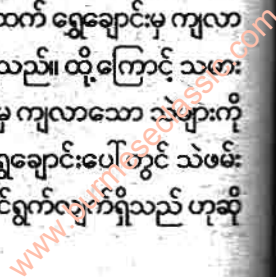

သဲချောင်းဖြစ်သည်နှင့်အညီ ပခုက္ကူဆိပ်ကမ်းနှင့် ဧရာဝတီရေလမ်းကို အကြီးအကျယ် ဒုက္ခပေးနေသည်။ သောင်တွေထွန်း၍ ကျွန်းတွေခံသည်။ မြစ်ပေါက်ရေမြွှာများ ဟိုနေရာတစ်ခု၊ သည်နေရာတစ်ခု။ ရွှေချောင်းကို သည်အတိုင်းလွတ်ထားလျှင် ဧရာဝတီမြစ်သည် မြင်းခြံကို စွန့်ခွာသကဲ့သို့ ပခုက္ကူကို စွန့်ခွာပေတော့မည်။

နယ်သာလန်နိုင်ငံ ရေကြောင်းထိန်းသိမ်းရေး ပညာရှင်များနှင့်အတူ ဧရာဝတီမြစ်ကို လေ့လာခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံမှ ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေး အရာရှိ အငြိမ်းစား ဦးမြင့်ကျော်က ပခုက္ကူဆိပ်ကမ်း လေ့လာတွေ့ရှိချက်ကို ရှင်းပြဖူးသည်။

ပခုက္ကူသည် ဧရာဝတီမြစ်အနောက်ဘက်ခြမ်းဒေသကြီး၏ အဓိက ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သည်။ ကုန်စည်၊ ခရီးသည် ပို့ဆောင်မှုအတွက် များစွာ အရေးပါသည်။ ဆိပ်ကမ်းအဝင်ရေကြောင်းအထက်ဘက်ထိပ်မှ ပိတ်ဆို့ တိမ်ကောနေသည်မှာ ကြာပြီ။ ချင်းတွင်းမြစ်နှင့်နီးခြင်း၊ ဆင်တဲဝချောင်း၊ ရွှေချောင်းတို့ အနီးကပ်ပေါင်းဆုံ စီးဆင်းနေခြင်းကြောင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်း ရခက်သော ရေကြောင်းတစ်ခုဖြစ်နေသည်။ ရေကြောင်းကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်ရန် စဉ်းစားကြရာတွင် သမားရိုးကျ ရေကာတာများ တည်ဆောက်ပြီး ရေလွှဲပြုပြင်လျှင် ရနိုင်၏။ သို့သော် ရေရှည်တည်တံ့ မည်မဟုတ်။

အချက်အလက်များကို အသေးစိတ်စုဆောင်းလေ့လာကြည့်ရာ ဧရာဝတီမြစ် သယ်ဆောင်လာသော သဲပမာဏထက် ရွှေချောင်းမှ ကျလာ သော သဲပမာဏက ပိုများနေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် သမား ရိုးကျ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှုများ မလုပ်မီ ရွှေချောင်းမှ ကျလာသော သဲများကို ကြိုတင်တား ထားနိုင်ရန်လိုသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရွှေချောင်းပေါ်တွင် သဲဖမ်း အဆောက်အအုံများဆောက်ရန် စမ်းသပ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည် ဟုဆို သည်။

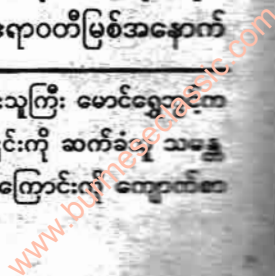
ပခုက္ကူဆိပ်ကမ်းသို့ ပဒုမ္မာစာပေသင်္ဘော ဆိုက်ကပ်သောအခါ ပခုက္ကူစာနယ်ဇင်းအဖွဲ့က လာရောက်ကြိုဆိုသည်။ သင်္ဘောပေါ်မှာပင် ဘာ ဦးအုဒ်ဖေ ဦးဆောင်သော ပခုက္ကူစာနယ်ဇင်းအဖွဲ့နှင့် ဆရာဌေးမောင် ဦးဆောင်သော ဧရာဝတီစာရေးဆရာအဖွဲ့ ဆွေးနွေးပွဲလုပ်ကြသည်။ ဒေသန္တရ ဗဟုသုတများ ဖလှယ်ကြလေသည်။

ရှေးအခါက ပခုက္ကူသည် မြန်မာဘုရင်၏ မင်းနေပြည်တော် အင်းဝ နှင့် အောက်မြန်မာနိုင်ငံကို ဆက်စပ်ပေးသော ဈေးရွာကြီးဖြစ်သည်။ ပခုက္ကူဝန်းကျင် ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာ * အရ.အိမ်ခြေ ၂၅၀၀ ရှိသည်ဟု ဆို၏။ ၁၈၈၇ ခုနှစ် ကိုလိုနီခေတ်ဦးတွင် မြို့အဆင့် သတ်မှတ် ခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသားများသည် ပခုက္ကူကို စီးပွားရေးမြို့အဖြစ် မကြည့် မြင်ကြ။ ဘာသာရေးမြို့အဖြစ် သိမြင်ကြသည်။ ပခုက္ကူ မဟာဝိသုကာ ရာမတိုက်နှင့် ပခုက္ကူစာချနည်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်း ကြားဖူးကြသည်။ သံဃာရတနာအားလုံး သိကြသည်။ ပခုက္ကူမခိုလှုံ ကျမ်းမစုံ၊ ပခုက္ကူ မရောက် စာမပေါက်ဟုပင် ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပခုက္ကူကို ပရိယတ္တိမြို့တော် အဖြစ်သာ လူသိများလေသည်။

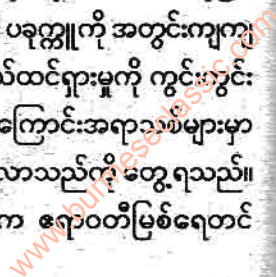
အမှန်စင်စစ် ပခုက္ကူသည် ရှေးအခါက ဈေးပွဲ ဈေးရွာကြီးဖြစ်သလို ယခုအခါ၌လည်း ဈေးမြို့ကြီးဖြစ်သည်။ ပခုက္ကူမြို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗဟိုချက်မမှာ တည်ရှိသည်။ မကွေးတိုင်းအထက်ပိုင်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း အောက်ပိုင်းနှင့် ချင်းပြည်နယ်တစ်ခုလုံး၏ ဧရာဝတီမြစ်အနောက်

* ကုန်းဘောင်ခေတ် ဗဒုံမင်းလက်ထက် မြစ်ကိုင်းသူကြီး မောင်ရွှေဘင်္ဂက ၁၈၁၄ ခုနှစ်တွင် ပခုက္ကူရွာသစ်တည်သည်။ ၎င်းကို ဆက်ခံသူ သန္တ ကျော်ခေါင်က ၁၈၂၈ ခုနှစ်တွင် ပခုက္ကူရွာအကြောင်းကို ကျောက်စာ ရေးထိုးခဲ့သည်

ထွက်ပေါက်တံခါးတစ်ခုဖြစ်သည်။ ပခုက္ကူတွင် ဧရာဝတီရေလမ်းနှင့် ဆက်သွယ်ထားသော မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဆန်ဈေးကွက်ကြီးရှိသည်။ ပခုက္ကူ-ချောင်းဦး၊ ပခုက္ကူ-ဂန်ဂေါ ရထားလမ်းသစ်များနှင့် ဆက်သွယ်ထားသည့် ဧရာအနောက်မြို့များမှ ဝဲ၊ ပြောင်း၊ နှမ်း၊ ဝါ၊ ဆေးရွက်စသည့် စားသုံးသီးနှံ၊ စက်မှုကုန်ကြမ်းသီးနှံဈေးကွက်ကြီးရှိသည်။ ပခန်းကြီး- ရေစကြိုကဲ့သို့ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုနယ်မြေ၊ ရှင်မတောင်ဝန်းကျင် သဘာဝရှုခင်း နယ်မြေ၊ ကိုကြီးကျော် / ရွှေဂူနီတပ်ပွဲကဲ့သို့ ဒေသန္တရ ဗဟုသုတလေ့လာ ရန် နေရာများဖြင့် ဆွဲဆောင်ပြသနိုင်မည့် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားဈေးကွက် ရှိသည်။ ဤ ဈေးကွက်ကြီးများ၏ မောင်းနှင့်တွန်းပို့အားကြောင့် ပခုက္ကူ သည် နေပူပူ ဖုန်ထူထူတွင် အိပ်မောကျနေရာမှ နိုးထလှုပ်ရှား ဖွံ့ဖြိုးဝင်ကြား လာခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်က ပခုက္ကူမြို့ကို ဧရာဝတီမြစ် အနောက် မြို့တော်အဖြစ် သတ်မှတ်၍ တိုးတက်ကြီးပွားအောင် အားပေးကူညီ ဆောင်ရွက်နေလေသည်။

ကိုးခရိုင်စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေး စီမံကိန်းအရ ပခုက္ကူခရိုင် စိမ်းလန်း စိုပြည်ရေးလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှုများကို ရုပ်မြင်သံကြား မှတ်တမ်းတင်ရန် ပခုက္ကူတစ်ခွင် စုံလင်အောင် လေ့လာခဲ့ဖူးပါသည်။ ထိုစဉ်က ခရိုင် သစ်တောဦးစီးအရာရှိ ဦးစိုးပု အကူအညီဖြင့် ပခုက္ကူတစ်ခရိုင်လုံး၏ ရေမြေတောတောင် သဘာဝ၊ ယဉ်ကျေးမှုအစ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအဆုံး၊ အားလုံး လေ့လာမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ ယခု ဧရာဝတီစာပေခရီးဖြင့် ဒုတိယအကြိမ် ထပ်မံရောက်ရှိလာသောအခါ ပခုက္ကူကို အတွင်းကျကျ လေ့လာခွင့် ရပြန်သည်။ ပခုက္ကူ၏ ကြီးကျယ်ထင်ရှားမှုကို ကွင်းကွင်း ကွက်ကွက် မြင်ခွင့်ရသည်။ လေ့လာစရာ အကြောင်းအရာသစ်များမှာ လည်း တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် များပြားတိုးပွားလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဥပမာ ကျွန်တော်ပထမအကြိမ်ရောက်စဉ်က ဧရာဝတီမြစ်ရေတင်

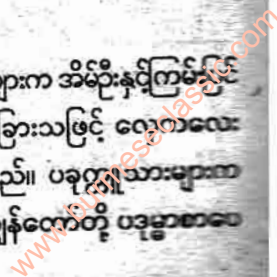

စိုက်ပျိုးရေးစီမံကိန်းကို မတွေ့ရသေး။ ယခု ဒုတိယအကြိမ်ရောက်တော့ ပခုက္ကူမြို့၊ ရွှေတန့်တစ် (ရွာ) ဧရာဝတီမြစ်ရေတင် စိုက်ပျိုးရေးစီမံကိန်းကို အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နေပြီ ဖြစ်သည်။ ချည်မျှင်ရှည်ဝါကို အဓိကထား စိုက်ပျိုးပြီး စပါး၊ ပဲမျိုးစုံ၊ ကြံ စုစုပေါင်း စိုက်ဧက (၂၀၀၀) ကျော်ကို မြစ်ရေတင်၍ စိုက်ပျိုးနေပေပြီ။ ပခုက္ကူသားများက 'ဧရာဝတီမြစ်ဝဲ၊ ယာစိမ်းလန်းစိုပြည်ရမည်' 'ယာမြေမှ လယ်မြေ' ဖြစ်ရမည်ဟု ကြွေးကြော်ကာ လယ်ယာကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများကို အားကြီးမာန်တက် ဆောင်ရွက်နေကြသည်။ နိုင်ငံတော်၏ အားပေးထောက်ပံ့ကူညီမှုများနှင့်ပေါင်းစပ်လျှင် ပခုက္ကူသည် ဧရာအနောက်မြို့တော်အဖြစ် မလွဲမသွေရောက်ရှိလာမည်ဟု ကျွန်တော်ယုံကြည်ပါသည်။

ထိုယုံကြည်ချက်ကို ပခုက္ကူခရိုင်ဥက္ကဋ္ဌကလည်း စွဲစွဲမြဲမြဲ ဆုပ်ကိုင်ထားသည်။ ရွှေတန့်တစ် မြစ်ရေတင်စီမံကိန်းကို ဥက္ကဋ္ဌကိုယ်တိုင် လိုက်လံပြသရှင်းလင်းပြောကြားသည်။ စိုက်ပျိုးစီးပွားကောင်းဖို့သာမက ဧရာဝတီရေလမ်းကောင်းဖို့ ပခုက္ကူဆိပ်ကမ်းကို စီမံချက်ချ ဖော်ထုတ်နေသည်ဟု ဆိုသည်။ သောင်တူးစက်ဖြင့်တူး၍ ပခုက္ကူအဝင် ရေလမ်းကို ဖွင့်နေသည်။ ရေဦးတိုက် ကမ်းပြိုမည်အန္တရာယ်ကိုလည်း ကြိုတင်ကာကွယ်နေသည်။ ဒေါင်ဒေါင်မြည် ပခုက္ကူဆိပ်ကမ်းကြီးဖြစ်လာလျှင် ဧရာဝတီအနောက်မြို့တော်အဖြစ်သာမက မြန်မာနိုင်ငံ တတိယမြို့တော်အဖြစ် ဂုဏ်ယူကြရပါဦးမည်။

မြစ်တိုမြင်လျှင်

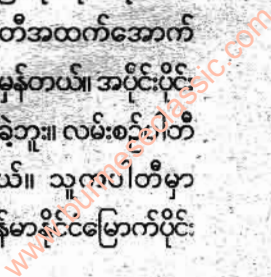
ပခုက္ကူ - ပုဂံ - ညောင်ဦးကို အညာသားများက အိမ်ဦးနှင်ကြမ်းဖြင့် ပမာ ကူးသန်းနေကြသည်။ ဧရာဝတီမြစ်သာခြားသဖြင့် လောကလေးတစ်စင်းငှားနိုင်လျှင် အချိန်မရွေးသွားလိုရသည်။ ပခုက္ကူသားများက စုပေါင်း၍ ပုဂံဘုရားဖူး ထွက်လေ့ရှိသည်။ ကျွန်တော်တို့ ပဒုမ္မာစာပေ

ဆရာမူးသမိန်သည် 'ဧရာဝတီပြောသောပုံပြင်' ကို စာဖြင့်မရေးဖြစ်
 ခဲ့သော်လည်း ဇာတ်တစ်ခုကပြနိုင်ခဲ့သည်။ တရုတ်-မြန်မာနယ်နိမိတ်
 သတ်မှတ်ရေး လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့
 (၁၀၀) ကျော်ကို ဆရာမူးသမိန်ဦးဆောင်ပြီး သွားခဲ့ပါသည်။ ထိုပွဲတွင်
 မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုသမိုင်းနှင့် နယ်ချဲ့တော်လှန်ရေးတိုက်
 ပွဲများကို ဧရာဝတီအခြေခံ၍ ဇာတ်မာန်ဖြင့် ပြခဲ့ပါသည်။ ကဇာတ်
 ဒါရိုက်တာမှာ ရန်ကုန်ဘေ့ဆွေဖြစ်၍ အကကို ဆရာကြီး ရွှေဒေါင်းညိုက
 သင်ပေးခဲ့ပါသည်။ အမာစိန်၊ နွဲ့နွဲ့စန်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကဇာတ်မှ မင်းသား
 များပါဝင်ကြောင်း သိရပါသည်။ ဧရာဝတီပြောသောပုံပြင်ကို တရုတ်
 တွေ အလွန်သဘောကျသည်ဟု ဆိုလေသည်။ အင်္ဂလိပ်အလံချပြီး မြန်မာ
 အလံတင်ချိန်ပြကွက်တွင် လက်ခုပ်သံများအုတ်အော်သောင်းတင်း ဖြစ်စေ
 ခဲ့လေသည်။

ဆရာမူးသမိန်က ဆက်လက်ရှင်းပြရာတွင်

“ကျွန်တော်အနေနဲ့ ဧရာဝတီပြောသောပုံပြင်ကို ဆက်လုပ်ချင်တဲ့
 ဆန္ဒရှိနေခဲ့ပါတယ်။ တော်လှန်ရေးကောင်စီတက်လာချိန် ကျွန်တော်
 ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဖြစ်တဲ့အခါ ရေးဖော်ရေးဖက်ဦးစောဦး၊ ဦးချစ်လှိုင်တို့နဲ့
 တိုင်ပင်တယ်။ စိတ်သာရှိပြီး မသွားနိုင် မလုပ်နိုင်ခဲ့ဘူး။ စာရေးဆရာဇေဝန
 ကို ဧရာဝတီအတိုင်းသွား၊ ရေးပေးပါဆိုတော့ ဆရာကသွားပါတယ်။
 ဒါပေမယ့် ကျန်းမာရေးမကောင်းလို့နည်းနည်းပဲသွားပြီး ရပ်လိုက်ရတယ်။
 ကျွန်တော်လည်းကြိုစားသွားပါသေးတယ်။ ဧရာဝတီအထက်အောက်
 နေရာအနှံ့ရောက်ပါတယ်။ နေရာစုံရောက်တာတော့မှန်တယ်။ အပိုင်းပိုင်း
 အပြတ်ပြတ်ဖြစ်နေတယ်။ စာအုပ်လဲထွက်မလာနိုင်ခဲ့ဘူး။ လမ်းစဉ်ပါတီ
 ခေတ်မှာ ဆရာဦးစောဦးတို့ ထပ်ပြီးကြိုစားတယ်။ သူ့ကပါတီမှာ
 စာနယ်ဇင်းအကြီးအကဲဖြစ်တော့ သူပါတီအဖွဲ့ကို မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း

သဘောသည်လည်း ဘုရားဖူးစက်လှေကလေးနှင့်ယှဉ်၍ ဧရာဝတီမြစ်ကို စုန်ဆင်းလာခဲ့သည်။ ကျွန်တော်တို့အစီအစဉ်မှာ ပုဂံသို့ ဘုရားဝင်ဖူးပြီး ချောက်မြို့တွင် ညအိပ်ရန်ဖြစ်သည်။

ဧရာဝတီမြစ်တွင်းမှ ပုဂံဘုရားများကို ဆွတ်ပျံကြည်နူးဖွယ် မြင်ရသည်။ တစ်ဆင့်စီ ကြည့်ပါစို့ -

မြစ်ပေါ်မှာ မြေ
မြေပေါ်မှ စေတီဘုရား
စေတီဘုရားများပြောသော သမိုင်း
သမိုင်းကပြောသော မြန်မာ
မြန်မာထဲမှ ငါ

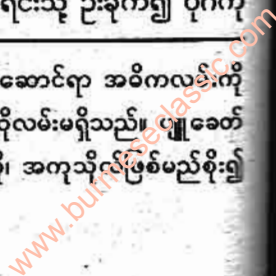
ငါထဲမှ စိတ်။ ထိုစိတ်သည်ကား ကျွန်တော်တို့မြန်မာနိုင်ငံသားတိုင်း မှာရှိနေသည် ဂုဏ်ယူအားတက်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

ပဒုမ္မာသဘောကြီးက တငြိမ်ငြိမ်ဆုတ်မောင်းနေရာ ကတ္တီပါပြည်ဖုံးကားကြီးကို တစ်ကားပြီးတစ်ကား ဖွင့်လှစ်ပြလိုက်သကဲ့သို့ ပုဂံရှုခင်းများ တစ်ကွက်ပြီး တစ်ကွက်ပေါ်လာသည်။

ဟောဟိုမှာ ရွှေစည်းခုံ
သည်ဘက်မှာ လောကနန္ဒာ

တရုတ်ပြည် ပိုးလမ်းမကြီးသည် အရိမန္တနပူရနေပြည်တော်ကြီး၏ လောကနန္ဒာဆိပ်ကမ်းကို ဖြတ်သန်းသွားသည်ဟု မှတ်သားရဖူး၏။ ဧရာဝတီသည် လောကနန္ဒာဘုရားခြေတော်ရင်းသို့ ဦးခိုက်၍ ပုဂံကို

* တရုတ်ပြည်ဖြစ် ပိုးထည်အဝတ်များ သယ်ဆောင်ရာ အဓိကလမ်းကို ပိုးလမ်းမဟု ခေါ်သည်။ ပျူခေတ်ကတည်းက ထိုလမ်းမရှိသည်။ ပျူခေတ် မြန်မာတို့သည် သူတစ်ပါးအသက်ကို မသတ်လို၊ အကုသိုလ်ဖြစ်မည်စိုး၍ ပိုးထည်များ မဝတ်ကြဟု ဆိုပါသည်။

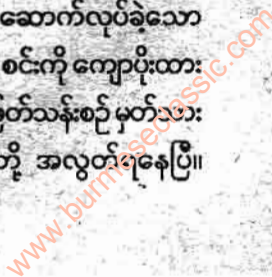
အလုပ်အကျွေးပြုခဲ့သည်။ ပုဂံသည် သမိုင်းတင်ခေတ်၊ သမိုင်းအထောက်အထား ခိုင်လုံစွာ စတင်တွေ့ရသည့် ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းနဖူးပေါ်မှ ပထမဦးဆုံး မင်းနေပြည်တော် ဖြစ်သည်။ ပုဂံတွင် မြစ်ကိုမြင်လျှင် ပထမမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးကို သတိရစေသည်။

ပြည်သည် ပဲခူးတိုင်း၏ အနောက်ဘက်တံခါးဝမြို့ဖြစ်သည်။ မကွေးတိုင်းနှင့် အောက်မြန်မာနိုင်ငံဒေသများသို့ ဆက်သွယ်ပေးရာ အဓိကအချက်အချာမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ နဝဒေးတံတားကြီး ဆောက်လုပ်ပေးလိုက်သဖြင့် ပြည်မနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ် တိုက်ရိုက်လမ်းပွင့်သွားမည် ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်အနောက်ခြမ်း ဆင်တဲ၊ ပန်းတောင်း၊ ညောင်စာရေး၊ ထုံးဘိုဒေသများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပါမည်။

ဗိုလ်မြတ်ထွန်းတံတားသည် ရန်ကုန်တိုင်းနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းကို အချိန်တိုအတွင်း ကူးသန်းနိုင်အောင် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ညောင်တုန်းပန်းလှိုင်မြစ်နှင့် ဧရာဝတီမြစ်ကို ဇက်ရေယာဉ်နှင့်ကူးရသည့်ဒုက္ခ ကင်းဝေးသည်နှင့်အမျှ ကုန်စည်စီးဆင်းမှုလည်း မှန်ကန် မြန်ဆန်လာပါလိမ့်မည်။

မအူပင်မြို့သည် မအူပင်ခရိုင်၏ ဗဟိုချက်မဖြစ်သလို မအူပင်တံတားသည် မအူပင် - ညောင်တုန်း၊ ပုသိမ်၊ ကျိုက်လတ်၊ ဆားမလောက်၊ တွံတေးဒေသများ၏ မေတ္တာပေါင်းကူးတံတားပင် ဖြစ်သည်။ မြစ်ချောင်းလမ်းကို အားကိုးရသော မြစ်ဝကျွန်းပေါ်၌ တံတားတစ်စင်းသည် တစ်စင်းဆိုသလောက် ထိရောက်အသုံးဝင်နေမည်မှာ မလွဲပေ။

မြစ်မင်းဧရာဝတီသည် အင်္ဂလိပ်လက်ထက် ဆောက်လုပ်ခဲ့သော စစ်ကိုင်းတံတားအပါအဝင် မြစ်ကူးတံတားကြီး (၆) စင်းကို ကျောပိုးထားရန် အသင့်ဖြစ်နေပေပြီ။ မြစ်ကူးတံတားကြီးများကို ဖြတ်သန်းစဉ် မှတ်သားလေ့လာခဲ့ရသော စာတမ်းတစ်ခုကို ကျွန်တော်တို့ အလွတ်ရနေပြီ။
ယင်းကား -

ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဝရာဝတီ

မြစ်ကိုမြင်လျှင် တံတားဆင်မည်၊ ပြည်ခွင်သာဖို့ လမ်းခင်းစို့ ဟူ၏။
အနော်ရထာတံတားကို လေ့လာပြီးနောက် ချောက်မြို့ ပျဉ်းမရွာ
အနီးမှ မဟာအေးစေတီဘုရားကို သွားရောက်ဖူးမြော်ကြသည်။ မြို့၏
အမြင့်ဆုံး တောင်ကုန်းပေါ်တွင် တည်ထားသဖြင့် ချောက်မြို့ကို အပေါ်စီး
မှ မြင်ရသည်။

ချောက်ကြို့မြောင်ကြား တည်ရှိနေသဖြင့် ရှေးတုန်းက ချောက်ရွာဟု
ခေါ်ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်လက်ထက် ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင်
ဘီအိုစီကုမ္ပဏီက ရေနံတွင်း အမှတ် (၁) လာတူးရာမှ ချောက်ရေနံမြေ
အစပြုခဲ့သည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် စလေမြို့ပိုင်ရုံးကို ချောက်သို့
ပြောင်းရွှေ့ရုံးစိုက်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်၊ ဩဂုတ် ၂၁ ရက်နေ့တွင်
ချောက်မြို့အဖြစ် တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ချောက်ကြို့မြောင်ကြား
တည်ရှိသဖြင့် မြို့အကျယ်အဝန်းက ၁၂ စတုရန်းမိုင်သာရှိသည်။ သို့သော်
ချောက်သည် ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းပေါ်တွင် အပြောင်းအလဲမရှိ နေသားကျ
နေသည်။ ဧရာဝတီနှင့် အလွမ်းသင့်နေသော မြို့ကလေးဖြစ်၏။

စာပေခရီးအဖွဲ့အနေဖြင့် ပုဂံတွင် အချိန် (၄) နာရီလောက် လည်ပတ်
ခွင့်ရသည်။ ကိုယ့်အစီအစဉ်နှင့် ကိုယ်သွားလိုရာ သွားနိုင်သည်။ ကျွန်တော်
တို့ မြဝတီရုပ် / သံအဖွဲ့ ကိုမူ ဆရာကြီး ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)
က ကားတစ်စီး စီစဉ်ပေးသဖြင့် အချိန်တိုတိုအတွင်း နေရာအနှံ့ သွားနိုင်
ခဲ့သည်။

ရှေးဟောင်း ပျူလူနေမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအဆောက်
အအုံကြီးပေါ်တည်မှီ၍ ပုဂံလူနေမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအဆောက်
အအုံကြီး တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏
တန်ခိုးကြီးသော သမိုင်းစဉ် စတင်သည်။

ဤသမိုင်းစဉ်အတွင်း နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး ပြောင်းလဲမှု
တို့သည် အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု အစဉ်အလာကောင်းအဖြစ် ထင်ရှားစွာ

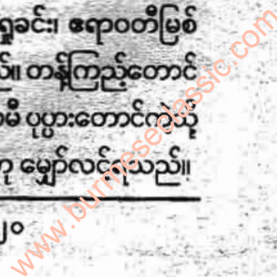
ဖြစ်ထွန်းလာစေခဲ့ပြီး ဥရောပအရင်းရှင် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် တော့ဆိုင်မိလာ သည့်အထိ လွှမ်းမိုးခဲ့ပေသည်။ ပျူတို့ထံမှ ဗုဒ္ဓသာသနာအမွေကို ဆက်ခံ၍ ပုဂံနိုင်ငံသားတို့ သန်စင်ပျိုးထောင်လာခဲ့သော ဗုဒ္ဓသာသနာမှာမူကား ယနေ့တိုင် ထွန်းလင်းပွင့်လန်းလျက် ရှိနေပေသည်။*

ပုဂံကို လည်ပတ်လေ့လာတိုင်း ပုဂံသမိုင်းကို စဉ်းစားမိ၍ ရင်လှိုင်း ခတ်မျှ တက်ကြွကြည်နူးခဲ့ရ၏။ လွမ်းမောဖွယ် ကြေကွဲဖွယ်များလည်း တွေးတော၍မဆုံး ...။ ဧရာဝတီသာ စကားပြောတတ်လျှင် တစ်ထောင့် တစ်ည ပုဂံပုံပြင်ရှည်ကြီးကို ရသပြည့် နားဆင်ကြရမည် ထင်သည်။ ခက်သည်ကား ဧရာဝတီသည် သမိုင်း၏ အဆိုး၊ အကောင်းများကို ဖန်တီး တတ်သလို၊ သမိုင်း၏ ဆိုးမွေ၊ ကောင်းမွေများကို တိတ်တဆိတ် ဖျက်ဆီး ပစ်တတ်သည်တကား။

ပုဂံဆိပ်ကမ်းမှ ပြန်လည်ထွက်ခွာလျှင် တစ်ဖက်ကမ်း ကျွန်းချောင်း ဓာတ်မြေဩဇာစက်ရုံကြီးကို အနီးကပ်မြင်ရသည်။ ပုဂံ - ကျွန်းချောင်း တစ်နေ့ ဇက်ရေယာဉ် သုံးကြိမ်ထွက်သည်။ လူရော ကားရော ကူးနိုင် သည်။ ပုဂံမှ ပခုက္ကူ သို့သွားလိုလျှင် ကျွန်းချောင်းမှတစ်ဆင့် သွားကြသည် က များသည်။

တန်ကြည်တောင်သည် ပုဂံ၏သင်္ကေတတစ်ခုဖြစ် ထီးတည်းကြီး ရုပ်နေသည်။ သစ်ပင် သစ်တောမရှိသော တောင်ကတုံးကြီးဖြစ်သဖြင့် အနီးကပ်ကြည့်လျှင် အကြည့်ရဆိုးလှသည်။ အဝေးကကြည့်လျှင်တော့ တန်ကြည်တောင် စွယ်တော်စေတီနှင့် နေဝင်ချိန်ရှုခင်း၊ ဧရာဝတီမြစ် အလှမှာ ထိပ်တန်းပန်းချီကားတစ်ချပ်ဖြစ်နေပြန်သည်။ တန်ကြည်တောင် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေး စီစဉ်ဆောင်ရွက်နေသဖြင့် မကြာမီ ပုပ္ဖားတောင်ကဲ့သို့ စိမ်းမြသာမောလှသောတောင်ကြီး ဖြစ်လာဦးမည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။

* အခြေပြ မြန်မာနိုင်ငံရေးသမိုင်း (ပထမတွဲ) စာ- ၃၂၀

ပုဂံနှင့်ချောက်အကြားသည် ရေနံမြေနယ်မြေဖြစ်သည်။ မြစ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်းတွင် ချောက်ရေနံမြေ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သော လမ်းရွာရေနံမြေ ရှိသည်။ မြစ်၏ အနောက်ဘက်ကမ်းနဖူးတွင် ကျောက်ခွက်လက်ပံတိုရေနံမြေ၏ အရာတော် ရေနံတင်ဆိပ်ကမ်း ရှိသည်။ လမ်းရွာ ရေနံမြေမှာ သက်တမ်းကြာလှပြီ ဖြစ်သည်။ ကျောက်ခွက် လက်ပံတိုမှာ ၁၉၉၅ ခုနှစ်မှ ထပ်မံတွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်နေ့လျှင် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ကုဗ ၂ သန်း ထွက်ရှိနေသည်ဟု သိရသည်။

ရေနံမြေ ရေနံကြောများသည် ဧရာဝတီ၏ ဘူမိသမိုင်းနှင့် ဆက်စပ် လျက်ရှိ၏။ မြန်မာ့ရေနံမြေ၊ ရေနံမြို့များဖြစ်သော ချောက်၊ ရေနံချောင်း၊ မင်းဘူး၊ မြန်အောင်၊ ပြည်တောင်တန်းတို့သည် ဧရာဝတီမြစ်၏ ဝဲ/ ယာတွင် တည်ရှိကြသည်။

လမ်းရွာအနီးတွင် ထူးခြားမှုတစ်ခုမှာ ခေတ်အဆက်ဆက် ဧရာဝတီ ရေကြောင်း တည်ငြိမ်ကောင်းမွန်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ သဘာဝ တောင်တန်း များက မြစ်ကမ်းနှစ်ဖက်မှ ထိန်းကျောင်းပေးထားသဖြင့် ဧရာဝတီမှာ ထွေပြားခွင့်မရဘဲ ရေလမ်းကောင်းနေခြင်း ဖြစ်သည်။

လမ်းရွာလွန်လျှင် ချောက်မြို့သို့ရောက်သည်။ ချောက် ဆိပ်ခံတွဲတွင် 'ဧရာဝတီ စာပေခရီးအဖွဲ့ကို ကြိုဆိုပါ၏' ဟူသောစာတမ်းချိတ်ဆွဲထားပြီး ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေးအရာရှိဦးသိန်းထွန်းတို့က ကြိုဆိုနေသည်။ ပုဂံမြေ နှင့် ပုဂံမင်း အနော်ရထာ၏ ပုဂံပျံများသည် နောက်မှာ ကျန်နေခဲ့ပြီ ဖြစ်သော် လည်း အနော်ရထာအမည်က ရှေ့ကကြိုနေပြန်သည်။ ယင်းကား အနော်ရထာတံတား (ချောက်)* ပင်တည်း။ ဧရာဝတီမြစ်၏ တတိယမြောက် မြစ်ကူးတံတားဖြစ်သလို မြန်မာနိုင်ငံ၏ အလယ်ဗဟိုအကျဆုံး မြစ်ကူး တံတားလည်း ဖြစ်သည်။

* အနော်ရထာတံတား (ချောက်) စီမံကိန်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို နောက်ဆက်တွဲ (၃) တွင် ကြည့်ပါ။

ချောက်သို့ရောက်လျှင်ရောက်ချင်း တံတားစီမံကိန်းရုံးသို့ အလျင်
 သွားကြည့်ကြသည်။ အင်ဂျင်နီယာမှူးကြီး ဦးစိုးဟန်က မြေပုံကားချုပ်ကြီး
 ကို ထောက်ကာထောက်ကာ ရှင်းပြသည်။ ပြီးနောက် ဇက်ရေယာဉ်ဖြင့်
 တံတားတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းခွင်ကို လိုက်ပြသည်။ မြစ်ဟိုဘက်ကမ်း
 ဆိပ်ဖြူဘက်ထိ လိုက်ပို့ပြီး ချဉ်းကပ်လမ်းတည်ဆောက်နေပုံများကိုပါ
 လေ့လာစေသည်။ ဧရာဝတီ၏ အနေအထားကြောင့် ပင်မတံတားအရှည်
 မှာ ပေ ၄၀၀၀ ကျော်သာရှိသော်လည်း နှစ်ဖက်ချဉ်းကပ်လမ်းအရှည်မှာ
 ပေ ၈၀၀၀ ကျော် ရှိနေလေသည်။

တံတားရေလယ်တိုင်များ ကွန်ကရစ်လောင်းနေပုံကိုကြည့်ရင်း မလို
 အပ်ဘဲ အဝှမ်းကျယ်နေသော ဧရာဝတီကြောင့် တံတားဆောက်ရခက်ခဲ
 နေပုံများကို စဉ်းစားမိသည်။ ဂျာမနီ၏ ရိုင်းမြစ်တွင် မြစ်အဝှမ်း
 ကျယ်မလာအောင် မြစ်ကမ်းဘေးတွင် ဧရာမကျောက်တုံးကြီးများချ၍
 မြစ်ကြောင်းကို ထိန်းထားသည်ဟု ဆို၏။ ဂျာမနီမြို့ငယ်လေးတစ်မြို့အတွင်း
 မှာပင် မြစ်ကူးတံတားကြီး သုံးစင်းလောက် တည်ဆောက်နိုင်ကြသည်။
 မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ ဧရာဝတီဖြတ်သန်းသွားသော ပြည်နယ်/ တိုင်းတစ်ခု
 စီအတွက် မြစ်ကူးတံတားတစ်ခုစီ ကြီးစားတည်ဆောက်ပေးထားသည်။
 မြစ်အထက်ပိုင်းမှ စတင်ကြည့်လျှင်

- ဗလမင်းထင်တံတား (မြစ်ကြီးနားမြို့၊ ကချင်ပြည်နယ်)
- အနော်ရထာတံတား (ချောက်မြို့၊ မကွေးတိုင်း)
- နဝဒေးတံတား (ပြည်မြို့၊ ပဲခူးတိုင်း)
- ဗိုလ်မြတ်ထွန်းတံတား (ညောင်တုန်းမြို့၊ ဧရာဝတီတိုင်း)
- မအူပင်တံတား (မအူပင်မြို့၊ ဧရာဝတီတိုင်း)
- ယခင်ရှိပြီးသား စစ်ကိုင်းတံတား (စစ်ကိုင်းမြို့၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း)

တို့ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် မြစ်ချောင်း အလွန်များသည်။ မလွဲမရှောင်သာ မြစ်ကူးချောင်းကူး ဖြတ်ကြရသည်။ မြစ်ကူးမည်ဆိုလျှင် ကားကို တင်နိုင် မည် ဇက်ရေယာဉ်ကို တမေ့တမော အလှည့်ကျစောင့်နေရသည်။ အချို့ ဒေသများတွင် မနက် ၄ နာရီမှ စောင့်နေရာ ညနေ ၆ နာရီထိ မြစ်ကူးဖို့ အဆင်မပြေသေး။ ညအိပ်၍ စောင့်ကြရသည်လည်း ရှိသည်။ အချိန်ကုန် သည်၊ ကုန်ကျစရိတ်များသည်။ မြစ်ကြောင်းကို အလျားလိုက် စုန်ဆင်းဆန် တက်ဖို့ လွယ်ကူသလောက် ကန်လန်ဖြတ်ကူးဖို့ မဟာအခက်အခဲ ဖြစ်နေ ခဲ့သည်။

ယခုမူ ဗလမင်းထင်တံတားကြီး ဆောက်လုပ်ပေးလိုက်သဖြင့် ကချင်ပြည်နယ် အနောက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်း ဆက်သွယ်ရေး လွယ်ကူသွား သည်။ ရှမ်းပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း မူဆယ်၊ နမ့်ခမ်းမှ မံစီ - မိုးမောက် - ပိုင်းမော်ကိုဖြတ်၍ ဧရာဝတီမြစ် ဗလမင်းထင် တံတားမှ ကူးကာ မြစ်ကြီး နားသို့ လာနိုင်ကြတော့မည်။

အနော်ရထာတံတားကြီး တည်ဆောက်ပေးလိုက်သဖြင့် ဧရာဝတီ အနောက်မြို့တော် ပခုက္ကူသည် ဧရာဝတီကိုဖြတ်ရန် အနော်ရထာတံတား ကို အသုံးပြုလာနိုင်သည်။ ဆိပ်ဖြူ၏နောက်ခံ စေတုတ္ထရာတွင်လည်း မုန်းချောင်းဘက်စုံ ရေလှောင်တမံ စီမံကိန်းကြီး ရှိနေပြန်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လာသော ဧရာအနောက်ခြမ်းဒေသများအတွက် အနော်ရထာတံတား များစွာ အရေးပါနေပါသည်။

နဝဒေးတံတား (ပြည်) ဖွင့်လှစ်နိုင်သောကြောင့် အညာဒေသသည် ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးလမ်း ပွင့်သွားသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်သည် ပြည်မနှင့် လက်ချင်းဆက်မိပြီ။ ဧရာဝတီမြစ်အနောက် ပုသိမ် - မုံရွာလမ်း နှင့် မြစ်အရှေ့ ရန်ကုန် - မန္တလေးလမ်းတို့လည်း ချိတ်ဆက်မိသွား သည်။

ဗိုလ်မြတ်ထွန်းတံတား (ညောင်တုန်း) ကလည်း မြစ်ဝကျွန်းပေါ်နှင့် ရန်ကုန်ကို နေချင်းပြန်ခရီးပေါက်အောင် စွမ်းဆောင်ပေးမည် ဖြစ်သည်။ ညောင်တုန်းတွင် ညအိပ်၍ ဇက်ရေယာဉ်စောင့်ရသည် ဒုက္ခများ ကင်းဝေးသွားပါလိမ့်မည်။

မအူပင်မြို့သည် မအူပင်ခရိုင်၏ အသည်းနှလုံး ဖြစ်သလို မအူပင် တံတားသည်လည်း ဧရာဝတီတိုင်း၏ အသည်းနှလုံးဟု ဆိုကြပါသည်။

ဟိုးရှေး ယခင်က ဧရာဝတီသည် အရှေ့အနောက် ဆက်သွယ်ရေး အတွက် ကြီးမားသော အဟန့်အတား ဖြစ်နေခဲ့သည်။ သည်ယနေ့တွင်မူ မြစ်ကိုမြင်လျှင် တံတားဆင်နိုင်ကြမည်မို့ သွားလိုရာသွား လာလိုရာလာ နိုင်ကြပေပြီ။ ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့သည်ပင်လျှင် ချောက်နှင့် ဆိပ်ဖြူကို ခဏအတွင်း ကူးကြည့်နိုင်ခဲ့လေပြီ။

မြစ်ဧရာ ပစ်ခွာပြေးသော မြို့ကလေး

ချောက်မြို့မှ ထွက်ခွာလာသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ရေနံချောင်း ဦးခင်မောင်မြို့မှာ ဖင်တကြွကြွ ဖြစ်နေသည်။ စလေနှင့် ဆင်ဖြူကျွန်းကို ဖြတ်ပြီးလျှင် မကြာမီ ရေနံချောင်းမြို့သို့ ရောက်ပေတော့မည်။ ကျွန်တော် တို့ စာပေခရီးစဉ်အဖွဲ့သည် ရေနံချောင်းတွင် ညအိပ်ရန် အစီအစဉ်မရှိပါ။ ရေနံချောင်းတွင် သင်္ဘောဆိုက်ကပ်ရန်လည်း ဆိပ်ကမ်းမရှိပါ။ ရေနံချောင်း မြို့၏ ထိပ်စီးတွင် နာမည်ကျော် သဲချောင်းကြီးများဖြစ်သည့် ပင်းချောင်းနှင့် စလင်းချောင်းက ဝဲယာနှစ်ဖက်ညှပ်၍ ဧရာဝတီမြစ်တွင်း စီးဝင်လာကြပါ သည်။ ၎င်းချောင်းများသည် မိုးကျလျှင် တောင်ကျရေ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် သဲ နုန်းများကို အရည်ဖျော်သယ်ဆောင်လာကာ ဧရာဝတီမြစ်ကြီးကို မြေပို့ ကြသည်။ ထုထည်ကြီးမားစွာ သောင်ထွန်းစေသည်။ ဧရာဝတီမြစ်လယ် တွင် ကျွန်းကြီးများ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ကမ်းပြိုမှုနှင့် မြစ်လယ်ကျွန်းများ ဆက်မိသောအခါ မြို့အခြေတွင် ရေလမ်းကြောင်း လုံးဝပျောက်သွားလေ

၁၉၉၇ ခုနှစ်ထဲတွင် မာန်ပြေရွာကို ဧရာဝတီမြစ်ရေဦးတိုက်သည်။ မာန်ပြေမြောက်ရွာ တစ်ရွာလုံး ကသောကမေျာ ပြောင်းရွှေ့ကြရသည်။ ဖျက်လာသော မိမိအိမ်ကို ဘယ်နေရာဆောက်ရမည်နည်း။ ဘယ်နေရာမှ မဆောက်ရဲသေး။ ရေကစီးချင်သည့်နေရာ စီးလာသည်။ မြေက စိတ်ကူး ရသလို ပြုသည်။ သည်တော့ ရေကြောင်းအခြေအနေကို နေပူကျဲကျဲတွင် စိတ်ရှည်လက်ရှည် ထိုင်စောင့်ကြည့်နေရသည်။ ဖျက်လာသော အိမ်၏ အမိုးနှစ်ခုကို ခေါင်းချင်းဆိုင်၍ ယာယီထောင်ထားကာ အေးရိပ်ရှာရသည်။ ကျွန်းပေါ်တွင် သစ်ပင်ကြီးကြီးမားမားမရှိသဖြင့် ခိုကုံးရာ အရိပ်အာဝါသ ကောင်းကောင်းလည်းမရှိ။ မြို့နှင့် အလှမ်းဝေးသဖြင့် ဝမ်းရေးအတွက် ကျွန်းမြေကဲ့သို့ မှီခိုနေကြရသည်။ သူတို့တွယ်မှီရာ ကျွန်းမြေသည်လည်း သူတို့ဘဝများကဲ့သို့ အနိစ္စမမြဲပါတကား။

ဧရာဝတီမြစ်ရိုးတစ်လျှောက်တွင် ဤသို့ ကျွန်းရွာများစွာရှိသည်။ အထက်ဗန်းမော်မှ အောက် မအူပင်ထိ ကျွန်းကြီးကျွန်းငယ် အသွယ်သွယ် တို့မှာ ရာသီပေါ် သီးနှံများ ထုတ်လုပ်ရာ ဌာနများ ဖြစ်ပါသည်။ မြစ်ရေ အကျ နန်းမြေပွတွင် စိုက်ပျိုး၍ကောင်းသဖြင့် အချို့မြို့များမှာ ကျွန်းထွက် သီးနှံကို အားထားနေကြရပါသည်။ ကျွန်းမြေသဘောအရ မတည်ငြိမ်ပါ။ အထူးသဖြင့် အပူပိုင်းဒေသ သဲချောင်းများစီးဝင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင် ဧရာဝတီ ကျွန်းမြေများမှာ ဖြစ်လွယ်ပျက်လွယ်တတ်သည်။ ဤသည်မှာ သဘာဝ တရားဖြစ်သည်။

ခက်သည်မှာ လူတွေက သဘာဝတရားကို ချိန်ခွင်လျှာပျက်အောင် ဖျက်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သစ်တောများ၊ သဲချောင်းများနှင့် ဧရာဝတီမြစ် ၏ သမူဟဖြစ်မှုကို ကောင်းစွာ နားမလည်ခဲ့ကြပေ။ တောလုံးပြတ်အောင် သစ်ပင်ခုတ်ခဲ့ကြသဖြင့် သဲချောင်းများ၏ ရေဝေရေလဲနယ်မြေတွင် မြေဆီလွှာရေတိုက်စားမှု များစွာဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ထိုမြေများကို သဲချောင်း များက ရေစီးအားဖြင့် သယ်ဆောင်သွားသည်။ ဧရာဝတီမြစ်က သဲ

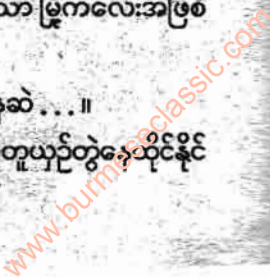
နန်းမြေကို မလွဲမရှောင်သာ လက်ခံရလေသည်။ ထိုနောက် သဲသောင်များ၊ ကျွန်းမြေများ ဆင့်ကဲဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ရေကြောင်းများပြောင်းလဲသွားရသည်။ ဧရာဝတီသည် ရှေးတိုက်ခြင်း၊ ကမ်းပြိုခြင်း၊ မြို့များကို ဝါးမျိုခြင်း၊ မြို့များမှ ရှောင်ခွာသွားခြင်းများ ပြုမိလေသည်။ ဤဖြစ်စဉ်တွင် ဧရာဝတီကို ရိုင်းသည်ဟု အပြစ် မဆိုသာပါ။ လူသားများယဉ်ကျေးလျှင် ဧရာဝတီ မရိုင်းပါ။

ကျွန်တော်တို့ ပဒုမ္မာသင်္ဘောသည် အရှေ့ဘက်ကမ်း ရေနံချောင်းမြို့ကို ကွေ့ဝိုက်၍ အနောက်ဘက်ကမ်း ပွင့်ဖြူမြို့မှ ဇီးကျွန်း၊ နန်းတော်ကျွန်း၊ ရွာများအနီးမှ ဖြတ်သန်းလာခဲ့ကြသည်။ ဤလမ်းကို ရေနံချောင်းသားများက အနောက်မြစ်ကြောင်းလမ်း ဟု ခေါ်ပါသည်။ မာန်ပြေကျွန်းအနီး စီးဆင်းနေသည့် ဧရာဝတီကို အလယ်မြစ်ကြောင်းလမ်း မြစ်မကြီးဟု ခေါ်ပါသည်။ မြို့အခြေ ဖရဲကျွန်းအနီး ရောက်လာတတ်သည့် ရေကြောင်းကို အရှေ့မြစ်ကြောင်းလမ်း ဟု သတ်မှတ်ပါသည်။ ယနေ့အချိန်တွင်တော့ အနောက်မြစ်ကြောင်းလမ်းတွင်သာ လှေ၊ သင်္ဘောများ အန္တရာယ်ကင်းစွာ သွားလာနိုင်တော့သည်။ သဲချောင်းများ၏ ခြေထိုးမှုကြောင့် ဧရာဝတီသည် ရေနံချောင်းကို အထင်လွဲကာ မပေါင်းလိုတော့၍ ပစ်ခွာခဲ့ပြီ။ ကျွန်တော်တို့ စေ့စပ်ရေးလုပ်ပေးရမည်။ သစ်ပင် - သစ်တော၊ သဲချောင်း၊ ဧရာဝတီမြစ်၊ ဆိပ်ကမ်းမြို့များ ညီညွတ်မျှတသော သဘာဝတစ်ခု ဖြစ်အောင် ပေါင်းစပ်ထိန်းချုပ်ပေးနိုင်မှ အရာရာလှပလာပါလိမ့်မည်။

ရေနံချောင်းမြို့သည် မြစ်ဧရာ ပစ်ခွာပြေးသော မြို့ကလေးအဖြစ် တိတ်ဆိတ်စွာ ကျန်ရစ်ခဲ့ပြီ။

မာန်ပြေကျွန်းနှင့် ဧရာဝတီသည် ရန်ဖြစ်နေဆဲ . . . ။

ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်စေဖို့ သစ်ပင်များ စိုက်ကြပါစို့။

မြစ်ပြင်မှာ စစ်အင်ကျင်းတယ်... ခင်းတဲ့ဗျူဟာ

ကျွန်တော် ၁၀ တန်းအောင်စ၊ နိုင်ငံဝန်ထမ်းမဖြစ်မီ ဈေးကွက်စီးပွား
ရေးအစဉ်း ကာလတွင် ကုန်သည် လုပ်ခဲ့ဖူးပါသည်။ အရင်းအနှီးမလို၊
အမြတ်အစွန်းမရ 'ကုန်သည်' ၏ သူငယ်ချင်းအဖြစ် အဖော်လိုက်ရသော
'ကုန်သည်' ဖြစ်သည်။ မင်းဘူး - မကွေး - အောင်လံ - ပြည် ဧရာဝတီ
မြစ်ရိုးတစ်လျှောက် ပဲ၊ နှမ်း၊ ပြောင်း၊ ဆန် ဝယ်ယူ - သိုလှောင် - သယ်ပို့
- ရောင်းချ ရာတွင် လိုက်ပါကူညီရသည်။ အကြံဉာဏ်ပေးခွင့်ရှိသည်။
ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်ခွင့် မရပါ။ စာရေးဆရာ၏ စရိုက်ကလည်း ကုန်သည်
အလုပ်နှင့် မကိုက်ညီလှပါ။ သို့သော် အခမဲ့စရိတ်ငြိမ်း ခရီးသွားလာခွင့်
ရသဖြင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကို အကြံပေးအရာရှိခန့်ကာ သူငယ်ချင်းကုန်သည်
နှင့် လိုက်ရှုပ်နေခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မကွေး - အောင်လံ - ပြည်
ဧရာဝတီ ရေကြောင်းတွင် ကျွန်တော် မရောက်ဖူးသော၊ မဝင်ဖူးသော
နေရာ မရှိပါ။

ဧရာဝတီစာပေသင်္ဘောကြီး မကွေး - အောင်လံ - ပြည် ဒေသများ
သို့ ဖြတ်သန်းနေသောအခါ ကျွန်တော်သည် ဧရာဝတီမြစ်တို့ စူးစမ်း
စိတ်ဝင်စားသော အကြည့်ဖြင့် မကြည့်တော့ပါ။ စဉ်းစားတွေးတောရင်
ငေးမောကြည့်လာခဲ့ပါသည်။

ဧရာဝတီသည် ကျွန်တော်တို့ မြန်မာလူမျိုးများအတွက် ရွှေ
ရတနာ ရိက္ခာသားငါး အမျိုးစုံအောင် ပေးခဲ့ပါသည်။ ကျောပေါ်တွင် လှေ
သင်္ဘောများ သယ်ဆောင်ပေး၍ ရေကြောင်းအဝေးပြေးလမ်းမကြီးအဖြစ်
လည်း စီးဆင်းနေဆဲဖြစ်သည်။ ကုန်ပြိုလား။ မကုန်သေးပါ။ မြစ်ပြင်တွင်
စစ်အင်ကျင်း* စေ၍ သေနင်္ဂဗျူဟာ စစ်ပညာများလည်း သင်ကြားပေးခဲ့

* စစ်အင်ကျင်း ဆိုသည်မှာ မြန်မာ့စစ်သုံးဝေါဟာရ တစ်ခုဖြစ်သည်။
စစ်အင်အားပြ၍ စစ်ရေးခင်းသည်။ စစ်အင်္ဂါလေးပါး၊ ရှစ်ပါး ဝှံ့ကို စီစဉ်
ကျင်းသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ [“... ဗလကျော်သူတို့ ခြောက်တပ်
သေနတ်ငါးရာ၊ မြင်းငါးရာ၊ စစ်သည်နှစ်သောင်းနှင့် နောက်ခပ်ကွာကွာ
စစ်အင်ကျင်းလျက် နေရမည်” ။ ။ ငါးစောင်လွှာ ၅၅၇။]

သေးသည်။ ကျွန်တော်တို့ ပဒုမ္မာသဘောဖြတ်သန်းနေသော မငက္ခ - အောင်လံ - ပြည် ဧရာဝတီရေကြောင်းသည် ရှေးအခါက ဖောင်ပန်လှေ တက် လက်ချင်းဆက်၍ စစ်မက်ခင်းခဲ့ရာ ရေပြင်ပေတည်း။

သမိုင်းမှတ်တမ်းများအရ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆန်း ၁ ရက်နေ့တွင် အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် မြေလတ်ဒေသတွင် အာဏာ စက်ချဲ့ထွင်ရန် ကျောက်မြောင်းဆိပ်ကမ်းမှ ပြည်သို့ ရေကြောင်း၊ ကြည်းကြောင်း ချိတော်မူသည်။ ပြည်သို့ ချိတက်ရာတွင် ဧရာဝတီရေကြောင်းကို အဓိကအားပြုသည်။ အလောင်းမင်းတရားကြီးကိုယ်တိုင် ရေတပ်တော်မှ လိုက်ပါသည်။ မြန်မာသမိုင်းတွင် မြန်မာဘုရင်ကိုယ်တိုင် ရေကြောင်းမှ ပါဝင်ချိတက်ရာ၌ စစ်ရေယာဉ်များ မြစ်ပြင်တွင် ဖြန့်ခွဲနေရာယူပုံ^၁ ကို ဤတွင် ပထမဦးဆုံးနှင့် စံနစ်အကျဆုံး စတင်တွေ့ရှိရသည်။

ရေကြောင်းချိ ဧရာဝတီခရီးတစ်လျှောက် ရေနံချောင်း၊ မလွန်၊ စကြွန်ကျွန်း၊ တရုတ်မော် (ပြည်အနီး) တို့၌ ဗညားကျင်၊ တလပန်း၊ ဒေါစွယ်ရစက်စောရ စသည့် တလှိုင်းစစ်သူကြီးများ၏ ရေတပ်များနှင့် တွေ့ဆုံတိုက်ပွဲဖြစ်ပွားသည်။ ဤ တိုက်ပွဲငယ်များဖြစ်ပွားပြီး ပြည်မြို့ အရောက်တွင် ပြည်ဆံတော်ရှင် တိုက်ပွဲ အကြီးအကျယ် ဖြစ်ပွားသည်။ ဤတိုက်ပွဲတွင် ရေကြောင်း ကုန်းကြောင်း နှစ်မျိုးလုံး ပါဝင်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်း ကို အခြေခံ၍ ကုန်းတွင်းခံတပ်ကို သိမ်းပိုက်သော တိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ မြန်မာတပ်တို့သည် ကုန်း၊ ရေနှစ်သွယ် စစ်ဆင်နိုင်ခြင်းကို တွေ့ရသည်။ ‘ကုန်းမှရေသို့၊ ရေမှ ကုန်း သို့ ပြောင်းလဲ စစ်ဆင်နိုင်စွမ်း’^၂ ကို ဧရာဝတီမြစ် ကြောင်းက မြန်မာတို့အား စစ်ဗျူဟာ တစ်ရပ်အဖြစ် သင်ကြားပေးခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

^၁ အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ ပြည်သို့ရေကြောင်းချိ ရေတပ်လက်အစီအစဉ် ခင်းကျင်းပုံကို နောက်ဆက်တွဲ (ဆ) တွင် ကြည့်ပါ။

အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် အင်းဝကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့စဉ်ကလည်း မိမိထက်အင်အားကြီးမားသော တလင်းတပ်များကို မြစ်ပြင်အဆုံးအဖြတ် တိုက်ပွဲဖြင့် အနိုင်ယူခဲ့သည်။

‘ကမ္ဘာတစ်ခွင်မှ အခြေခံသော နာမည်ကျော်တိုက်ပွဲများနှင့် ယှဉ်လျှင် အင်းဝတိုက်ပွဲ၏ ထူးခြားချက်ကား နှစ်ဖက်တပ်များ၏ အဆုံးအဖြတ်ပေးသော တိုက်ပွဲမှာ မြစ်ပြင်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် ရန်သူအင်အားသာမှုကို အကန့်အသတ် ရှိနေစေသော မြစ်ကြောင်းတွင် အဆုံးအဖြတ်တိုက်ပွဲကို ရွေးချယ် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်မှာ ဂန္ဓဝင်စစ်သူကြီး တစ်ပါးအဖြစ် မော်ကွန်းတင်ထိုက်ပေသည်။’^၄

အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ အင်းဝတိုက်ပွဲ၊ သန်လျင်တိုက်ပွဲ၊ ဟံသာဝတီတိုက်ပွဲများသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်က နာမည်ကျော် အယ်လ်ဗိန်း အင်ဖာတိုက်ပွဲများထက် ကာလရှည်ကြာပြီး နှစ်ဖက်တပ်များ ပင်ပန်းဆင်းရဲစွာ တိုက်ခိုက်ကြရသည့် တိုက်ပွဲများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါမည်။ ထို့အပြင် အင်းဝ၊ သန်လျင်တိုက်ပွဲကြီးများ၏ အဆုံးအဖြတ်တိုက်ပွဲမှာ မြစ်ပြင်တွင်ဖြစ်ပွားသောတိုက်ပွဲများ ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာ့စစ်သမိုင်းတွင် မည်သည့် တိုင်းနိုင်ငံ၊ တပ်မတော်မျှ မကြုံဖူး၊ မကြားဖူးသော တိုက်ပွဲအမျိုးအစား ဖြစ်ပါသည်။”

ဧရာဝတီမြစ်သည် မြန်မာလူမျိုးများကို စစ်ပညာသင်ကြားပေးခဲ့သည် ဆိုခြင်းမှာ အမှန်တကယ်ဖြစ်သည်။ ရှေးခေတ် မြန်မာ့တပ်မတော်သည် ရေကြောင်းချီသည်ဆိုရာဝယ် မြစ်ကြောင်း၊ ပင်လယ်ကြောင်း မခွဲခြားခဲ့ခြင်းကြောင့် ပင်လယ်ရေကြောင်းချီ စစ်ဆင်မှုများ ဆင်နွှဲခဲ့မည်ဟု

၁။ Reverine Battles

၄ ‘မြန်မာ့စစ်ရေး၊ မြန်မာ့စစ်သွေး’ (ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လေ့ကျင့်ရေး ညွှန်ကြားရေးမှူးရုံး) စာ - ၃၆၆

၂။ Sea borne operations / Sea borne Invasion

* ‘မြန်မာ့စစ်ရေး၊ မြန်မာ့စစ်သွေး’ (ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လေ့ကျင့်ရေး

သေချာသည်။ ရခိုင်၊ သီဟိုဠ်၊ ထားဝယ်ရေကြောင်းချို့မှုများမှာ ပင်လယ်ရေကြောင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်တွင် စစ်ဆင်မှုများ ကျွမ်းကျင်လာသည်နှင့်အမျှ ပင်လယ်ရေကြောင်းချို့ စစ်ဆင်မှုများလည်း အလိုအလျောက် နားလည်တတ်ကျွမ်းလာခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ယနေ့ခေတ် မြန်မာတို့သည် ဧရာဝတီကို အစွမ်းကုန် အသုံးမချသော်လည်း ရှေးခေတ်မြန်မာတို့သည် ဧရာဝတီမြစ်ကို တခမ်းတနား နေရာပေး၍ အသုံးချခဲ့သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် သီပေါမင်းနန်းတက်ပြီးလျှင် ပြီးချင်း နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ (၁၄) ဌာန ခွဲခြားသတ်မှတ်ရာ၌ 'ရေကြောင်းစစ်ဘက်ဌာန' ကို သတ်မှတ်ထည့်သွင်းခဲ့သည်။ ဌာနတာဝန်ခံဝန်ကြီးမှာ 'ဝန်ထောက် လှိုင်းတက်မြို့စား မင်းကြီး မဟာမင်းခေါင်သင်ယာ' ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ တတိယစစ်ပွဲတွင် ခုခံတိုက်ခိုက်ရေးအတွက် စစ်ကြောင်းကြီးသုံးကြောင်းသတ်မှတ်ရာ၌ 'အောက်မြစ်စဉ် ရေကြောင်းဌာန' သည် အဓိက ခုခံရေးစစ်ကြောင်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဤစစ်ကြောင်းကို လက်ဝဲဝင်းတော်မှူးကြီး သီရိမဟာဇေယျကျော်ထင် (လှေသင်း အတွင်းဝန် ဦးရွှေမောင်) က ကွပ်ကဲအုပ်ချုပ်ပါသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းအတိုင်း ခံစစ်နေရာယူထားပုံအရ ဆင်ပေါင်ဝဲ - စစ်အောင်ခန်းခံတပ်၊ ထူးပေါက်ခံကတုတ်၊ ပန်တော်ပြင်ခံကတုတ်၊ ရွေးချောင်းခံတပ်၊ မင်းလှခံတပ်များကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

- ၁၂၄၂ ခုနှစ်တွင် အုပ်ချုပ်ရေး (၁၄) ဌာန ဖွဲ့စည်းထားသည်ကို ပယ်ဖျက်၍ (၉) ဌာန ခွဲခြားအုပ်ချုပ်ရန် ပြဌာန်းချက်အသစ် ထုတ်ပြန်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေး (၉) ဌာနတွင်လည်း ရေကြောင်းစစ်ဘက်ဌာန ပါဝင်သည်။
- 'ဧရာဝတီမြစ်နှင့် သူ၏ဇာတိမာန်ခံတပ်များ' အကြောင်းကို လောကီဆက်တွဲ (၄) တွင် ကြည့်ပါ။

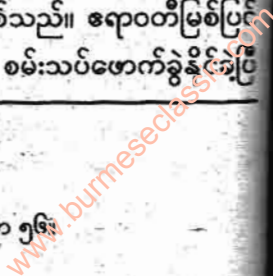
မြန်မာတို့ဘက်မှ စစ်သည်အင်အား (၃၄၀၀)၊ တုလွတ်ယာဉ်ကျော် သင်္ဘောတစ်စီးနှင့် များပြားလှသော သစ်ဖောင် လှေဖောင်များ ပါဝင်သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ဘက်မှ စစ်သည်အင်အား (၂၀၆၈၆) ဦး၊ စစ်သင်္ဘော (၂) စီး၊ သင်္ဘောကြီး (၂၄) စီး၊ တွဲသမ္ဗန် (၂၃) စီး ပါဝင်သည်။

ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းနှင့် မြန်မာခံတပ်များ တည်နေပုံအရ မည်သည့် ရန်သူသင်္ဘောကိုမျှ အလွတ်ပေးမည် မဟုတ်ပါ။ သို့သော် ရေမြေအနေ အထား၊ အခင်းအကျင်းကောင်းလှသော်လည်း တကယ်တမ်း တိုက်ပွဲဖြစ်ကြ သောအခါ မြန်မာခံတပ်များ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ကျဆုံးရသည်။ ဧရာဝတီ ကြောင့်လော မဟုတ်ပါ။ မြန်မာတွေ သတ္တိညံ့၍လည်း မဟုတ်ပါ။ ခေတ်သစ်စစ်^၁ ကို မြန်မာတို့ မသိရှိခဲ့ခြင်းနှင့် ခေတ်မီလက်နက်အင်အား မမျှခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

မည်သို့ဖြစ်စေ ဧရာဝတီသည် ကျွန်တော်တို့ မြန်မာများကို စစ်ပညာ သင်ကြားပေးရုံမက စစ်သင်ခန်းစာများလည်း ပေးခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ ရေကြောင်းစစ်ဆင်မှု စစ်နည်းဗျူဟာများအနက် အထိရောက်ဆုံး၊ အလွယ်ကူဆုံး၊ စရိတ်အသက်သာဆုံးမှာ ရေမြှုပ်မိုင်း စစ်ဆင်ရေးဖြစ်သည်။ အေဒီ (၆၆၈) ခုနှစ် ဟယ်လီယိုပိုလစ်^၂ နှင့် ကော်လီနီကပ်^၃ တို့ စတင် တီထွင်အသုံးပြုခဲ့သည့် ရေမြှုပ်မိုင်း စစ်ဆင်ရေးသည် ယနေ့ခေတ်သစ် တပ်မတော်များတွင် သစ်လွင်အသုံးဝင်ဆဲ ဖြစ်သည်။* မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကုန်းဘောင်ခေတ် မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် ညီတော်ကနောင်မင်းသားက ရေမြှုပ်မိုင်းစစ်ဆင်ရေးကို ကြံစည်ခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ပြင် (စစ်ကိုင်းဘက်ကမ်း) တွင် ရေမြှုပ်ဖုံးများ စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲနိုင်ခဲ့ပြီ

၁။ Modern Warfare
၂။ Heliopolis
၃။ Callinicus

+ 'စစ်ပညာဂျာနယ်' (၁၉၉၁၊ အောက်တိုဘာ) စာ ၅၆။

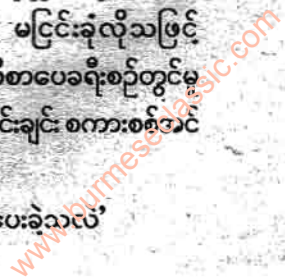

ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က ဧရာဝတီရှိနေပါလျက်၊ နည်းပညာလည်း အောင်မြင်နေပါလျက် ခေတ်မီရေကြောင်းစစ်ဆင်ရေးနည်းဗျူဟာတစ်ရပ်ကို လက်တွေ့အသုံးချခွင့် မရလိုက်ခြင်းမှာ ရင်နာစရာကောင်းလှသည်။

မြန်မာ့စစ်သမိုင်းတွင် စစ်ပွဲတစ်ရပ် ဆင်နွှဲတော့မည်ဆိုလျှင် စစ်အင်္ဂါ (၇) ပါးကို စီရင်ရသည်။ ထိုနောက် စစ်ချိခြင်း (၄) ပါးမှ တစ်ပါး ပါးဖြင့် ချိတက်ရသည်။ ရန်သူတပ်နှင့်တွေ့သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် စစ်ကပ်ခြင်း (၂) ပါးမှ တစ်ပါးပါးဖြင့် ကပ်သည်။ စစ်ကပ်မိလျှင် စစ်ထိုးခြင်း စတင်သည်။ စစ်ထိုးခြင်း နည်းဗျူဟာ (၆) နည်းတွင် ‘နဒီစရဗျူဟာ’ စစ်ဆင်နည်းလည်း ပါဝင်သည်။ မြန်မာတို့သည် မြစ်ပြင်နှင့် ကျွန်းဝင်နေသည့် အလျောက် မြစ်ရေ၏ အလျဉ်မပြတ် ရင်ဘောင်တန်း၍ တစ်လျှောက် စီးဆင်းသွားပုံကိုအတုယူ၍ ရေအလျဉ်ကဲ့သို့ စစ်ထိုးခြင်းကို သေနင်္ဂဗျူဟာ မြန်မာ့စစ်ပညာတွင် ထည့်သွင်းခဲ့ကြသည်။ နဒီစရဗျူဟာသည် ဧရာဝတီမြစ်က သင်ပေးသော စစ်ပညာဖြစ်ကြောင်း မည်သူမျှ မငြင်းနိုင်ပေ။

မင်းလှ၊ မလွန်၊ မိကျောင်းရဲ၊ ဆင်ပေါင်ဝဲ၊ အောင်လံ၊ သရက်၊ ကံမ၊ ပြည် ဆိပ်ကမ်းများကို ဖြတ်သွားရတိုင်း မြန်မာ့စစ်သမိုင်းများမှ တိုက်ပွဲများ အကြောင်းကို ကျွန်တော် တွေးတောလာခဲ့မြဲ ဖြစ်သည်။ ရလာသော အတွေးစများကို သူငယ်ချင်းကုန်သည်အား ပြန်ပြောပြမြဲ ဖြစ်သည်။ သူငယ်ချင်းကမူ စိတ်ဝင်စားဟန် မပြသည့်အပြင် ‘ခံတပ်တွေမှာ မြန်မာတွေ အသုံးမကျလို့ခဲခဲ့ရတာ၊ ဘာများ ဂုဏ်ယူပြောပြစရာရှိလဲ’ ဟု စောဒကတက်ပါသည်။ ထားပါတော့။ ထိုစဉ်က သူနှင့် မငြင်းခုံလိုသဖြင့် ကျွန်တော် စကားနှုတ်ဆိတ်ခဲ့သည်။ ယခု ဧရာဝတီစာပေခရီးစဉ်တွင် မှူးတိုက်ဆွေးနွေး ငြင်းခုံနိုင်သူများ ပါလာသဖြင့် အချင်းချင်း စကားစစ်အင်ကျင်းကြလေသည်။

‘ဧရာဝတီဟာ ဘာတွေ ဘယ်လောက် သင်ပေးခဲ့သလဲ’

‘ဒီနေ့ မျက်မြင်ကျန်ရှိနေတဲ့ ဧရာဝတီခံတပ်တွေထဲမှ ကျွန်တော်တို့ ဘာတွေ ရနိုင်သေးသလဲ’

‘ဧရာဝတီ သစ္စာဖောက်သောနေ့ဆိုတာ အမှန်တကယ် ဖြစ်သလား’

စသောမေးခွန်းများကို ဝိုင်းဝန်းဆွေးနွေးဖြေခဲ့ကြသော်လည်း အဖြေများမှာ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် မတူညီကြပေ။ အမြင်အမျိုးမျိုးကွဲနေသော်လည်း တူညီသောအချက်တစ်ခုတော့ ရှိသည်။ ၎င်းမှာ ဧရာဝတီ နှိုချစ်သောမျက်စိဖြင့် ကြည့်ကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

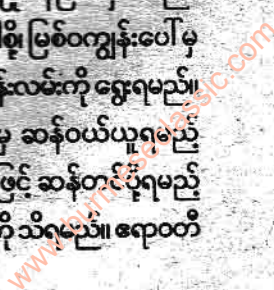
တတုလက်နက်များ၊ ဇီဝလက်နက်များ၊ တာဝေးပစ်ဒုံးပျံများ၊ နျူကလီးယား ထိပ်ဖူးတပ် ဒုံးပျံလက်နက်များခေတ်တွင် ဧရာဝတီမြစ်သည် မည်သည့်စစ်ဗျူဟာသင်ကြားပေးနိုင်ဦးမည်နည်း။ ဘိုးတော်ဘုရားခေတ်က ဧရာဝတီဟုပင် ကင်ပွန်းတပ်ကြတော့မည်လော။ မဟုတ်ပါ။ ဧရာဝတီသည် ခေတ်နှင့်အညီ သူ့သင်ကြားနိုင်သည်များကို ဆက်လက် သင်ကြားနေဆဲ ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအနေဖြင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာများသည် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်ကြောင်း အားလုံးက လက်ခံထားကြသည်။ သို့သော် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာများလောက် နေရာပေးခံရခြင်း မရှိတော့ပေ။ တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် စီးပွားရေးသည် အခရာ၊ စီးပွားရေးပြဿနာသည် နံပါတ်တစ်၊ စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးသည် ကမ္ဘာ့မျှော်မှန်းချက် ဖြစ်လာသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဈေးကွက်စီးပွားရေးကို အခြေတည်၍ အေးချမ်းသာယာသော ခေတ်မီနိုင်ငံတော်သစ်ကို တည်ဆောက်ရာတွင် ဧရာဝတီမြစ်၏ အခန်းကဏ္ဍသည် အရေးအကြီးဆုံးနေရာမှ ပါဝင်လာသည်။ စိုက်ပျိုးစီးပွားကို အခြေခံသော မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဧရာဝတီမပါဘဲ မည်သည့်စီးပွားရေးဗျူဟာမှ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများ၊ ဧရာဝတီမြေနုကျွန်းများ

ရောဝတီ မြစ်ရေတင်စိုက်ခင်းများ၊ ရောဝတီမြစ်လက်တက် ဆည်မြောင်း
ချောင်းကန်များ၊ ရောဝတီ ဒီရေတောများ စသည်တို့က မြန်မာ့စီးပွားရေး
အသက်သွေးကြောများ ယှက်နွယ်ဖွဲ့တည်ထားသည်ဖြစ်ရာ ရောဝတီမြစ်
သည် စီးပွားရေးမဟာဗျူဟာ အချက်အချာကျသည့် မြစ်တစ်စင်းပင်
ဖြစ်သည်။

ကျွန်တော် သူငယ်ချင်းကုန်သည်က အစပထမတွင် မင်းဘူး-
မကွေး- ပြည်လောက်သာ ကုန်ကူးနေရာမှ ဈေးကွက်စီးပွားရေးအရှိန်ရ
လာချိန်တွင် ရောဝတီမြစ်အတိုင်း မအူပင်၊ မြောင်းမြအထိ စုန်ဆင်း၏။
ပခုက္ကူအထိ ဆန်တက်၏။ ချင်းတွင်းမြစ်ကြောင်းအတိုင်း မုံရွာထိ ရောက်
တတ်၏။ ဒေသစုံရောက်ဖူးသဖြင့် အတွေ့အကြုံနှင့် အတတ်ပညာမျိုးစုံ
ကို သူ တတ်မြောက်နေ၏။ 'ငါတို့လို ကုန်ပစ္စည်းရောင်းဝယ်ဖြန့်ချိလုပ်ကိုင်
နေသူတွေအနေနဲ့ ဘယ်ပစ္စည်းကို ဘယ်နေရာမှာ အနိမ့်ဆုံးဈေးနှုန်းနဲ့
ဝယ်ယူနိုင်တယ်ဆိုတာ မသိရင် စီးပွားရေးလုပ်စားလို့ကို မသင့်တော့ဘူး'
ဟု သူကပြော၏။ သူပြောစကားသည် ယာအိုဟန်နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီမှ
ကမ္ဘာကျော် ဂျပန်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်ကြီး ကာဇုအိုဝါဒါ၏ စကားဖြစ်
ကြောင်း သူက ထပ်မံရှင်းပြသည်။

သူငယ်ချင်း၏ပြောစကားသည် နိုင်ငံတကာစီးပွားရေး မဟာ
ဗျူဟာမှ ထွက်ပေါ်လာသောစကားဖြစ်သည်။ ဤစကားကို သူ
ကြိုက်နှစ်သက် လက်ခံနေခြင်း၊ ထပ်ဆင့်အသုံးပြုနေခြင်းမှာလည်း
သူ့ဘဝ သူ့ခရီးနှင့် ကိုက်ညီနေ၍ ဖြစ်ပေမည်။ ဆိုပါစို့၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်မှ
ဆန်ကို အညာသို့ တင်ပို့မည်ဆိုလျှင် သူ ရေလမ်း၊ ကုန်းလမ်းကို ရွေးရမည်။
ပုသိမ်၊ မြောင်းမြ၊ ဘိုကလေး၊ မအူပင် စသည်တို့မှ ဆန်ဝယ်ယူရမည့်
နေရာကို ရွေးရမည်။ ပြည်၊ မြင်းခြံ၊ ပခုက္ကူ စသည်ဖြင့် ဆန်တင်ပို့ရမည့်
ဒေသကို ရွေးရမည်။ ဈေးနှုန်းနှင့် ဈေးကွက်အကြိုက်ကို သိရမည်။ ရောဝတီ

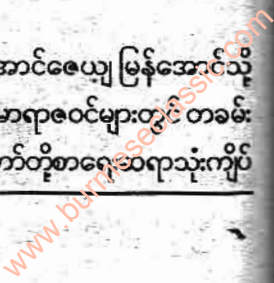
မြစ်ကြောင်းလမ်းကို အသုံးပြုမည်ဆိုလျှင် ဆိပ်ကမ်းတစ်ခုနှင့် တစ်ခု အကွာအဝေး၊ ခရီးမိုင်၊ ရေအတက်အကျ၊ ရေအတိမ်အနက်၊ ရေစူးနှင့် တင်လာသောကုန်၏ အနည်းအများ စသည်ဖြင့် ချိန်သားကိုက်မှုများကို ချင့်တွက်နိုင်ရမည်။ ဤတွင် တိကျပြတ်သားသော ဘဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများ ရေးဆွဲတတ်ရေးကို ဧရာဝတီက ကူညီသင်ကြားပေးမည် ဖြစ်သည်။ မဆိုင်ဘူး မထင်ပါနှင့်။ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းပေါ်တွင် သင် တစ်ခေါက်မျှ ကုန်ကူးကြည့်ပါ။ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ သင်တန်းတစ်ခုတက်ပြီး ဖြစ်သွားပါမည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် မြစ်ပြင်တွင် စစ်အင်ကျင်း၍ စီးပွားရေးဗျူဟာတစ်ခု ခင်းကျင်းပြီး ဖြစ်သွားပါလိမ့်မည်။

မြစ်ဧရာနဒီဘေးမှ လွန်ဆေးဆိုတဲ့ မြို့မြန်အောင်

တစ်သိန်းမကသော စစ်သည်သူရဲအပေါင်းတို့ကို ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်၊ စည်းကြပ်ခန့်ရန်တော်မူ၍ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့ ရတနာရွှေဖောင်တော်နှင့် အောင်မောင်း၊ အောင်စည်၊ တံရှည်၊ တံမြွာ၊ ခရာ၊ တပို့၊ မုဂို၊ ဒုံမင်း၊ ခရသင်းစသော တီးမျိုး မှုတ်မျိုးတို့ဖြင့် မြစ်လုံးပဲ့တင်ထပ်စေလျက် ငြိမ်ငြိမ်လေးထွက်စံစုန်ဆင်း တော်မူ၍ ထိုနေ့ တရုတ်မော်မြို့အထက်ကြားတွင် စခန်းချတော်မူသည်။ ယင်းကမှ တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၇ ရက်နေ့ ချီတော်မူ၍ ဂူညွတ်မည် သော လွန်ဆေးမြို့သို့ရောက်တော်မူပြီးလျှင် ထိုလွန်ဆေးမြို့ကို မြန်အောင်မြို့ဟု သမုတ်တော်မူသည်။*

ဤကား အလောင်းမင်းတရားကြီး ဦးအောင်ဇေယျ မြန်အောင်သို့ ရေကြောင်းချီရောက်ရှိလာပုံဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာရာဇဝင်များတွင် တခမ်း တနားစာဖွဲ့ထားပုံကို ဖတ်မှတ်ရသည်။ ကျွန်တော်တို့စာရေးသရာသုံးကျိပ်

* အလောင်းမင်းတရားကြီးအရေးတော်ပုံ

သည်လည်း မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၅၉ ခုနှစ်၊ တန်ခူးလဆန်း ၈ ရက် မွန်းတိမ်သုံးချက်တီးအချိန်တွင် ပဒုမ္မာသင်္ဘောကြီးသည် မြန်အောင်ဆိပ် ကမ်းသို့ ဆိုက်ကပ်လေ၏။

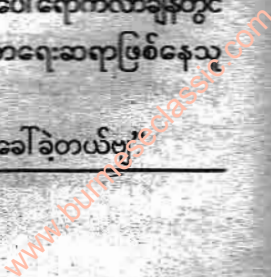
မြန်အောင်စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့မှ ကိုဌေးအောင် (ချစ်ကောင်းလတ်- မြန်အောင်) တို့အဖွဲ့က ကြိုဆိုနေသည်။ “ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့အား လှိုက်လှဲစွာကြိုဆိုပါ၏” ဟူသောဆိုင်းဘုတ်ကိုလည်း အစိမ်းရောင်ပိတ် စပေါ်တွင် အဖြူရောင်စာလုံးဖြင့်ရေး၍ စိုက်ထူထားသည်။ မြန်အောင် စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့သည် အကင်းပါး၏။ သူတို့ဘာလုပ်ရမည်ဆိုသည်ကို ချက်ချင်းသိသည်။ နေမစောင်းမီ ရသမျှအချိန်လေးကို လူ့အဆင်သင့်၊ ကားအဆင်သင့်ဖြင့် မြို့အတွင်းလိုက်လံပြသည်။ ကျွန်တော်တို့ကလည်း ရုပ်မြင်ကင်မရာအဆင်သင့်ဖြင့် မှတ်တမ်းရိုက်ယူသည်။ ဝေဠုဝန်ကျောင်း တိုက်နှင့် ပရိယတ္တိသာသနာ့ဗိမာန်၊ အောင်ဇေယျခန်းမ၊ ဆုတောင်းပြည့် စေတီတော်နေရာ (၄)နေရာလောက် မှတ်တမ်းတင်ပြီးချိန် နေဝင်လေပြီ။

ရိုက်ကွင်းသိမ်းချိန် ချစ်ကောင်းလတ် (မြန်အောင်) က ကျွန်တော် တို့မြဝတီရုပ်သံအဖွဲ့ (၄)ဦးကို ပြုစုပါရစေဟု ဆိုလာသည်။ ကျွန်တော် တို့အုပ်စုတွင် ဖြစ်ဖြစ်မြောက်မြောက် သောက်တတ်စားတတ်သူ တစ်ယောက်မျှမပါ။ သို့သော် မိတ်ဖြစ်ဆွေဖြစ်သဘောဖြင့် လိုက်သွားကြ သည်။ ကျဉ်းမြောင်းကျပ်တည်း၍လျှပ်စစ်မီးအား မကောင်းလှသော ဆိုင်ကလေး အတွင်း ဝင်မိသည်နှင့် မီးပြတ်ကာမှောင်မည်းသွားလေသည်။

ဖယောင်းတိုင်မီးနှင့်အတူ မန္တလေးရမ်းစားပွဲပေါ် ရောက်လာချိန်တွင် ကျောင်းဆရာလုပ်ခဲ့သူ၊ ရှေ့နေလုပ်နေသူ၊ စာရေးဆရာဖြစ်နေသူ ချစ်ကောင်းလတ်က စကား စတင်ပြောသည်။

“ဟောဒီနေရာကို ကျိုက်တုံလုံတော* လို့ခေါ်ခဲ့တယ်ဗျာ”

* ကျိုက်တုံလုံထားဟု မှုကွဲရှိသည်။

“ဒီအရက်ဆိုင်နာမည်ပြောတာလား” ဟု ကင်မရာ အကူကောင်က ဝင်မေးရာ မင်းအာ မြန်အောင်မြို့အကြောင်းပြောနေတာ” ဟု ကင်မရာ က ခပ်သောသောဟောက်သည်။ မြို့နာမည်တွေကလည်း အများကြီးပဲ” ဟု ကိုဝင်းဇော်က မှတ်ချက်ချသည်။

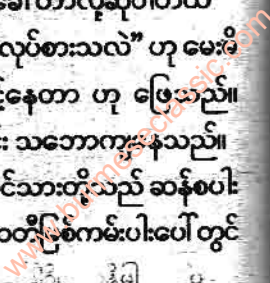
“ဟုတ်တယ်၊ ပျူခေတ်နှောင်းပိုင်းမှာ ကျွန်တို့လုံတော့လို့ခေါ် တယ်။ ပုဂံခေတ်မှာတော့ ဂူထွတ်လို့ တရားဝင်အမည်စာရင်းရတယ်။ ပုဂံမင်းနရပတိစည်သူ ပုသိမ်ကိုတည်ခဲ့ရာမှာ “သောနှင့်တြိန်၊ ပဉ္စမိန်၊ ပုသိမ်တည်သည့်ခေတ်” လို့ဆိုထားတယ်။ သက္ကရာဇ် ၅၃၆ ခုနှစ်မှာပေါ့။ အဲဒီတုန်းက ပုသိမ်ကို ကူသိန်လို့ပဲခေါ်ကြတာ။ ကူသိန်နဲ့အတူ ကူထွတ် ကိုတည်ခဲ့တာပဲ”

မြန်အောင်မြို့၏သက်တမ်းကို ကျွန်တော် လျှပ်တစ်ပြက် စိတ်တွက်တွက်ကြည့်သည်။ နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်ကျော်နေပေပြီ။ ဆရာ ချစ်ကောင်းလတ်က ဆက်ပြောနေသည်။

ညောင်ရမ်းခေတ်နှောင်းမှာ လွန်ဆေးအမည်နှင့် ထင်ရှားနေတယ်။ အင်းဝသွား အင်္ဂလိပ်သံ မိုက်ကယ်ဆိုင်ရဲ့ မှတ်တမ်းမှာလည်း လွန်ဆေးလို့ ရေးထားတယ်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်အလောင်းမင်းဘုရားလက်ထက်မှာ ခင်ဗျားတို့သိတဲ့အတိုင်း သစ်တပ်မြို့ဟာ (၇၀၀)ရှိတဲ့ မြန်အောင်ဖြစ်လာ တာပဲ။ စစ်မတိုက်ရဘဲ လျင်မြန်စွာအောင်မြင်လို့ မြန်အောင်လို့ခေါ်တယ်။ ဗေဒင်ကိန်းခန်းအရ မြန်က ကြာသပတေး၊ အောင်က တနင်္ဂနွေ၊ အောင်ပဆိုတဲ့မိတ်နံဂြိုဟ်အရ မြန်အောင်မှည့်ခေါ်တာလို့ဆိုပါတယ်”

“အခု ခင်ဗျားတို့မြန်အောင်သားတွေ ဘာလုပ်စားသလဲ” ဟု မေးခို ရာ ဆရာမြင်တဲ့အတိုင်းပဲလေ အရက်ဆိုင်ဖွင့်နေတာ ဟု ဖြေသည်။ ကင်မရာဆရာနှစ်ယောက် တဟားဟားရယ်ရင်း သဘောကျနေသည်။

လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်းများစွာက မြန်အောင်သားတို့သည် ဆန်စပါး မစိုက်၊ လယ်ယာမလုပ်၊ သစ်မခုတ်ကြပေ။ ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းပါးပေါ်တွင်

နေသည်အလျောက် လှေကြီးလှေငယ်များဖြင့် ထက်အောက်စုန်ဆန်၍ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုကိုသာလုပ်တတ်ကြသည်။ လယ်သမား၊ ယာသမား စက်မှု-လက်မှု အတတ်ပညာသမားမရှိ။ လှေသူကြီး၊ ကုန်သည်၊ ပွဲစား၊ ဈေးသည်များသာ ရှိခဲ့၏။ အနောက်ပြည်ဘက်လားသို့ ကတ္တုလှေကြီးများဖြင့် ဧရာဝတီမှတစ်ဆင့် ပင်လယ်ခရီး ကူးသန်းရောင်းဝယ်၏။ ကာလကတ္တားမြို့ကြီးထိ ရောက်ရှိခဲ့ကြကြောင်း သိရသည်။ *

အင်္ဂလိပ်အစိုးရလက်ထက်တွင် မြန်အောင်ရေကာတာကိုတည်ဆောက်ခဲ့သည်။ အနိမ့်ပိုင်းရေလွှမ်းမြေများ စပါးစိုက်ခင်း ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကိုလိုနီခေတ်တစ်လျှောက်လုံး စပါးဆိပ်ကမ်းဖြစ်နေခဲ့သည်။ ယနေ့တွင်မူ ရန်ကုန်-ပြည် အဆန်သင်္ဘောနှင့် ပြည်-ရန်ကုန် အစုန်သင်္ဘော တစ်ရက်ခြားစီ ဝင်ထွက်သွားလာနေရာ ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်နေလေပြီ။

စကားပြောရင်း မန္တလေးရမ်း တစ်ကျိုက်နှစ်ကျိုက်မော့ခဲ့ရသဖြင့် ကျွန်တော်ဦးခေါင်းထဲရှိဝေဝေဖြစ်နေပြီ။ ဝါကျင့်ကျင့် လျှပ်စစ်မီးရောင်အောက်ရှိ ကျဉ်းမြောင်းသောလမ်းအတိုင်းခပ်ယိုင်ယိုင်လျှောက်ရင်း ဆိပ်ကမ်းသို့ ပြန်လာခဲ့ကြသည်။ ကိုဝင်းဇော်က သီချင်းတစ်ပုဒ်ကို ညည်းနေသည်။ ကျွန်တော် သီချင်းမဆိုတတ်၊ ပါးစပ်ထဲတွေ့ရာ လျှောက်ဆိုလိုက်သည်။

‘ရီဝေတဲ့ ရီဝေ၊ တို့အပြန်မှောင်လို့၊ မြို့မြန်အောင် ညနေခင်းမှာ ရင်တွင်းရီဝေ ...’ ဟု။ ။

နောက်တစ်နေ့တွင် မြန်အောင်ရေနံမြေကို လေ့လာကြသည်။ မြန်အောင်တွင် ဧရာဝတီမြစ်နှင့်ပတ်သက်၍ အထူးလေ့လာစရာ မရှိ။ သမိုင်းဝင်မြို့ဖြစ်သောကြောင့်သာ ညအိပ်ရပ်နားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်အောင်သည် မြင်းခြံ ရေနံချောင်း ဆိပ်ကမ်းများကဲ့သို့ ဧရာဝတီပစ်ခွာပေးသည့် မြို့ကလေးဖြစ်မှာ စိုးရသည်။ ဤအကြောင်းကို မြန်အောင်သား

* မြန်အောင်အတ္ထုပ္ပတ္တိ (လွတ်တော်အမတ်ဟောင်း ဦးထွန်းလင်း) အိုကေပုံနှိပ်တိုက်၊ မြန်အောင်မြို့။

များအား သတိပေးပြီးနောက် မြန်အောင်မြို့မှ ပြန်လည်ထွက်ခွာလာကြသည်။

ရွှေဟင်္သာတို့ပျော်ရာမြေ

“ယမုန်နာ သီတာတောင်ခြေဦးမှာလလေ ...

သနားဖွယ် လူနွယ်ခေါ်သံထူးလို့လေး ...

ကြည်နူးဖွယ် မယ့်တစ်ကိုယ်၊ ရွှေဟင်္သာမောင်နှံငှက်ကယ်တို့

တူပျော်ပျော် ဘယ်ခါစက်ရပါ့၊ လည်ယှက်ကာ သူတို့လို ...

မ၊ ဖိုခေါ်သံ၊ လူနွယ်သူဟန်၊ ဖော်ကွာသူ ဆွေးစေ့ဖွန်

သဲတဲ့ သဲငွေလျှံ ဝဲတဲ့ ဝဲကာပျံ”

ကျွန်တော် သင်္ဘောအပေါ်ထပ်သို့ တက်လာသည်ကိုမြင်သဖြင့် အယ်ဒီတာ ဆရာ ဝင်းဇော်က အထက်ပါသီချင်းကိုဆိုလေသည်။ ‘တူပျော်ပျော် ဘယ်ခါစက်ရပါ့၊ လည်ယှက်ကာ သူတို့လို’ ဟူသောစာသားကို ကျွန်တော်ကြားအောင် ထပ်ခါထပ်ခါ အော်နေလေသည်။ ‘တော်ပါတော့ ဗျာ အသံမကောင်းပေမယ့် တကယ်လွမ်းလှပါပြီဟု’ ပြောရင်း သူပါးစပ်ကို လက်ဝါးဖြင့် သွားပိတ်ထားလိုက်မှ သီချင်းအဆိုရပ်၍ တဟားဟား ရယ်လေသည်။ မှန်ပါသည်။ ကျွန်တော့်အနေဖြင့် ချစ်စခင်စ လက်ထပ်ပြီးစ ဇနီးလှလှလေးကိုထားခဲ့ကာ ရက်ကြာကြာ စုန်ဆင်းနေရသဖြင့် တကယ်လည်း လွမ်းလှပါသည်။

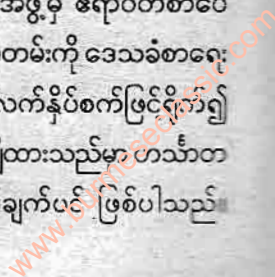
ကျွန်တော်တို့ ဧရာဝတီခရီးစဉ် ပဒုမ္မာသင်္ဘောကြီးသည် ဟင်္သာတမြို့သို့ ဝင်တော့မည်။ ဆိပ်ကမ်းကို ခပ်ဝေးဝေးတွင် လှမ်းမြင်နေရပြီ။ မြစ်၏ ဝဲဘက်ကမ်းနှင့် မြစ်၏ ရှေ့တူရူတွင် ငွေသောင်ယံသံပြင်ကြီးကို မြင်နေရသည်။ ဟင်္သာမောင်နှံတို့ကမူ မရှိပါ။

ကိုဝင်းဇော်သည် ဟင်္သာတမြို့သို့ရောက်ခါနီးပြီဖြစ်၍ ဟင်္သာငှက်ပါသော သီချင်းကိုဆိုသည်လား၊ ကျွန်တော့်ကို ခလို၍ (သို့မဟုတ်)

သူကိုယ်တိုင် ချစ်သူကိုလွမ်းနေ၍ ဟင်္သာပါသောသီချင်းကို ဆိုသည်လား။ မည်သို့ရှိစေ ဟင်္သာငှက်၊ ဟင်္သာတမြို့နှင့် ကျွန်တော်တို့အလွမ်းက တိုက်ဆိုင်နေပေပြီ။ သည်နေရာကား ရွှေဟင်္သာငှက်တို့ ပျော်မော လွမ်းတ ခဲ့ဖူးသည် နေရာပေကိုး။

ဟင်္သာတမြို့သည် ဧရာဝတီမြစ်၏ ပထမမြစ်ခွဲဖြစ်သော ငဝန်မြစ် နှင့် ဧရာဝတီမြစ်အကြား သံလျက်ပုံတည်ရှိသောမြို့ ဖြစ်သည်။ ဤနေရာ သည် ကုန်းဘောင်ခေတ်က ကျိုက်တည်သာရဝေါမြို့အဖြစ် တည်ရှိခဲ့၏။ ဧရာဝတီ မြစ်ရေတိုက်စားမှုကြောင့် မြို့ကို တဖြည်းဖြည်း အနောက်ဘက် ကမ်းသို့ရွှေ့ ပေးခဲ့ရ၏။ မူလနေရာ သဲသောင်ပြင်ကြီးပေါ်တွင် ဟင်္သာငှက် တို့ ခိုနားကျက်စားနေသဖြင့် (ဟင်္သာပတ) ဟု ခေါ်ရာမှ ဟင်္သာတ ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ဧရာဝတီစာပေခရီးသင်္ဘောသည် ညနေ ၃: ၃၀ နာရီတွင် ဟင်္သာတ ဆိပ်ကမ်းသို့ ဆိုက်ကပ်ပါသည်။ ဦးမောင်မောင်အေး (ကွမ်းမား- ပန်းလေး ပွင့်) နှင့် ဟင်္သာတမြို့နယ် စာပေနှင့် စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့ဝင်များက ကြိုဆိုနေ ကြပါသည်။ လေ့လာရေးနှင့် ရိုက်ကူးရေးအစီအစဉ်ကို သင်္ဘောပေါ်တွင် ညှိနှိုင်းကြသည်။ ညနေပိုင်း အနည်းငယ်အချိန်ရသေးသဖြင့် တိလောက ဥသျှောင်ရွှေသာလျောင်းဘုရားကို သွားရောက်ဖူးမြော်ကြပါသည်။ ညပိုင်း တွင် စာပေဟောပြောပွဲ ပြုလုပ်သည်။ အမှန်မှာ စာတမ်းဖတ်ပွဲဟု ဆိုရပါ မည်။ ‘ဟင်္သာတမြို့နယ် စာပေနှင့် စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့မှ ဧရာဝတီစာပေ လေ့လာရေးခရီး’ သို့ ဆွေးနွေးတင်ပြချက်များစာတမ်းကို ဒေသခံစာရေး ဆရာများမှ ဖတ်ကြားကြပါသည်။ စာတမ်းကို လက်နှိပ်စက်ဖြင့်ရိုက်၍ ကော်ပီကူးကာ စနစ်တကျချုပ်လုပ် ထုတ်ဝေဖြန့်ချိထားသည်မှာ ဟင်္သာတ စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့၏ ထူးခြားသော ဆောင်ရွက်ချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဧရာဝတီ စာပေခရီးအဖွဲ့မှ ဦးချစ်စံဝင်းတစ်ဦးတည်းသာလျှင် ပြန်လည် ဆွေးနွေးဟောပြောပါသည်။

ဧရာဝတီရေလမ်းတွင် ဟင်္သာတဆိပ်ကမ်းသည် မည်သည့်အချိန်က စတင်ဖြစ်တည်လာသနည်း။ ကျွန်တော်သိလိုသောအချက်ကို မြို့နယ် စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့ဝင် ဦးအောင်လှမိုး (မိုးအောင် - ဟင်္သာတ) က ဆွေးနွေး ဖြေကြားပါသည်။

မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်ကတည်းက ဟင်္သာတအရပ်တွင် လှေကြီးလှေငယ်များဖြင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခဲ့ကြပါသည်။ အင်္ဂလိပ်- မြန်မာ ဒုတိယစစ်ပွဲအပြီး သရက်မြို့ ရေကြောင်းဋ္ဌာနပေါ် ပေါက်လာသော အခါ ဟင်္သာတတွင် မီးသင်္ဘောများ အဝင်အထွက်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ ၁၈၆၅ ခုနှစ်၊ ဧရာဝတီ ဖလိုတီးယားကုမ္ပဏီ ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ ဟင်္သာတကို အခြေပြု၍ အဖျောက်၊ ဖျာပုံ၊ ပြည်၊ ရန်ကုန်၊ ပုသိမ်များသို့ သင်္ဘောများ ပြေးဆွဲပေးပါသည်။ ဤအချိန်မှစ၍ ဟင်္သာတဆိပ်ကမ်းဟူ၍ ပီပီပြင်ပြင် ဖြစ်လာခြင်းပေတည်း။

ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် မြန်မာ့ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးများထဲ တွင် ဧရာဝတီမြစ်၏ ဆိုးနွဲ့မှုကို အခံရဆုံးမှာ ဟင်္သာတမြို့ပင် ဖြစ်သည်။ ဟင်္သာတမြို့သည် ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ငဝန်မြစ်အကြားရှိနေခြင်း၊ ချောင်းမြောင်း အင်းအိုင်ပေါများခြင်းကြောင့် မိုးအခါ ပင်လယ်ရေတိမ် ဒေသသဖွယ် ရေလွှမ်းမိုးလျက် ရှိသည်။

ဧရာဝတီမြစ်သည် ဟင်္သာတဆိပ်ကမ်းတွင် ရေကျချိန်၌ မြစ်အကျယ် ပေ (၃၅၀၀) ခန့်ရှိပြီး၊ မိုးတွင်းကာလ ရေတက်ချိန် ပေ (၆၀၀၀ - ၇၀၀၀) အထိ ကျယ်ပြန့်သည်။ နှစ်စဉ် နန်းတန်ချိန် (၃၀၉၃) တန် ပျော်ဝင်ပြီး နွေအခါ ရေစီးနှုန်း တစ်စက္ကန့် (၃) ပေ ရှိ၏။ မိုးအခါ တစ်စက္ကန့် (၆ ပေမှ ၉ ပေ) ထိ စီးဆင်းသည်။ သဲ၊ နန်း၊ ပိုချမှု၊ ကမ်းပါးရေတိုက်စားမှုကြောင့်

ဟင်္သာတမြို့ကို တဖြည်းဖြည်း အတွင်းပိုင်းသို့ ရွှေ့ပေးခဲ့ရသည်။ အတွင်းပိုင်း လယ်မြေများလည်း လူနေအိမ်ခြေများ ဖြစ်လာရသည်။

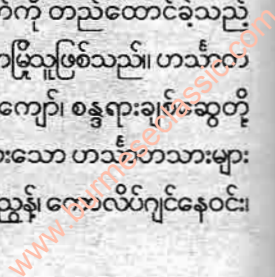
ဟင်္သာတသည် ရှေးအခါက လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ကိုင်နိုင်သော မြို့မဟုတ်။ ရေလွှမ်းမိုးမှုများ အမြဲရှိနေသဖြင့် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်သည့် အနေအထားမရှိ။ ဗြိတိသျှ အစိုးရလက်ထက် (၁၈၆၇ ခုနှစ်မှ ၁၈၇၆ ခုနှစ်များ) အတွင်း ငဝန်မြစ်အနောက်ဘက်နှင့် အရှေ့ဘက်၊ ဧရာဝတီမြစ်အနောက်ဘက် ရေကာတာများ တည်ဆောက်ခဲ့သဖြင့် လယ်မြေသစ်များ ပေါ်ထွက်လာကာ ဆန်စပါး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု စတင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

ဧရာဝတီမြစ် ရေလွှမ်းမိုးမှုကို ကာကွယ်ပေးသော ရေကာတာများမှာ ငဝန်ရေကာတာ (၁၇.၁၃) မိုင်၊ အင်းမပန်းတာနှင့် ဟင်္သာတ ကမ်းနားတာ (၃၀.၆၅) မိုင်တို့ ဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးမြေ ရေလွှမ်းမိုးမှုကို ကာကွယ်ပေးသော ရေကာတာများမှာ ထိန်ငူတာ၊ အိပ်ပျက်တာ၊ ကျွဲတဲကုန်းတာများ ဖြစ်ကြသည်။ ဟင်္သာတသည် မြစ်ကြားချောင်းကြားတွင်ရှိသဖြင့် ရေကြီးမှု၊ ရေလွှမ်းမှုဒဏ်ကိုတော့ မလွှဲမရှောင်သာ ခံနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လအတွင်း၌ ကျွဲတဲကုန်းတာ ကျိုးပေါက်ခဲ့ဖူးသဖြင့် လယ်ဧက ၄၁၀၀ သောင်းကျော် နစ်မြုပ်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လအတွင်း၌ ထိန်ငူတာကျိုးပေါက်ခဲ့ဖူးသဖြင့် လယ်ဧက တစ်သိန်း ၄၀၀ သောင်းကျော် နစ်မြုပ်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ လယ်တစ်ဧက စပါးတင်း (၁၀၀) နှုန်းဖြင့် တွက်ကြည့်လျှင် ရေနစ်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု စပါးတင်း သန်းပေါင်းများစွာ ရှိပေလိမ့်မည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စပါးကျိ ဖြစ်၏။ ဟင်္သာတမြို့သည် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၏ အချက်အချာကျသော ခရိုင်မြို့ကြီးဖြစ်၏။ မြန်မာ့စပါးကျိကို ရေဘေးအန္တရာယ်မှကာကွယ် ကြရပေမည်။ လက်ရှိရေကာတာ တာရိုးဆိုသည်မှာလည်း ဖွံ့ဖြိုး မြေသားတာရိုးများသာ ဖြစ်သည်။ စနစ်ကျသော အုတ်စီ၊ ကျောက် တာရိုးများ

ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းကို ထိန်းချုပ်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်
ပါလျှင် စိတ်ချလုံခြုံသော စိုက်ပျိုးမြေများမှ စားရေရိက္ခာများ အလျှံအလှံ
ထွက်ရှိလာဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။

စာတမ်းဖတ်ပွဲအစီအစဉ်ကို ဟင်္သာတမြို့နယ်ခန်းမတွင် ကျင်းပခြင်း
ဖြစ်ပါသည်။ စာတမ်း ခြောက်စောင်ဖတ်နေကြသည်မှာ ည ဆယ်နာရီခွဲ
ထိ မပြီးသေးပါ။ ဦးချစ်စံဝင်းလည်း မဟောပြောရသေးပါ။ ရန်ကုန်မှ
စာရေးဆရာကြီးများ ဟောပြောသည်ကို နားထောင်လို၍ ရောက်လာကြ
သော ပရိသတ်မှာလည်း တစ်ဝက်လောက် ပြန်ထွက်သွားကြပြီဖြစ်သည်။
ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့မှ ဆရာကြီးများလည်း အခမ်းအနားအစီအစဉ်တွင်
မပါဝင်သဖြင့် သဘောပေါ်သို့ စောစီးစွာ ပြန်သွားကြပြီ ဖြစ်သည်။ စီစဉ်ပုံ
မှားယွင်းနေသည်ဟု ကျွန်တော်ထင်ပါသည်။ စာတမ်းပါအကြောင်းအရာ
များ ကျွန်တော်လက်ထဲတွင် ရှိပြီးဖြစ်နေသဖြင့် စာတမ်းဖတ်ပွဲကို ပြီးဆုံး
သည့်တိုင်အောင် နားမထောင်တော့ဘဲ သဘောရှိရာ ပြန်လာခဲ့ပါသည်။

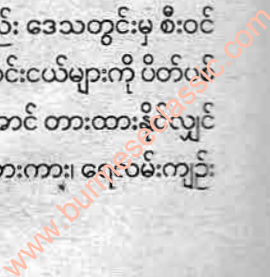
သဘောပေါ်တွင် ကိုဝင်းဇော် မအိပ်သေးပါ။ မနက်ဖြန် ဘာတွေ
ရှိက်ကြမလဲ၊ ဟင်္သာတတွင် ဘာတွေထူးခြားသလဲဟု လာမေးပါသည်။
ထူးခြားမှုများ ရှိပါသည်။ ဟင်္သာတမြို့သည် စာပေ၊ ဂီတအနုပညာရှင်များ
ပေါ်ထွက်ရာ၌ ထင်ရှားသောမြို့ ဖြစ်ပါသည်။ သာယာဝတီမင်း၏
အနောက်နန်းမိဖုရား မမြလေးမှာ ဟင်္သာတမြို့သူ ဖြစ်သည်။ ကျေးလက်
သီချင်းများကို ထီးနန်းဝင်ဆန်အောင် ပတ်ပျိုးသီချင်း၊ လေးချိုး၊ တေးထပ်
များ ရေးစပ်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါသည်။ ဓာတ်ပြားခေတ်ကို တည်ထောင်ခဲ့သည့်
အဆိုတော် (ဒေါ်) စိန်ပါတီသည်လည်း ဟင်္သာတမြို့သူဖြစ်သည်။ ဟင်္သာတ
ထွန်းရင်၊ ဟင်္သာတမြင့်ငွေ၊ အကော်ဒီယံအုန်းကျော်၊ စန္ဒရားချစ်ဆွေတို့
သည်လည်း ဂီတနယ်တွင် အောင်မြင်ကျော်ကြားသော ဟင်္သာတသားများ
ဖြစ်ကြပါသည်။ ရာဇဝင်မင်းသားကြီး ခင်မောင်ညွန့်၊ ကောလိပ်ဂျင်နေဝင်း၊

ဒေါ်မေနွဲ့၊ ရဲဘော်သက်ရှည်၊ ဖိုးပါကြီး၊ မိုးဒီတို့သည်လည်း ဟင်္သာတသူ သရုပ်ဆောင်၊ ဒါရိုက်တာများ ဖြစ်ကြပါသည်။ စာပေနယ်မှ ဒုတိယ မြစ်ကွေ့ဆရာတော်၊ သပြေပင်ဆရာတော်၊ လယ်တီဆရာတော်၊ ရေတံခွန် ဆရာတော်၊ ဆရာကြီး ဦးဖိုးကျား၊ ဆန်းထွန်း (မန်း - တက္ကသိုလ်) ဦးသော်ဇင် တို့မှာလည်း ထင်ရှားပါသည်။ ထိုထူးခြားမှုများကို ရုပ်မြင်သံကြားမှ ဘယ်လိုရိုက်ပြမလဲဟု ကိုင်းဇော်က ထပ်မေးသောအခါ ကျွန်တော်လည်း မဖြေနိုင်တော့ပါ။ ထိုထူးခြားချက်များသည် ဧရာဝတီနှင့် မသက်ဆိုင် လှသော်လည်း ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းပါးပေါ်နေ ဟင်္သာတသားများကမူ ဧည့်သည်လာတိုင်း ဂုဏ်ယူစွာ ပြောပြနေကြလေသည်။ ဧရာဝတီ မြစ်ကြီးသာ စကားပြောတတ်ပါက သူလည်း ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားနေဦးမှာ အမှန်ပင်တည်း။

နဂါးလော၊ ကျားလော ဧရာဝတီ

ဟင်္သာတနှင့် ဇလွန်အကြား ရေမိုင် (၁၇) မိုင် တစ်လျှောက်လုံး ဧရာဝတီမြစ်ပြင်တွင် သဲသောင်ခုံများ ပြည့်နှက်နေသည်။ မြစ်၏ မြေပုံ ကိုကြည့်မည်ဆိုလျှင် သမင်ကို မြို့ထားသော စပါးကြီးမြေတစ်ကောင်ပမာ ဝမ်းဗိုက်ဖောင်းကားနေသည်။ ဟင်္သာတနှင့် ဒေါင့်ကြီးရွာအကြား နေရာ နှစ်ခုတွင် ဧရာဝတီမြစ်ပြင်သည် ကီလိုမီတာ (၈၀၀) နီးပါး ကျယ်ဝန်းနေ ပါသည်။ သောင်ပြင်များမှာ ကီလိုမီတာ (၅၀၀) ကျော် ကျယ်ပါသည်။ ရေယာဉ်များသွားလာနိုင်သော ရေလမ်းအကျယ်မှာ ကီလိုမီတာ (၂၀၀) ဝန်းကျင်သာ ရှိပါသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရသည်မှာလည်း ဒေသတွင်းမှ စီးဝင် လာသောချောင်းများကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ဤချောင်းငယ်များကို ပိတ်ပယ် နိုင်လျှင် (သို့မဟုတ်) ချောင်းမှ သဲများကျမလာအောင် တားထားနိုင်လျှင် ဧရာဝတီ ပျက်စီးမည်မဟုတ်ပါ။ ယခုမူ ဝမ်းဗိုက်ကားကား၊ ရေလမ်းကျဉ်း ကျဉ်းဖြင့် ဧရာဝတီ အရပ်ဆိုးနေရပါသည်။

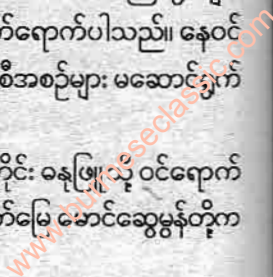
ပဒုမ္မာသဘောသည် သဲသောင်များကို ကွေ့ကာဝိုက်ကာဖြင့် ဇလွန် ဆိပ်ကမ်းသို့ ဆိုက်ကပ်လာသည်။ ဇလွန်ပြည်တော်ပြန်ဘုရားသို့ ဝင်ရောက် ဖူးမြော် ပြီးနောက် နေမဝင်မီ ခနဲဖြူ အရောက် ဆက်လက်စုန်ဆင်းလာခဲ့ ပါသည်။

ဇလွန်မြို့အနီးတွင် ဧရာဝတီမြစ်သည် အလွန်ကျဉ်းမြောင်းပါသည်။ ကျွန်တော်သည် ဧရာဝတီကို မလေ့လာမီ ဟိုးယခင် ဇလွန်ကို ရောက်ခဲ့ စဉ်က ဇလွန်မြို့ဘေးမှ မြစ်တစ်စင်းကို ဧရာဝတီမြစ်ဟုပင် မထင်မှတ်ခဲ့ပါ။ ချောင်းကြီးတစ်ချောင်းဟုသာ ထင်မှတ်ပါသည်။ ကျွန်တော်၏အတိ ပွင့်ဖြူ မြို့မှ မုန်းချောင်းသည် ဤလောက်ပင်ရှိပါသည်။ ဇလွန်ဝန်းကျင် ဧရာဝတီ မြစ်ပြင်တွင် သဲသောင်မရှိပါ။ မြစ်အကျယ်ရော၊ ရေလမ်းအကျယ်ပါ ကီလိုမီတာ (၁၉၀) ရှိပါသည်။ ကောင်းမွန်သင့်တင့်သောရေလမ်းဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

သို့သော် ဇလွန်မှ ကျော်လာလျှင် ဧရာဝတီက ပို၍ အရပ်ဆိုးလာ ပြန်ပါသည်။ ဇလွန် - ခနဲဖြူ ရေကြောင်းတွင် ဧရာဝတီသည် ဂငယ်ပုံ ကွေ့သွားပါသည်။ အဖျောက်သည် ဂငယ်၏ ထိပ်ခုံးနေရာတွင် ရှိသည်။ ထိုနေရာတွင် သောင်ခုံကြီးများကြောင့် ရေမြွှာများ သုံးလေးနေရာကွဲ၍ ရေလမ်းပိတ်မတတ် ပျက်စီးနေပါသည်။

ဇလွန်မှ ခနဲဖြူထိ ရေမိုင် (၂၆) မိုင် ကွာဝေးသည်။ မြစ်ကမ်းဘေး ဝဲ/ ယာတွင် ရွာ (၂၈) ရွာ တည်ရှိသည်။ ထင်ရှားသောရွာကြီးများမှာ ကျောင်းကြီး၊ ကြွေပန်းကန်ချောင်း၊ အဖျောက်၊ ဆကာကြီးရွာများ ဖြစ်သည်။ ညနေ (၅) နာရီခွဲတွင် ခနဲဖြူသို့ ဆိုက်ရောက်ပါသည်။ နေဝင် နေပြီ ဖြစ်သဖြင့် လေ့လာရေးနှင့် ရိုက်ကူးရေးအစီအစဉ်များ မဆောင်ရွက် နိုင်တော့ပါ။

ကျွန်တော်သည် ဇလွန်သို့ ဘုရားဖူးလာတိုင်း ခနဲဖြူသို့ ဝင်ရောက် လေ့လာပါသည်။ ဇလွန်လွမ်းကျော်နှင့် အဖျောက်မြေ မောင်ဆွေမွန်တို့က

လည်း ကျွန်တော်သွားလိုရာ လိုက်ပါပို့ဆောင်မြဲ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ခန့်ဖြူတွင် ဘယ်နေရာ ဘာရှိသည်ကို ကျွန်တော် အကုန်သိထားပြီး ဖြစ်သည်။ မနက်ဖြန် ရိုက်ကူးရေးအတွက် နောက်ဆံတင်းမနေတော့ဘဲ စိတ်အေးလက်အေး အိပ်ခွင့်ရတော့သည်။

နံနက်တွင် ကျိုက်ကလွန်ဗွန်းစေတီတော် ဂေါပကအဖွဲ့နှင့် ခန့်ဖြူ စာနယ်ဇင်းမှ ကောက်ညှင်းနှင့် ငါးခြောက်ဖုတ် ကျွေးသည်။ များလွန်း သဖြင့် လူ (၃၀) ကုန်အောင် မစားနိုင်ကြ။

ခန့်ဖြူသားများက ဧရာဝတီမြစ်ကြီးကို နဂါးဟု တင်စားကြသည်။ မြို့တည်နယ်နိမိတ်ကို ဖော်ပြရာ၌

အရှေ့မှာ - နဂါး၊

အနောက်မှာ - တရား၊

တောင်မှာ - ဘုရား၊

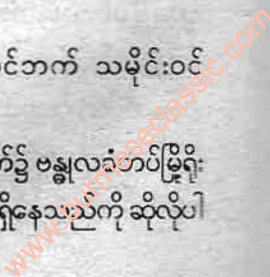
မြောက်မှာ - ဓား ဟု ထင်ရှားသိသာစေသော တဘောင်စကားဖြင့် မှတ်သားဖော်ပြကြသည်။

အရှေ့မှာ နဂါးဆိုသည်မှာ မြို့၏အရှေ့ဘက်၌ နဂါးအလား ဧရာဝတီ မြစ်ကြီး ကာဆီးနေသည်ကို ဆိုလို၏။

အနောက်မှာ တရားဆိုသည်မှာ မြို့၏အနောက်ဘက်၌ တောင် မြောက် သွယ်တန်းနေသော ရှည်လျားလှသည့် စောင်းတန်းကြီး၊ ပြည်လုံး ချမ်းသာဘုရားနှင့် ဘုရားပတ်လည် ပိဋကတ်ကျောက်စာတော်များကို ဆိုလိုသည်။

တောင်မှာဘုရားဆိုသည်မှာ မြို့၏တောင်ဘက် သမိုင်းဝင် ကျိုက်ကလွန်ဗွန်းစေတီတော်ကို ဆိုလိုသည်။

မြောက်မှာ ဓားဆိုသည်မှာ မြို့၏မြောက်ဘက်၌ ဗန္ဓုလင်္ခံဟပ်မြို့ရိုး ဟောင်း၊ ဗန္ဓုလအုတ်ဂူ၊ ဗန္ဓုလကြေးရုပ်တုတို့ တည်ရှိနေသည်ကို ဆိုလိုပါ

သည်။ ကျွန်တော်တို့သည် ဘုရားနှင့်တရားကို သွားရောက်ကြည်ညိုခဲ့ကြသည်။ နဂါးနှင့်စားကိုလည်း သွားရောက်ကြည့်ရှုမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြပါသည်။

ခနုဖြူသားများက ဧရာဝတီကို နဂါးဖြင့် တင်စားကြသော်လည်း ဦးချစ်စံဝင်းက ခနုဖြူနယ်မှ ဧရာဝတီကို ကျားဟု ဆို၏။ ထိုအဆိုမှန်ကန်ကြောင်း စံကင်းရွာအရောက်တွင် လက်တွေ့မြင်ရပါသည်။

ခနုဖြူလေ့လာရေးအပြီး ဆက်လက်ထွက်ခွာလာရာ ခဏအတွင်း မြစ်၏ ယာဘက်ကမ်း စံကင်းရွာကို ရောက်သည်။ ကမ်းခြေသို့ သင်္ဘောဆိုက်ကပ်မရသဖြင့် ရေလယ်တွင် ကျောက်ချရပ်ပြီး ရွာသားများလာကြိုသော စက်လှေဖြင့် ကမ်းပေါ်တက်ကြသည်။ ရွာ၏သမီးပျိုများနှင့် ဝတ်ရုံအသင်းမှ ယောဂီဝတ်စုံဖြင့် လက်အုပ်ချီကာ တန်းစီကြိုဆိုနေသဖြင့် ကျွန်တော်တို့ အနေရ အထိုင်ရ ခက်လှသည်။ မြို့နယ် ဌာနဆိုင်ရာများ၊ မြို့နယ်စာနယ်ဇင်းနှင့် စံကင်းရွာသားများ ယခုလို စီစဉ်ကြိုဆိုနေသည်မှာ အကြောင်းရှိပါသည်။ ၎င်းမှာ စံကင်းရွာနှင့် သာသနိက အဆောက်အအုံများကို ဧရာဝတီမြစ်က တိုက်စားဝါးမြို့ပစ်နေသည်ကို အလေးအနက်ထားပြသလို၍ ဖြစ်သည်။ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် နည်းလမ်းရှာပေးနိုင်ရန် စာရေးဆရာများကို အားကိုးတကြီး ပြသဟန်တူပါသည်။

ရွာ၏ထိပ် ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းပါးတွင် မြကျိုက်ပြန်စေတီရှိပါသည်။ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၉၂၇ ခုနှစ်၊ ရခိုင်ပြည် သမုဒ္ဒယောသမင်း၏ မိဖုရား ဥမ္မာဒန္တီမင်းသမီး တည်ထားခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ အဖိုးတန် ရွှေငွေရတနာဆင်းတုများ ဌာပနာတည်ထားပြီး ဉာဏ်တော်(၅၆) တောင်ရှိသည်။ တစ်နယ်လုံး ကိုးကွယ်သောဘုရား ဖြစ်သည်။

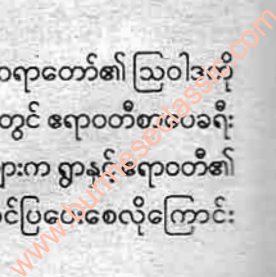
၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ခနုဖြူမြို့အထက် မရမ်းချောင်းရွာထိပ်တည်တည် ဧရာဝတီမြစ်လယ်၌ သောင်ထွန်းလာပါသည်။ ဒေသခံလို့က ကျားကျွန်း

ဟု ခေါ်ကြသည်။ ဧရာဝတီသည် မရမ်းချောင်းရွာကမ်းပါးကို တိုက်ထားသည်။ ဗန္ဓုလခံတပ်မြို့ရိုးဟောင်းနှင့် ထိတွေ့သည်။ ဆက်မသွားနိုင်တော့သဖြင့် တစ်ဖက်ကမ်း ဓားလွယ်ခုတ်၍ စံကင်းရွာကို ဒေါနှင့် မာန်နှင့် ဝါးမြို့ပစ်တော့သည်။

စံကင်းရွာ မြစ်ကမ်းနဖူး မြကျိုက်ပြန်စေတီ ပုရဇုဏ်ရုံ သာသနိက အဆောက်အအုံများ၊ ရုပ်ပွားတော်ကြီးများ ဧရာဝတီမြစ်ထဲ ပြိုကျကုန်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ရောက်ရှိချိန် ပြိုကျနေဆဲအချိန်ဖြစ်သဖြင့် မြစ်ရေစပ်တွင် အုတ်အင်္ဂါတေများ ကျိုးကြေမှုစုပုံနေသည်ကို စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ် မြင်ရပါသည်။ အုတ်ပလ္လင်တော်ဖြင့် ဉာဏ်တော် (၁၅) ပေခန့်မြင့်သော ထိုင်တော်မူ ရုပ်ပွားတော်ကြီးသုံးဆူမှာလည်း မြစ်ကမ်းပါး၏ နှုတ်ခမ်းပေါ်တွင် မေးတင်နေပြီဖြစ်သည်။ သည်တစ်မိုးကျ၍ ရေဦးတိုက်လျှင် မုချပြိုကျတော့မည်။ ရွှေပြောင်း၍လည်း မရနိုင်သဖြင့် စိတ်မသက်မသာ ကြည့်နေကြရလေသည်။

ခနုဖြူ ဆည်မြောင်းဦးစီးဌာနမှ ရေလွှဲလမ်းများ၊ လှိုင်းတားနန်းဖမ်းလမ်းများရှိက်၍ ချုပ်ကိုင်စည်းများထည်ကာ ကမ်းပြိုမှုသက်သာအောင် လုပ်ထားသော်လည်း မာန်ဖီနေသော ဧရာဝတီကို ငြိမ်သက်သွားအောင် မလုပ်နိုင်ကြသေးချေ။ ထို့ကြောင့် ဦးချစ်စံဝင်းက ခနုဖြူနယ်တွင် ဧရာဝတီသည် နဂါးမဟုတ်၊ ကျားဖြစ်သည်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်တို့ချစ်ရသော ဧရာဝတီသည် ဤနေရာတွင် တကယ်ကျားတစ်ကောင်နှင့် တူနေပါတကား။

စံကင်းရွာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတွင် ဆရာတော်၏ သြဝါဒကို ခံယူပြီးနောက် စံကင်းရွာ အလယ်တန်းကျောင်းတွင် ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့မှ ငွေလှူဒါန်းပွဲ ကျင်းပသည်။ ရပ်ရွာလူကြီးများက ရွာနှင့် ဧရာဝတီ၏ အခြေအနေကို ပြည်သူ့သိအောင်ရေးသားတင်ပြပေးစေလိုကြောင်း

ပြောကြသည်။ ကျွန်တော်တို့လည်း တတ်နိုင်သမျှ ဆောင်ရွက်ပါမည်ဟု အားပေးနှစ်သိမ့်ပြီး အဖွဲ့လိုက် အလှူငွေသာမက တစ်ဦးချင်းအလှူငွေများ ထပ်မံပေးအပ်ကြပြီး ချစ်ခင်ရင်းနှီးစွာ နှုတ်ဆက်ခဲ့ကြပါသည်။ အချိန် တိုတိုလေးအတွင်း ရုပ်မိရုပ်ဖိများနှင့် သံယောဇဉ်တင်း ချစ်ချင်းသိဖွဲ့နိုင်ခဲ့ သော ရွာကလေးကို ကျွန်တော်တို့ တစ်သက်မေ့မည်မဟုတ်ပါ။ မြစ်ကမ်း ပါးမှ လက်တပြုပြန်နှုတ်ဆက်နေသော ရွာသားများကို ပြန်လည်လက်ပြ နှုတ်ဆက်ပြီးနောက် ကျွန်တော်တို့သည် ဧရာနဂါးကြီးရင်ခွင်အတွင်း ပြန်လည်သက်ဆင်းခဲ့ကြပါသည်။ ဧရာလှိုင်းခတ်သံများက ကျား တစ်ကောင်၏ မာန်ဖီသံနှင့်တူနေပြန်လေသည်။ ဝေဒဖြူနယ်တွင် ဧရာဝတီသည် နဂါးလော၊ ကျားလော။

မချစ်လို့မဟုတ်ပါ။ မြစ်တို့မာယာ

ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် မြစ်၏ကောက်ကျွေခြင်း၊ ဖြောင့်စင်းခြင်း၊ ကျဉ်းမြောင်းခြင်း၊ ကျယ်ပြောခြင်း၊ တိုက်စားခြင်း၊ ပိုချခြင်း တို့ကို ကျွန်တော်တို့ မျက်မြင်ကြုံတွေ့ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ မြစ်၏ဖြစ်စဉ်တွင် ရိုးစင်းရှင်းလင်းလှသောကြောင့် မြစ်၏မာယာဟူသောစကားကိုကောင်းစွာ မသိမြင်ခဲ့ပေ။ မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသသို့ရောက်သောအခါ မြစ်တို့၏မာယာ ကို ကျွန်တော် စတင်သိခဲ့ရပြီ။

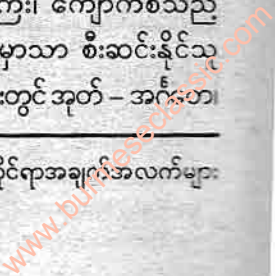
ဧရာဝတီခရီးသည်အဖွဲ့သည် ဝေဒဖြူ စံကင်းရွာမှတစ်ဆင့် ဝါးရုံ ချောင်းရွာသို့ ခေတ္တဝင်ကြသည်။ ထိုရွာသည် နယ်ချဲ့တော်လှန်ရေး ခေါင်းဆောင် ဗိုလ်မြတ်ထွန်းတည်ခဲ့သော ဘုရားရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝ ကျွန်းပေါ် တစ်လျှောက် ဗိုလ်မြတ်ထွန်းအခြေစိုက်ရာ စစ်စခန်းတစ်ခုဟု လည်း ဆိုကြသည်။ ဤရွာနှင့် ဧရာဝတီမြစ်အကြောင်း နယ်ချဲ့သန့်ကျင် ရေးတိုက်ပွဲများအကြောင်း ခေတ္တဆွေးနွေးပြီးနောက် ဆက်လက်စုန်ဆင်း လာခဲ့ကြသည်။

ခဏအတွင်းမှာပင် ညောင်တုန်းမြို့အနီး တည်ဆောက်နေသည့် ဧရာဝတီမြစ်ကူး (ဗိုလ်မြတ်ထွန်းတံတား)* ရေလယ်တိုင်များကို လှမ်းမြင်ရသည်။ ဤတံတားသည် ဧရာဝတီမြစ် အနောက်ဒေသများကို ပုသိမ် - မုံရွာကားလမ်းမှတစ်ဆင့်လည်းကောင်း၊ ရန်ကုန်နှင့်မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသများကိုလည်းကောင်း ပေါင်းကူးဆက်သွယ်ပေးမည့် () စင်းမြောက် ဧရာဝတီ မြစ်ကူးတံတားဖြစ်သည်။

တံတားရေလယ်တိုင်များအကြောင်း ပဒုမ္မာသင်္ဘောကြီး ဖြတ်ကူးနေစဉ် ကျွန်တော် မမြင်ရသော ညောင်တုန်းကို လှမ်းမျှော်ကြည့်လိုက်သည်။ ညောင်တုန်းကို မမြင်ရသော်လည်း စိတ်အာရုံက ညောင်တုန်းအကြောင်း စဉ်းစားနေမိသည်။ နွေသင်္ကြန်ရက်များအတွင်း ဇလွန်မြို့သို့ ဘုရားဖူးသွားတိုင်း ညောင်တုန်းမြို့ကို ဖြတ်သွားရသည်။ ပန်းလှိုင်မြစ်ကို ကူးရန် ဇက်ရေယာဉ်စောင့်ရင်း ညောင်တုန်းကမ်းပါးပေါ်တွင် တစ်နေကုန်ထိုင်စောင့်နေရလေ့ရှိသည်။ ညောင်တုန်းမြို့ကလေးသည် ပန်းလှိုင်မြစ်ကမ်းပါးပေါ် မေးတင်နေသော်လည်း ညောင်တုန်းတစ်နယ်လုံးသည် ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းပေါ် တည်ရှိသည်။ ညောင်တုန်းကမ်းပြိုမှုများကို နေ့စဉ်ထုတ်သတင်းစာများတွင် မကြာခဏ ဖတ်ရတတ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းတစ်လျှောက် ကမ်းအပြိုဆုံးမြို့ဖြစ်သဖြင့် ကမ်းပြိုမြို့ဟု ခေါ်နိုင်သောမြို့ ဖြစ်သည်။

ကမ်းပြိုခြင်းမှာလည်း ရေတိုက်စားမှုကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း အားလုံး သိမြင်ကြပြီ ဖြစ်သည်။ ရေဆိုသည်မှာ မြေကြီး၊ ကျောက်စသည် ထောက်ခံဘေးကာ တစ်ခုခုရှိသော မြောင်းထဲမှာသာ စီးဆင်းနိုင်သူ ဖြစ်သည်။ လူတည်ဆောက်သော ဆည်မြောင်းများတွင် အုတ် - အင်္ဂါးတ။

* ဗိုလ်မြတ်ထွန်းတံတား (ညောင်တုန်း) စီမံကိန်းဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို နောက်ဆက်တွဲ (၃) တွင် ကြည့်ပါ။

ကွန်ကရစ်ကျောက်ပြားနောက်ခံ ထောက်ခံခံရုံများဖြင့် ဆောက်ထားပြီး ရေထိန်းမြောင်းပုံစံ လုပ်ထားကြသည်။ သဘာဝမြစ်ကြီးများတွင်မူ သဘာဝ သဲ၊ ကျောက်စရစ်၊ မြေကြီးများဖြင့် မြစ်က သူ့ဘာသာ ဖန်တီး တည်ဆောက်ထားသော မြောင်းအတွင်း စီးဆင်းနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤ သဲ၊ ကျောက်စရစ်၊ မြေကြီးများမှာ ရှေးအတီတေ မြစ်ဟောင်းများက ပို့ချ ထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းမြေကို သဲနုန်းမြေ^၂ ဟု ခေါ်သည်။ သဲနုန်းမြေ တွင် မြစ်ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသောအခါ ရေနှင့်မြေ သဟဇာတဖြစ်နေလျှင် တိုက်စားပို့ချမှုမဖြစ်ဘဲ တည်ငြိမ်သောရေကြောင်း^၃ ရှိတတ်သည်။ ဥပမာ ဇလွန်မြို့အနီး ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းသည် တည်ငြိမ်သောရေကြောင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့တည်ငြိမ်သောသဘာဝအခြေအနေမျိုး အလွန်ရှားတတ် သည်။ အချိန်ကာလ ဒေသအလိုက် ပြောင်းလဲသက်ရောက်နေသော အကြောင်းများကြောင့် ရေနှင့်မြေ သဟဇာတဖြစ်မှု၊ မျှခြေရှိမှု^၄ ပျက်ပြား နေတတ်သည်။

မျှခြေရှိမှုပျက်ပြား၍ တိုက်စားမှုမျိုးကို ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်း တစ်လျှောက် ဗန်းမော်မှ နေဖြူအထိ နေရာအမျိုးမျိုးတွင် ပုံစံအမျိုးမျိုး ဖြင့် တွေ့မြင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ၎င်းကို ယေဘုယျတိုက်စားမှု^၅ ဟုခေါ်သည်။ အထူးသဖြင့် အနည်ပို့ချမှုကြောင့် မြစ်ကြမ်းပြင်မြင့်တက်ပြီး ဘေးကမ်း များကို မြစ်တစ်ကြောလုံး ဖဲ့စားပုံမျိုးဖြစ်သည်။

ယေဘုယျ တိုက်စားခြင်းမဟုတ်ဘဲ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် သီးခြားတိုက်စားခြင်းဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ကျွန်တော် လေ့လာခဲ့ဖူးပါသည်။ မော်လမြိုင်ကျွန်းမြို့အနီးရှိ ယခင်က ရာဇဒိုင်မြစ်ရှိသည်။ ၎င်းမြစ်သည် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၏ အဓိကရေကြောင်းလမ်းမကြီး ဖြစ်ခဲ့သည်။

- ၁။ lined Canal
- ၂။ Alluvium
- ၃။ Stable channel
- ၄။ Equilibrium
- ၅။ General Erosion

ရာဇုဒိုင်မြစ်၏ လက်တက်အဖြစ် အလွန်သေးငယ်သော တုံလဲ့ချောင်းကလေး စီးဆင်းနေသည်။ အနည်ပိုချခံရမှုကြောင့် ရာဇုဒိုင်မြစ်သည် ဘဖြည်းဖြည်း တိမ်ကောလာသဖြင့် ရေစီးအားသည် တုံလဲ့ချောင်းသေးသေးလေးထဲသို့ တစ်ဟုန်ထိုးစီးဝင်သည်။ ချောင်းပမာဏနှင့် ရေစီးအား မမျှတော့သောအခါ ရေက ချောင်းကိုချဲ့သည်။ အောက်ခြေရောဘေးနှစ်ဖက်ကိုပါ အားလုံးတိုက်စားသဖြင့် တုံလဲ့ချောင်းသေးသေးလေးသည် မြစ်ကြီးတစ်မြစ်ပမာ ဖွံ့ဖြိုးလာလေသည်။ ရာဇုဒိုင်မြစ်က တုံလဲ့ချောင်းလေးလို သေးငယ်တိမ်ကောသွားသည်။

ဤဖြစ်စဉ်ကို ပဒုမ္မာသဘောပေါ်မှ ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့ကို ပြောပြမိသောအခါ သူတို့က “မည်သည့်တိုက်စားမှု အမျိုးအစားလဲ” ဟု မေးကြသည်။ ကျွန်တော်မသိပါ။ သဘောစက်ခန်းမှ ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေး ဦးစီးအရာရှိဦးဝင်းလှထံ သွားမေးကြသည်။ ဆရာက မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ တိုက်စားမှု ကမ်းပြိုမှုအားလုံးကို အသေးစိတ်ဖြေကြားသည်။

အထက်ပါဖြစ်စဉ်မှာ မြစ်ကွေ့မြစ်ဖြတ်ပေါက်ခြင်းကြောင့် ရေကြောင်းပြောင်းလဲတိုက်စားမှု ဟုခေါ်ကြောင်း သိရသည်။

၎င်းအပြင် နေရာကွက်ပြီး ရေတိုက်စားမှုရှိသေးသည်။ ဤသို့ နေရာကွက် ရေတိုက်စားရာ၌ အခြေအနေ (၄) မျိုး ရှိသည်။

- မြစ်ကွေ့အပြင်ကမ်းဖြစ်၍ တိုက်စားခြင်း^၁
- ရေစီးပြင်းထန်မှုကြောင့် အောက်ခြေတိုက်စားပြိုကျခြင်း^၂
- မြေအောက်ရေစိမ့်ထွက်မှုကြောင့် ကမ်းပါးလျှော့ကျခြင်း^၃
- ရေစီးကြောင်း နှုန်းမြေများ ပျော်ကျမျောပါခြင်း^၄ တို့ဖြစ်သည်။

၁။ Local Erosion
 ၂။ Local Erosion
 ၃။ Erosion at the outer bank of river bend
 ၄။ Undermining
 ၅။ Seepage Effect
 ၆။ Sloughing

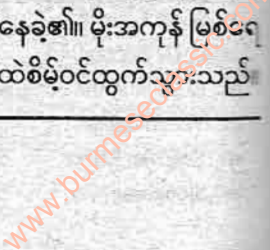

ညောင်တုန်းကမ်းပါးပြိုမှုဖြစ်စဉ်ကို ကြည့်ကြပါစို့။ ညောင်တုန်းမြို့သည် ဧရာဝတီမြစ်မှ ခွဲထွက်သွားသည့် ပန်းလှိုင်မြစ်၏ ယာဘက်ကမ်းပန်းလှိုင်မြစ်ဝပေါ်မှာ ရှိ၏။ စီးဆင်းပုံအရ မြစ်ကွေ့၏အပြင်ဘက်ကမ်းမှာ ရှိ၏။

ဤနေရာတွင် မြစ်ကွေ့၏သဘောကို အနည်းငယ်သိထားရန်လိုသည်။ မြစ်ဆိုသည်မှာ ကောက်ကွေ့စီးဆင်းမြဲ ဖြစ်၏။ မြစ်အကွေ့တွင် ရေနက်အိုး တည်ရှိတတ်၏။ မြစ်၏ ဖြတ်ပိုင်းပုံကိုကြည့်လျှင် အပြင်ဘက်ကမ်း^၁ တွင် ရေနက်ကြောင်း^၂ တည်ရှိပြီး အတွင်းဘက်ကမ်းတွင် တဖြည်းဖြည်း တိမ်သွားသောပုံစံမျိုးရှိ၏။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ မြစ်သည် အညာမှ အကြောသို့ စီးဆင်းခြင်းသာမက ဗဟိုခွာအား၏ သက်ရောက်မှုကြောင့် အပြင်ကမ်းမှ အတွင်းကမ်းဘက်သို့ ကန်လန်ဖြတ်၍လည်း စီးနေ၏။ ထို့ကြောင့် မြစ်ကွေ့တွင် တည်တည်ရေစီးနှင့် ကန်လန်ရေစီးနှစ်ခုပေါင်းကာ ဝက်အူရစ်ပုံစီးဆင်းမှု^၃ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး အပြင်ကမ်းကို တိုက်စားပြီး အတွင်းကမ်းဘက်သို့ ပိုချလေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် မြစ်ကွေ့များတွင် အပြင်ဘက်၌ ရေနက်ပြီး အတွင်းဘက်၌ ရေတိမ် သောင်ထွန်းနေခြင်းဖြစ်သည်။ ပန်းလှိုင်မြစ်၏ အပြင်ဘက်ကမ်းရှိ ညောင်တုန်းမြို့မှာလည်း ဤပုံစံအတိုင်း တိုက်စားခံရ၍ စဉ်ဆက်မပြတ် ကမ်းပါးပြိုကျနေသည်။

ညောင်တုန်းကမ်းပါးမြေသားသည် မခိုင်မာသော သဲနုနုမြေဖြစ်သဖြင့် ပြင်းထန်သောရေစီးအားဒဏ်ကို မခံနိုင်ရှာ။ တစ်ဖန် ညောင်တုန်းမြို့သည် မိုးများသောဒေသ၌ ပါဝင်၏။ မိုးရေများစွာသည် မြေထဲစိမ့်ဝင်ပြီး မြေအောင်းရေအဖြစ် ကျန်နေခဲ့၏။ မိုးအကုန် မြစ်ရေနည်းသွားချိန် မြေအောင်းရေများသည် မြစ်ထဲစိမ့်ဝင်ထွက်သွားသည်။

၁။ Outer Bank
၂။ Thalweg
၃။ Spiral Flow

စိမ့်ထွက်သည့် မြေအောက်ရေ၏ တွန်းကန်အားကြောင့် မြေတွင်း-
မြေသား ကြံ့ခိုင်မှုပျက်ပြားပြီး ကမ်းပါးသည် (ဖြတ်ပိုင်းပုံအရ) စက်ဝိုင်း-
ခြမ်းပုံ လျော့ကျသွားသည်။ အတတ်ပညာဝေါဟာရအရ စက်ဝိုင်းပုံကမ်း-
လျော့ခြင်းဟု ခေါ်၏။ မြေအောက် ရေဝပ်သောနေရာများတွင်
ဤဖြစ်စဉ် ကို ထင်ရှားစွာတွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် ဧရာဝတီတိုင်း-
ညောင်တုန်းမြို့နှင့် ဒေးဒရဲမြို့များတွင် ပမာဏကြီးမားစွာ တွေ့ရသည်။

ညောင်တုန်းကမ်းပြိုမှုများကိုကာကွယ်ရန် ၁၉၇၈ ခုနှစ်မှစတင်၍
စနစ်တကျ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ကမ်းပြိုမှု ကာကွယ်ရေး
အဆင့်မြင့်ကော်မတီ ဖွဲ့စည်းပြီး ဆောင်ရွက်နေသည်။ ရေမဝပ်အောင်၊
မြေထဲသို့ ရေစိမ့်မဝင် နိုင်အောင် ရေနုတ်မြောင်းများဆောက်လုပ်ပြီး
ရေဆင်းစနစ်ကောင်းမွန် အောင် ဖန်တီးနေသည်။ မြေအောက်ရေကို
လျှော့ချပေးသည့် ရေနုတ်လုပ်ငန်းများကိုပါ တွဲဖက်ဆောင်ရွက်နေပါသည်။

ရေစီးကြောင်းတွင် နုန်းမြေများ ပျော်ကျမျောပါခြင်းဖြစ်စဉ်ကို
ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံတွင် တွေ့ရခဲ့ပါသည်။

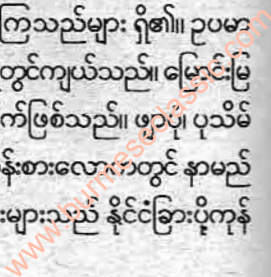
ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသသည် ရာစုတစ်စုလျှင် (၃) မိုင်နှုန်း
ပင်လယ်ထဲသို့ ထိုးထွက်နေကြောင်း ပညာရှင်များက တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။
တစ်နှစ်နှင့် တစ်နှစ် မသိသာလှသော်လည်း နှစ်ပေါင်းကြာလာသည်နှင့်
အမျှ သိသာထင်ရှားလာကာ ဒီရေသက်ရောက်မှုသည် အောက်ဘက်သို့
ရွေ့လျော့ဆုတ်ခွာလာပါသည်။ မြစ်ဝကျွန်းပေါ် မြစ်ချောင်းများမှာ အညာ
မြစ်ပိုင်းပုံစံမျိုးများ တစ်စတစ်စ သောင်ထူလာပါသည်။ သဲသောင်မြေတွင်
ရေတိုက်စား ကမ်းပါးပြိုမှုများ အများအပြားရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ မည်သို့
ရှိစေ မြစ်သည် သူ့သဘောအရ ခွဲခွာခြင်း၊ ပေါင်းစည်းခြင်း၊ နက်ရှိုင်းခြင်း။

- ၁။ Pore Water Pressure
- ၂။ Slip Orcte Failurel
- ၃။ Dewatering

တိမ်ကောခြင်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ သည်နေရာတွင် ခွဲခွာလျှင် ဟိုနေရာတွင် ပေါင်းစည်းပါမည်။ သည်ဘက်တွင် နက်ရှိုင်းလျှင် ဟိုဘက်တွင် တိမ်ကောနေမည်။ သည်ရေက သည်နေရာမှ ခွဲခွာသွားခြင်းသည် သည်မြေကို မချစ်၍မဟုတ်ပါ။ ဟိုနေရာသို့ သွားရောက်ပေါင်းစည်းခြင်းမှာလည်း မျက်နှာလိုက်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ မြစ်၏သဘာဝအလျောက် မြစ်တို့၏မာယာကို ပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်၏ မြစ်ခွဲများ ဖြစ်သော တိုး၊ သံဒဲ၊ ဖျာပုံ၊ ဘိုကလေး၊ ဧရာဝတီ၊ ပြင်စလူ၊ ပြန်မလော့၊ ရွှေ၊ သက်ကယ်သောင်၊ ပန်းမဝတီ၊ ဒါးက၊ ပုသိမ် (ငဝန်) မြစ်တို့သည် လည်း မာယာကွန်ယက်ဖွဲ့ကာ ပင်လယ်တွင်း စီးဝင်သွားကြပါသည်။ ကျွန်တော်တို့အနေဖြင့် မြစ်၏ဗေဒနှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာ ထိန်းသိမ်း ပြုပြင်နေထိုင်သွားကြရုံ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယလူမျိုးတို့က မိခင်မြစ်ကြီးဟု တင်စားထားသော ဂင်္ဂါမြစ်ကြီးသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ခွဲခွာသွားခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်တို့ ဧရာဝတီကတော့ သူ၏ချစ်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ မည်သည့်အခါမျှ ခွဲခွာသွားမည်မဟုတ်ကြောင်း ကျွန်တော်တို့ အကြွင်းမဲ့ ယုံကြည်နေပါသည်။

ဧရာဝတီမှ အပြန်

ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသသည် နိုင်ငံတော်၏ စပါးကျိဖြစ် သည်သာမက စားလိုရာစား မကုန်နိုင်သော ဟင်းလေးအိုးကြီးလည်း ဖြစ်၏။ ဈေးကွက်စီးပွားရေးခေတ်တွင် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်မြို့များသည် နာမည် ကောင်း တစ်ခုစီဖြင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားလာကြသည်များ ရှိ၏။ ဥပမာ ဘိုကလေးမီးသွေးသည် ရန်ကုန်တွင် အရောင်းရတွင်ကျယ်သည်။ မြောင်းမြ ဆန်နှင့် ဆားသည် အညာဒေသ သည်းခြေကြိုက်ဖြစ်သည်။ ဖျာပုံ၊ ပုသိမ် ပေါ်ဆန်းမွှေးကား အကောင်းကြိုက် အထက်တန်းစားလောကတွင် နာမည် တွင်ကျယ်သည်။ လပွတ္တာ၊ လှိုင်းဘုံမြစ် ဂဏန်းများသည် နိုင်ငံခြားပို့ကုန်

အဖြစ် လက်မ ထောင်နေကြသည်။ မအူပင် ငါး၊ ပုစွန်ကလည်း မူဆယ်မှ တစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံထိ ခရီးဆန်နိုင်လေသည်။

ဧရာဝတီစာပေခရီးအဖွဲ့သည် ဓနုဖြူမှ စံကင်းရွာနှင့် ဝါးရုံချောင်း ဌာတွင် ခေတ္တလေ့လာပြီး မအူပင်အရောက် တောက်လျှောက် စုန်ဆင်း လာခဲ့သည်။ ညောင်တုန်းမြို့အလွန်တွင် ပန်းတနော်မြို့သို့သွားသည့် ဧရာ ဝတီမြစ်ခွဲကို စတင်တွေ့ရပြီဖြစ်သည်။ ညောင်တုန်းအနီးတွင် တည်ဆောက် နေဆဲ ဧရာဝတီမြစ်ကူး (ဗိုလ်မြတ်ထွန်းတံတား) ကို တွေ့ရသကဲ့သို့ မအူပင် မြို့အဝင် နေဝင်ရိတရောအချိန်တွင် ခုံညားလှပသော ဧရာဝတီမြစ်ကူး (မအူပင်တံတား) ကို မြင်တွေ့ကြရသည်။

မြစ်ချောင်းများ ပိုက်ကွန်သဖွယ် ယှက်နွယ်သော ချောင်းခြား၊ မြောင်းခြား မြစ်ဝကျွန်းပေါ်တွင် မြစ်ကူး ချောင်းကူးတံတားများကို လည်း ပိုက်ကွန်သဖွယ် ယှက်နွယ်တည်ဆောက်ပေးထားသဖြင့် သွားလာ ဆက်သွယ် လွယ်ကူလျက်ရှိသည်။ ကျွန်တော်တို့သည် မအူပင်တံတားပေါ် ဖြတ်ကျော်ကူးကြည့်ပြီး တစ်ဖက်ကမ်းသို့ သွားကြသည်။ လယ်သမားကြီး ဦးတင်ရွှေ၏ စပါး၊ ငါး စိုက်ကွင်းများကို လေ့လာကြသည်။ သူ့အိမ်မှာပင် နံနက်စာ စားကြသည်။ အပြန်တွင် မအူပင်တံတား အင်ဂျင်နီယာရုံးသို့ဝင် ၍ တံတားတည်ဆောက်မှုမှတ်တမ်းများကို လေ့လာကြသည်။

မအူပင်မြို့သည် ပန်းတနော်၊ ညောင်တုန်း၊ ဓနုဖြူမြို့နယ်များ ပါဝင် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ခရိုင်တစ်ခုဖြစ်၏။ ဧရာဝတီမြစ်သည် မအူပင်ခရိုင်၏ အလယ်တည့်တည့်မှ ဖြတ်သန်းစီးဆင်းနေ၏။ ဧရာဝတီတိုင်း ဖွဲ့စည်းပုံ အရ ခရိုင် (၅) ခရိုင်ပါဝင်ရာ မအူပင်ခရိုင်နှင့် မအူပင်မြို့သည် တိုင်း၏ အလယ်ဗဟိုမှာရှိ၍ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်၏ နှလုံးသားဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြ သည်။ မအူပင်တံတားကြီး တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သဖြင့် မအူပင် - ညောင်တုန်း - ဗုသိမ် (၁၀၄ မိုင် ၅ ဖာလုံ) ခရီးကို (၄) နာရီဖြင့် အရောက်

သွားနိုင်၏။ မအူပင် - ကျိုက်လတ် (၁၃) မိုင်ခရီးကို (၁) နာရီအတွင်း အရောက်သွားနိုင်၏။ မအူပင် - ဆားမလောက် - ရန်ကုန် (၅၀ မိုင် ၅ ဖာလုံ) ခရီးကို (၂) နာရီခန့်ဖြင့် အရောက်သွားနိုင်၏။ မအူပင် - တံတား - ရန်ကုန် (၃၄) မိုင်ခရီး ကို (၁) နာရီခွဲဖြင့် အရောက်သွားနိုင်၏။ ဧရာဝတီသည် သူ့ကျောပေါ်တွင် တံတားတစ်စင်း ကျောပိုးထားခြင်းဖြင့် ခရီးမိုင်များစွာ မြေကြောရှုံ့စေခဲ့ လေပြီ။

မအူပင်မြို့မှ စတင်ထွက်ခြင်းသည် ဧရာဝတီမှ အပြန်ခရီး စတင်ခြင်း ပင် ဖြစ်သည်။ သဘောထွက်လျှင် ထွက်ချင်း ရှင်းလင်းပွဲနှင့် နှုတ်ဆက်ပွဲ လုပ်ရန် စီစဉ်ကြသည်။ အပေါ်ထပ်တွင် နေရာထိုင်ခင်းများ အကျအန ခင်းကျင်းသည်။ ဦးချစ်စံဝင်းက ခရီးစဉ်ကြိုတွေ့မှု အကျဉ်းချုပ် အချက် အလက်များ ပြောပြသည်။ ဧရာဝတီစာပေခရီးတွင် -

- ရေလမ်းလေ့လာရေးခရီး (၁၀၃၃) မိုင် ရှိသည်။
- ကုန်းကြောင်းလေ့လာရေးခရီး (၁၅၂) မိုင် ရှိသည်။
- မြို့ကြီး (၂၀) မြို့တွင် (၂၆) ည အိပ်သည်။
- ရက်ပေါင်း (၂၈) ရက် ကြာမြင့်သည်။
- ခရီးစဉ်တစ်ခုလုံးအတွက် ကုန်ကျငွေ (၁၀) သိန်းခန့် ရှိသည်။
- မြို့နယ်များမှ လှူဒါန်းငွေ၊ ပစ္စည်းပစ္စယ၊ ကျွေးမွေးစရိတ် အပါအဝင် (၅) သိန်းကျော်ဖိုး ရှိသည်။ ပြန်လှူငွေ (၄) သောင်း (၅) ထောင် ဖြစ်သည်။
- စာပေဟောပြောပွဲ (၃) ကြိမ် ကျင်းပနိုင်သည်။
- စာပေဆွေးနွေးပွဲ (၁၇) ကြိမ် ပြုလုပ်သည်။
- ဧည့်သည်တော်မှတ်တမ်းတွင် (၁၄၂) ဦး လက်မှတ်ရေးထိုး မှတ်တမ်းတင်သည်။
- ခရီးစဉ်တွင် စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာ၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ပညာရှင်၊ သမိုင်းပညာရှင်၊ ဓာတ်ပုံပညာရှင်၊ ရုပ်မြင်သံကြား

ပညာရှင်၊ ဘူမိဗေဒ ကျောင်းသား၊ ဆရာဝန်၊ လေ့လာသူ စသည် ဖြင့် စုစုပေါင်း (၄၀) ဦး ပါဝင်ကြပြီး မြစ်စမှ မြစ်ဆုံးတိုင် (၂၅) ဦး လိုက်ပါနိုင်ကြသည်။

ဦးချစ်စံဝင်းက လက်ကျန် စားနပ်ရိက္ခာနှင့် လက်ဆောင်ပစ္စည်းများ စာရင်းအသေးစိတ်ကိုပါ ဖတ်ပြနေသဖြင့် ကျွန်တော်တို့ လိုက်မမှတ်နိုင် တော့။ သူ၏ ရှင်းလင်းတိကျမှုကို ကျွန်တော်စိတ်ထဲမှ ကြိတ်၍ ချီးကျူး နေမိသည်။ ထို့နောက် တစ်ဦးချင်းစီ ခံစားချက်၊ အတွေ့အကြုံနှင့် နှုတ်ဆက်စကား အသီးသီး ပြောကြသည်။ ကျွန်တော် စကားပြောတတ် သူ မဟုတ်။ ရင်တွင်းမှ ခံစားချက်ကို စာနှင့်ရေးပြတတ်သည်။ စကားဖြင့် လိပ်ပတ်လည်အောင် ပြောမပြတတ်။ ကျွန်တော်တို့ မြဝတီရုပ်မြင် သံကြား ကိုယ်စား ကိုဝင်းဇော်က နှုတ်ဆက်စကားပြောသည်။

မြဝတီရုပ်မြင်သံကြားအနေဖြင့် ဧရာဝတီ စာပေခရီးစဉ်အကြောင်း မှတ်တမ်းကဏ္ဍ (၃) ခု ထုတ်လုပ်တင်ဆက်ပါမည်။

ကဏ္ဍ (၁) တွင် ဧရာဝတီဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးများအကြောင်း ပါဝင်ပါ မည်။ “ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဧရာဝတီ” ဟူသော ခေါင်းစဉ်ကြီး အောက်တွင် ခေါင်းစဉ်ငယ်များဖြင့် ဆိပ်ကမ်းမြို့ တစ်မြို့လျှင် မှတ်တမ်း တစ်ခု တည်းဖြတ်ထုတ်လုပ်ပါမည်။ မှတ်တမ်းတစ်ခုလျှင် ပြသချိန် (၁၀-၁၅) မိနစ်ရှိမည်။

ကဏ္ဍ (၂) တွင် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများ အကြောင်း ပါဝင်ပါမည်။

ကဏ္ဍ (၃) တွင် ဧရာဝတီ စာပေခရီးအဖွဲ့၏ သွားလာလှုပ်ရှား ဆွေးနွေးလေ့လာပုံများ ပါဝင်ပါမည်။ ဤကဏ္ဍ (၃) ခုကို မြဝတီရုပ်/သံ လွှင့် အစီအစဉ်တွင် “မြန်မာပြည်တစ်ဝှမ်း ရောင်စုံမှတ်တမ်း” ကဏ္ဍမှ တင်ဆက်ပြသမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဆွေးနွေးရှင်းလင်းပွဲပြီးသောအခါ ပျော်ပျော်ပါးပါး စားသောက် နှုတ်ဆက်ပွဲ လုပ်လေသည်။ မအူပင်မှ အသင့်ဝယ့်လာသော မန္တလေး ဘီယာနှင့် လယ်သမားကြီး ဦးတင်ရွှေ၏ ငါးမွေးမြူရေးကန်မှ ဖမ်းဆီး လာသော ဧရာမငါးကြီးနှစ်ကောင်ကို လတ်လတ်ဆတ်ဆတ် ကြော်၍ အမြည်းလုပ်ကာ ဧရာဝတီစာပေခရီးကို နောက်ဆုံး နှုတ်ဆက်ကြပါသည်။

ကျွန်တော်ကတော့ တကယ် အရက်မသောက်တတ်။ အတင်းတိုက် ၍ သောက်ရလျှင် အိမ်အပြန် အရက်နံ့ပါလာပါက မိန်းမစိတ်ကောက် မည်စိုး၍ စားသောက်ဝိုင်းကို ရှောင်နေရသည်။ ကျွန်တော့်ထက် အရက် လုံးဝ သောက်လေ့မရှိသော ဆရာဌေးမောင်က အရက်ကြိုက်သော ဆရာ ပီကျော်ဟန်နှင့် စကားလက်ဆုံကြရင်း ငါးကြော်မြည်းနေလေသည်။

စားသောက်ဝိုင်းကြီးက တော်တော်နှင့်မပြီး။ တွံတေးဝ မြန်မြန် ရောက်ပါစေဟု ဆုတောင်းနေရသည်။ ဆုတောင်းတိုင်း မပြည့်ပါလေ။ တစ်လမ်းလူး နှာစေး၊ ချောင်းဆိုးမျှပင် မဖြစ်ခဲ့သော ဒေါင်ဒေါင်မြည် ပဒုမ္မာ သင်္ဘောမှာ တွံတေးဝရောက်ခါနီးမှ ကောက်ကာငင်ကာ ဖျားနာတော့ သည်။ မြစ်၏ ညာဘက်ကမ်းတွင် သင်္ဘောစက်ပျက်ကာ ထိုးရပ်သွားသည်။ အချိန်အတော်ကြာသည်တိုင် စက်ပြင်၍မရ။ သတ်မှတ်ချိန် ဗိုလ်တထောင် ဆိပ်ကမ်းသို့ ဝင်နိုင်တော့မည်မဟုတ်။ မအူပင်မှ မြဝတီရုပ် / သံသို့ ဖုန်းဆက်ထားသဖြင့် ဆိပ်ကမ်းတွင် အိမ်သူသက်ထား လာကြိုနေရော့ မည်။ သင်္ဘောဝင်မလာလျှင် စိုးရိမ်သောကဖြင့် မျှော်နေရော့မည်။ ညနေ (၄) နာရီထိုးလျှင် ဗိုလ်တထောင်ဆိပ်ကမ်းသို့ သင်္ဘောဝင်မည်ဟု သတင်း ပို့ထားသည်။ ညနေ (၅) နာရီခွဲသည်တိုင် သင်္ဘော စက်ပြင်၍ မရသေး ချေ။ သက်ပြင်းချကာ စိတ်လျှော့လိုက်သည်။ သင်္ဘော ဘယ်အချိန်ကောင် သွား၍ ဘယ်လိုမောင်းနေမှန်းမသိအောင် အိပ်ပျက်လိုက်သည်။ တစ်ရော့

နီးတော့ ည (၉) နာရီ ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းအနီး ရောက်နေပြီကော။ ဧရာဝတီ
မြစ်ခွဲများသည်လည်း ကျွန်တော်တို့၏ ညာဘက်ခြမ်းတွင် ကျန်နေခဲ့ပြီ။

“နှုတ်ဆက်ပါသည် ဧရာဝတီ”

ဧရာဝတီအပြန်ခရီးတွင် ဆရာဌေးမောင်က ကျွန်တော့်ကိုပြောသော
နှုတ်ဆက်စကားဖြင့် ကျွန်တော်က ဧရာဝတီကို ပြန်ပြော နှုတ်ဆက်ချင်
ပါသည်။

ဧရာဝတီ စာပေခရီးကြောင့် လူချင်း တွေ့ဆုံ ရင်းနှီးရသည်။ အတူ
တကွ ခြေလှမ်း ခုနစ်လှမ်း လှမ်းဖူးလျှင် အဆွေဖြစ်သည်။ ၁၅ ရက်မက
အတူနေ၊ အတူစား၊ အတူသွားလျှင် ခင်ပွန်းဖြစ်သည်။ ယခုတော့
အချင်းချင်း အဆွေခင်ပွန်း ဖြစ်ကြပါပြီ။ သံယောဇဉ်လည်း ပိုမို ကြီးမား
ခဲ့ပါပြီ။

ကျွန်ုပ်တို့သည် ခင်ပွန်းကောင်းနှင့်တူသော ဧရာဝတီ၊ အမိအဖနှင့်
တူသော ဧရာဝတီ၊ အသက်ဝိညာဉ်နှင့်တူသော ဧရာဝတီကို အတူတူ
ချစ်မြတ်နိုးမည်၊ အတူတူ ကျေးဇူးတုံ့ပြန်မည်။ ဧရာဝတီ မခန်းသရွေ့
ကျွန်ုပ်တို့ တုံ့လှယ်မေတ္တာသည်လည်း ခိုင်မြဲရှင်သန်၍သာ နေပါမည်။

ဧရာဝတီသည် မြန်မာပြည်မှာ ဘယ်တော့မျှ ခန်းခြောက်မည်
မဟုတ်ပါ။ ဧရာဝတီမခန်းသရွေ့ ဧရာဝတီကို ချစ်မြတ်နိုးကြသော
ဝိတ်များသည်လည်း ဘယ်တော့မျှ ခန်းခြောက်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။
ဧရာဝတီမှ ယာယီပြန်ခဲ့ရသော်လည်း ဧရာဝတီပေါ်တွင် ကျွန်တော်တို့
ထာဝရ တည်ရှိနေပေမည်။ ။

အခန်း (၂)

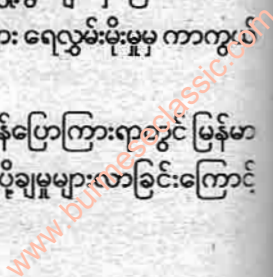
အားမာန်ဝင့်ချီ ဧရာဝတီ

ဧရာဝတီမြစ်အဆင့် မြင့်တင်ရေး

ကျွန်တော်တို့သည် ဧရာဝတီကို အောင်မြင်စွာ စုန်ဆင်းခဲ့ကြပြီးပေပြီ။ ဧရာဝတီပေးသော သုတကိုလည်း မှတ်သား၍ ရသကိုလည်း တစ်ဝကြီးခံစားခဲ့ကြရပေပြီ။ ဧရာဝတီကျွေးသောထမင်းကိုလည်း ငယ်စဉ်မှစ၍ ယနေ့တိုင် စားသုံးနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့အလိုရှိရာကို စွမ်းဆောင်ပေးတတ်သောကြောင့် ဧရာဝတီသည် ကျွန်တော်တို့ဘဝများကို နားလည်သူဟု ဆိုထိုက်ပါသည်။ ဧရာဝတီဘဝကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ နားလည်ထိုက်ပါသည်။ သို့မှသာ သူ့ကျေးဇူးကို ပြန်လည်ပေးဆပ်နိုင်ပါမည်။

သို့အတွက် ဧရာဝတီမြစ်၏ နောက်ဆုံးသတင်းအချက်အလက်များကို လိုက်လံစုဆောင်းခဲ့ရာ ဧရာဝတီမြစ် အဆင့်မြင့်တင်ရေးစီမံကိန်းကို မှတ်သားခဲ့ရပါသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ဒုတိယပတ်တွင် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲများ၊ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများသည် မြစ်ကြောင်းများ ရေကြောင်းသွားလာမှု ချောမွေ့စေရေး၊ မြို့ရွာများမှ မြစ်ကမ်းပါး ရေတိုက်စားမှု ကာကွယ်ရေးနှင့် စိုက်ပျိုးမြေများ ရေလွှမ်းမိုးမှုမှ ကာကွယ်ရေး ကိစ္စများ ဆွေးနွေးကြပါသည်။

နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲများက လမ်းညွှန်ပြောကြားရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ မြစ်များအတွင်း နှစ်စဉ် သဲနုန်းများ ပိုချမှုများလာခြင်းကြောင့်

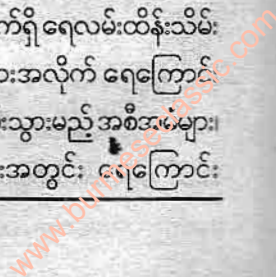
မြစ်ကြမ်းပြင် မြင့်တက်လာမှုရှိနေသည်။ မြစ်ရေကြီးချိန်တွင် တာတမံများ ရေလွတ် အမြင့်နည်းပါးသည့်အတွက် တာတမံများ ကျိုးပေါက်မှု၊ ရေလွှမ်းမိုးမှုများ ခံနေရသည်။ မြစ်ကမ်းပါးများ ရေတိုက်စားသဖြင့် ရေကြောင်းများ တိမ်ကောလာသည်။ ထို့ကြောင့် ရေရှည်အကျိုးကို မျှော်ကိုး၍ မြစ်ကြောင်း များကို စနစ်တကျ စီမံချက်ချထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်နေသည်။ အထူးသဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် မြစ်ကြောင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ရေဘေးကာကွယ်ရေးကို မျှော်မှန်းလျက် ဧရာဝတီမြစ် အဆင့်မြှင့်တင်ရေး စီမံကိန်းကြီးတစ်ခု ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ရန် ညွှန်ကြားခဲ့လေသည်။*

နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲများသည် ဧရာဝတီကို မမေ့ကြောင်း ဤသတင်းက ဖော်ပြနေသည်။ ဧရာဝတီမြစ်အတွက် ဘာလုပ်ပေးရမည် ကို သူတို့ သိကြပြီးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးတွင် ဧရာဝတီ ကို ဘယ်လိုအသုံးချရမည်ဆိုခြင်းကိုလည်း နားလည်ကြပြီး ဖြစ်ပေမည်။

ဧရာဝတီမြစ် အဆင့်မြှင့်တင်ရေးစီမံကိန်းမှာ ဝန်ကြီးဌာန အတော် များများနှင့် သက်ဆိုင်နေသည်။ မြစ်ရေကြီး၍ တာတမံများ ကျိုးပေါက် မှုကြောင့်လယ်ယာမြေများ ဆုံးရှုံးပျက်စီးမှု၊ တာတမံများ ပြုပြင်တည်ဆောက် ရန် လိုအပ်မှုအခြေအနေများ၊ လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသည့် ရေဘေး ကာကွယ်ရေးအစီအစဉ်များကို လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဆည်မြောင်း ဝန်ကြီးဌာနက တင်ပြလေသည်။

ပို့ဆောင်ရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ၎င်းလက်အောက်ရှိ ရေလမ်းထိန်းသိမ်း ရေးညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာနတို့က မြစ်ကြောင်းကြီးများအလိုက် ရေကြောင်း သွားလာမှု ချောမွေ့စေရေးအတွက် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းသွားမည့် အစီအမံများ၊ ရန်ကုန် - ဗန်းမော် ဧရာဝတီရေကြောင်းလမ်းအတွင်း ရေကြောင်း

* မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာ (၁၆-၁၂-၉၇)

ထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များကို မိဒီယိုဆလိုက်များ၊ ရုပ်ပုံကားချပ်များဖြင့် တင်ပြလေသည်။

အမှန်စင်စစ် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းကြီးတစ်ခုလုံးကို ယုံကြည်စိတ်ချရအောင် ထိန်းချုပ်ဖို့ဆိုသည်မှာ လွယ်ကူသောကိစ္စမဟုတ်ပါ။ လိုအပ်သလို ထိန်းချုပ်၍ စိတ်ကြိုက်အသုံးချနိုင်ဖို့ဆိုသည်မှာ ပို၍ခက်ခဲပါသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းတစ်ကြောင်းတည်းသာမကဘဲ ဧရာဝတီမြစ်အတွင်း ပေါင်းဆုံလာသော မြစ်၊ ချောင်းများ အခြေအနေကို ထည့်တွက်ရသဖြင့် အခက်အခဲပေါင်းစုံသည် နေရာပေါင်းစုံမှ ထွက်ပေါ်လာတတ်ပါသည်။ တစ်ဖန် ဧရာဝတီကျေးဇူးကို ပြန်လည်ပေးဆပ်နိုင်ရေးအတွက် ကျွန်တော်တို့၏ ခွန်အား၊ ဉာဏ်အား နှလုံးသားဖြင့် မလုံလောက်ပါ။ ငွေကြေး၊ စက်ကိရိယာ၊ ယန္တရား၊ နည်းပညာ များစွာ လိုအပ်နေပါသေးသည်။

မည်သို့ဖြစ်စေ အခက်အခဲကို ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားကြရပေမည်။ မလုပ်ဘဲ ပစ်ထားမည့်အစား လုပ်ရန်လမ်းစရာခြင်းသည် အကောင်းဆုံးအစဟု ဆိုရမည်။ ဧရာဝတီ တည်ဆောက်ပြုပြင်ရေးကို နိုင်ငံတော်ကလည်း စတင်နေပါပြီ။ ပြည်သူ့တွေကလည်း စိတ်ဝင်စားမှုဖြင့် စတင်နေပါပြီ။ ဤလမ်းစများမှတစ်ဆင့် လမ်းကြောင်းတစ်ခု ပေါ်လာပါလိမ့်မည်။ နောက်နောင် သားစဉ်မြေးဆက် တည်ဆောက်ရေးလမ်းကြောင်းအတိုင်း ဆက်လျှောက်ကြရပေမည်။

ဧရာဝတီမြစ် အဆင့်မြှင့်တင်ရေးစီမံကိန်းသတင်းကို ဖတ်ရပြီးနောက် ကျွန်တော်သည် မြဝတီရုပ်မြင်သံကြားကို ကိုယ်စားပြု၍ ‘ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေး ညွှန်ကြားမှု ဦးစီးဌာန’ သို့ သွားရောက်တွေ့ဆုံခဲ့ပါသည်။

သည့်နေရာတွင် တစ်ခုကြားဖြတ်တင်ပြလိုပါသည်။ ကျွန်တော်သည် ရေလမ်းဦးစီးရုံး ဘယ်နေရာရှိသည်ကို မသိသဖြင့် နီးစပ်ရာကို မေးကြည့်သောအခါ ကမ်းနားလမ်း၊ ခြောက်ထပ်ရုံးကြီးပေါ်တွင်ရှိကြောင်း

ညွှန်ပြကြပါသည်။ ထိုရုံးသို့သွားသောအခါ ရေကြောင်းဦးစီးဌာနကို တွေ့ရပါသည်။ ကျွန်တော်တွင်ပါလာသော ရေလမ်းရုံးသို့ အကူအညီ တောင်းခံစာကိုပြကြည့်ရာ သူတို့က နေရာမှားနေကြောင်း၊ ရေလမ်းဦးစီး ရုံးမှာ ပုဇွန်တောင်တွင်ရှိကြောင်း သေချာလမ်းညွှန်လိုက်ပါသည်။ ကျွန်တော် နည်းတူ လူအများစုသည် ရေလမ်းရုံးနှင့် ရေကြောင်းရုံး ရောထွေးစွာ မှတ်ထားမိကြသည်။ အမှန်မှာ ပို့ဆောင်ရေးဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်တွင် ပြည်တွင်းရေကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဌာနကြီး (၃) ခုရှိကြောင်း သိရပါ သည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) ရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေးညွှန်ကြားမှု ဦးစီးဌာန၊ (၂) ပြည်တွင်းရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေး၊ (၃) ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေးညွှန်ကြားမှု ဦးစီးဌာနတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ပထမဌာနမှာ ရေယာဉ်များ၊ ရေယာဉ်လိုက်ဝန်ထမ်းများကို အရည် အချင်းလိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်း၊ စစ်ဆေးကြပ်မတ်ခြင်း၊ လုံခြုံရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယဌာနမှာ ဧရာဝတီရေကြောင်းဟု လူသိများပြီး ကုန်စည်နှင့် ခရီးသည် သယ်ယူပို့ဆောင်သည့်ဌာန ဖြစ်ပါ သည်။ တတိယဌာနမှာ ကျွန်တော်သွားရောက်လိုသည့်နေရာဖြစ်ပြီး ရေယာဉ်များ အန္တရာယ်ကင်းစွာ ခုတ်မောင်းသွားလာနိုင်ရန် ရေလမ်းများ ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းပေးရသည့်ဌာန ဖြစ်ပါသည်။

ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေး ညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာနသို့ သွားရောက်သော အခါ ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးဖေသန်းနှင့် တွေ့ပါသည်။ သူက 'ဒီဌာနဟာ ၁၉၇၂ ခုနှစ်လောက်တုန်းက စတင်ထူထောင်ခဲ့တာဆိုတော့ သက်တမ်း (၂၆) နှစ်လောက်ပဲ ရှိပါသေးတယ်။ သက်တမ်းနုတယ်၊ လူသိ မများဘူး။ ဒါပေမယ့် လုပ်ရတဲ့လုပ်ငန်းပမာဏ ကြီးမားပြီး တာဝန်တွေ လည်း များပါတယ်' ဟု စကားဦး ပလ္လင်ခံပါသည်။

ရေလမ်းဌာန၏ အဓိကလုပ်ငန်းကြီးနှစ်ရပ်မှာ (၁) ရေလမ်းသတ်မှတ်ရေးနှင့် (၂) ရေလမ်းပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေးပင် ဖြစ်ပါသည်။ ပထမလုပ်ငန်းကို ရေလမ်းသတ်မှတ်ရေးဌာနခွဲကလည်းကောင်း၊ ဒုတိယလုပ်ငန်းကို အင်ဂျင်နီယာဌာနခွဲ၊ သောင်တူးဌာနခွဲများကလည်းကောင်း တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ လုပ်ငန်းများမှာ ရေလမ်းကြောင်းသတ်မှတ်ခြင်း၊ ရေပေါ်/ ကမ်းပေါ် အမှတ်အသားများ စိုက်ထူခြင်း၊ ရေအောက် သစ်ကိုင်းသစ်ပင်၊ သင်္ဘောပျက် စသည့် ရေအောက်တံစုန်းများ ရှင်းလင်းခြင်း၊ သောင်တူးခြင်း၊ သဘာဝရေလမ်းကို အင်ဂျင်နီယာ အတတ်ပညာဖြင့် ထိန်းချုပ်ခြင်း၊ မြစ်ကူးတံတားကြီးများ/ ဆိပ်ခံရေဆင်းတံတားများ တည်ဆောက်ရာတွင် ရောက်ဆိုင်ရာ အကြံပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ ဦးဖေသန်းက ရှင်းပြပါသည်။

ဧရာဝတီမြစ် အဆင့်မြှင့်တင်ရေးစီမံကိန်းသည် ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေးညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာနလုပ်ငန်းများနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်နေကြောင်း တွေ့ရသည်။ သည်စီမံကိန်းနှင့် သည်ဌာနကို ကျွန်တော်တို့ ရုပ်/ သံ မီဒီယာအနေဖြင့် မည်သို့ ကူညီပံ့ပိုးနိုင်မည်နည်း။ မည်သို့ ရိုက်ကူးတင်ဆက်သင့်သနည်း။ ညွှန်ကြားရေးမှူးထံ မေးမြန်း၍ အကြံဉာဏ်တောင်းခံကြည့်ရာ ညွှန်ကြားရေးမှူးက ဗီဒီယိုအခွေများ ထုတ်ယူပြသပါသည်။

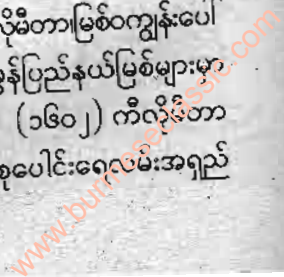
ဗီဒီယိုအခွေမှာ UNDP မှ ရိုက်ကူးထားသည့် ကမ္ဘာ့မြစ်ကြီးများအကြောင်း မှတ်တမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - မစ္စစ္စပီမြစ်ကြီးကို အသုံးချပုံ၊ ရေလမ်းများ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းပုံ၊ ရေကာတာများ တည်ဆောက်ပုံတို့ကို နောက်ခံစကားပြောနှင့်တကွ ရှင်းပြထားပါသည်။ ဤဗီဒီယိုမှတ်တမ်းခွေများကိုကြည့်၍ ရိုက်ကူးတည်းဖြတ်ထုတ်လုပ်ပုံသဘောကို ကျွန်တော်တစ်ထိုင်တည်း နားလည်သွားပါသည်။ ဧရာဝတီမြစ် အဆင့်မြှင့်တင်ရေးစီမံကိန်းအတွက် သိထားရန်လိုအပ်သော အချက်များကိုလည်း သဘော

ပေါက်လာပါသည်။ အထူးသဖြင့် ရေလမ်းအခြေအနေနှင့် ရေလမ်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ တိတိကျကျသိထားရန် လိုအပ်ကြောင်း သိရလေသည်။

ဧရာဝတီရေလမ်း

မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းမှာ ဟိမဝန္တာတောင်တန်းများနှင့်တစ်ဆက်တည်းဖြစ်၍ မြင့်မားသောတောင်တန်းတောင်စွယ်များသည် မြောက်မှတောင်သို့ဖြာကျလာသည်။ အရှေ့ဘက်တွင် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်၊ အလယ်ပိုင်းတွင် ပဲခူးရိုးမ၊ အနောက်ဘက်တွင် အနောက်ရိုးမ တောင်တန်းကြီးများဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနေသည်။ ထိုတောင်တန်းကုန်းမြင့်များအကြားတွင် မြေပြန့်လွင်ပြင်များရှိကြ၏။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မုတ်သုံ-ရာသီဥတုများရှိရာ မိုးကာလ မုတ်သုံလေဝင်ရောက်လာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် တောင်တန်းကုန်းမြင့်များပေါ် မိုးရွာချသည်။ မိုးရေသည် လွင်ပြင်များအတွင်း စီးဝင်လာကြသဖြင့် မိုးရေစီးဆင်းရာလမ်းတစ်လျှောက် မြစ်ချောင်းများစွာ ဖြစ်လာကြလေသည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် မြစ်ချောင်းပေါများသောနိုင်ငံဖြစ်၏။ ဧရာဝတီမြစ်၊ ချင်းတွင်းမြစ်၊ သံလွင်မြစ်၊ စစ်တောင်းမြစ်၊ အတ္တရံမြစ်၊ ဂျိုင်မြစ်၊ မေယုမြစ်၊ ကုလားတန်မြစ်နှင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ရှိမြစ်များမှာ ထင်ရှားကြ၏။ ၎င်းသဘာဝမြစ်များတွင် ရေယာဉ်များသွားလာနိုင်သော ရေလမ်းများရှိကြသည်။ ကိလိုမီတာအတိုင်းအတာအရ ဧရာဝတီမြစ်မှာ (၁၅၃၄) ကီလိုမီတာ၊ ချင်းတွင်းမြစ်မှာ (၇၃၀) ကီလိုမီတာ၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ရှိမြစ်များမှာ (၂၄၀၄) ကီလိုမီတာ၊ သံလွင်နှင့်မွန်ပြည်နယ်မြစ်များမှာ (၃၅၆) ကီလိုမီတာ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မြစ်များမှာ (၁၆၀၂) ကီလိုမီတာ အသီးသီးရှိကြပါသည်။ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး စုစုပေါင်းရေလမ်းအရှည် (၆၆၂၆) ကီလိုမီတာရှိလေသည်။

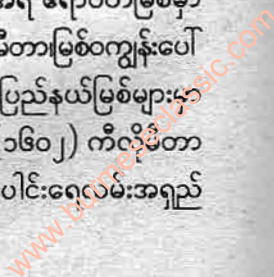

ပေါက်လာပါသည်။ အထူးသဖြင့် ရေလမ်းအခြေအနေနှင့် ရေလမ်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ တိတိကျကျသိထားရန် လိုအပ်ကြောင်း သိရလေသည်။

ဧရာဝတီရေလမ်း

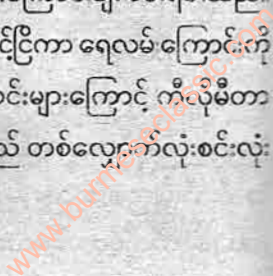
မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းမှာ ဟိမဝန္တာတောင်တန်းများနှင့်တစ်ဆက်တည်းဖြစ်၍ မြင့်မားသောတောင်တန်းတောင်စွယ်များသည် မြောက်မှတောင်သို့ဖြာကျလာသည်။ အရှေ့ဘက်တွင် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်၊ အလယ်ပိုင်းတွင် ပဲခူးရိုးမ၊ အနောက်ဘက်တွင် အနောက်ရိုးမ တောင်တန်းကြီးများဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနေသည်။ ထိုတောင်တန်းကုန်းမြင့်များအကြားတွင် မြေပြန့်လွင်ပြင်များရှိကြ၏။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မုတ်သုံ ရာသီဥတုများရှိရာ မိုးကာလ မုတ်သုံလေဝင်ရောက်လာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် တောင်တန်းကုန်းမြင့်များပေါ် မိုးရွာချသည်။ မိုးရေသည် လွင်ပြင်များအတွင်း စီးဝင်လာကြသဖြင့် မိုးရေစီးဆင်းရာလမ်းတစ်လျှောက် မြစ်ချောင်းများစွာ ဖြစ်လာကြလေသည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် မြစ်ချောင်းပေါများသောနိုင်ငံဖြစ်၏။ ဧရာဝတီမြစ်၊ ချင်းတွင်းမြစ်၊ သံလွင်မြစ်၊ စစ်တောင်းမြစ်၊ အတ္တရံမြစ်၊ ဂျှင်းမြစ်၊ မေယုမြစ်၊ ကုလားတန်မြစ်နှင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ရှိမြစ်များမှာ ထင်ရှားကြ၏။ ၎င်းသဘာဝမြစ်များတွင် ရေယာဉ်များသွားလာနိုင်သော ရေလမ်းများရှိကြသည်။ ကိလိုမီတာအတိုင်းအတာအရ ဧရာဝတီမြစ်မှာ (၁၅၃၄) ကီလိုမီတာ၊ ချင်းတွင်းမြစ်မှာ (၇၃၀) ကီလိုမီတာ၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ရှိမြစ်များမှာ (၂၄၀၄) ကီလိုမီတာ၊ သံလွင်နှင့်မွန်ပြည်နယ်မြစ်များမှာ (၃၅၆) ကီလိုမီတာ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မြစ်များမှာ (၁၆၀၂) ကီလိုမီတာ အသီးသီးရှိကြပါသည်။ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး စုစုပေါင်းရေလမ်းအရှည် (၆၆၂၆) ကီလိုမီတာရှိလေသည်။

ဤသဘာဝရေလမ်းများထဲတွင် အရှည်လျားဆုံး၊ အရေးပါဆုံး၊ အသုံးဝင်ဆုံးမှာ မြစ်ကြီးဧရာဝတီဖြစ်ပါသည်။ ဧရာဝတီသည် မြစ်ကြီးနားမြို့အထက် မေခန့်မလီခမြစ်ဆုံမှ စတင်စီးဆင်းလာပြီးနောက် ဗန်းမော်မြို့နားတွင် တာပိန်မြစ်၊ ကသာမြို့နားတွင် ရွှေလီမြစ်နှင့်မဲဇာမြစ်၊ စစ်ကိုင်းမြို့နားတွင် မြစ်ငယ်မြစ်၊ မြင်းမူမြို့နားတွင် မူးမြစ်၊ ပခုက္ကူမြို့အထက်တွင် ချင်းတွင်းမြစ်များနှင့်ပေါင်းဆုံအားဖြည့်၍ ရေစီးအားကောင်းသော မြစ်ကြီးများအဖြစ် ပင်လယ်တွင်းသို့စီးဝင်သည်။ ဧရာဝတီစီးဆင်းသည့် ရေလမ်းကြောင်းတစ်လျှောက် မြစ်အထက်ပိုင်းကျောက်ဆောင်ထူထပ်သည့်နေရာမှလွဲ၍ ကျန်နေရာများတွင် ရေလမ်းအဖြစ် ကောင်းစွာအသုံးပြုနိုင်လေသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ကြီး၏ရေလမ်းသည် နေရာတိုင်းတွင် အမြဲတမ်း ကောင်းမွန်နေသည်မဟုတ်ပါ။ နန်းတင်မြေနုတွင် ဖြတ်သန်းစီးဆင်းလာရသည့်မြစ်ဖြစ်သဖြင့် မြေရေတိုက်စားမှု၊ သဲချောင်းများမှ အနယ်ပို့ချမှုများကြောင့် မြစ်ကြမ်းပြင်မြင့်တက်လာကာ ရေလမ်းကြောင်းများပျက်စီးရပါသည်။ ဝဲ/ယာ မြစ်ကမ်းပါးကို တိုက်စားမှုကြောင့် မြစ်ပြင်ကျယ်လာပြီး ရေအနက်လျော့နည်းကာ ရေလမ်းကြောင်းများ ပျက်စီးရပါသည်။ ရေအောက်တံစုန်းများ၊ (အမှိုက်၊ ဆူး၊ ငှက်၊ သင်္ဘောပျက်စသည်တို့) ကြောင့် ရေယာဉ်များနစ်မြုပ်ကာ ရေလမ်းကြောင်းပျက်စီးရပါသည်။ တောင်ပံကားသစ်ဖောင်များလည်း သောင်နှင့်ငြိကာ ရေလမ်းကြောင်းကို ပိတ်ဆို့ဖျက်ဆီးတတ်ပါသည်။ ဤအကြောင်းများကြောင့် ကီလိုမီတာ (၁၅၀၀) ကျော်သော ဧရာဝတီရေလမ်းသည် တစ်လျှောက်လုံးစင်းလုံး ချောမကောင်းနိုင်တော့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် ရေအနက်နည်းပါးခြင်း၊ ရေကြောင်းမတည်မငြိမ်ဖြစ်ကာ မကြာခဏပြောင်းလဲခြင်း၊ မြစ်ပြင်ကျယ်ကာ ရေကြောင်းတစ်ကြောင်းတည်း တစ်လုံးတည်းမစီးတော့ဘဲ လက်ယှက်ထိုး ရေမြွှာပေါက်ကွဲခြင်း များကြောင့် ဧရာဝတီရေလမ်းတွင် ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်များ ပြည့်နှက်နေလေတော့သည်။

ဗန်းမော်နှင့်မြန်အောင်အကြား ရေလမ်းအရှည်ကီလိုမီတာ (၁၀၀၀) ကျော်ရှိသည့်အနက် အဝှမ်းကျယ်ပြီး ရေမြွှာကွဲနေသော ရေလမ်းပိုင်းများမှာ (၄၈၅) ကီလိုမီတာရှိသည်။ ရေမြွှာလွဲရန်အလားအလာရှိနေသော ရေလမ်းပိုင်းများမှာ (၃၀၂) ကီလိုမီတာရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ရေကြောင်းအခြေအနေ မတည်ငြိမ်ဘဲ ရေအနက်နည်းပါးနေသော ရေလမ်းစုစုပေါင်းမှာ (၇၈၇) ကီလိုမီတာ၊ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၇၆.၆) ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဗန်းမော်နှင့်မြန်အောင်အကြား ရေလမ်းကီလိုမီတာ တစ်ထောင်ကျော်အနက် ကီလိုမီတာ ၈၀၀ နီးပါး ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်နေပေပြီ။

ရေလမ်းပိုင်းတွင် ရေအနက်နည်းပြီဆိုလျှင် မိုးတွင်းရေများချိန် သွားလာရနိုင်သောနေရာများ၌ နွေအခါ ရေယာဉ်များခုတ်မောင်းသွားလာခြင်း မပြုနိုင်တော့ပါ။ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် နှစ်စဉ် (နိုဝင်ဘာ ၁၅ ရက်မှ မေ ၁၅ ရက်ထိ) ရေနည်းချိန်ကာလတွင် ရေစူးသတ်မှတ်ထုတ်ပြန်ပေးရပါသည်။ သတ်မှတ်ရေစူးများမှာ-

- မြစ်ကြီးနားမှ ဆင်ဘိုထိ (၂) ပေ (၆) လက်မ
- ဗန်းမော်မှ ကသာထိ (၃) ပေ (၉) လက်မ
- ကသာမှ မန္တလေးထိ (၄) ပေ

- မန္တလေးမှ ပြည်ထိ (၅) ပေ
- ပြည်မှ ဟင်္သာတထိ (၅) (၆) လက်မ ဖြစ်ပါသည်။

ရေယာဉ်များသတ်မှတ်ရေစူးအတိုင်း ခုတ်မောင်းရသည်။ (၄) ပေ သတ်မှတ်ထားသောနေရာတွင် ရေစူး (၅) ပေရှိသော ရေယာဉ်ခုတ်မောင်း လာလျှင်သောင်တင်၍ ရေကြောင်းပျက်လေတော့သည်။

ဧရာဝတီမြစ်ကို ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်တော့မည်ဆိုရာ၌ ရေလမ်းများ ကောင်းမွန်ရေးကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဆိုလျှင် ရေလမ်းများကို ပျက်စီးစေသည့်အကြောင်းအချက်များကို အသေးစိတ် သိရှိရန် လိုပါသည်။ ဧရာဝတီသည် သူ့လမ်းကြောင်းကို မတိမ်းမစောင်း သွားလိုသူဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ဧရာဝတီကို လှုပ်ခါသွားအောင်၊ ရမ်းကား တတ်အောင်၊ ရိုင်းစိုင်းလာအောင်လုပ်ဆောင်နေသူများလည်း ရှိပါသည်။ သူတို့ကား လူသားများအပါအဝင် ဧရာဝတီ၏ ရဲဘော်ရဲဘက် မြစ်ချောင်း လက်တက်များ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဧရာဝတီမြစ်နှင့်သူ၏ မြစ်ချောင်းလက်တက်များ

ဧရာဝတီမြစ်ကို လေ့လာမည်ဆိုလျှင် သူ၏ မြစ်ချောင်းလက်တက် များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းရှိ အပူပိုင်းဇုံ သဲချောင်းများအကြောင်းကို လည်း သိရှိထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဧရာဝတီ မြစ်ကြောင်းကြီးပျက်စီးအောင် ဖန်တီးကြသူများထဲတွင် ၎င်းသဲချောင်း များက အဓိက ဇာတ်ကောင်နေရာမှပါဝင်နေသောကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

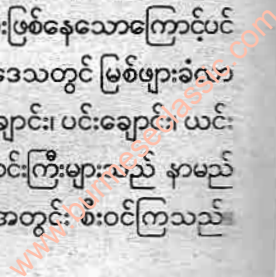
ဧရာဝတီ မြစ်ကြီးအတွင်းသို့ တာပိန်၊ ရွှေလီ၊ မြစ်ငယ်၊ မူးမြစ်၊ ချင်း တွင်းမြစ်စသည့်မြစ်ကြီးများနှင့် ချောင်း၊ မြောင်းများစွာ စီးဝင်ကြောင်း ဖော် ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ၎င်းမြစ်ချောင်းများကြောင့် ဧရာဝတီမြစ်ကြီးသည် ရေစီးရေလာကောင်းပြီး အင်အားကောင်းသော မြစ်ကြီးဖြစ်လာရသည်။ သို့သော် အဆိုပါမြစ်ချောင်းလက်တက်များသည် ဧရာဝတီ မြစ်ကြီး

အတွင်းသို့ ရေချည်းစီးဝင်လာသည်မဟုတ်၊ ရေနှင့်အတူ သဲ၊ နုန်းများ သယ်ဆောင်လာကြမြဲဖြစ်သည်။

မြစ်တစ်မြစ်တွင် ရေနှင့် သဲ၊ နုန်း(အနည်) ဧရာထွေးစီးဆင်းရာ၌ ၎င်းတို့နှစ်ခုရွေ့လျားမှုညီညွတ်မျှတရန်လိုသည်။ တိုက်စားမှု၊ ပိုချမှုမရှိမှ မြစ်ကြောင်းတည်ငြိမ်ကောင်းမွန်တတ်၏။ သို့သော် ဤသို့အဖြစ်မျိုး ရှားပါးလှပါသည်။ မြစ်ဟူသမျှ တိုက်စားမည်၊ ပိုချမည်မှ ဓမ္မတာဖြစ်ပါသည်။ ဤဓမ္မတာ ညီညွတ်မျှတမှုမရှိဘဲ ရေစီးပြင်းထန်လွန်းလျှင် မြစ်ကမ်းများ၊ မြစ်ကြမ်းပြင်များကို အလွန်အမင်းတိုက်စားတတ်ပါသည်။ အနည်ပိုက်နေလျှင်လည်း ရေက အနည်ကိုမသယ်ဆောင်နိုင်တော့သဖြင့် သောင်ထွန်းလာတတ်ပါသည်။

ဧရာဝတီမြစ်အတွင်းစီးဝင်ကြသော မြစ်ချောင်းများသည် ရေနှင့် အနည်မျှတမှုမရှိပါ။ ရေကနည်းပြီး အနည်များနေပါသည်။ ရေကမသယ်နိုင်တော့သဖြင့် ချန်ထားခဲ့သော အနည်များသည် မြစ်ဆုံ၊ ချောင်းဆုံများတွင် သောင်ကြီးများအဖြစ်ကျန်ခဲ့ပါသည်။ ဧရာဝတီခရီးစဉ်တစ်လျှောက် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် သဲသောင်၊ ကျွန်းများသည်လည်း မြစ်ဆုံ၊ ချောင်းဆုံနေရာများတွင် အကြီးဆုံးနှင့်အများဆုံးဖြစ်ကြောင်း မြင်တွေ့ခဲ့ရပြီးဖြစ်ပါသည်။

ဧရာဝတီမြစ်အတွင်း စီးဝင်လာသောချောင်းများမှာ ရေစီးနှင့်အနည် မမျှတမှုအဆိုးဆုံးအခြေအနေတွင် ရှိနေပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ရေထက် အနည်က အဆမတန်များနေသော သဲချောင်းများဖြစ်နေသောကြောင့်ပင် တည်း။ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းမိုးနည်းရပ်ဝန်းဒေသတွင် မြစ်ဖျားခံလာသော ဆင်တဲဝချောင်း၊ ယောချောင်း၊ စလင်းချောင်း၊ ပင်းချောင်း၊ ယင်းချောင်း၊ ဒေါင်းသေချောင်း၊ ရွှေချောင်း စသည့်ချောင်းကြီးများသည် နာမည်ကျော် သဲချောင်းများအဖြစ် ဧရာဝတီမြစ်ကြီးအတွင်း စီးဝင်ကြသည်။

အခြားသဲချောင်း အလတ်စား၊ အသေးစား (၄၀)ကျော် ရှိသေးကြောင်းကို သိရသည်။ ဤချောင်းများသည် ဧရာဝတီမြစ်ကို အကြီးအကျယ်ဒုက္ခပေးကြလေသည်။

လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၁၀၀ ကျော်က ဗြိတိသျှအင်ဂျင်နီယာ မေရ်ဂေါ်ဒွန် ဆိုသူ၏ တိုင်းတာချက်အရ ဧရာဝတီမြစ်၏ တစ်နှစ်တာ သယ်ယူပို့ချနိုင်သော သဲ၊ နန်း ပမာဏမှာ တန်ချိန် သန်း (၂၆၀) ရှိသည်ဟု ဆိုလေသည်။ ဤကား လွန်ခဲ့သော နှစ် ၁၀၀ က တိုင်းတာချက်ဖြစ်သည်။ ယနေ့ မှန်ချင်မှ မှန်မည်။ သို့သော် သည်ထက် လျော့နည်းသွားစရာအကြောင်း မရှိ၊ ပိုများလာမည်မှာ အသေအချာဖြစ်ကြောင်း ရေလမ်းဦးစီးအရာရှိဖြစ်ခဲ့ဖူးသူ ဦးမြင့်ကျော်က ရှင်းပြပါသည်။

အဆိုပါ သဲ၊ နန်း တန်ချိန် (၂၆၀) အနက် ဧရာဝတီမြစ်အထက်ပိုင်းမှ မန္တလေးအောက်ပိုင်းအထိ သယ်လာသော သဲနန်းမှာ ၃၂ တန် (၀၂.၃%) ၊ ချင်းတွင်းမြစ်မှ သယ်လာသော သဲနန်းတန် ၁၀၉ (သန်း ၄၁.၇%)၊ သဲချောင်းများမှ သယ်ဆောင်ပို့ချမှု သဲနန်းတန် ၁၂၀ (၄၆%) ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရသည်။ ချင်းတွင်းနှင့် သဲချောင်းများပေါင်းလိုက်သော် သဲနန်းတန်ချိန် ၂၂၉ သန်း (၈၇.၇%) ရှိနေလေသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကြီးသည် ဤမျှ များပြားသော သဲနန်းများကို နှစ်စဉ် သယ်ဆောင်နေရသဖြင့် ဒုက္ခလှလှကြီးတွေ့ကာ ကိုယ်တိုင် ရိုင်းစိုင်းနေရခြင်း ဖြစ်လေသည်။

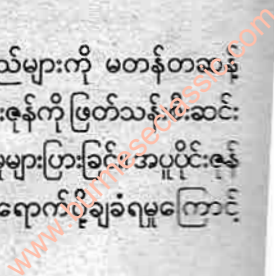
သဲချောင်းမှ သဲများ မြစ်ထဲရောက်ပြီဆိုသည်နှင့် မြစ်ရေစီးသည် သဲများကို အကုန်အစင်သယ်မသွားနိုင်ဘဲ အနည်ကျ ကျန်ခဲ့ပါသည်။ ရေစီးထဲပါဝင်လာသည့်သဲသည် သဲရှင်စည်းပါးများဖြစ်လာပြီး ရေစီးကြောင်းနှင့်အတူ ရွေ့လျားကြလေသည်။ စည်းဖြစ်ပြီ ဆိုသည်နှင့် စည်းထိပ်တွင် ရေအနက်လျော့နည်းတတ်မြဲဖြစ်သည်။ စည်း၏ ဖြတ်ပိုင်းပုံသဏ္ဍာန်သည် လွှဲသွားပုံနှင့်တူ၏။ အပေါ်မှကြည့်လျှင် ရေကြောင်းကို ကန်လန်ဖြတ်လျက်

မြင်းခွာပုံသဏ္ဍာန် ရှိနေတတ်သည်။ စည်းသည် တစ်ခုတည်း ဖြစ်နေတတ်သည်မဟုတ်။ ရေကြောင်းတစ်လျှောက် အထပ်ထပ်ဖြစ်နေကာ ရေလမ်းကို အမျိုးမျိုး ဒုက္ခပေးတတ်လေသည်။

တစ်ဖန် သဲချောင်းများကြောင့် အနည်ကျကျန်ရှိ မြစ်အလယ်တွင် ရေလည်သောင်များ ဖြစ်လာသောအခါ ရေကြောင်းတွင် ရေမြွှာကွဲစေပါသည်။ ရေမြွှာကွဲပြီဆိုသည်နှင့် ရေသည် ဟိုဘက် သည်ဘက် မျှစီးရတော့၏။ ထိုအခါ ရေအနက်လျော့နည်းရလေသည်။ ရေစီးလမ်းကြောင်းသည် ရေထုထည် စည်းနှုန်း အတိုးအဆုတ်ပေါ်မူတည်သဖြင့် ရေကြောင်းလမ်းသည် ဟိုဘက်ပြောင်း၊ သည်ဘက်ပြောင်း မတည်မငြိမ် ဖြစ်နေရပြန်လေသည်။

ဤကား ရေကျချိန် လက်ငင်းဆိုးကျိုးများဖြစ်၏။ ရေရှည်တွင် မြစ်ကြမ်းပြင်မြင့်တက်လာသည်နှင့်အမျှ မြစ်ကမ်းပါး ရေတိုက်စားမှုကလည်း ပို၍ များလာတတ်လေသည်။ မြစ်ကမ်းဘေးတစ်ဖက်တစ်ချက်စီ သို့ ချဲ့ထွင်တိုက်စားမှုကြောင့် မြစ်ပြင်အဝှမ်းလည်း လိုအပ်သည်ထက် ပိုကျယ်လာသည်။ မြစ်ပြင်တစ်ခုတွင် ရှိသင့်ရှိထိုက်သော ရေကြောင်းအကျယ်မှာ (၁) ကီလိုမီတာ ဖြစ်၏။ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်ကား (၅) ကီလိုမီတာထိ ကျယ်ဝန်းနေပေပြီ။ မြစ်ပြင်ကျယ်ဝန်းလာသည်နှင့်အမျှ လှေ သင်္ဘောများ သွားလာနိုင်သော ရေလမ်းကြောင်း ကြပ်တည်းလာ၏။ ဤအဖြစ်မျိုး ဧရာဝတီမြစ်နှင့် အပူပိုင်းဇုန် သဲချောင်းများဆုံရာတစ်ဝိုက်တွင် အများဆုံး တွေ့ရလေသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ကြီးသည် သဲ၊ နုန်း (အနည်များကို မတန်တဆနှင့် သယ်ဆောင်နေခြင်း၊ မြစ်အလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဇုန်ကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းရသည့်အတွက် ရေငွေ့ပျံ့မှုမြင့်မားကာ ရေဆုံးရှုံးမှုများပြားခြင်း၊ အပူပိုင်းဇုန် သဲချောင်းများမှ သဲများ အတားအဆီးမဲ့ ဝင်ရောက်ပို့ချခံရမှုကြောင့်

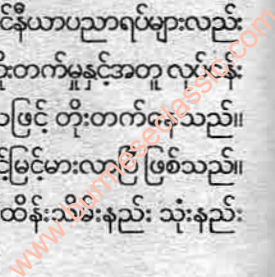
ရေလမ်းကြောင်းများ ပျက်စီးခြင်း၊ မြစ်ကြောင်း ပုံပျက်ပန်းပျက်ဖြစ်ကာ မြစ်ပြင်အဝှမ်း ကျယ်ဝန်းလာခြင်း စသည့် လောကဝံတရားများကို အင်အားနှင့်မမျှအောင် ခံနေရလေသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ကိုထိန်းသိမ်းခြင်း

ဧရာဝတီသည် အမျိုးမှန်သည်မြစ်၊ အဖိုးတန်သည်မြစ်၊ ထင်ရှားသည်မြစ်၊ ကျော်ကြားသည်မြစ်၊ ရှည်လျားသည်မြစ်၊ ထွေပြားသည်မြစ် တစ်ခါတစ်ရံကိုက် (၅၀) ထိ ကျဉ်းမြောင်း၍ တစ်ခါတစ်ရံကိုက် () ကျော် ကျယ်ပြောသည်မြစ်၊ အများအားဖြင့် လိမ်မာတတ်၍ အမြဲတမ်း အကျိုးပြုတတ်သည်မြစ် ဖြစ်ပါ၏။ ဤမြစ်ကြီးသည် မြစ်တို့၏မာယာ အတိုင်း ကွေ့ခြင်းကောက်ခြင်းသာမက မြစ်တို့၏ဇရာအရ တိမ်ခြင်း ကောခြင်း လက္ခဏာများလည်း ကြုံတွေ့နေရပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ဧရာဝတီ၏သက်တမ်း နှစ်ပေါင်း (၄၅) သန်းဆိုသည်မှာ မနည်း တော့ပြီ။ ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်၊ စက်မှုခေတ်များကိုလည်း ဧရာဝတီ ဖြတ်သန်းခဲ့ပြီ။ ပျူ ယဉ်ကျေးမှု၊ မွန် - မြန်မာ ယဉ်ကျေးမှု၊ မြန်မာယဉ်ကျေးမှုများကိုလည်း ဧရာဝတီ ဖန်တီးပေးခဲ့ဖူးပြီ။ မြန်မာ့ရေမြေ ရှင်သန်စိမ်းလန်းအောင် အမြဲတမ်း ရုန်းကန်စီးဆင်းနေသည့် ဧရာဝတီ၏ ကျေးဇူးကို ကျွန်တော်တို့ ပြန်လည်ပေးဆပ်ဖို့ နည်းလမ်းရှာကြပါစို့။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် စက်မှုနည်းပညာများ တိုးတက်ထွန်းကားလာသည် နှင့်အမျှ ရေဘက်ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှု အင်ဂျင်နီယာပညာရပ်များလည်း ခေတ်နှင့်အညီ တိုးတက်လာပေပြီ။ နည်းပညာ တိုးတက်မှုနှင့်အတူ လူ့စွမ်းအား အထောက်အကူပြုကိရိယာများလည်း အစဉ်သဖြင့် တိုးတက်နေသည်။ ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများလည်း အဆင့်မြင့်မားလာပြီ ဖြစ်သည်။ ယနေ့ ကမ္ဘာတွင် ကျင့်သုံးနေသည့် မြစ်ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းနည်း သုံးနည်း

ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (၁) ရေစီးရေလာ ထိန်းချုပ်ပြုပြင်နည်း^၁
- (၂) ရေမျက်နှာပြင်အမြင့် ထိန်းချုပ်ပြုပြင်နည်း^၂
- (၃) မြစ်ကြမ်းပြင် ထိန်းချုပ်ပြုပြင်နည်း^၃ များ ဖြစ်ပါသည်။

ဤ(၃) နည်းအနက် မည်သည့်နည်းဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်ကို ကယ်တင်နိုင်မည်နည်း။ ပထမနည်းမှာ ရေစီးရေလာ ထိန်းချုပ်ပြုပြင်ရန်ဟူ၏။ မြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် တမံ^၄ များ အဆင့်ဆင့်တည်ဆောက်ပြီး ရေများ ချိန်တွင် ရေကိုလှောင်ထားမည်။ ရေနည်းချိန်တွင် ရေကို လွှတ်ပေးမည်။ ထိုအခါ ရေကြောင်း ကြပ်တည်းမှုမရှိ၊ ရေလမ်း အမြဲကောင်းမွန်နေမည်။ ထိုမျှမက ဆည်မြောင်းများကို ရေပေးဝေနိုင်မည်။ ရေကြီးမှုအန္တရာယ်ကို ကာကွယ်နိုင်မည်။ ရေအားလျှပ်စစ်လည်း ထုတ်ယူနိုင်သည်။ မြို့ရွာ ရေပေးဝေရေး၊ စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေး၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးများကိုလည်း အထောက်အကူပြုနိုင်မည်။ ဘက်စုံအကျိုးရှိစေသောနည်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အကျိုးကျေးဇူးများသလောက် ကုန်ကျစရိတ်လည်း တန်တပိုးများလှပါသည်။ မြစ်ပြင်တွင် တမံတစ်ခုဆောက်ရန် နိုင်ငံခြားငွေဒေါ်လာသန်းချီ၍ ကုန်ပါမည်။ ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်ယူနိုင်သည့် ရေကာတာမျိုးဆိုလျှင် ဒေါ်လာ ဘီလျံချီ၍ ကုန်ပါလိမ့်မည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဤမျှ မတတ်နိုင်ပါ။

ဒုတိယနည်းမှာ ပထမနည်းနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်ဖြစ်ပါသည်။ မြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် တမံအစား ရေတား^၅ များ အဆင့်ဆင့် ဆောက်လုပ်ထိန်းချုပ်

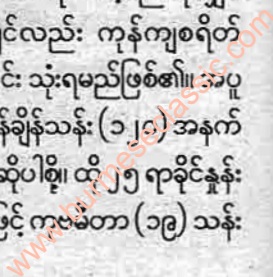
- ၁။ Discharge Regulation
- ၂။ Water Level Regulation
- ၃။ River Bed Regulation
- ၄။ Dam
- ၅။ Weir

www.burmeseclassic.com

နည်း ဖြစ်ပါသည်။ တမံက ရေကို အလုံးစုံထိန်းသိမ်းပြီး လှောင်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရေတားမှာ လုံးဝလှောင်ထားခြင်းမျိုး မဟုတ်။ တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းသာလှောင်ထားပြီး ရေတား၍ ရေကိုမြှင့်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ပထမ နည်းလောက် အတိုင်းအတာ ပမာဏ မရစေကာမူ ပထမနည်းလောက် ဘက်စုံအကျိုးကျေးဇူး ရနိုင်ပါသည်။ ငွေကုန်ကြေးကျလည်း အလွန်များ ပါမည်။ ကျွန်တော်တို့သည် ဧရာဝတီမြစ်ပေါ်တွင် တမံ၊ ရေကာတာ မဆောက်နိုင်သေးပါ။ ရေတားလည်း တစ်ခုမျှ မဆောက်နိုင်သေးပါ။

တတိယနည်းလမ်းမှာ မြစ်ကြမ်းပြင် ထိန်းချုပ်ပြုပြင်နည်း ဖြစ်သည်။ ပထမ၊ ဒုတိယနည်းလမ်းကဲ့သို့ သဘာဝကိုဆန့်ကျင်ပြီး ပြုလုပ်ရသော နည်းမျိုးမဟုတ်။ သဘာဝနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိပြီး မိမိလိုချင်သည့် ပုံသဏ္ဍာန်ရအောင် ထိန်းကျောင်းသည့်နည်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ သဘာဝ၏ အင်အားကိုအမှီပြု၍ လိုသလို ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရန် ဖြစ်လေသည်။ ဤနည်း တွင် ကျယ်နေသော မြစ်ဝှမ်းကို အလိုရှိသလောက် အနေအထားရအောင် ကျဉ်းပေးခြင်း၊ လက်ယက်ထိုးရေမြွှာများတွင် မလိုသောရေမြွှာများကို ပိတ်ပစ်ခြင်း၊ မြစ်အလွန်အမင်းကောက်ကွေနေသည့်နေရာများတွင် ပြေပြစ် သော ပုံသဏ္ဍာန်ရအောင် ပြုပြင်ပေးခြင်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ရပါသည်။

ကျယ်နေသောမြစ်ဝှမ်းကို ကျဉ်းပေးမည်ဆိုပါစို့၊ ရေစီးအားမြှင့်တင် ပြီး သဲများကို တိုက်စားစေသောနည်း၊ သောင်တူးနည်း ဟူ၍ရှိ၏။ ရေစီးအား မြှင့်တင်ရန်အတွက် ရေကာတာများ ဆောက်လုပ်ပေးရန် လိုလာပါမည်။ မြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက်လုံး ရေကာတာ ဆောက်ရုံတော့မည်ဆိုလျှင် လွယ်မည် မဟုတ်ပါ။ သောင်တူးမည်ဆိုလျှင်လည်း ကုန်ကျစရိတ် များမည်သာ ဖြစ်၏။ စက်မောင်းဆီ အလွန်အမင်း သုံးရမည်ဖြစ်၏။ အပူ ပိုင်းဇုန် သဲချောင်းများမှ ကျသောအနည်များ တန်ချိန်သန်း (၁၂၅) အနက် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရေကြောင်းထဲ ကျန်ခဲ့သည် ဆိုပါစို့၊ ထို ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း သည် တန်ချိန်သန်း (၃၀) ရှိမည်။ ထုထည်အားဖြင့် ကဗမံတာ (၁၉) သန်း

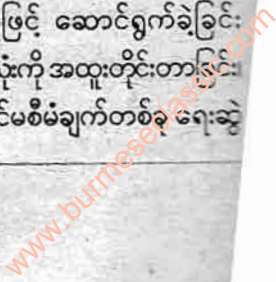
ရှိမည်။ ၎င်းသဲများကို မြန်မာနိုင်ငံရှိ အကောင်းဆုံးသောဝဲတူးသင်္ဘောဖြင့်
 စွမ်းအားပြည့်တူးမည်ဆိုလျှင် နာရီပေါင်း (၅) သောင်း (၁) ထောင် ကြာပါ
 မည်။ ဆီဂါလန် (၃) သန်းလောက် ကုန်မည်။ ဤသို့ သောဝဲတူးသင်္ဘော
 (၁၀) စီးဖြင့် တစ်နေ့ (၁၀) နာရီတူးလျှင် (၁) နှစ် (၄) လ ကြာပါမည်။
 တူးနေဆဲ (၁) နှစ် (၄) လအတွင်း နောက်ထပ်ကျလာမည့် သဲများက
 (၄၀) ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်မို့ တူးလို့မဆုံး ဖြစ်နေပါမည်။

မြစ်ထဲမှ သဲများကိုတူးပစ်မည့်အစား မြစ်ထဲသို့ သဲများမရောက်အောင်
 တားထားသည့်နည်းလမ်း ရှိပါသေးသည်။ ၎င်းမှာ သဲတားဆင့်ထရက်စ်^၁
 များ တည်ဆောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ မြစ်ထဲသို့ သဲမပါ၊ ရေချည်း ဝင်လာစေ
 ရမည်။ ဖွံဖြိုးတိုးတက်ပြီးနိုင်ငံများတွင် အများဆုံးလုပ်လေ့ရှိပါသည်။ အချို့
 နိုင်ငံများတွင် မြစ်ထဲသို့ သဲများမရောက်အောင် ကြိုတင်ဖမ်းထားသည့်
 သဲဖမ်းဆာဘို^၂ များ ဆောက်လုပ်ထားလေ့ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်
 သဲတားဆင့်ထရက်စ်တည်ဆောက်ရန် ရွေးချယ်ထားသောနေရာမှာ ပခုက္ကူ
 မြို့အနီး ဧရာဝတီမြစ်အတွင်း စီးဝင်သည့် ရွှေချောင်းတွင် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ဧရာဝတီမြစ် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့်ပတ်သက်၍
 စီမံကိန်းတစ်ခု ဆောင်ရွက်ဖူး၏။ ၁၉၈၆ ခုနှစ်၊ မတ်လမှ ၁၉၈၇ ခုနှစ်
 မေလထိ ရေလမ်းထိန်းသိမ်းရေး ညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာနနှင့် နယ်သာလန်
 နိုင်ငံ ရောက်ဆိုင်ရာ အင်ဂျင်နီယာအဖွဲ့ ပူးပေါင်း၍ (၁၄) လကြာ အခြေ
 အနေလေ့လာရေး စီမံကိန်းကို ပူးတွဲဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂဖွံဖြိုး
 မှု အစီအစဉ်နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့ အကူအညီဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း
 ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့်ချင်းတွင်းမြစ်တစ်ခုလုံးကို အထူးတိုင်းတာခြင်း၊
 အချက်အလက် စုဆောင်းခြင်းများပြုလုပ်၍ ပင်မစီမံချက်တစ်ခု ရေးဆွဲ

၁။ Sand Fraps

၂။ Sabo

တင်ပြခဲ့သည်။ ထိုစီမံချက်တွင် မြစ်၏အကျယ်၊ ကောက်ကွေ့မှုပုံစံ စသည့် ဒီဇိုင်းများကို စနစ်တကျ တိုင်းတာရေးဆွဲသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကို ဒီဇိုင်းပုံစံအတိုင်း စီးဆင်းစေမည်။ လိုအပ်သော ရေအနက်ကို တစ်နှစ်ပတ်လုံး ရရှိစေမည် ဖြစ်သည်။

ပင်မစီမံချက်ကို ပဏာမစမ်းသပ်စစ်ဆေးမှုများပြုလုပ်ပြီး လိုအပ်ချက်များ ပြုပြင်သည်။ ကုန်ကျစရိတ်များ တွက်ချက်လျာထားသည်။ နှစ်ရှည်စီမံကိန်းအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး နှစ်အလိုက်ဆောင်ရွက်ရန်များ လျာထားသည်။ စီမံကိန်း စတင် အကောင်အထည်ဖော်စဉ်မှာပင် ၁၉၈၈ ခုနှစ် အရေးအခင်းဖြစ်သဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်မှ အကူအညီများ ရပ်ဆိုင်းသွားသဖြင့် ဆက်လက် မဆောင်ရွက်နိုင်တော့ပေ။

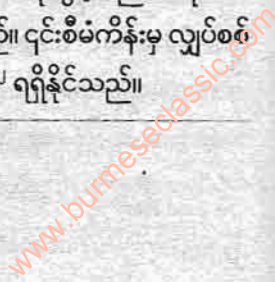
မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အဆက်ဆက်သည် ဧရာဝတီမြစ်၊ မြစ်ချောင်းလက်တက်စီမံကိန်းများ အများအပြား ရေးဆွဲခဲ့ဖူးကြောင်း သိရပါသည်။ မည်သည့် စီမံကိန်းကိုမျှ ပြည့်စုံအောင် အကောင်အထည် မဖော်နိုင်ခဲ့ပါ။ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီလက်ထက်တွင် မြစ်ချောင်းလက်တက် စီမံကိန်းများကိုစွဲကို ကြိုးစားအကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

၁။ မုန်းမြစ်မဲလီစီမံကိန်း

မကွေးတိုင်း၊ မင်းဘူးခရိုင်၊ ပွင့်ဖြူမြို့နှင့် စေတုတ္တရာမြို့အတွင်း တည်ရှိသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်က လေ့လာရေးဆွဲခဲ့သည်။ ယခုအခါ အကောင်အထည်ဖော်လျက် ရှိသည်။ ၎င်းစီမံကိန်းမှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် (၅၀) ယူအိုင်ပီစီ^၁ ရရှိနိုင်သည်။

၁။ Neandering Pattern

၂။ Ultimate Instabled Power Capacity (UIPC)

၂။ ရဲရွာစီမံကိန်း:

မြစ်ငယ်မြစ်အတွင်း တည်ရှိသည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် (၅၀၀) ယူအိုင်ပီစီ ရနိုင်သည်။

၃။ မြစ်သာမြစ်စီမံကိန်း:

ချင်းတွင်းမြစ်အတွင်း တည်ရှိသည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် (၃၀၀) ယူအိုင်ပီစီ ရနိုင်သည်။

၄။ မူးမြစ်စီမံကိန်း:

လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် (၈၄) ယူအိုင်ပီစီ ရနိုင်သည်။

၅။ ရွှေလီ - မဘိန်း စီမံကိန်း:

၁၉၅၂ ခုနှစ်က ရေးဆွဲခဲ့သည့် အထွေထွေသုံးစီမံကိန်းဖြစ်သည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် (၃၂၀) ယူအိုင်ပီစီ ရနိုင်သည်။

၆။ မြစ်ကြီးနားအထက် စီမံကိန်း:

၁၉၅၂ ခုနှစ်က ရေးဆွဲခဲ့သည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် (၂၁၀၀) ရနိုင်သည်။

၇။ ရွှေစာရေးစီမံကိန်း:

မုံရွာခရိုင် ချင်းတွင်းမြစ်အောက်ပိုင်းတွင် ရှိသည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် (၇၆၀) ရနိုင်သည်။

၈။ ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်း မော်လိုက်စီမံကိန်း:

၁၉၆၂ ခုနှစ်က လေ့လာရေးဆွဲသည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် (၄၀၀) ယူအိုင်ပီစီ ရနိုင်သည်။

၉။ ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်း ဟုမ္မလင်းစီမံကိန်း:

၁၉၆၂ ခုနှစ်က လေ့လာရေးဆွဲသည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် (၁၅၁) ယူအိုင်ပီစီ ရနိုင်သည်။

www.burmeseclassic.com

၁၀။ ထမံသီ စီမံကိန်း

၁၉၆၂ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၇၄ ခုနှစ်များ၌ ရေးဆွဲသည်။
လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မဂ္ဂါဝပ် (၁၀၀၀) ရနိုင်သည်။*

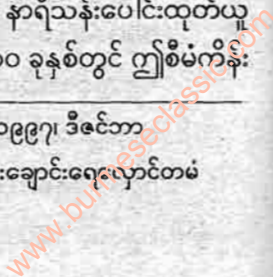
ဧရာဝတီမြစ်အတွင်း စီးဝင်ကြသော အထက်ပါမြစ်ချောင်း
လက်တက်များကို တမံတည်ဆောက်ခြင်းဖြင့် ရေကြောင်းကို ထိန်းသိမ်း
နိုင်၏။ ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်ယူနိုင်၏။ စိုက်ပျိုးမြေ ရေပေးဝေနိုင်၏။
သဘာဝဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်၏။ တမံ ဆည် များများ တည်ဆောက်
နိုင်လေလေ အကျိုးကျေးဇူး များများ ခံစားရလေလေ ဖြစ်သည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း တပ်မတော်မှ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေး
တာဝန်များယူခဲ့ရာ အပူပိုင်းဇုန် သဲချောင်းများအတွင်း ဆည်မြောင်းတာဝန်
များစွာ တည်ဆောက်ပေးခဲ့သဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်ကြီးသည်လည်း ထိုအချိန်
မှစ၍ အသက်ဝဝ ရှုခွင့်ရတော့သည်။

မန္တလေးတိုင်း တောင်သာမြို့နယ် ဆင်တဲဝချောင်းနှင့် ၎င်းနှင့်
ဆက်နွယ်နေသော ချောင်းများပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားသည့်
'စွန်လန် ရေတားတမံ'၊ 'ကျောက်တစ်လုံး ရေလှောင်တမံ'၊ 'တောင်သာ
ရေလှောင်တမံ'၊ 'ဆင်တဲဝ (သမက္ကူ) ရေလှောင်တမံ' များမှာ
ထင်ရှားပါသည်။

မကွေးတိုင်း စေတုတ္တရာနှင့် ပွင့်ဖြူမြို့နယ်ရှိ မုန်းချောင်းရေလှောင်
တာဝန်မှာ အကြီးဆုံးနှင့် အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်သည်။ ရေပိုလွှဲ ဥမင်လိုက်
ဖြင့် ရေအားလျှပ်စစ်ပမာဏ (၃၈၀) ကီလိုဝပ် နာရီသန်းပေါင်းထုတ်ယူ
နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၉၉၉ - ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ဤစီမံကိန်း

* အမေခဲဧရာဝတီ (ချစ်စံဝင်း) မြရိပ်ညိုမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၉၇၊ ဒီဇင်ဘာ
၁။ မန္တလေးတိုင်း တပ်ကုန်းမြို့နယ်တွင်လည်း မုန်းချောင်းရေလှောင်တမံ
စီမံကိန်း တည်ဆောက်လျက်ရှိသည်။

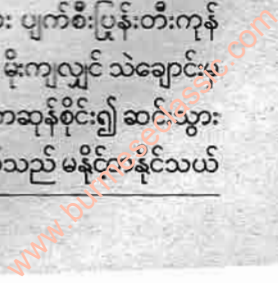

အကျိုးကျေးဇူးကို စတင်ခံစားရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ မန်းချောင်း
ရေလှောင်တမံစီမံကိန်းကိုလည်း ကျပ်သန်း (၆၈၀) အကုန်အကျခံကာ
တစ်ပြိုင်တည်း တည်ဆောက်ပေးလျက်ရှိသည်။

ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံတွင် အပူပိုင်းဇုန်သဲချောင်းများ၌ သဲတားဆင့်ထရစ်
များ သီးခြားမဆောက်နိုင်ကြပါ။ သို့သော် အထက်ပါအတိုင်း ရေလှောင်
တမံများ တည်ဆောက်ထားခြင်းသည်လည်း သဲများကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ
တားဆီးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဧရာဝတီကို ထိန်းသိမ်းရာတွင်လည်း
လွယ်ကူသောအခြေအနေသို့ ရောက်ရှိမည် ဖြစ်သည်။

မြစ်ချောင်းလက်တက်များပေါ်တွင် ရေလှောင်တမံများ၊ ဆင့်ထရစ်
များ၊ သဲဖမ်းဆာဘိုများ တည်ဆောက်ရုံဖြင့် အလုံးစုံမပြီးသေးပါ။ ဤသဲများ
ဘယ်ကလာသနည်း။ ဘာကြောင့် လာသနည်း၊ ဆန်းစစ်အဖြေရှာ၍
ဝေဒနာ ကုစားရဦးမည် ဖြစ်သည်။

မိုးအခါ တောင်ပေါ်၌ မိုးရွာ၍ မိုးရေများ တရဟောစီးကျလာ၍
နီးစပ်ရာ မြစ်ချောင်းများအတွင်း စီးဝင်ပါသည်။ တောင်များသည်
တောင်ကတုံး ဖြစ်နေလျှင် သဲများသည် မိုးရေနှင့်အတူ အတားအဆီးမရှိ
လိုက်ပါသွားတတ်သည်။ သစ်ပင်ချုံနွယ်များရှိလျှင်တော့ မိုးရေနှင့်အတူ
သဲများ မလိုက်ပါနိုင်ပါ။ သစ်တောများသည် မြေကိုထိန်းသိမ်းထားပါ
သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း၌ သစ်တောများ မရှိသလောက်များသည်။
တောင်တန်းကုန်းမြင့်များပေါ်၌လည်း သစ်ပင်မရှိပါ။ အပူပိုင်းဇုန် သဲချောင်း
များ မြစ်ဖျားခံရာ ရေဝေဒေသ^၁ ၌ သစ်တောများ ပျက်စီးပြုန်းတီးကုန်
သဖြင့် သဲမြေ ရေတိုက်စားမှုကို မကာကွယ်နိုင်ပါ။ မိုးကျလျှင် သဲချောင်းမှ
သဲများ ရေစီးအားနှင့်အတူ ဧရာဝတီမြစ်အတွင်း ကဆုန်စိုင်း၍ ဆင်းသွား
ကြသည်။ ချောင်းပေါင်းစုံမှ သဲများကို ဧရာဝတီမြစ်သည် မနိုင်အောင်သယ်

သွားရင်း လမ်းခုလတ်တွင် သဲသောင်ကြီးအဖြစ် ချထားခဲ့ရလေသည်။ ဤ သဲသောင်များကြောင့်ပင် ဧရာဝတီ ဘဝပျက်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သဲချောင်းနှင့် သစ်ပင်၊ သစ်ပင်နှင့် ဧရာဝတီ တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်ပတ်သက် နေသည်။ ဧရာဝတီကိုချစ်လျှင် သစ်ပင်စိုက်ပါဟု တိုက်တွန်းပါရစေ။

နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အပူပိုင်းဒေသ စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဘက်စုံပြီးပြည့်စုံသည်စီမံကိန်း^၂ အဖြစ် ရေးဆွဲဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အညာဒေသ ကိုးခရိုင် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေး စီမံ ကိန်းမှာ အထူးထင်ရှား၏။ နောက်ထပ် လေးခရိုင်ပေါင်း၍ (၁၃) ခရိုင် စီမံကိန်းအဖြစ် တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

စီမံကိန်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များထဲတွင် အပူပိုင်းဆည်ဒေသနှင့် သစ်တောပြုန်းတီးနေသည့် တောင်ကတုံးများ စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေး၊ ရေ အရင်းအမြစ်ရရှိရေးအတွက် ဆည်နှင့် ရေလှောင်တံမံများ တည်ဆောက် ရေးဟူသော အချက်များ ပါဝင်လေရာ ၎င်းတို့သည် ဧရာဝတီမြစ်ကြီးကို ကောင်းကောင်းထိန်းသိမ်းနိုင်ရေးအတွက် အထောက်အကူ များများရမည့် အစီအစဉ်များ ဖြစ်ပါသည်။ ကိုးခရိုင် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေး (၃) နှစ် စီမံကိန်း တွင် သစ်ပင်ပေါင်း (၁၇) သန်းနီးပါးစိုက်ပျိုးခဲ့ရာ သစ်ပင် (၁၅) သန်းကျော် ရှင်သန်ခဲ့ပါသည်။*

ပုပ္ဖားတောင် (ကျောက်ပန်းတောင်း)၊ ရှင်မတောင် (ရေစကြို) တန်ကြည့်တောင် (ပခုက္ကူ)၊ ရွှေသာလျောင်းတောင် (ကျောက်ဆည်) မင်းကုန်းတောင် (နွားထိုးကြီး)၊ ကျောက်တစ်လုံးတောင် (တောင်သာ) ကုက္ကွဲတောင် (မြင်းခြံ)၊ တောင်သာတောင် (တောင်သာ)၊ မြင်စိုင်းတောင်

၁။ Comprehensive Plan

* ကိုးခရိုင် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးစီမံကိန်းအရ နှစ်အလိုက် စိုက်ပျိုးသည့်ဒေသ စိုက်ဧက၊ စိုက်ပျိုးပင်အရေအတွက်၊ ရှင်သန်ပင်အရေအတွက် အောင်မြင်စွာ စိုက်ပျိုးနိုင်စေရန်အတွက် တံ (၄) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

(တောင်သာ)၊ ရွှေမင်းဝံတောင်၊ မယ်ညိုတောင်တန်း (မြင်သာ)၊
မင်းဝံတောင် (စစ်ကိုင်း) စသည်တို့မှာ အညာမြေ၏ အပူပိုင်းဇုန် သံချောင်း
များ မြစ်ဖျားခံရာ ရေဝေရေလဲဒေသများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဤတောင်တန်း
များသည် ဇရာဝတီမြစ်နှင့် တိုက်ရိုက်ရော၊ သွယ်ဝိုက်ပါ ဆက်စပ်နေသည်။
ဤတောင်တန်းများ စိမ်းလန်းမှ ဇရာဝတီဘဝလည်း ငြိမ်းချမ်းပါသည်။

ယခုအခါ (၃) နှစ် စီမံကိန်းကျော်လွန်၍ အပူပိုင်းဒေသတိုက်ရိုက်ရေး
ကို နှစ်စဉ်ဆောင်ရွက်နေဆဲဖြစ်ရာ ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် စိုက်ခင်း
များ ရှင်သန်ကြီးထွားအောင် ပြုစုပျိုးထောင်ပေးရန်လိုသည်။ စိုက်ခင်းများ
ကို ပေါင်းရှင်းပေးရမည်။ မြေဆွပေးရမည်။ မိုးပြတ်ရက်များတွင် ရေတံဆိပ်
ပေးနိုင်ရမည်။ ပိုးမွှားအန္တရာယ် ကာကွယ်ရမည်။ ကျွဲ၊ နွား တိရစ္ဆာန်များ
မဝင်နိုင်အောင် တားဆီးရမည်။ သေသွားသော အပင်များနေရာတွင်
အစားထိုး ဖာထေးစိုက်ပျိုးရမည်။ နွေရာသီတွင် စိုက်ခင်းများ မီးမသောင်
နိုင်အောင် ကာကွယ်ပေးရမည်။ သစ်ပင်များကို ပိုးမွှားသလို့ မွေးနိုင်မှ
အညာဒေသ ရင်အေးရပါမည်။ ထနောင်း၊ ကုက္ကို၊ တမာတန်းနှင့် အညာ
မြစ်ကမ်းပါးတစ်လျှောက်တွင် သစ်တောသစ်ပင် ရင်ငြိမ်းပန်းများ ပွင့်နေ
မှသာ ဇရာဝတီမြစ်သည် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီးဆင်းနေနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ရေတိမ်ဒေသနှင့်ဇရာဝတီ

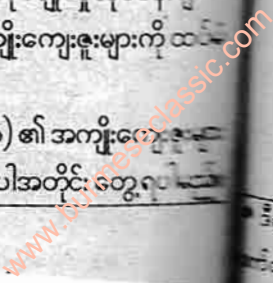
ရေတိမ်ဒေသဆိုသည်မှာ စိမ်းမြေ၊ ရွှံ့နုန်းလတာပြင်အပါအဝင်
ရေချို၊ ရေငန်၊ ရေရှင်ဒေသများကို ခေါ်၏။ သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်နေ
သော သို့မဟုတ် လူတို့ပြုလုပ်ထားသော မြစ်၊ ချောင်း၊ မြောင်း၊ ရေကန်
များနှင့် ပင်လယ်ကမ်းခြေ ဒီရေတောဒေသများပါဝင်ပြီး ဒီရေကျဉ်း
ရေအနက် (၆) မီတာထက်နည်းသော ပင်လယ်ရေတိမ်ဒေသများကို ခေါ်
ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဝက်ထီးကန်၊ အင်းလေးကန်၊ မိုးယွင်းကြီးအင်း

မိန်းမလှကွန်း၊ ဘေးမဲ့တော၊ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းများနှင့် ဧရာဝတီမြစ်ဝ ကွန်းပေါ် ဒီရေတောများကို ရေတိမ်ဒေသအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ရေတိမ်ဒေသများမှာ လူသားတို့အတွက် အရေးပါသော အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိသဖြင့် ထုတ်လုပ်မှုကောင်းသော ဂေဟစနစ်များ ဟု သတ်မှတ်ပါသည်။ ရေတိမ်ဒေသများမှ ပစ္စည်းနှင့် ဆောင်ရွက်မှုများ ရရှိစေပါသည်။ ဥပမာ (၁) သစ်တိုင်၊ မေပျာ၊ ခနံ၊ ငါး၊ ပုစွန်၊ ကဏန်း၊ ဘယဆေးများ ရရှိခြင်း၊ (၂) ရေကြီးရေလျှံမှုကို ထိန်းသိမ်းပေးခြင်း၊ (၃) လေပြင်းမုန်တိုင်းနှင့် လှိုင်းဒဏ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

ဧရာဝတီ ဒီရေတောများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အကောင်းဆုံး ရေတိမ်ဒေသ ဖြစ်ပါသည်။ ဧရာဝတီ ဒီရေတောဒေသအတွင်း ဒီရေတော သစ်ပင်မျိုးပေါင်း (၂၉) မျိုး ပေါက်ရောက်နေသည်။ ရေသတ္တဝါမျိုးအနေဖြင့် ငါး (၆၅) မျိုး၊ ပုစွန် (၁၃) မျိုး၊ ကဏန်း (၄) မျိုး၊ ခရု၊ ဂုံး၊ ကမာ (၉) မျိုး နေထိုင်ကျက်စားနေပါသည်။ နို့တိုက်သတ္တဝါ (၆) မျိုး၊ ငှက်မျိုးပေါင်း (၃၀) ကျော်ခန့်နှင့် ရေချိုရေငန်စပ်မိကျောင်းတစ်မျိုးလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဧရာဝတီ ဒီရေတောများသည် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ရရှိခြင်းသာမက သားငါးပုစွန်ပေါက်ပွားကျက်စားရာဒေသများလည်း ဖြစ်နေပါသည်။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကို ကာကွယ်ပေးသည်သာမက သားငှက်တိရစ္ဆာန်များ ခိုလှုံရာဒေသလည်း ဖြစ်နေပါသည်။ ရေရှည်တွင် 'ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းနှင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ စီမံအုပ်ချုပ်မှုလုပ်ငန်းများ' ဆောင်ရွက်လာနိုင်လျှင် ဧရာဝတီပေးသော အကျိုးကျေးဇူးများကို ထိခိုက်ခံစားရဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။

လက်ရှိ ဧရာဝတီဒီရေတော (ရေတိမ်ဒေသ) ၏ အကျိုးကျေးဇူးကို စနစ်တကျ သုတေသနပြုကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရပါမည်။

(က) တိုင်းတာ၍ရသော အကျိုးကျေးဇူးများ

၁။ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ (သစ်၊ တိုင်း၊ မေ့၊ မီးသွေး၊ ထင်း) ရရှိခြင်း၊

၂။ သစ်တောထွက်ပစ္စည်း အသေးအဖွဲ့များ (ခေါ၊ ကြိမ်၊ ဖျာ၊ မြက်၊ ပရဆေး၊ ပျားရည်၊ ဆိုးဆေး) ရရှိခြင်း၊

၃။ ကျွဲနွား အစာရရှိခြင်း။

(ခ) တိုင်းတာ၍မရသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ

၁။ ပင်လယ်လှိုင်းဒဏ် ကာကွယ်ခြင်း (ဘိုကလေးမြို့နယ်အတွင်း မိန်းမလှူကျွန်းနှင့် ဗြူးမွှေးကျွန်းများတွင် ဒီရေတောများရှိခြင်းကြောင့် အတွင်းဘက်ပိုင်း၌ လှိုင်းဒဏ်များစွာ သက်သာစေသည်)

၂။ လေပြင်းမုန်တိုင်းဒဏ် ကာကွယ်ခြင်း (ဒီရေတောများရှိခြင်းဖြင့် လေပြင်းမုန်တိုင်းဒဏ် သက်သာ စေသည်)

၃။ ဒီရေတောများအတွင်း နန်းများပို့ချခြင်းဖြင့် မြစ်ချောင်းများ အတွင်း သဲ၊ သောင် ဖြစ်ထွန်းမှုကို လျော့နည်းစေခြင်း၊

၄။ မြစ်ကြောင်းနှင့် ပင်လယ်ကမ်းခြေ တည်ငြိမ်မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊

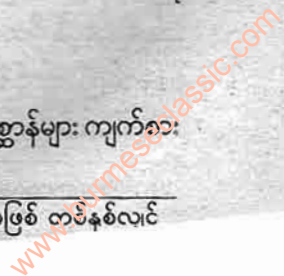
၅။ ဒီရေတော သစ်ပင်များ၏ အရွက်၊ အမြစ်၊ သစ်ခေါက်၊ အခေါက် အဆွေးပိုင်း အပိုင်းအစများသည် ငါးပုစွန် အစရှိသည့် ရေသတ္တဝါ များအတွက် ပေါက်ဖွားရာ၊ နားခိုရာနှင့် အဓိက အစာအာဟာရ ထောက်ပံ့သည့်နေရာ ဖြစ်ခြင်း*

၆။ ကမ်းပါးပြိုတိုက်စားမှုကို ကာကွယ်ခြင်း၊

၇။ ဆောင်းခိုငှက်များအပါအဝင် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ ကျက်စား ရာဒေသဖြစ်ခြင်း။

*ဒီရေတော တစ်ဧကမှ တစ်နှစ်လျှင် ငါးပုစွန်တို့အစာအဖြစ် တစ်နှစ်လျင်

သရစ် (၈) တန်ခမ် ကြော်ငြာရေးဦးစီးဌာန

၈။ ဒီရေတော ဂေဟစနစ်^၁ ဆိုင်ရာ ပညာရပ်များ လေ့လာခြင်းနှင့် သုတေသနပြုခြင်း။

၉။ အပန်းဖြေခြင်းနှင့် သဘာဝအခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

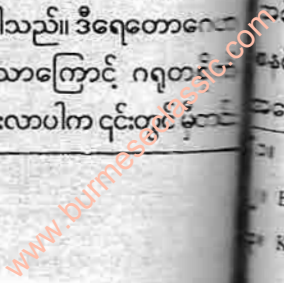
ကျွန်တော်တို့ ဘိုးဘွားမိဘများသည် ဧရာဝတီ ဒီရေတောများ၏ အကျိုးကျေးဇူးကို စေ့ငှသေချာစွာ မသိခဲ့ကြပါ။ အထူးသဖြင့် ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသနေ ပြည်သူများကိုယ်တိုင် ဒီရေတောများ၏ ဘက်စုံ အသုံးဝင်ပုံကို အလုံးစုံ နားမလည်ခဲ့ကြပါ။ ထို့ကြောင့် ဒီရေတောများကို အပြောင်ခုတ် မီးမြိုက်၍ မီးသွေးလုပ်ပစ်ကြသည်။ ရန်ကုန်တွင် ဘိုကလေး မီးသွေး နာမည်ကြီး၏။ ထိုမီးသွေး ရောင်းပန်းလှသည်နှင့်အမျှ ဒီရေတော များလည်း မရှုမလှ ပျက်စီးရပါသည်။

ဒီရေတောများပျက်စီးလျှင် ထင်း၊ မီးသွေးနှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်း များ ရှားပါးလာမည် ဖြစ်သည်။ ဒီရေတောများ မရှိတော့လျှင် ဒီရေတော ဒေသရှိ လယ်မြေများအတွင်း ဆားငန်ရေများ အလွယ်တကူ ဝင်ရောက် နိုင်ပြီး စပါးအထွက် ဆုတ်ယုတ်သွားနိုင်သည်။ နှစ်ကြာလျှင် စပါးစိုက်ပျိုး ရန် မသင့်လျော်သော ဖုန်းဆိုးမြေအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားပါလိမ့်မည်။

ဒီရေတောဂေဟစနစ်တွင် သစ်ပင်၊ ပေါင်းပင်၊ မြက်ပင်၊ ငါး၊ ကဏန်း ပုစွန်စသည့် သက်ရှိသတ္တဝါများ မှီတင်းနေထိုင်ခြင်း၊ ဒီရေအတက်အကျ ရှိခြင်းနှင့် နန်းအနည်ထိုင်ခြင်း စသော သဘာဝဖြစ်စဉ်များ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်အလှန် မှီတင်းအားပြု ရပ်တည်နေကြပါသည်။ ဒီရေတောဂေဟ စနစ်သည် ပျက်စီးလွယ်သောစနစ်^၂ ဖြစ်သောကြောင့် ဂရုတစိုက် ထိန်းသိမ်းရန် လိုပါသည်။ ဒီရေတောများ ပျက်စီးလာပါက ၎င်းတို့ မှီတင်း

၁။ Mangrove Ecosystem

၂။ Fragile Ecosystem

နေထိုင်ကြသော သက်ရှိတိရစ္ဆာန်နှင့် ဇီဝမျိုးများ ရှားပါးခြင်း၊ ဦးရေလျော့နည်းခြင်း၊ တဖြည်းဖြည်း မျိုးတုံးပျောက်ကွယ်ခြင်းနှင့် ကြုံရပါလိမ့်မည်။ ၎င်းသက်ရှိ ထောက်ပံ့စနစ်^၁ လျော့နည်းလာပါက လူသားတို့အတွက် ရေရှည်တွင် လူမှုစီးပွားရေး အခက်အခဲများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။

ဒီရေတောများပျက်စီးပါက မြစ်ချောင်းများတွင် ရေတိုက်စား၍ ကမ်းပါးပြိုကာ လယ်မြေများလည်း ပြိုကျလျော့နည်းလာပါမည်။ လူနေအိမ်ခြေများလည်း ကမ်းပါးပြိုရာနှင့်လွတ်အောင် မကြာခဏ ရွှေ့ပြောင်းနေရပါမည်။ မြစ်ချောင်းအတွင်း နန်းအနည်ကျဆင်းမှုကြောင့် ရေကြောင်းများပြောင်းလဲကာ ရေလမ်းခရီးသွားလာရေးကို အနှောင့်အယှက် အဟန့်အတား ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ပင်လယ်မှ လေပြင်းမုန်တိုင်းများ ကုန်းတွင်းသို့ အလွယ်တကူ ဝင်ရောက်လာလျှင် လူနေကျေးရွာများနှင့် စပါး၊ အခြားသီးနှံစိုက်ခင်းများ ပျက်စီးသွားပါမည်။ ဒီရေတောနေ ကျေးလက်ပြည်သူများသာမက ၎င်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော မြို့ပြလူထုပါ စားဝတ်နေမှုကိစ္စများ ထိခိုက်လာနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒီရေတောများကို ရေရှည်တည်တံ့အောင် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ဖို့ လိုအပ်နေလေသည်။

မြစ်ဝကျွန်းပေါ် နေ ကျေးလက်ဒေသရှိသူများသည် ဧရာဝတီ ဒီရေတောများ၏ ဇီဝမျိုးစုံ^၂ ကုံလုံကြွယ်ဝမှုကိုလည်းကောင်း၊ ဇီဝမျိုးများသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်အလှန် အမှီပြုရပ်တည်နေခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဓိကမျိုးစိတ်^၃ တစ်ခုပျက်စီးလျှင် အခြားသောမျိုးနွယ်များနှင့် ဂေဟစနစ်ပါ ပျက်စီးသွားတတ်သည်ကိုလည်းကောင်း ကောင်းစွာမသိခဲ့ကြသည့် ငလျောက် ထင်းခုတ်၊ မီးသွေးဖုတ်ခြင်း၊ သားငါးဖမ်းဆီးခြင်းများကို

- ၁။ Life Support System
- ၂။ Biological
- ၃။ Keystone Species

www.burmeseclassic.com

စည်းကမ်းမဲ့ ပြုမိခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဒီရေတောများ ပါးလျားပျက်စီးခြင်း၏ ဆိုးကျိုးများကိုလည်း ခံခဲ့ရလေသည်။

ဒီရေတော မြစ်ချောင်းများအတွင်း လွန်ခဲ့သော နှစ် (၃၀) က တစ်နေ့ ငါးပိဿာ (၃၀) အေးအေးဆေးဆေး ဖမ်းရနိုင်သော်လည်း ယနေ့တစ်နေ့ (၁၀) ပိဿာကို ရဖို့ မလွယ်တော့ပြီ။ ထင်းအဖြစ်အသုံးပြုရန် ဒီရေတောပင်များ မရနိုင်တော့သဖြင့် ချုံနွယ်ပင်များကို ထင်းအဖြစ် အသုံးပြုနေကြရသည်။ ဈေးကွက်တွင် ပင်လယ်ကဏန်းများ ဈေးကောင်းရနေသဖြင့် လောဘ အတောမသတ်နိုင်ဘဲ ကဏန်းဖမ်းဆီးကြရာ ရေရှည်တွင် ကဏန်း မျိုးပြတ်မည်အလားအလာများ ရှိနေသည်။ လူဦးရေတိုးပွားနှုန်းနှင့်အညီ တိုးတက်သော ငါးဖမ်းကိရိယာများ အသုံးပြုလာမှုကြောင့် ရေရှည် ငါးရရှိမှု အတွက် အခက်အခဲများ ရှိလာမည်ဖြစ်သည်။

ကျွန်တော်တို့သည် ဧရာဝတီကိုချစ်သလို ဧရာဝတီ ဒီရေတောများကိုလည်း ချစ်တတ်ဖို့လိုပါသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းကြီးတစ်ခုလုံးကို ထိန်းသိမ်းသလို ဧရာဝတီ ဒီရေတောများကိုလည်း ထိန်းသိမ်းရပါမည်။ ဤသို့ ထိန်းသိမ်းရာ၌လည်း ဧရာဝတီအတွက် သက်သက်မဟုတ်ပါ။ မြန်မာပြည်သူများ အကျိုးစီးပွား သက်သက်အတွက်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်သည် ဘိုကလေး၊ လပွတ္တာ၊ မော်လမြိုင်ကျွန်း စသည့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများသို့ ရုပ်မြင်သံကြားမှတ်တမ်းများ သွားရောက်ရိုက်ကူးရင်း သစ်တောဦးစီးဌာန အကူအညီဖြင့် ဧရာဝတီ ဒီရေတောများအခြေအနေကို ကောင်းစွာ လေ့လာမှတ်သားခွင့် ရခဲ့ပါတော့သည်။

သစ်တောဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ၁၉၇၅ ခုနှစ်မှစ၍ ယနေ့တိုင်အောင် ဒီရေတောစိုက်ခင်းများ တည်ထောင်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၈၀ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ်နှင့် ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့တို့သည် သစ်တောဦးစီးဌာနနှင့်ပူးပေါင်းပြီး ဒီရေတောများ ပြန်လည်ထူထောင်မှုစီမံကိန်းကို ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၉၉၃ ခုနှစ်

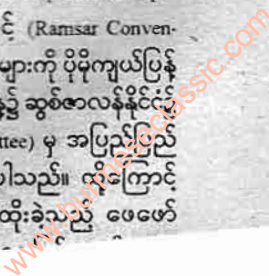
ဘိုကလေးနှင့် လပွတ္တာမြို့နယ်များတွင် အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ကောင်းမွန်သော ဒီရေတောများကို ဧရာဝတီတိုင်း သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ကာကွယ်တောများ အဖြစ် သတ်မှတ်ကြေညာ ထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒီရေတောများမှ ထင်း၊ မီးသွေး ထုတ်လုပ်ရောင်းချမှုကို တရားဝင် ပိတ်ပင်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ဧရာဝတီ ဒီရေတောဒေသ၌ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းများ စတင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။ ဘိုကလေးမြို့နယ် ကဒုံကန်ကြီးဝိုင်းနှင့် မော်လမြိုင်ကျွန်းမြို့နယ် ညီနောင်ကြီးဝိုင်းတို့တွင် ဒီရေတောစိုက်ခင်းများကို ငါးနှစ်စီမံချက်ဖြင့် ဆက်လက်တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်လျက်ရှိပါသည်။*

ကမ္ဘာပေါ်၌ ရေတိမ်ဒေသများကို အလွန်အလေးထားပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရေတိမ်ဒေသများနေ့ သတ်မှတ်၍ ရေတိမ်ဒေသ

၁။ Protected Reserve

* ပေါ်ထွန်းဦး (သစ်တော) 'အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရေတိမ်ဒေသများနေ့' ကြေးမုံသတင်းစာ (၃- ၂- ၉၈)

+ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရေတိမ်ဒေသများနေ့ (World Wetlands Day) မှာ ဖေဖော်ဝါရီ (၂) ရက်နေ့ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားရှိ ရေတိမ်ဒေသနှင့် ရေပျော်ငှက်များ၏ နေရင်းဒေသများကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန်အတွက် ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် အီရန်နိုင်ငံ၏ ရေတိမ်ဒေသတစ်ခုဖြစ်သော (Ramsar) တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအနေဖြင့် ဦးပေါင်းထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန် ညှိနှိုင်းသဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ ယင်းသဘောတူညီချက်မှာ (Conservation on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat) ဖြစ်ပါသည်။ အတိုချုပ်အားဖြင့် (Ramsar Convention) ဟု သုံးစွဲကြပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရေတိမ်ဒေသများကို ပိုမိုကျယ်ပြန့် ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၈ ရက်နေ့၌ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၊ ဂျီနီဗာ (၁၉) ကြိမ်မြောက် (Ramsar Standing Committee) မှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရေတိမ်ဒေသများနေ့ကို သတ်မှတ်ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် Ramsar Convention) သဘောတူညီချက်လက်မှတ် စတင်ထိုးခဲ့သည့် ဖေဖော်ဝါရီ (၂) ရက်နေ့သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရေတိမ်ဒေသများနေ့ ဖြစ်ပါသည်။

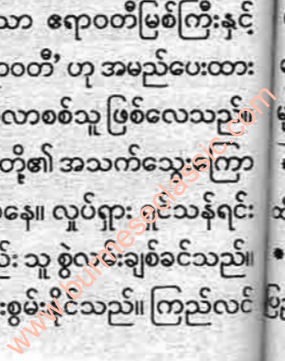

သဘာဝသယံဇာတများကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း၊ အကျိုးရှိစွာ အသုံးချခြင်းများ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာပြည်မှ ကျွန်တော်တို့ချစ်သော ဧရာဝတီသည် ကမ္ဘာ့အဆင့်မီ ရေတိမ်ဒေသကြီးကို ဖန်တီးပေးလျက် ရှိပါသည်။ သဘာဝလက်ဆောင်များကို နည်းစနစ်ကျကျ အသုံးချတတ်မှသာ အကျိုးကျေးဇူး ရေရှည်ခံစားရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သားစဉ်မြေးဆက် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်မှသာ ရေတိမ်ဒေသကြီး တည်မြဲနေပါမည်။ ရေတိမ်ဒေသမှ ထုတ်လုပ်မှုကောင်းသော ဂေဟစနစ်များ တည်ရှိနေသ၍ မြန်မာလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် စားရေရိက္ခာများ ဖူလုံပြည့်စုံနေမည်ဟု ယုံကြည်ရပါသည်။

အားမာန်ဝင်ချီဧရာဝတီ

၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ မတ်လမှ ၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လထိ ကာလများသည် မြန်မာနိုင်ငံရေး ပင်လယ်ပြင်၌ တိမ်ညိုမှောင်မည်းလျှပ်ရိုးရဲနှင့် မိုးသည်လေထန်မုန်တိုင်းညှန်နေသောကာလ ဖြစ်သည်။ ထိုကာလတွင် မြန်မာတို့သည် အနိုင်မခံ အရှုံးမပေး အားမာန်ဝင်ချီ ပြည်သစ်တည်၍ ကျီသစ်တည်ဆောက်ခဲ့ကြ၏။ ထိုကာလ အဖြစ်အပျက်များကို ဇာတ်အိမ်ပြု၍ ရေးသားဖွဲ့ဆိုထားသော ဂန္ထဝင်ဝတ္ထုရှည်ကြီးတစ်ပုဒ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ဖူး၏။ ထိုဝတ္ထုကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပင်မဖြစ်သော ဧရာဝတီမြစ်ကြီးနှင့် ခိုင်းနှိုင်းဖွဲ့ဆိုလိုဟန်ဖြင့် ‘စီးဆင်းရစ်လေဦး ဧရာဝတီ’ ဟု အမည်ပေးထားသည်။ ဤဝတ္ထုရေးသူမှာ ကဗျာဆရာကြီး ထိလာစစ်သူ ဖြစ်လေသည်။

‘ဧရာဝတီမြစ်ကြီးသည် မြန်မာပြည်သူတို့၏ အသက်သွေးကြောသဖွယ် စီးဆင်းတည်ရှိနေသည်။ ရပ်တန့်၍မနေ။ လှုပ်ရှား ဂြင်သန်ရင်း တည်ရှိနေသည်။ ဤဧရာဝတီမြစ်ကြီးကိုလည်း သူ့စွဲလမ်းချစ်ခင်သည်။ မြစ်ရေတို့သည် အေးမြသောအရသာကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်။ ကြည်လင် ပြည့်

ငြိမ်းချမ်းသော အတွေ့ကို ပေးကမ်းလာသည်။ သူသည် ဧရာဝတီမြစ်ကြီး၏ မြစ်ကမ်းနဖူးတွင် ရပ်ရင်း စိတ်ချမ်းသာမှု၊ ဝမ်းမြောက်ပီတိဖြစ်မှုတို့ကို ခံစားလာရသည်။ ဤဝတ္ထုကြီးကို ဧရာဝတီမြစ်ကြီးအား သက်သေပြု၍ ရေးသားဖွဲ့ဆိုလိုက်ခြင်းဖြင့် သူ လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်သော အလုပ်တစ်ခုခုကို လုပ်ဆောင်ခွင့် ရလိုက်သည်ဟု သူ စွဲမြဲ ယုံကြည်ထားသည်။ လူ့ဘဝသည်လည်း ဧရာဝတီမြစ်ကဲ့သို့ပင် မရပ်မနား ခရီးသွားနေပြီ။ ရပ်တန့်သည်ဟူ၍ မရှိ။”

ကျွန်တော်တို့သည် စီးရစ်လေဦးဧရာဝတီကိုဖတ်ပြီးနောက် ဝတ္ထုပေးသော ခံစားမှုရသထက် သမိုင်းကပေးသော အားမာန်နှင့် ဧရာဝတီ၏ ဝီရိယကို ပိုမိုဂရုစိုက်ပါသည်။ ဧရာဝတီကို သက်သေတည်၍ ကဗျာဆရာကြီး ထိလာစစ်သူက ဤဝတ္ထုရှည်ကြီးကို ရေးသားခဲ့သကဲ့သို့ ကဗျာဆရာကြီး နေသွေးနီကလည်း ‘အမိဧရာဝတီ’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ကဗျာရှည်တစ်ပုဒ် ရေးခဲ့ပါသည်။

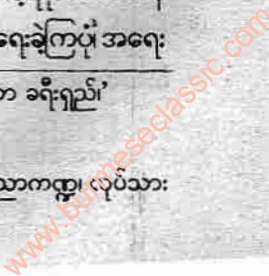
မြစ်ဧရာလည်း

လင်္ကာမဆို၊ ရှိုက်ရှိုက်ငိုလျက်

နွေကိုရစ်ပတ်၊ တစ်မိုးထပ်ခဲ့

ဖြစ်ရပ်ဇာတ်ကြောင်း၊ ပုံပြင်ဟောင်းမှု...* ဟု အစချီလျက် သီပေါမင်း ပါတော်မူရပုံ၊ တကောင်းသရေခေတ္တရာမှသည် ကုန်းဘောင်ဆီထိ မြန်မာတွေညီညွတ်၍ တိုးတက်ခဲ့ပုံ၊ မညီညွတ်၍ တိုင်းပြည်ပျက်ခဲ့ရပုံ၊ ဇာတိမာန် မျိုးချစ်စိတ်ဖြင့် နယ်ချဲ့ဖိနှိပ်မှု တော်လှန်ရေးကို သွေးဖြင့်ရေးခဲ့ကြပုံ၊ အရေး

* ‘သူ၏ စီးရစ်လေဦးဧရာဝတီဝတ္ထုကြီးနှင့် ဖြတ်သန်းခဲ့သော ခရီးရှည်’ ထိလာ စစ်သူ နွယ်နီမဂ္ဂဇင်း အမှတ် ၃/ ၉၈
* ‘အမိဧရာဝတီ’ (ကဗျာရှည်) နေသွေးနီ၊ ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာကဏ္ဍ၊ လုပ်သားပြည်သူ့နေ့စဉ်သတင်းစာ (၇-၇-၉၁ မှ ၁၈-၈-၉၁ ထိ)

တော်ပုံ အမျိုးမျိုး၊ တိုက်ပွဲအမျိုးမျိုး ဆင်နွဲ့ပြီး လွတ်လပ်ရေးအရယူခဲ့ပုံ၊
လွတ်လပ်ပြီးခေတ် ညီညွတ်ရေးပြုကွဲ၍ တိုင်းပြည်မတည်ဆောက်နိုင်ပုံ၊
ယနေ့အခါတွင်

စစ်မက်ကင်းရှင်း

ငြိမ်းချမ်းခြင်းသည်၊ စိုက်ခင်းနုပျို

နှင်းစွတ်စို၍၊ ရွှေလိုဝင်းဝါ

သီးနှံဖြာ၍၊ ရွာစပါးကျီ

ပြည့်လျှံညီလျက်၊ တို့ပြည်စီးပွား

အင်အားများလိမ့်။

စစ်မက်ကင်းရှင်း

လရောင်လင်းသော်၊ ယာခင်းလယ်ခင်း

ရနံ့သင်း၍၊ ငှက်မင်းကြီးကြာ

တေးသံသာလျက်၊ သာယာအေးချမ်း

ပြည်အဝှမ်းသို့၊ စခန်းတစ်ထောက်

လှိုင်းမိုးမောက်ကာ၊ မကြောက်မရွံ

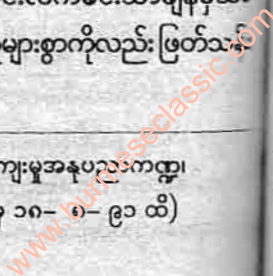
နောက်မတွန့်ဘဲ၊ အဝှန်းရှည်ကြာ

ပြည်မြန်မာအတွက်

ဧရာဝတီ စီးလိမ့်မည်တကား။ * ဟု ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။

ဧရာဝတီသည် လရောင်လင်း၍ ခြေခင်းလက်ခင်းသာချိန်မှသာ
စီးဆင်းတတ်သူ မဟုတ်ပါ။ မှောင်မှိုက်သောညများစွာကိုလည်း ဖြတ်သန်း
စီးဆင်းခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့သော်

* 'အဓိဧရာဝတီ' (ကဗျာရှည်) နေသွေးနီ၊ ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာကဏ္ဍ၊
လုပ်သားပြည်သူ့နေ့စဉ် သတင်းစာ (၇- ၇- ၉၁ မှ ၁၈- ၈- ၉၁ ထိ)

စစ်မက်ကင်းမှ

ဂီတကဗျာ၊ စောင်းသံသာ၍

သာယာကြည်အေး၊ ငြိမ်းချမ်းတေးနှင့်

ပြည်ရေးငြိမ်းချမ်း၊ လရောင်လွှမ်းကာ

ပန်းပေါင်းတစ်ရာ၊ ပွင့်၍လာမည်

ဧရာဝတီ စီးလိမ့်မည်တကား။ ။ ဟု ကဗျာဆရာက ဆိုထားပါသည်။ ဧရာဝတီသည် အေးချမ်းသာယာ၍ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ပြည်မြန်မာကို မြင်လိုဟန်တူပါသည်။ နိုင်ငံသစ်တည်ရန်အတွက် အားမာန်သစ်ဖြင့် ဧရာဝတီ စီးဆင်းပါလိမ့်မည်။ အားမာန်ဝင့်ချီ ဧရာဝတီ၏ ရေစီးသည် ခေတ်ကြီးတစ်ခေတ် တည်ဆောက်ရန် လုံလောက်သော ခွန်အားဖြစ်ပေသည်။

ဧရာဝတီ၏အားမာန်များအနက် ချစ်ခင်ညီညွတ်ခြင်းသည် အလှပဆုံးနှင့် အစွမ်းသန်ဆုံး ခွန်အားဖြစ်ပါသည်။

စီးဆင်းမြစ်ပြင်၊ သင်၏ရင်ဝယ်

ချစ်ခင်သွေးသာ၊ တို့တိုင်းဖွားတို့

သွေးများရောယှက်၊ တောင်တန်းထက်မှ

ကျောက်စက်မြရေ၊ ပန်းပေါင်းဝေသို့

သည်မြေပြန့်နယ်၊ လက်ဆန်သွယ်၍

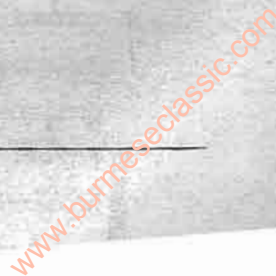
ဆက်နွယ်မျိုးဆက်၊ ကွဲမထွက်အောင်

သက်သေသာဓက ထင်ရှားပြသည်

သဘာဝရည်ကြာ ... အို ... မြစ်မဟာ

အလှဝေဖြာ ... အို ... မြစ်ဧရာ

၁။ 'မြစ်မင်းဧရာသို့' (မင်းရဲကျော်)
လုပ်သားသတင်းစာ (၁၆-၉-၉၀)

ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဧရာဝတီ

တဖွဲ့၍မကုန်နိုင်သော မြစ်ကြီး၏ ချစ်ခရီးရှည် သမိုင်းတွင် တိုင်းရင်း
သားတို့၏ ဘဝပုံရိပ်များ ထင်ဟပ်လျက်ရှိပါသည်။ ဧရာအရိပ်သည်
မြန်မာ့စိတ်ဟု ဆိုရမည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မြန်မာ့စိတ်ဓာတ်၊ မြန်မာ့
အားမာန်သည် ဧရာဝတီတွင် ထင်ဟပ်နေသည်။ အားမာန်ဝင့်ကြွား မြင့်မား
ဂုဏ်ရည် ဧရာဝတီ၏ ချစ်စရာရှည်သော ကဗျာသီချင်းကို ရင်တွင်းမှာ သီဆို
ကြည့်ကြပါစို့။

- မေခ - မေလိခ

ချစ်မျှရွှေညို၊ နိဒါန်းချိုလျက်
ပန်းသီကြီးဖြေ၊ စီးပါလေလှည့်
မိတ်ဆွေမြစ်ကြီး ဧရာဝတီ။

- ဧရာမြစ်ယံ၊ လှိုင်းခတ်သံဖြင့်
မြန်မာ့မြေပြင်၊ အလှဆင်ကာ
တောင်စဉ်တောင်ရိုး၊ ပန်းစုံပျိုး၍
ပန်းမျိုးရောင်စုံ ပွင့်စေပြီ။

- ဧရာမြစ်ပြင်၊ လှိုင်းသံညင်ဖြင့်
နုန်းတင်မြေနှု၊ မြေဆီစုကာ
ကျိုးပြုသယ်ဆောင်၊ တိုင်းမြန်ဘောင်ကို
အောင်သီးအောင်နံ့ ဝင့်စေပြီ။

- ဧရာမြစ်ထက်၊ လှိုင်းဂယက်ဖြင့်
လက်ဆောင်ခြွေချ၊ အမွေမျှကာ
မြန်မာ့အနု၊ ယဉ်ကျေးမှုကို
ရွက်နုဝေဖြာ ဆင်စေပြီ။

- ဧရာမြစ်ရိုး၊ လှိုင်းတံပိုးဖြင့်
ရိုက်ချိုးတွန်းလှန်၊ အောင်ပွဲခံကာ
ပြောင်ရန် အဝဝ၊ ဟာသမျှကို

- ကြွင်းစမကျန် လွင့်စေပြီ။
- ဧရာလှိုင်းသံ၊ ပဲ့တင်ပြန်လျက်
မြန်မာပြည်ကို နိုးစေ၏။
- ဧရာတံတိုင်း၊ သံစဉ်လှိုင်းဖြင့်
သမိုင်းမော်ကွန်း ထိုးစေ၏။
- ဧရာပုံပြင်၊ ဂယက်ထင်၍
အားအင်သစ်များ တိုးစေ၏။
- 'ဧရာအရိပ် - မြန်မာစိတ်' ဟု
မိတ်ဆွေဖွဲ့ကာ၊ ကျူးရင့်လာသည့်
မေတ္တာချိုအေး၊ လှိုင်းခတ်တေးကား
တို့သွေး တို့သာ၊ တို့ထံပါးမှာ
နိုးကြားနေဆဲပါတကား။ ။^၁

မြန်မာတို့၏ ဧရာဝတီသည် သွန်လို့သွန်၊ မှောက်လို့မှောက်၊
သောက်လို့သောက်၊ သွယ်လို့သွယ်၊ ဘယ်နယ်မှာမဆို သုံးချင်သလိုသုံး၊
အမုန်းမာန်မရှိ၊ နှမြောတွန်တိုခြင်းမရှိ၊ တိမ်ကောပပျောက်ခြင်း မရှိ။

- * - ချောင်းရိုး မြောင်းရိုး၊ ရာသီမိုးကြောင့်
ကောရိုးထုံးစံ၊ ရှိသည်မှန်လည်း
- ချောင်းရိုး မြောင်းရိုး၊ ယာခရိုးကြောင့်
ကောရိုးထုံးစံ၊ ဖြစ်သည်မှန်လည်း
- ဧရာဝတီ၊ မြစ်နဒီကား
ရွှေရည်သွန်းလောင်း၊ သမိုင်းကြောင်းနှင့်
သိန်းသောင်းခုနှစ်၊ စီးဆင်းရစ်၏

၁။ ချစ်စရှည်သောဧရာဝတီ (မျိုးမြင့်လွင်)
ကောက်ပင်ကြားမှ သာသည့်လ ကဗျာများမှ

မြင်အားဒေသ၊ မလိခမှ
 မြစ်ဝကျွန်းပေါ်၊ ပင်လယ်အော်ထိ
 ရဲဘော်ရဲဘက်၊ မြစ်လက်တက်နှင့်
 သားဆက်မြေးစဉ်၊ မာန်စွမ်းအင်နှင့်
 တစ်ရင်တည်းဖွား၊ တိုင်းရင်းသားတို့
 တိုင်းကားပြည်ကျိုး၊ သယ်ဆောင်ပိုးလျက်
 မျိုးဆက်သွေးကြော၊ မတိမ်ကောပြီ
 ချစ်သောဧရာဝတီ (မြန်မာပြည်)။ **

ဤသို့မတိမ်ကောနိုင်ခြင်းသည်လည်း ဧရာဝတီ၏စွမ်းအားတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ မိုးလေရာသီ မည်သို့လာသည်၊ ရှိသည်ဖြစ်စေ ကျွန်တော်တို့ မြန်မာနိုင်ငံသားများ၏စွမ်းအားသည်လည်း မည်သည့်အခါမျှ တိမ်ကော မည်မဟုတ်ပေ။

အမှန်စင်စစ်၊ ဧရာဝတီသည် မြန်မာနိုင်ငံသားများအတွက် ရုပ်ဝတ္ထု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် လက်တွေ့ကျကျ အကျိုးဆောင်ပေးနေသကဲ့ သို့ စိတ်ဓာတ်ခွန်အားမြှင့်မားစေရေးအတွက်လည်း သင်္ကေတပြစီးဆင်းနေ သည့် မြစ်ကြီးဖြစ်ပါသည်။ ဧရာဝတီ၏အားမာန်ကိုကြည့်၍ ကျွန်တော်တို့ သည်အတွေးသစ်အမြင်သစ်ရရှိစေခဲ့ပါသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့်ဘဝသစ်ကို လည်း တည်ဆောက်နိုင်လေသည်။

တေးရေးမြသန်းစံရေးခဲ့သည့် အားမာန်ဝင့်ချီ ဧရာဝတီ၏ မဟာသီချင်းတစ်ပုဒ်ဖြင့် ဤအခန်းကို နိဂုံးချုပ်ပါမည်။

* တောင်နံရံတွေထိုးခဲ့ပြီးလမ်းကြောင်းဖွင့်ကာ
 ဧရာဝတီရယ် စီးခဲ့ပြီပဲ

*။ ချစ်သောဧရာဝတီ (မြန်မာပြည်) သီဟအောင်

ရေအဟုန်နှင့်ရာလမ်းကြောင်းတစ်လျှောက်သမိုင်းကြောင်း
အတိတ်တွေ

ရေလွှာပြင်ပေါ် အရိပ်အဖြစ်လိုက်ပါလာမြဲ။

* ပုဂံရွှေပြည်ဆေးသားများလွင့်ပျောက်မပျက်ပြယ်
ဟံသာဝတီလင်းလက်တောက်ပဆဲ

ရတနာသယ်ထီးနန်းတဖိတ်ဖိတ်လက်နေ

ရတနာပုံရင်ခွင် နွေးထွေးလှိုင်းထန်ဆဲ

* လွမ်းမောမဆုံးနိုင်ဘူး တစ်ထောင့်တစ်ညမကအောင်
ပြောမကုန်ဘူးဧရာဝတီ

စတုတ္ထအားမာန် သွေးအသက်အရင်းခံ

ဒို့အလံမလှဲ ဧရာဝတီ

ဧရာဝတီဟာ သမိုင်းရဲ့သက်သေပဲ

* ဧရာဝတီပင့်သက်နဲ့စကားပြောမယ်

နိုင်ငံသူရေ နားစွင့်လှဲပါအုံး

မိုင်ရာချီထောင် သွေးစက်နဲ့သူ့မျက်ရည်

ပင်လယ်ပြင်ဆီ စီးခဲ့ဖူးပြီမို့

ထူထောင်သူတွေ ပေးဆက်မဆုံးရှုံးရအောင်

ရင်မှာစာနာ ထိန်းသိမ်းလှဲပါအုံး

မဟာ...မဟာကြီးမြတ်မှုသမိုင်းကြောင်းများဖြစ်တည်

မြန်မာ...မြန်မာတိုးတက်မှုရှေ့ကိုအမြဲ

* တိုးတက်ခေတ်မီ လှမ်းတက်ဖို့ချီ အားမာန်နဲ့ဧရာဝတီ

နှလုံးသားမြစ်နဒီ ငြိမ်းချမ်းရေးဆီ တေးသီမဲ့ဧရာဝတီ

.....

.....။

နိဂုံး

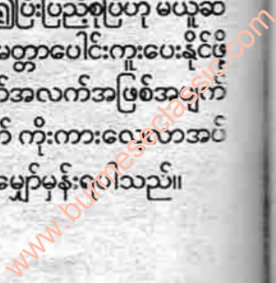
ဧရာဝတီမြစ်ကိုစုန်ဆင်း၍ ဧရာဝတီဆိပ်ကမ်းမြို့များကိုဖြတ်ဆင်းရာတွင် မြို့များနှင့်ဆက်စပ်နေသည့် သမိုင်းယဉ်ကျေးမှုထက် မြို့များနှင့်ဆက်စပ်နေသည့်ဧရာဝတီကိုသာ ဦးစားပေးဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ သမိုင်းယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဧရာဝတီ၏ အဆက်အစပ်ကိုလည်းမပြတ်လပ်အောင် ဂရုစိုက်ခဲ့ပါသည်။ မြို့နယ်များ၏သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုသီးခြားစာအုပ်များရှိနေသဖြင့် အသေးစိတ်ဖော်ပြခြင်း မပြုခဲ့တော့ပါ။

ဧရာဝတီမြစ်ကိုအသုံးချနိုင်မည့်နည်းလမ်းများဖြစ်သည့် ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ရေကာတာတည်ဆောက်ခြင်း၊မြစ်ရေတင်စီမံကိန်းများဖြင့်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ရေလမ်းအသုံးချခြင်းများကို ဦးစားပေးဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်မည့်နည်းလမ်းများဖြစ်သည့် သစ်ပင်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ကိုးခရိုင်စိန်လန်းစိုပြည်ရေးစီမံကိန်းကို ဝိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မြစ်ချောင်းလက်တက်များထဲတွင် သဲတားအဆောက်အအုံများဆောက်လုပ်ခြင်း၊ စည်းကမ်းမဲ့အမှိုက်မစွန့်ရန်နှင့် ရွှေကျင်သည့်ပြဒါးများစနစ်တကျသုံးစွဲရန်လိုအပ်ခြင်းများကိုလည်း တင်ပြခဲ့ပါသည်။

ဧရာဝတီမြစ်အဆင့်မြှင့်တင်ရေးနှင့်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းကို ပြည်သူ့သဘောပေါက်ရုံသာတင်ပြနိုင်ပါသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်သည်နေ့စဉ်၊ လစဉ်၊ နှစ်စဉ် အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲနေသဖြင့် သည်နေရာ ဤသို့ဆောင်ရွက်မည်ဟု အတိအကျလက်ညှိုးညွှန်ဖော်ပြနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။

ဤကျမ်းစာမူသည် ဧရာဝတီနှင့်ပတ်သက်၍ပြီးပြည့်စုံပြီဟု မယူဆနိုင်ပါ။ သို့သော် ဧရာဝတီမြစ်နှင့်ပြည်သူ့အကြား မေတ္တာပေါင်းကူးပေးနိုင်ဖို့ တာဝန်ယူပါသည်။ ယခုဖော်ပြပါ သတင်းအချက်အလက်အဖြစ်အပျက်များသည် နောင်ဧရာဝတီလေ့လာသူများအတွက် ကိုးကားလေ့လာအပ်သော မှတ်တမ်းမှတ်ရာများဖြစ်လာလိမ့်မည်ဟု မျှော်မှန်းရပါသည်။

ဧရာဝတီကို မြန်မာပြည်သူ့အားလုံးက ချစ်ခင်ကြပါသည်။ ဧရာဝတီကို ချစ်သူတို့၏အသွေးအသားမှမွေးဖွားလာသော အတွေးအမြင်များဖြင့် နိဂုံးချုပ်တင်ပြအပ်ပါသည်။

“အမေ့ရင်ခွင်”

ဧရာဝတီကို ဘွားခနဲတွေ့လိုက်ရလျှင် ချက်ချင်းပင် အမေ့ဆီပြန် ရောက်သွားသလားထင်ရသည်။ ဧရာဝတီနှင့် ဇာတိ၊ ဇာတိနှင့်အမေတို့ သည် ဆက်စပ်နေသည်။ ကျွန်တော် ဧရာဝတီမှာမွေးပြီး ဧရာဝတီမှာ ကြီးခဲ့သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းမှာထိုင်ပြီး မြစ်ရေပြာလဲ့လဲ့တွင်ထင်လာသော ပုပ္ဖားတောင်၏အရိပ်ကိုကြည့်ကာ ကြည့်နူးခဲ့သည်။ ပုပ္ဖားမှာ ပခုက္ကူမှ နှစ်ဆယ်လေးနာရီမြင်ရသည့် တောင်တော်ကျက်သရေဖြစ်သည်။ တည်ငြိမ်ခန့်ထည်သည်။ လွမ်းမောစရာကောင်းသည်။ သို့နှင့် ကျွန်တော်လည်း ဧရာဝတီရင်ခွင်သို့ ပြေးဝင်ခဲ့လေသည်။

ကျော်အောင်

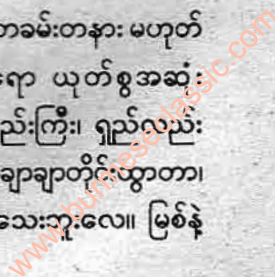
“ပခုက္ကူအထုပ်ယူလိုပြန်တော့မယ်”

ရွှေဝတ်မှုန်မဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇွန်

“လုပ်စေချင်သည်”

ဥရောပမှာမြစ်ဆိုတာ ကျွန်မတို့ဧရာဝတီရဲ့မြစ်လက်တက် ဒုဋ္ဌဝတီလောက်သာရှိတဲ့ဟာတွေ၊ တောင်ဆိုတာကလည်း သိပ်ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် မြင့်မြင့်မားမားရှိတာမဟုတ်ဘူး၊.....။

ကျွန်မတို့မှာ ရိုးမတောင်ကြီးတွေကလည်း တခမ်းတနား မဟုတ်လား၊ မြစ်ကလည်း ဧရာဝတီရော၊ သံလွင်ရော ယုတ်စွအဆုံးချင်းတွင်းတောင်မှ ဥရောပမြစ်တွေထက်ကြီးလည်းကြီး၊ ရှည်လည်းရှည်ကြတယ်လေ။ ကျွန်မတို့မြစ်တွေကို သေသေချာချာတိုင်းသွားတာ၊ ထိန်းသိမ်းတာ၊ အစွမ်းကုန် အသုံးချတာမလုပ်ရသေးဘူးလေ။ မြစ်နဲ့

ပတ်သက်တဲ့ အင်ဂျင်နီယာတွေ လည်း များများစားစား မြန်မာလူငယ်ထဲက မရှိသေးဘူး။ အင်ဂျင်နီယာ အတတ်ပညာထဲမှာ မြစ်ကြောင်းဆိုင်ရာ အတတ်ပညာဟာ တစ်ခန်းတစ် ကဏ္ဍရှိပါတယ်။

လူထုဒေါ်အမာ

ဒေါ်ကြီးစိုးတို့ရွာ၊ စံပယ်ဖြူမဂ္ဂဇင်း

“ဘဝပေါင်းအသိန်းအသန်း၏ ကျေးဇူးရှင်”

ဧရာဝတီသည် သဘာဝတရားကြီးကပေးသည့် လက်ဆောင်ဖြစ် သည်။ နိုင်ငံတော်နှင့်မြစ်သည် လှပသောသမူဟဖြစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ မြောက်မှတောင်သို့ အလျားလိုက်ကန်လန်တင်ထားသည့် ရိုးမတောင်ကြီး တွေ့နဲ့အတူ မြစ်တွေကလည်း အလျားလိုက်အပြိုင်ဖြစ်သည်။ ၂၁၇၀ ကီလိုမီတာရှည်သော ဧရာဝတီက နိုင်ငံတော်၏တောင်မာသောကျောရိုး ဖြစ်သည်။ စီးအားကောင်းသောပင်မသွေးကြောဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဧရာဝတီ ရေဆိပ် ကမ်းဆိပ်တို့တည်မှီကာ ဝမ်းကျောင်းရသောဘဝပေါင်း အသိန်းအသန်း၏ ကျေးဇူးရှင်မိခင်ဖြစ်လာရသည်။ အောက်ဘက် ပင်လယ်ဝင်ခါနီးပို့ချခဲ့သော နုံးတင်မြေနုကလည်း အာခေါင်ခြစ်၍ အန် ချခဲ့သော ဇီဝဇိုးငှက်၏ အဖိုးတန်အန်ဖတ် (ငှက်သိုက်) တွေပဲဖြစ်သည်။

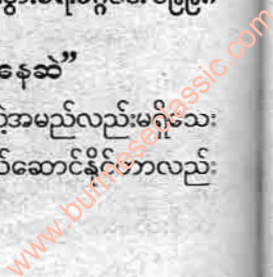
နေဝင်းမြင့်

နိစ္စထာဝရမြစ်တစ်စင်း

နေစီးပွားရေးမဂ္ဂဇင်း ၁၉၉၈

“နုပျိုသစ်လွင် ခရီးသစ်တွေနှင့်နေဆဲ”

ဧရာဝတီလောက်လှပခဲ့ညားပြီး လူသိများတဲ့အမည်လည်းမရှိသေး ပါဘူး။ ဧရာဝတီလောက် မြန်မာပြည်အကျိုးသယ်ဆောင်နိုင်ဘာလည်း မပေါ်သေးပါဘူး။

၁၂၃၈ မိုင်ရှည်လျားတဲ့ ဧရာဝတီမြစ်ကြီးဟာ သက်တမ်းနှစ်ပေါင်း ၁၅ သန်းကျော်ပြီလို့ ဘူမိဗေဒပညာရှင်တွေက ခန့်မှန်းကြပါတယ်။

ဒီမြစ်ကြီးဟာ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံအတွက်ဖြင့် မအိုမင်းသေး၊ နုပျို သစ်လွင် လျင်မြန်ဖြတ်လတ်နေဆဲ။

ဧရာဝတီဟာ ခရီးသစ်တွေ နှင်နေဆဲပါ။

ကျော်ရင်မြင့်

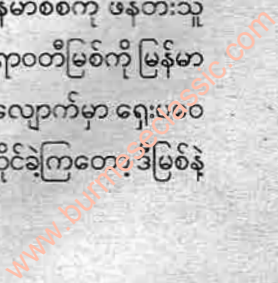
လမ်းဟောင်းပေါ်က ခရီးသစ်

နေ စီးပွားရေးမဂ္ဂဇင်း ၁၉၉၃

“တိုင်းပြည်လူမျိုးနဲ့ ခွဲမရတဲ့မြစ်”

“ဒီအရေးမှာ အင်္ဂလိပ်တိုင်းရင်းသားများအား မြန်မာဘုရင်က ဖိနှိပ် စော်ကားမှုကို လက်ပိုက်ကြည့်နေမလား။ ဒီလိုဆိုရင် နောက်ဆုံးမှာ ကျွန်တော်တို့ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးအားလုံး ဧရာဝတီမြစ်ရိုးက မောင်းထုတ်ခံ ရမှာ သေချာတယ်။ တခြားနည်းကတော့ ကျွန်တော်တို့ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးများ က လက်နက်အင်အားကောင်းချိန်မှာ ဧရာဝတီမြစ်ကို အပိုင်သိမ်းပြီး အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့ရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာကို အဖတ်ဆယ်မယ်။ မြန်မာများကို စာချုပ်စည်းကမ်းအတိုင်း လိုက်နာစေမယ်”

အထက်ပါလေသံက ဒုတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ကို ဖန်တီးသူ အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံချုပ် ဒါလဟိုဇီရဲ့အဘော်ပဲဗျ။ ဧရာဝတီမြစ်ကို မြန်မာ ပြည်နဲ့ ဒွန်တွဲသုံးစွဲခြင်းပေပဲ။ ဧရာဝတီမြစ်ရိုးတစ်လျှောက်မှာ ရှေးယခင် သင်္ကေတစပြီး မြန်မာတိုင်းရင်းသားများ မှီတင်းနေထိုင်ခဲ့ကြတော့ ဒီမြစ်နဲ့ ဒီလူမျိုးကို ခွဲခြားမရတော့တဲ့သဘောပါပဲ။

ဧမ္မုဒီပါမှာ (မြစ်ကြီးငါးသွယ်၊ မြစ်ငယ်ငါးရာ) ရယ်လို့ အကြမ်းအား ဖြင့် ပြောဆိုကြရာမှာ တရုတ်ပြည်က ယန်ဆီကင်၊ မြန်မာပြည်က ဧရာဝတီ၊ အိန္ဒိယက ဂင်္ဂါ၊ ရုရှားပြည်က ဗော်လဂါ၊ အမေရိကန်ပြည်က ဝေ့စတံ့၊ အီဂျစ်ပြည်က နိုင်းမြစ်တို့ဟာ သူတို့တည်ရှိရာ တိုင်းပြည်လူမျိုးများ နှင့် ခွဲမရပါဘူး။

(ညိုမြ၊ မောင်သူမန) ကုန်းဘောင်ရှာပုံတော်

“ဧရာဝတီမြစ်ရဲ့ ကျောပေါ်မှာ”

ဘယ်သူတွေ အမွေပေးခဲ့သည်မသိ။ ကျွန်တော်တို့တွေ လက်ထဲ တွင် ဧရာဝတီရှိနေခဲ့သည်။။ ဧရာဝတီသည် မြန်မာပြည်သူတွေ အတွက် ခုတိုင် မပျင်းမရိအသက်ရှင်ပေးနေသူလည်းဖြစ်သည်။ ဘယ်တော့ ကျွန်တော်တို့ကို စိတ်ကုန်သွားမည်မသိ။ ဧရာဝတီကို ကျွန်တော်တို့ပြည်သူတွေသည် သွန်လို့သွန်၊ မှောက်လို့မှောက်၊ သောက်လို့သောက်၊ ပေါက်လို့ပေါက်ခဲ့ကြသည်။ ဧရာဝတီသည် စိုးစဉ်မျှ ငြိုငြင်ခြင်းအလျဉ်းမရှိ။ သူ့ကျောပေါ်မှာ ဝါးဖောင်တွေတင်မျှောသူများ၊ သစ်ဖောင်တွေတင်မျှောကြသူများ၊ ကုန်ပစ္စည်းတွေသယ်ပို့ကြသူများကို ဘာအဖိုးအခမျှ တောင်းလေ့မရှိ။ သူ့ကျောပေါ်ဖြတ်သွားသူများကသာ သူ့ကိုယ်စားငွေကြေးအဖိုးအခများ ရယူကာ စီးပွားဖြစ်နေကြသည်။ ဧရာဝတီ၏ ကျောပြင်သည် တစ်ခါတစ်ရံ ဖူးယောင်သွားလျက်၊ တစ်ခါ တစ်ရံ ပိန်ချုံး သွားလျက်၊ တစ်ခါတစ်ရံ ပြည့်မောက်လျှံလျက် ရှိပေမယ့် ဧရာဝတီသည် လုံးဝစိတ်ပျက်မသွားချေ။

ပြန်ခိုင်
ဧရာဝတီရဲ့ ကျောပေါ်မှာ
ရတနာသစ် သတင်းရှုထောင့်

နောက်ဆက်တွဲများ

နောက်ဆက်တွဲ (က)

ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်း ရေလမ်းအခြေပြ ဇယားအကျဉ်း

စဉ်	ရေကြောင်းနယ်မြေ	အလျားမိုင်	အနည်းဆုံးရေအနက်		မှတ်ချက်
			နွေရာသီ	မိုးရာသီ	
၁	မြစ်ကြီးနား-ဗန်းမော်	၁၃၀	၂'၆"	၂၅'၀"	နွေရာသီသွားနိုင်
၂	ဗန်းမော်-မန္တလေး	၂၇၇	၃'၉"	၂၅'၀"	■
၃	မန္တလေး-ပြည်	၃၃၄	၅'၀"	၂၇'၀"	■
၄	ပြည်-ဟင်္သာတ	၂၅၆	၅'၆"	၃၀'၀"	■

ဧရာဝတီမြစ်၏ မြစ်ကျဉ်းများအခြေပြ ဇယားအကျဉ်း

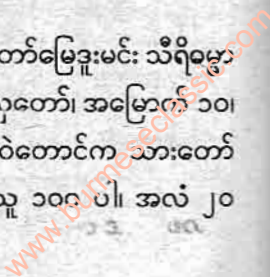
စဉ်	မြစ်ကျဉ်းအမည်	တည်ရှိရာဒေသ		မြစ်ကျဉ်းအရှည်	အကျယ်အဝန်း ပေ		ရေစီးနှုန်း	
		မြို့	ရွာ		အကျယ်ဆုံး	အကျယ်အနည်းဆုံး	ရေလျှော့ချိန်	ရေတည့်ချိန်
၁	ပထမမြစ်ကျဉ်း		မြင်သာမြစ်တော်	၃၆၅ မိုင်	၁၅၀	၂၀၀	မသွားနိုင်	၁၅ မိုင်
၂	ဒုတိယမြစ်ကျဉ်း		စင်ခန်းသင်္ဘောအင်	၁၄ မိုင်		၁၀၀၀	၅ မိုင်	၁ မိုင်
၃	တတိယမြစ်ကျဉ်း		မလယ်ရွှေတိုက်	၃၇ မိုင်	၃၀၀	၁၁၅၀	၅ မိုင်	၁ မိုင်
၄	စတုတ္ထမြစ်ကျဉ်း		မိကျောင်းရဲမင်းလှ	၉၅ မိုင်		၂၂၀၀	၃၅ မိုင်	၁ မိုင်
၅	ပဉ္စမမြစ်ကျဉ်း		စွယ်ကံမ	၈ မိုင်		၂၁၀၀	၃၅ မိုင်	၁ မိုင်

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)

အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ ရေတပ်တော်အစီအစဉ်

မင်းတရားကြီး ချီတော်မူရာ၌ ရေတပ်တော်အစီအစဉ်မှာ ရှေ့ဖျား
 မင်္ဂလာတပ်တော်၌ အောင်စည်အောင်မောင်း၊ သေနတ်ကိုင် ၃၀၀၊ စီးလှေ
 ၁၀၊ ရွှေလေး ၃၀၀၊ စီးလှေ ၁၀၊ ဆင်နင်းဗိုလ် မင်းကျော်ဥဒိန်တပ်၊
 တိုက်လှေကြီး ၁၀၊ ပြောင်း ၁၀ ဟန်လင်းဗိုလ် မင်းကျော်တန်ဆောင်တပ်၊
 တိုက်လှေကြီး ၁၅၊ စိန်ပြောင်း ၁၅၊ မင်းသီရိတပ် တိုက်လှေကြီး ၁၀၊
 စိန်ပြောင်း ၁၀၊ ယင်းတောဗိုလ် မင်းကျော်ရဲခေါင်တပ်၊ တိုက်လှေကြီး ၁၀၊
 စိန်ပြောင်း ၁၀၊ နေမျိုးနန္ဒမိတ်တပ်၊ တိုက်လှေကြီး ၁၀၊ စိန်ပြောင်း ၁၀၊
 မင်းကျော်စည်သူတပ်၊ တိုက်လှေကြီး ၂၀၊ စိန်ပြောင်း ၂၀၊ ဗိုလ်မှူး
 မင်းလှမင်းခေါင်တပ်၊ တိုက်လှေကြီး ၂၀၊ စိန်ပြောင်း ၂၀၊ မင်းရဲစည်သူတပ်၊
 တိုက်လှေကြီး ၂၀၊ စိန်ပြောင်း ၂၀၊ ယောက်ဖတော် မင်းရဲကျော်စွာတပ်၊
 တိုက်လှေကြီး ၃၀၊ စိန်ပြောင်း ၃၀ နှင့် ၁၇ လံ လှေတော်၊ ညီတော်
 သတိုးသခံသူတပ်၊ ၁၈ လံ လှေတော်နှင့် တိုက်လှေကြီး ၅၀၊ စိန်ပြောင်း
 ၅၀ တို့ ပါရှိသည်။

မင်းတရားကြီးလက်ယာတော်က သားတော်မြေဒူးမင်း သီရိဓမ္မာ
 ရာဇာတပ်၊ လှေခတ်သူ ၁၀၀ ပါ အလံ ၂၀ လှေတော်၊ အမြောက် ၁၀၊
 တိုက်လှေကြီး ၁၀၀၊ ဝန်တင်လှေ ၅၀၊ လက်ဝဲတောင်က သားတော်
 ဒီပဲယင်း မင်းသီရိသုဓမ္မရာဇာတပ်၊ လှေခတ်သူ ၁၀၀ ပါ။ အလံ ၂၀

နောက်ဆက်တွဲ များ

လှေတော်၊ အမြောက် ၁၀ နှင့် တိုက်လှေ ၁၀၀၊ ဝန်တင်လှေ ၅၀ ခြံရံသည်။
 မင်းတရားကြီးကိုယ်တိုင်မှာလည်း ရှေ့ဝင်းတော်မှူး မိုးနဲရွှေလှုံကိုင်
 ကောင်ဟန် ၁၀၀ နှင့် ဝင်းတပ်၊ လက်ယာဝင်းတော်မှူး မိုးနဲရွှေလှုံကိုင်
 ကောင်ဟန် ၁၀၀ နှင့် ဝင်းတပ်၊ နောက်ဝင်းတော်မှူး မိုးနဲရွှေလှုံကိုင်
 ကောင်ဟန် ၁၀၀ နှင့် ဝင်းတပ် ခြံရံသည်။ တစ်ဖန် လက်ယာတောင်က
 ချပ်ဝတ်တန်ဆာဝတ်သော ကိုယ်ရံတော် သေနတ်စွဲ သူရဲ ၁၀၀၀၊ လက်ဝဲ
 တော်က ချပ်ဝတ်တန်ဆာဝတ်သော ကိုယ်ရံတော် သေနတ်စွဲ သူရဲ ၁၀၀၀၊
 လက်ယာကြောင်း၊ လက်ဝဲကြောင်း ရွှေလှေအမှုထမ်း ၈၀၀ ခြံရံသည်။
 မင်းတရားကြီး ကိုယ်တော်တိုင်မှာ အလျား ၂၃ လံ၊ လှေသံတောင် ၁၃
 တောင်၊ အစောက်ကန်တော် ၇ တောင် ၁ မိုက် ၄ သစ်၊ မျက်နှာပြင် ၃၁
 တောင်ရှိသော ရတနာရွှေဖောင်တော်ကြီးတွင် ထီးဖြူတော် ၄ စင်းစိုက်
 လျက် လိုက်ပါသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ ခု၊ တပို့တွဲလဆန်း ၁ ရက်နေ့ ကျောက်မြောင်းမြို့
 က ကြည်းတပ်၊ ရေတပ် ချီတော်မူသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (၈)

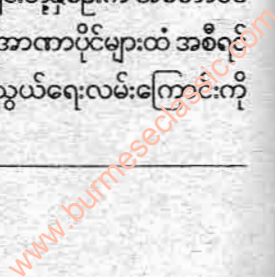
ဧရာဝတီ ဖလှိုတိလာကုမ္ပဏီ

၁၈၅၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာဒုတိယစစ်ပွဲဖြစ်ပွားသည်။ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်မှ အောင်လံမြို့ထိ နယ်ချဲ့သိမ်းပိုက်ခြင်းခံရသည်။ ထိုဒေသကို ဗြိတိသျှပိုင်အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ဟု ခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရသည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံ ဗန်းမော်မှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကိစ္စဖြစ်မြောက်ရန် ဘုရင်ခံချုပ်လော့ဒ်ဒါလဟိုဇီကို တာဝန်ပေးသည်။ တစ်ဖန် ဘုရင်ခံချုပ်က အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မဟာဝန်ရှင်တော်မင်းကြီး ဆာအာသာဖယ်ရာကို ထပ်ဆင့်တာဝန်ပေးသည်။

ဗြိတိသျှကုန်သည် စပရိုင်နှင့် မြန်မာ့နေပြည်တော်တွင် နေထိုင်လျက်ရှိသည့် သောမတ်စပီးယားတို့က ယူနန်-ဗန်းမော် တိုက်ရိုက်လမ်းဖွင့်နိုင်ကြောင်း အကြံပေးသည်။

၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဘုရင်ခံချုပ် ဒါလဟိုဇီသည် တင်ပယ်နှင့် ဘရတိုအား ဖယ်ရာထံစေလွှတ်ကာ အုပ်ချုပ်ရေးရာနှင့် ကုန်သွယ်ရေးပြဿနာများကို ဆွေးနွေးလေ့လာစေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့နှစ်ဦးက အတော်ပင်စေ့စပ်စွာ ဆွေးနွေးလေ့လာပြီးနောက် ဗြိတိသျှအာဏာပိုင်များထံ အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းကြသည်။ တရုတ်-မြန်မာကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကို ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ *

* The Marking of Burma, P. 174

၁၈၆၂ ခုနှစ်တွင် မင်းတုန်း-ဖယ်ရာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသည်။ စာချုပ်ပါ အချက်များအရ ဗြိတိသျှကုန်သည်များကို သွားလိုရာသွားနိုင်သည် ဟူသော အချက်ပါရှိနေသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ နောက်ဖေးပေါက်မှဝင်ရောက်ရန် အခွင့်အလမ်းပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားသည်။

မကြာမီ ဘရု-တင်ပယ် မစ်ရှင်အဖွဲ့က တရုတ်ပြည်သို့သွားရာ အဓိကလမ်းကြောင်းအဖြစ် ဧရာဝတီမြစ်ကို အသုံးပြုရန် အန္တိယအစိုးရအား တိုက်တွန်းလေသည်။ ဘရုနှင့် တင်ပယ်တို့က ကုန်သွယ်ရေးကို အမြန်တိုးချဲ့မည့် ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီတစ်ခုကို တည်ထောင်လိုကြသည်။ ဖယ်ရာကိုယ်တိုင်လည်း ၎င်းတို့အဆိုကို ထောက်ခံလိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၈၆၄ ခုနှစ်တွင် စကော့တလန်၊ ဂလက်စတိုမြို့ အခြေစိုက် ဧရာဝတီ ဖလိုတီတာလာကုမ္ပဏီကို စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။*

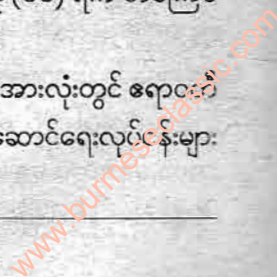
ဧရာဝတီဖလိုတီလာ မပေါ်မီကပင် ဗြိတိသျှပိုင် အောက်မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အသုံးပြုရန် ပီအက်စ်ဒမူးဒါ၊ လော့ဝီလျှာဘင်ကစ်စ်၊ နဘူးဒါ၊ သဘောသုံးစီးတို့ကို ဧရာဝတီမြစ်တွင်း ပြေးဆွဲနေစေခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီဖလိုတီလာပေါ်ပေါက်လာပြီးနောက် ၁၈၆၇ ခုနှစ်တွင် ကာနယ်ဖဲယား၊ ကာနယ်ဖျိုက်ချ် သဘောနှစ်စင်း ထပ်မံ အားဖြည့် ပြေးဆွဲခဲ့သည်။

၁၈၆၈ ခုနှစ်တွင် မန္တလေး-ဗန်းမော် ရေကြောင်းခရီးကို တစ်လတစ်ကြိမ်ပြေးဆွဲသည်။

၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်-မန္တလေးခရီးကို (၁၀) ရက် တစ်ကြိမ် ပြေးဆွဲသည်။

၁၈၇၅ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံမြစ်ကြောင်းအားလုံးတွင် ဧရာဝတီဖလိုတီလာကုမ္ပဏီတစ်ခုတည်းက ရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။

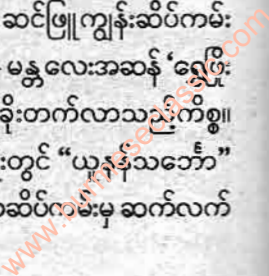
* The Marking of Burma, P. 176

ရွှေမြန်မာရင်တွင်းမှ မြစ်မင်းဧရာဝတီ

ဧရာဝတီ ဖလိုတီလာကုမ္ပဏီသည် အင်္ဂလိပ်စစ်သားများသယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေး၊ ရိက္ခာပို့ဆောင်ရေး၊ အထွေထွေကုန်ပစ္စည်းပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကူးတို့လုပ်ငန်းအားလုံးကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားသည်။ လုပ်ငန်းပမာဏ ကြီးမားသည်နှင့်အမျှ လုပ်ငန်းသုံးသင်္ဘောများပြားလာသည်။ ရေကြောင်း ရှာဖွေရန်၊ ရေကြောင်းအန္တရာယ်ကာကွယ်ရန် ဘောချသင်္ဘော၊ နန်းနှုတ် သင်္ဘော၊ ကျောက်ခွဲသင်္ဘော၊ သောင်တူးသင်္ဘောများ ဖြည့်စွက်တည် ဆောက်ခဲ့သည်။ ရေယာဉ်များစိုက်ကပ်ရန် ဆိပ်ခံတွဲများ၊ ရေနံသယ်ယူရန် ဆီတွဲများတည်ဆောက်ပြီး ဒလသင်္ဘောကျင်းကိုပါ တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးတွင် အထွေထွေအရပ်ရပ်သင်္ဘော (၁၂၄၀) စင်း၊ ရေယာဉ်ပျံ လေးစင်း၊ ရထားခေါင်းတွဲသုံးခု ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

ဧရာဝတီ ဖလိုတီလာကုမ္ပဏီသည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှ တို့ အလျင်အမြန် သိမ်းပိုက်နိုင်ရေးအတွက် ပြဿနာမီးစများ ပျိုးပေးခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ မင်းတုန်းမင်း နတ်ရွာစံခါနီး မန္တလေးဆိပ်ကမ်းတွင် ဆိုက်ကပ် ထားသည့် ဧရာဝတီကုမ္ပဏီပိုင် ‘ချင်းတွင်းသင်္ဘော’ မှ ကပ္ပတိန်သည် ကန်သတ်နယ်မြေတာရိုးပေါ်တွင် လမ်းလျှောက်သည့်အတွက် မြန်မာ တို့က ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်းကိစ္စ။ သီပေါမင်း နန်းတက်ခါစ ၁၈၇၈ ခုနှစ် တွင် မန္တလေး မှ ရန်ကုန်သို့ စုန်ဆင်းမည့် ဧရာဝတီကုမ္ပဏီပိုင် ရန်ကင်း တောင် (စာပို့) သင်္ဘောကို မြင်းခြံတွင် မြန်မာတို့က တက်ရောက်စစ်ဆေး သည့်ကိစ္စ။ ၁၈၇၉ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မှ မန္တလေးသို့ ဆန်တက်လာသည့် ဧရာဝတီကုမ္ပဏီပိုင် “ရှင်စောပုသင်္ဘော” သည် ဆင်ဖြူကျွန်းဆိပ်ကမ်း တွင် ကုန်ပစ္စည်းများ ဖိတ်စင်သည့်ကိစ္စ။ ရန်ကုန် - မန္တလေးအဆန် ‘ရွှေပွား သင်္ဘော’ ပေါ်တွင် စူရတိခရီးသည် အစ်မေ ခိုးတက်လာသည့်ကိစ္စ။ ၁၈၈၁ ခုနှစ်တွင် မန္တလေး - ရန်ကုန် အစုန်ခရီးတွင် “ယုန်နီသင်္ဘော” ကို နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအရ မြန်မာတို့က စလေဆိပ်ကမ်းမှ ဆက်လက်

ထွက်ခွာခွင့် မပေးသည့်ကိစ္စများကို ပြဿနာဖန်တီးခြင်း၊ အခြေအနေ ရှုပ်ထွေးအောင် ပြုမူခြင်း၊ မခံချင်အောင်ရန်စခြင်း၊ တစ်ဖက်သတ် အနိုင်ယူခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

ဧရာဝတီကုမ္ပဏီသင်္ဘောများကို စစ်သင်္ဘောများဖြစ်အောင် မြို့ပြ အင်ဂျင်နီယာ မစ္စတာဂျိစီကနေဒီက ပုံစံရေးဆွဲပြုပြင်တည်ဆောက်ပေးခဲ့ သည်။ ကန်တော်ကြီးရှိ ယခင် ကနေဒီအမည်ရှိ ကျွန်းမှာ ယင်းကိုဂုဏ်ပြု၍ အင်္ဂလိပ်တို့က မှည့်ခေါ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အင်္ဂလိပ် - မြန်မာ တတိယစစ်ပွဲအတွက် ဗြိတိသျှတို့က ၎င်းတို့ ရာဇသံကို (သံတမန်ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီ မပို့ဘဲ) ဧရာဝတီကုမ္ပဏီမှ ပီအက်စ် အာရှလေအိဒင်သင်္ဘောဖြင့် လူကြိုပို့ခဲ့သည်။

၁၈၈၅ ခုနှစ် အင်္ဂလိပ် - မြန်မာ တတိယစစ်ဖြစ်ပွားရာ ဧရာဝတီ ဖလိုတီလာကုမ္ပဏီမှ နယ်ချဲ့စစ်သားတစ်သောင်းကျော်ကို မန္တလေးအထိ သယ်ဆောင်ပေးခဲ့သည်။ မြန်မာဘုရင် သီပေါမင်းကို အလွယ်တကူဖမ်း၍ သူရိယသင်္ဘောပေါ် တင်ဆောင်သွားကြသည်။

၁၉၄၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ (၃၀) ရက် ဂျပန်များ မော်လမြိုင်ကို သိမ်းပိုက်ချိန်မှစ၍ ဧရာဝတီဖလိုတီလာကုမ္ပဏီပိုင် သင်္ဘောများ ပျက်စီးခဲ့ သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့က နေရာအနှံ့ မြေလှန်စနစ်ဖြင့် သင်္ဘောများကို နှစ်မြှုပ်ပစ်ခဲ့ကြသည်။ မြန်အောင်၊ မန္တလေး၊ ကျောက်မြောင်း၊ ကသာ ဆိပ်ကမ်းများတွင် ဧရာဝတီကုမ္ပဏီသင်္ဘောအားလုံးကို နှစ်မြှုပ်ပစ်ခဲ့ ကြောင်း သိရသည်။ ဧရာဝတီကုမ္ပဏီပိုင် သင်္ဘောနှင့်သမ္ဗန် (၇၀၀) ကျော်အနက် သင်္ဘော (၃) စင်းသာ ရခိုင်၊ စစ်တွေဘက်မှ ထွက်ခွာ လွတ်မြောက်သွားပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ)

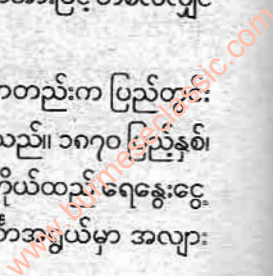
ရတနာပုံသင်္ဘောကျင်း (ခေါ်) ရတနာပုံသင်္ဘောစက်ရုံတော်

ရတနာပုံ၊ မန္တလေးမြို့နန်းတည်ရာတွင်ပါဝင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအား ခေတ်မီစက်မှုနိုင်ငံ ဖြစ်ရေးအတွက် လုံးပမ်းခဲ့သူ၊ မြန်မာ့တပ်မတော်ကို ခေတ်မီ တပ်မတော်ဖြစ်ရန် ပထမဦးဆုံး ရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက်ပြုခဲ့သူ သီရိမဟာပရဝသုဓမ္မရာဇာဘွဲ့ခံ ရတနာပုံ အိမ်ရှေ့စံ ကနောင်မင်းသားကြီးက ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းနဖူး ပန်းဆက်တံခါးအထွက်တွင် ရတနာပုံသင်္ဘောကျင်း ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။

ဤစက်ရုံ တည်ဆောက်သည့် ၁၈၅၈ ခုနှစ်မှ ၁၈၇၄ ခုနှစ်အတွင်း ရတနာပုံနေပြည်တော်၌ ကနောင်မင်းသားကြီးဦးဆောင်၍ စက်ရုံတော် ၅၀ ကျော် တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ စက်ရုံဌာန ဖွဲ့စည်းပြီး သားတော် မက္ခရာမင်းသား သီရိမဟာပရဝသုဓမ္မရာဇာကို အုပ်ချုပ်စေသည်။

ဤသင်္ဘောကျင်း၌ ခေတ်မီ စက်ကိရိယာများ ပြည့်စုံစွာ တပ်ဆင်ခဲ့ပြီး အများစုမှာ စကော့တလန်ပြည် ဒန်ဒပ် (စ်) နှင့် စမစ်ကုမ္ပဏီမှ စက်ပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်။ စက်ရုံအမှုထမ်း (၁၂၇) ဦးရှိပြီး လစာအားဖြင့် တစ်လလျှင် စပါး (၂၈၅၅) တင်း ပေးခဲ့ရသည်။

ဤစက်ရုံတော်တွင် ၁၈၇၁ ခုနှစ် မတိုင်မီကတည်းက ပြည်တွင်း သွား ခေတ်မီ မီးသင်္ဘောများ စတင်ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။ ၁၈၇၀ ခြည့်နှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၇) ရက်တွင် ပထမဆုံး ကျွန်းကိုယ်ထည် ရေခွေးငွေ့ စက်တပ် တိုက်သင်္ဘော ရေချနိုင်ခဲ့သည်။ သင်္ဘောအရွယ်မှာ အလျား

၁၈၀ ပေ၊ အနံ ၂၄ ပေနှင့် စောက် ၆ ပေ ရှိသည်။ စက်များကို ဆပ်သလင်း မကြွင်းမီ၊ ဒေါ်ဆင်း၊ ဆင်ပဆင်ကုမ္ပဏီများမှ ဝယ်ယူတပ်ဆင်ခဲ့သည်။

၁၈၇၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၁၀ ရက်တွင် အလားတူ ရေယာဉ်နှစ်စီးကို မင်းခမ်းမင်းနားဖြင့် ရေချခဲ့သည်။ ထိုနှစ် ဇူလိုင် ၂ ရက်တွင် မြန်မာ လက်သမားဆရာ ဆရာရှမ်း တည်ဆောက်သည့် အလျား ၁၆၅ ပေ၊ အနံ ၂၈ ပေရှိ ရေနေွေးငွေ့စက်တပ် တိုက်သင်္ဘောတစ်စီး ရေချနိုင်ခဲ့သည်။ ဤ သင်္ဘော၌ အမြောက် ၁၄ လက် တင်ဆောင်နိုင်ပြီး ရေချရာ၌ အမြောက် အားလုံး ပစ်ဖောက်ရေချနိုင်ခဲ့သည်။

၁၈၇၂ ခုနှစ်၊ မေလ ၁၂ ရက်တွင် သင်္ဘောတစ်စင်း ရေချနိုင်ပြီး မကြာမီရက်များအတွင်း ၃ စင်း ထပ်မံ ရေချနိုင်ခဲ့သည်။

၁၈၇၃ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၉ ရက်တွင် မြန်မာတို့၏ ပထမဦးဆုံး သံထည်သင်္ဘော ဆောက်လုပ်ပြီးစီး၍ ရေချနိုင်ခဲ့သည်။ ယင်းသင်္ဘောမှာ မြစ်တွင်းသွား ပဲ့ခုတ်စက်၊ ရဟပ်တပ် မီးသင်္ဘောဖြစ်ပြီး ရေချပွဲသဘင်ကို မကွာရာမင်းသား၊ ရွှေကူမင်းသားတို့ကိုယ်တိုင် တက်ရောက်သည်။

၁၈၇၅ ခုနှစ်တွင် ဤသင်္ဘောကျင်းမှ တည်ဆောက်ခဲ့သည့် မြစ်တွင်းသွားသင်္ဘောတစ်စင်းကို အမြောက် ၁၂ လက် တပ်ဆင်လျက် စစ်ရေးလေ့ကျင့်ခဲ့ပြီး နောက်တစ်စင်းကို အမြောက် ၁၄ လက်တပ်ဆင် လျက် ဗန်းမော်မြို့သို့ ဆန်တက်ခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်၍ ရတနာပုံသင်္ဘောစက်ရုံတော်မှာ

- ၁၈၇၀ မတိုင်မီ တည်ဆောက်ခဲ့သည့် သင်္ဘော ၃ စင်း၊
- ၁၈၇၁ ခုနှစ်မှစ၍ တည်ဆောက်ခဲ့သည့် ကျွန်းသင်္ဘော ၁၀ စင်း၊
- ဆရာရှမ်းတည်ဆောက်သည့် အမြောက်တင်တိုက်သင်္ဘော ၁ စင်းနှင့် သံထည်သင်္ဘော ၄ စင်း၊ စုစုပေါင်း ၁၈ စင်း လှုပ်လှုပ် နိုင်ခဲ့သည်။

နိုင်ခဲ့သည်။

၁၈၈၆ ခုနှစ် မြန်မာတို့ ထီးသုဉ်းနန်းသုဉ်းဖြစ်ချိန်တွင် အင်္ဂလိပ် အစိုးရက ရတနာပုံသဘောစက်ရုံတော် အပါအဝင် သဘော ၁၈ စင်းနှင့် သဘောကျင်းရှိ သံတိုမယ်နအားလုံးကို ဧရာဝတီဖလိုတီလာကုမ္ပဏီသို့ တန်ဖိုးငွေ (၄၅၀၀၀) ကျပ်ဖြင့် ရောင်းချခဲ့သည်။ ဖလိုတီလာကုမ္ပဏီမှ စက်ပစ္စည်းများ လက်ခံရာတွင် တွင်ခဲ့ကြီးငယ်မျိုးစုံ၊ ဖောက်ခုံ၊ သံပြားဖြတ် ခုံ၊ ရွှေပေါ်ခုံ၊ မြောင်းထွင်းခုံ၊ အရစ်ဖော်ခုံ၊ သံရည်ကျိုစက်၊ ပန်းပဲစက်နှင့် သံမိုရိုက်စက် စသည့် ခေတ်မီပစ္စည်းကိရိယာများ ပါဝင်ကြသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (၁)

မန္တလေးရေကာတာနှင့်ရတနာပုံရေဘေးအန္တရာယ်

မန္တလေးရေကာတာကြီးကို မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ မင်းတုန်းမင်းသည် ရတနာပုံနေပြည်တော်ကို တည်ထောင်ပြီးနောက် လောကအကျိုးကို ရည်ရွယ်ကြံဆောင်၍ ရွှေတချောင်းအနောက်ဘက်၌ လူနေအိမ်ခြေ ဖြစ်ထွန်းစေရန်လည်းကောင်း၊ ရွှေမြို့တော်နှင့် ဧရာဝတီမြစ်အကြားတွင် ရေကာတာ အဆီးအတား ဖြစ်စေရန်လည်းကောင်း ထိုပြင်မြေမြို့ရိုးကို ၁၈၇၆ ခုနှစ် (၁၂၃၇ ခု၊ နှောင်းတန်ခူးလ) တွင် စတင်လုပ်ဆောင်စေခဲ့သည်။

ယင်းမြေမြို့ရိုးသည် အထူ ဆယ်ပေ၊ ထိပ်ပြင်ခြောက်တာရှိ၍ အမြင့်သံ ဆယ်တောင်ဖြစ်သည်။ အီတလီအင်ဂျင်နီယာတစ်ဦး ညွှန်ကြား၍ ရွှေမြို့တော်ဝန် ဦးပေစိက ကွပ်ကဲလျက် လုပ်သားပေါင်း ၆၀၀၀၀ နှင့် ဆောက်လုပ်ခဲ့ရာ ရှစ်လကြာသည်။ အလုပ်သမားများကို တစ်တာလျှင် ၃ ကျပ်နှုန်း ချီးမြှင့်သည်။ (ကုန်ကျစရိတ်စာရင်း အတိအကျ မသိရပါ။)

ထိုမြေမြို့ရိုးကို ဆောက်လုပ်ပြီးသောအခါ ရွှေတချောင်းအနောက်ဘက်ရှိ မြေနိမ့်များသည် နှစ်စဉ် ရေလွှမ်းမိုးခြင်းဘေးမှ ကင်းလွတ်သဖြင့် မြေတန်ဖိုး တိုးလာ၍ လူနေအိမ်ခြေ စည်ပင်များပြားလာသည်။

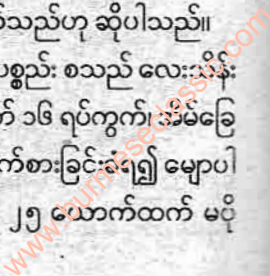
သို့သော် ထိုမြို့ရိုး ရေကာတာ ဆောက်လုပ်ခြင်း၏ မူလရည်ရွယ်ချက်သည် ဧရာဝတီမြစ်ရေကို တားဆီးရန်ထက် အင်္ဂလိပ်တို့၏ အနာဂတ်ရန်ကြောင့် နေပြည်တော်ကို ကာကွယ်ရန် အဓိကဖြစ်သည်ဟု မြို့ဝန်

ဦးပေစိထံမှ ကြားသိခဲ့ကြရသည်။ မန္တလေးအုပ်ချုပ်ရေး တာဝန်ခံများ၏ အစီရင်ခံစာတွင်လည်း ဖော်ပြထားသည်။

မြစ်လမ်းတစ်လျှောက်ရှိ ရေကာတာမြို့ရိုး၌ တံတိုင်း၊ ခံတပ်တို့မှာ ကဲ့သို့ အမြောက်သေနတ်ပစ်ရန် အပေါက်ကြီးငယ်များထား၍ ဆောက်လုပ်ထားခြင်း၊ မြို့၏ လေးမျက်နှာပတ်လည်၌ မြစ်နှင့်ဝေးသည့် ကုန်းမြင့်ဒေသများကိုပါ မြေမြို့ရိုးအတွင်း ထည့်သွင်းထားခြင်းကြောင့် ရေကာတာသဘောထက် ရန်သူကို ဆီးတားခုခံမည့် မြို့ရိုးသဘောက ပေါ်လွင်နေကြောင်း ထင်ရှားသည်။ (ထိုသဘောကြောင့် နောင် ရေကာတာ ကျိုးပေါက်သောအခါ ပြုပြင်ပေးရန် အင်္ဂလိပ်တို့က ဝန်လေးနေခဲ့သည်)

မန္တလေးနေပြည်တော်တွင် ဤရေကာတာကြီး မတည်ဆောက်မီ ၁၈၂၄ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ်၊ ၁၈၄၀ ပြည့်နှစ်တွင်တစ်ကြိမ် ရေကြီးခဲ့ဖူးသည်။ ရေကာတာကြီး ဆောက်လုပ်ပြီးစီးသည့် ၁၈၇၇ ခုနှစ်မှာပင် သင်္ဂီဇာ ချောင်းအစပ် အလမ်းနှင့် ဘီလမ်းနေရာမှ မြေမြို့ရိုး ကျိုးပေါက်ခဲ့သည်။ ဆောက်လုပ်ဖို့ ကာစဉ်က မြေများကို ကျစ်လျစ်သိပ်သည်းအောင် ထုထောင်းခြင်း မရှိခဲ့သဖြင့် ရေစိမ့်ဝင်ကာ ကျိုးပေါက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရေကာတာကြီးဆောက်လုပ်ပြီး ၉ နှစ်အကြာ အင်္ဂလိပ် - မြန်မာ တတိယစစ်ပွဲကာလ ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ရေကာတာ ထပ်မံကျိုးပေါက်၍ ရေဘေးဒုက္ခ အကြီးအကျယ် ကြုံတွေ့ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က မြစ်ရေသည် တာရိုးအထက် ၁၆ ပေမြင့်၍ ဧရာဝတီမြစ်ပြင်သည် ၅ မိုင်ထိ ကျယ်ပြန့်ခဲ့သည်။ မန္တလေးသမိုင်းတွင် စံချိန်အမြင့်ဆုံးမြစ်ရေဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ရေကာတာ ကျိုးပေါက်ခြင်းကြောင့် ကုန်ပစ္စည်း စသည် လေးသိန်းဖိုးခန့် ရှေ့ပြန်ပျက်စီးဆုံးပါးသည်။ လူနေရပ်ကွက် ၁၆ ရပ်ကွက်၊ အိမ်ခြေပေါင်း ၈၀၀ ခန့် နစ်မြုပ်ရာတွင် ၄၀၀ ခန့် ရေတိုက်စားခြင်းခံရ၍ မျောပါပျက်စီးသည်။ လူအသေအပျောက် အများဆုံး ၂၅ ယောက်ထက် မပို

ကြောင်း ခန့်မှန်းသည်။ ရေကြီးခြင်းသည် မြို့မြောက်ဘက် နှစ်မိုင်ခန့် အကွာအဝေးတွင် ဖြစ်ပွားခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သင်္ဂီဇာချောင်း တစ်လျှောက် လေးမိုင်ခန့် ရေဖြန့်၍ စီးသွားခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနိမ့်ပိုင်းရပ်ကွက်များ တစ်ခုပြီးမှ တစ်ခု တဖြည်းဖြည်း ရေလွှမ်းခံရခြင်း ဖြစ်သည်။ လူအများ မိမိအသက်ဘေးအတွက် ကိုယ်လွတ်ရုန်း၍ ရှောင်ပြေးချိန် ရခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က မြစ်ရေသည် မန္တလေး ဈေးချိုတော် အထိ ရောက်သည်။

မန္တလေးရေဘေးဒုက္ခသည်များအတွက် နယ်ချဲ့အစိုးရက ကယ်ဆယ် ရေးစခန်းဖွင့်၍ လူတစ်ဦးလျှင် ဆန်တစ်ပေါင် (တစ်စလယ်ခန့်) နှင့် ငွေ ပဲဝက်စီ ဝေငှသည်။ နေ့စဉ် လူ ၂၀၀၀ မှ ၅၀၀၀ ကျော်ထိ လာယူကြ ကြောင်း သိရသည်။

မန္တလေးပြင်မြေမြို့ရိုး ရေကာတာကြီးကို ပြန်လည်ပြုပြင် တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ကုန်ကျစရိတ် နှစ်သိန်းခွဲဖြစ်သည်။ ယင်းငွေကို အိန္ဒိယရှိ အင်္ဂလိပ်အစိုးရက စိုက်ထုတ်ပေးသည်။ မန္တလေးမြို့ အခွန်ဝင်ငွေ မှ နှစ်စဉ် နှစ်သောင်းကျပ်စီ၊ ၁၈၈၈ ခုနှစ်မှစ၍ ၅ နှစ် အတိုးမဲ့ ပြန်လည် ပေးသွင်းခဲ့ရသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (၈)

ဇရာဝတီမြစ်ကြောင်းရှိ ဇာတိမာန်ခံတပ်များ

ကောင်းတုံခံတပ်

၁၁၂၇ ခု တရုတ် - မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲတွင် စစ်ရှုံးရသည်ကို မကျေနပ်သော တရုတ်တို့က ဗန်းမော် - ကောင်းတုံဘက်သို့ ဦးတည်ကာ စစ်ပြုလာပြန်သည်။ မြန်မာဘုရင် ဆင်ဖြူရှင်သည် ဤအရေးကို သတိရှိပြီး ဖြစ်သည့်အလျောက် စစ်ကဲဗလမင်းထင်ကို ကောင်းတုံသို့စေလွှတ်ကာ မြို့ပြအခိုင်အမာပြု အသင့်စောင့်နေစေခဲ့သည်။

ကောင်းတုံဝန် ဗလမင်းထင်သည် အင်အားကြီးမားသော တရုတ်တပ်ကြီးကို ရင်ဆိုင်နိုင်ရန်အတွက် မိမိကောင်းတုံခံတပ်ကို ခိုင်ခံ့သည်ထက် ခိုင်ခံ့အောင် ပြင်ဆင်သည်။ တပ်တွင်းတပ်မြေများကို စောက် ၅ တောင်၊ ထု တစ်တာ မြေဖို့သည်။ တပ်ထိပ်တွင်လည်း သူရဲပြေး၊ သူရဲခို၊ မီးမောင်း စီရင်သည်။ တပ်ဝက်ခေါင်းထောင့်ချိုးများကလည်း (၂) ပိဿာဝင်၊ (၃) ပိဿာဝင် အမြောက်များကို ခင်းထား၍ မီးစာကောက်ကိုင်သူတို့နှင့် အသင့် စီစဉ်ခင်းကျင်းထားသည်။ တပ်ပြင်ကလည်း ဆင်ခလုတ်၊ မြင်းခလုတ်၊ ကတုတ်ဆူးငြောင့် မကန်းတွင်းကျင်း၊ မြင်းတား၊ သမင်ချို စိုက်၏။ အလျား (၂၅) တောင်၊ အတောင် (၃၀) ထု လေးဆုပ်ခွဲ ငါးဆုပ် ရှိသည့် သစ်ကို တိုင်တို့နှစ်လုံးချက်ရိုက်၍ စိုက်ပြီး ၎င်းသစ်ရည်ကို ကြီးစက်ယန္တရားဖြင့် ဆွဲငင်၍ တပ်တွင်းမှ ခလုတ်ဖြုတ်ရန်နှင့် ကိုင်းပစ်ထားသည်။ တပ်ထိပ် ပစ်စင်များကလည်း သေနတ်အမြောက် သူရဲသူခက်

အပြည့်တင်ပြီးလျှင် ပွဲလျက်ရည်၊ သလွဲရည်များကိုလည်း အသင့်စီရင်၍ တပ်တွင်းက ကြံ့ကြံ့ခံနေခဲ့သည်။

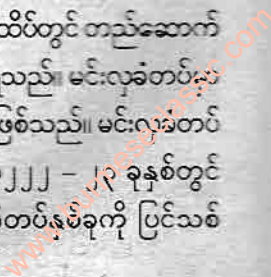
တရုတ်တို့လည်း ကောင်းတုံတပ်ကို ဝန်းရံပြီးလျှင် ချဉ်းကပ်ရန် ကြိုးစားသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာ့သူရဲကောင်းများ၏ ရွပ်ရွပ်ချွံချွံ ခုခံတိုက်ခိုက်မှု၊ ကောင်းတုံခံတပ်အစီအရင်ကောင်းမှုတို့ကြောင့် တရုတ်တို့ လူအသေအပျောက်များပြားပြီး တပ်တော်သို့ မပေါက်မရောက်နိုင်ခဲ့ချေ။ ဤတွင် တရုတ်တို့လည်း “ဤတပ် အစီအရင်က မြဲမြံခိုင်ခံ့လှသည်။ လူစီရင်သည့်တပ်မဟုတ်၊ တပ်တွင်းကခံသည့် သူရဲတို့လည်း လူမဟုတ်၊ နတ်ယောက်ျားတွေချည်း ဖြစ်ပေသည်” ဟု ဆိုခဲ့ရသည်။

ဤတိုက်ပွဲတွင် မြန်မာတို့ ဖက်မှ တရုတ်မြင်း၊ လောလား၊ လက်နက် သုံးပန်းလူသူ အများအပြားရရှိ အောင်ပွဲခံနိုင်ခဲ့သည်။

မင်းလှခံတပ်နှင့် ဂွေးချောင်းခံတပ်

ကနောင်မင်းသားကြီးသည် အောက်မြန်မာနိုင်ငံမှ ဗြိတိသျှတပ်များ တစ်ချိန်ချိန်တွင် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းအတိုင်း အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်လာမည့်အရေး ကြိုတင်သိမြင်တော်မူသဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်း တစ်လျှောက်တွင် မင်းလှခံတပ်၊ ဂွေးချောင်းခံတပ်၊ သပြေတန်းခံတပ်၊ အင်းဝခံတပ်များကို ကိုယ်တိုင်ကြီးကြပ် ကွပ်ကဲဆောက်လုပ်တော်မူခဲ့ပါသည်။

မင်းလှခံတပ်ကို မင်းလှမြို့ ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းထိပ်တွင် တည်ဆောက်ထားပြီး လေးထောင့် စတုရန်းသဏ္ဍာန် ဆင်ဆင်ရှိသည်။ မင်းလှခံတပ်မှ မြေကြီးပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားသော ခံတပ်ဖြစ်သည်။ မင်းလှခံတပ်နှင့် ဂွေးချောင်းခံတပ်နှစ်ခုစလုံးကို သက္ကရာဇ် ၁၂၂၂ - ၂၃ ခုနှစ်တွင် စတင်၍ ၁၂၂၅ ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးခဲ့သည်။ ဤခံတပ်နှစ်ခုကို ပြင်သစ်

အင်ဂျင်နီယာတစ်ဦး၊ အိတာလျံအင်ဂျင်နီယာတစ်ဦးတို့က မြန်မာစစ်ဘက် အင်ဂျင်နီယာများနှင့် ပူးပေါင်းတည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ မင်းလှခံတပ် တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်သောအုတ်များကို မင်းလှမြို့အနောက်တောင်ဘက် ကပ်၍တည်ရှိသော လက်လန်ရွာအနီးနေရာများတွင် အုတ်ဖုတ်ခဲ့ရာ ယခုတိုင် အင်းကြီးသဖွယ်ဖြစ်နေပြီး ရှေးအုတ်ချပ်တစ်ချို့ကိုပင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ အင်္ဂတေခင်းရန် သဲကို မင်းလှအထက်ရှိမြင်းကျတောင်ကမ်းပါးမှ သယ်ယူခဲ့သည်။ မင်းလှခံတပ် တည်ဆောက်ရာတွင် ဖော်စပ်သော အင်္ဂတေ၌ ထုံး၊ သဲ၊ ရေ၊ ထန်းလျက်၊ အုံတုံ၊ ကျွဲကော်များ ရောစပ်ပြီး မောင်းစင်တွင်ထည့်ထောင်းကာ စေးခွဲလာမှယူပြီး နံရံတွင်ပစ်ကြည့်သည်။ ပစ်၍မကွာဘဲကပ်နေရာမှသာ အင်္ဂတေအဖြစ်အသုံးပြုကြောင်း သိရသည်။

မင်းလှခံတပ်အလျားမှာ (အပြင်မှ) ၁၇၃ ပေ ၇ လက်မ၊ ခံတပ်၏ အပြင်နံရံမှာ ၁၃၁ ပေ ၄ လက်မ ဖြစ်သည်။ အတွင်းအလျားမှာ ၁၀၈ ပေ ၈ လက်မ၊ အနံမှာ ၈၈ ပေ ၄ လက်မ ဖြစ်သည်။ ခံတပ်အတွင်း တောင်နှင့် မြောက် နံရံများမှ ခံတပ်အပေါ် စင်္ကြံသို့တက်သော အုတ်လှေကား (၂) ခင်း ရှိသည်။ အပေါ်ထပ် စင်္ကြံလမ်းမှ အပြင်အုတ်ရိုး၏ အမြင့် ၄ ပေ ၅ လက်မ ဖြစ်သည်။ မြောက်ဘက်မျက်နှာတွင် ထူးထူးခြားခြား ပထမနံရံ အုတ်ရိုးကိုမှ အပြင်မှခွာ၍ အုတ်ရိုးတစ်ထပ် ထပ်၍ ကာရံထားသည်။

သပြေတန်းခံတပ်အတွင်း ဆင်ဝင်ပေါက်ဥမင်များ၊ စင်္ကြံလမ်းများ ဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ခံတပ်အလယ်တည့်တည့်တွင် ရေတွင်းရှိသည်။ ရေပိုက်ဖြင့် မြစ်ရေ သွင်းယူနိုင်သည်။ ယမ်းတိုက် ၄ ခန်း၊ စစ်ဘက် အကြီးအကဲများနေရန် ၁၀ ခန်း၊ ရိုက္ခာသိုလှောင်ရန် ၃ ခန်း ပါဝင်သည်။

အင်းဝခံတပ်

ဂျော့တီမြစ် အရှေ့ဘက်ကမ်းထိပ်တွင် တည်ရှိသည်။ ကျုံးပတ်လည် ရံ၍ တံတား နှင်းကြမ်းတိုဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသည်။ ခံတပ်အတင်းဘက်

တွင် လေးပုံ အလယ်ချိုင့် တွေ့ရသည်။ သူရဲပြေးနှင့် ဗိုလ်တွင်းများကို လိုက်ဂူများပြုလုပ်ထားသည်။ ဆုံလည်အမြောက်အများထားရာ စက်ဝန်းပုံ အုတ်စီအဝိုင်းကြီးသုံးခုလည်း ခံတပ်၏မြောက်ဘက်ထိပ်ပေါ်တွင်ရှိသည်။

အင်းဝခံတပ်တွင် ချအပ်ခဲ့ရသော လက်နက်များမှာ မောင်းထိုး၊ ရိုင်ဖယ်သေနတ်ပေါင်း ၅၄၆ လက်၊ နောက်ဖွင့်အမြောက် ၈၇ လက်၊ အဝေးပစ် အမြောက်ကြီး ၃ လက်၊ ၆ ပေါင်ဒါအမြောက် ၁၈ လက်နှင့် တေးလုံ အမြောက်အများ ဖြစ်သည်။

ခံတပ်အပေါ်စင်္ကြံမှ စင်္ကြံအုတ်ရိုးပေါ်သို့တက်ရာ လှေကားများ ထောင့်တိုင်းတွင်ရှိသည်။ ထိုအုတ်ရိုးပေါ်တွင် ကင်းစောင့်စစ်သား၏နေရာ နှင့် အလံတိုင်ရှိသည်။ ခံတပ်တည်ဆောက်ရာတွင် ဒေါင်းဒဂါး ကျပ်ပြား ရေ ငွေတော် ၇ သိန်း ကုန်ကျသည်။

ဂွေးချောင်းခံတပ်သည် တောင်ကုန်းအောက်တွင်မြှုပ်၍ တည်ဆောက် ထားသော မြေအောက်ခံတပ်ဖြစ်သည်။ မြေအောက်လိုက်ဂူစနစ် အသုံးပြု ထားသည်။ အဆင့်သုံးဆင့်ရှိ၍ ပထမအဆင့်မှာ မြေပေါ်တွင်ရှိသည်။ ဒုတိယ၊ တတိယအဆင့်များမှာ မြေအောက်တွင်ရှိသည်။ မြေပေါ်ခံတပ် ပိုင်းတွင် စစ်မြူကွက်လပ်များ၊ ခံစစ်ကြောင်းနေရာများ၊ စစ်သည်တော်တို့ စုစည်းထားသည့်နေရာများ ပါဝင်သည်။

မြေအောက်တွင်ရှိသော ဒုတိယအဆင့်တွင် စစ်သည်တော်တို့ နေထိုင်ရန် တန်းလျားများ၊ ရိက္ခာသိုလှောင်ရန်အခန်းနှင့် ရုံးခန်းတို့ရှိသည်။ မြေအောက် တတိယဆင့်တွင် မြေတွင်းရေလှောင်ကန်ကြီးနှစ်ခုရှိသည်။ မြေအောက်လက်နက်တိုက်ခန်း နှစ်ခုရှိသည်။ လေကောင်းလေသန်ရန် အစီအစဉ်များ ပြုလုပ်ထားသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းအတိုင်း ဆန်တက်လာသော ရန်သူစစ်သင်္ဘော ရေယာဉ်တို့သည် မြစ်ကျဉ်းအနေအထားအရ မလွှဲမရှောင်သာ ဂွေးချောင်း

ခံတပ်ကို ဦးတိုက်ရသည်။ ငွေ့ချောင်းခံတပ်သည် မိမိခြေရင်းရောက်လာ
သော မည်သည့်စစ်သင်္ဘောရေယာဉ်ကိုမဆို ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်သည်။
အကယ်၍ ငွေ့ချောင်းခံတပ်ကို ကျော်လွန်သွားလျှင် မင်းလှခံတပ်ပါးစပ်
တွင်း သက်ဆင်းရမည် ဖြစ်သည်။

သပြေတန်းခံတပ်

သပြေတန်းခံတပ်သည် အင်းဝမြို့ဒုဏ္ဍဝတီမြစ်အရှေ့ဘက် ဧရာဝတီ
မြစ်ကမ်းနဖူး သံလျက်စွန်းတွင်တည်ရှိသည်။ ခံတပ်တည်ရာသပြေတန်းရွာ
ကို အစွဲပြု၍ သပြေတန်းခံတပ်ဟု ခေါ်သည်။

သပြေတန်းခံတပ်အကျယ်အဝန်းမှာ အရှေ့မျက်နှာစာ ၄၀၀ ပေ၊
တောင်မျက်နှာစာ ၃၂၇ ပေ၊ အနောက်မျက်နှာစာ ၄၈၅ ပေ၊ မြောက်
မျက်နှာစာ ၄၅၅ ပေ ရှိသည်။ ခံမြို့ပုံသည် လေးထောင့်ပုံဖြစ်၏။ ခံတပ်
အမြင့် နုတ်ခမ်းသားကို ၄ ပေကျော်ကျော်မြင့်သော အုတ်ခုံခံပြီး မြေသား
ပေါ်မှ အဆင့် ၃ ဆင့်ခံကာ မြေဖို့မြင့်တင်လာ၏။ ခံတပ် အလယ်ဗဟိုထိပ်
ရောက်သောအခါ ပေ ၂၀ ထိ မြင့်တက်နေသည်။ ခံတပ်အလယ်ဗဟို
ကွက်လပ်တွင် အရှေ့မျက်နှာ ပေ ၁၃၇၊ တောင် ၁၂၃ ပေ၊ အနောက်
၁၅၁ ပေ၊ မြောက် ၁၇၆ ပေရှိပြီး လေးဘက်နံရံမှာ ပေ ၂၀ ထိ မြင့်သည်။

နောက်ဆက်တွဲ (ဆ)

အပူပိုင်းဒေသ စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးစီမံကိန်း

မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းဒေသ၌ ရေရှားပါးခြင်း၊ သစ်ပင်-
 သစ်တော ပေါက်ရောက်မှုနည်းပါးခြင်း၊ မြေဆီလွှာ ရေတိုက်စားမှု များပြား
 ခြင်း၊ မိုးလေရာသီဥတု မမှန်၍ စိုက်ပျိုးသီးနှံကောင်းစွာ မထွက်ခြင်းများ
 ကြောင့် ဒေသဖွံ့ဖြိုးမှု နောက်ကျကာ လူမှုဒုက္ခများ ကြီးမားစွာ ကြုံတွေ့နေ
 ရသည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ဤဘေးဒုက္ခများကို ကယ်တင်နိုင်ရန်၊
 ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် ကိုးခရိုင်စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေး အထူးစီမံကိန်း
 တစ်ရပ်ကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ စီမံကိန်းကာလမှာ
 ၁၉၉၄-၉၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၆-၉၇ ခုနှစ်ထိ (၃) နှစ်ကာလ ဖြစ်သည်။
 စီမံကိန်း ဒေသမှာ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ပူပြင်းခြောက်သွေ့ ဒေသများ
 ဖြစ်သည့် စစ်ကိုင်းတိုင်းမှ စစ်ကိုင်းခရိုင်၊ ရွှေဘိုခရိုင်၊ မုံရွာခရိုင်၊ မန္တလေး
 တိုင်းမှ မြင်းခြံခရိုင်၊ ရမည်းသင်းခရိုင်၊ မိတ္ထီလာခရိုင်၊ မကွေးတိုင်းမှ
 မကွေးခရိုင်၊ မင်းဘူးခရိုင်၊ သရက်ခရိုင်၊ ပခုက္ကူခရိုင်များကို အထူးဒေသ
 များအဖြစ် သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

စီမံကိန်း ရည်ရွယ်ချက်များမှာ -

- (က) ရေမြေနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးခြင်းကို ကာကွယ်
စေရန်၊
- (ခ) ကျေးလက်နေ ပြည်သူများ၏ ထင်းလိုအပ်ချက်ကို
ဖြည့်ဆည်းပေးရန်၊

www.burmeseclassic.com

- (ဂ) စိမ်းလန်းစိုပြည်လာခြင်းဖြင့် သဘာဝဝန်းကျင်၏ အခြေအနေကို တိုးတက်လာစေရန်၊
- (ဃ) သစ်တော သစ်ပင်များ၏ တန်ဖိုးနှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိခြင်းကြောင့် ရရှိလာမည့် အကျိုးကျေးဇူး အနှစ်သာရကို ဒေသနေပြည်သူများ တန်ဖိုးထားနားလည်လာစေရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (င) သစ်ပင်များရှိခြင်းဖြင့် ရေထိန်းသိမ်းမှုကို အကျိုးသက်ရောက်စေပြီး အပူပြင်းသည်ကာလတွင် ရေရှားပါးမှုမှ ကင်းလွတ်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။

သစ်တောဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန် အောက်ပါနည်းလမ်းလေးသွယ်ကို ချမှတ်ထားပါသည်။

- (က) အပူပိုင်းဒေသ စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးကို ပထမသုံးနှစ်ကာလဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ပြီး ဒုတိယငါးနှစ်စီမံကိန်း (၁၉၉၆-၉၇ မှ ၂၀၀၈ထိ) ၁၂ နှစ်တာကာလဖြင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားရန်၊
- (ခ) နှစ်စဉ် သစ်တောစိုက်ဧက (၈၀၀၀၀) တည်ထောင်ရာတွင် ထင်းစိုက်ခင်းဧက (၄၀၀၀၀) ပါဝင်သည့်အနက် အပူပိုင်းကိုးခရိုင် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးနှင့် အဓိကလမ်းမကြီးများ တစ်လျှောက် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးကို အထူးအစီအစဉ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားရန်၊
- (ဂ) ထူးခြားသည် ဒေသနှင့် သစ်တောပြုန်းတီးနေသည့် တောင်ကတုံးများ စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးကို ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (ဃ) အပူပိုင်း (၁၀) ဒေသနှင့် သစ်တောပြုန်းတီးနေသည့် တောင်ကတုံးများ စိမ်းလန်းစိုပြည်ကာ ရေအရင်းအမြစ်ရရှိစေရေးအတွက် ရေလှောင်တံမံများ တည်ဆောက်ရန်။

တစ်ရွာတစ်ကန်၊ တစ်တော အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

အပူပိုင်းဒေသ စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို အကျဉ်းချုံး ကြည့်လျှင် သစ်တောစိုက်ခင်းများ တည်ထောင်ခြင်း၊ ရှိပြီးသစ်ပင် သစ်တောများကို စည်းကမ်းမဲ့ ခုတ်လှဲခြင်းမှ ကာကွယ်ခြင်း၊ တောင်ကတုံး များပေါ်တွင် သစ်ပင်များစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ကျေးရွာများအနီး ကန်ငယ်များ တူးဖော်၍ သစ်တောစိုက်ခင်းများ ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးပင်များ မှာ ယူကလစ်၊ မဲဇလီ၊ အော်ရီရှား၊ ဗမားရှား၊ ဆီနီပေါရှား၊ ဟိုလိုရှား၊ ဆူးဖြူ၊ ဘောစကိုင်း၊ တမာ၊ ကုလားကုက္ကို၊ ဗမာကုက္ကို စသည့် အရိပ်ရ၊ အသီးစား၊ အကြီးမြန်ပင်များ စိုက်ပျိုးခဲ့ပါသည်။

စိုက်ပျိုးခဲ့သည့် တိုင်း၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ စိုက်ခင်းနယ်မြေနှင့် စိုက်ဧက၊ စိုက်ပင်အရေအတွက်၊ အအောင် / အရှုံး ရာခိုင်နှုန်းများကို အောက်ပါ ဇယားများတွင် ဆက်လက်လေ့လာနိုင်ပါသည်။

ခုနှစ်	စိုက်ဧက	စိုက်ပင်ပေါင်း	ရှင်သန်ပင်	အောင်မြင်မှုရာခိုင်နှုန်း
၁၉၉၄-၉၅	၁၅၈၅၀	၅၃၄၀၄၁၈	၄၇၉၁၆၅၄	၉၁ ရာခိုင်နှုန်း
၁၉၉၅-၉၆	၁၈၁၀၀	၅၇၁၁၀၅၀	၅၁၆၀၅၁၃	၉၀ ၊
၁၉၉၆-၉၇	၁၈၇၃၀	၅၆၂၂၈၀၀	၅၀၆၈၆၄၅	၉၀ ၊
	၅၂၆၈၀	၁၆၆၇၄၂၆၈	၁၅၀၂၀၈၁၂	၉၀ ၊

နောက်ဆက်တွဲ (၉)

ဂျော့ဝတီမြစ်ကူးတံတားကြီးများ

ဗလမင်းထင်တံတား (မြစ်ကြီးနား)

ကချင်ပြည်နယ်

တံတားအမည်

အရှည်ပေ

တံတားအမျိုးအစား

ဗလမင်းထင်တံတား (မြစ်ကြီးနား)

၂၆၈၇ . ၆၃ ပေ

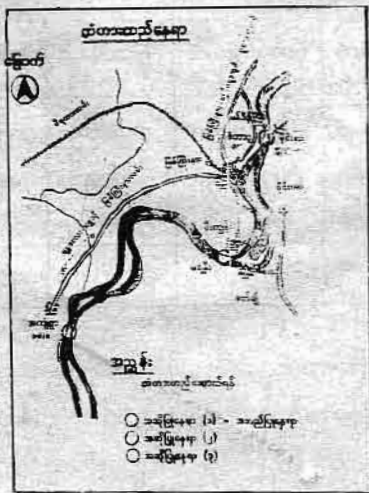
အပေါ်ထည် သံဘောင်တံတား

အောက်ထည် သံကွန်ကရစ်တိုင်

စီမံကိန်းတန်ဖိုး

စတင်တည်ဆောက်သည့်နေ့

ပြီးစီးသည့်နေ့

အနော်ရထာတံတား

မကွေးတိုင်း

တံတားအမည်

အနော်ရထာတံတား (ချောက်)

အရှည်ပေ

၄၁၉၁ ပေ

တံတားအမျိုးအစား

ကြိုတင်အားဖြည့်ကွန်ကရစ်နှင့်
သံမဏိ သံဘောင်တံတား

စီမံကိန်းတန်ဖိုး

မြန်မာငွေကျပ်သန်း ၁၁၄၆.၂၃၈ သန်း
နိုင်ငံခြားငွေ ကျပ် ၈၀ သန်း

စတင်တည်ဆောက်သည့်နေ့

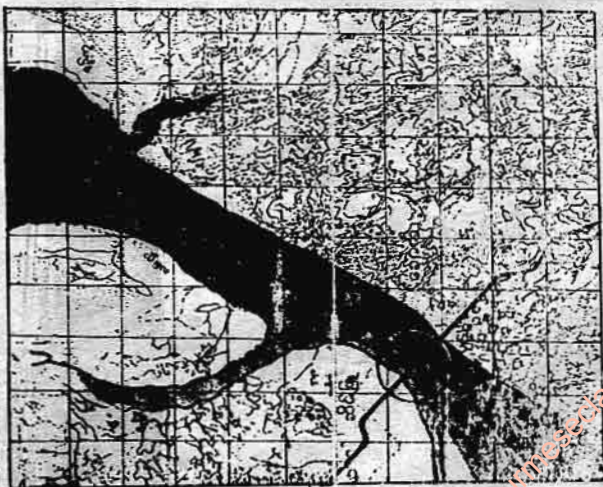
၂၆ - ၇ - ၁၉၉၆

ပြီးစီးသည့်နေ့

- ၃ - ၁၉၉၉

အနော်ရထာတံတား (ချောက်)

တည်နေရာ ခြေပုံ

၂၆ - ၇ - ၁၉၉၆

မအူပင်တံတား (မအူပင်)

ရောဂတ်တိုင်း:

တံတားအမည်

အရှည်ပေ

တံတားအမျိုးအစား

စီမံကိန်းတန်ဖိုး

စတင်တည်ဆောက်သည့်နေ့

ပြီးစီးသည့်နေ့

မအူပင်တံတား

၂၃၆၂ ပေ

ကြိုတင်အားဖြည့် ကွန်ကရစ်နှင့်

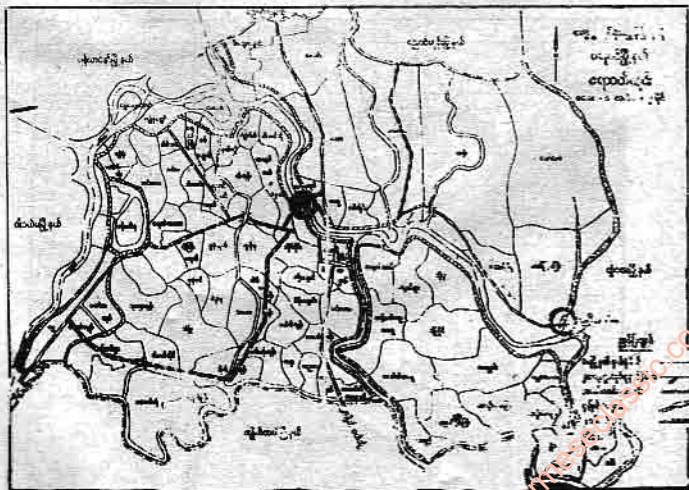
သံမဏိ သံဘောင်တံတား

ကျပ်သိန်း (၆၈၀) နှင့်

အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂.၂၁) သန်း

၁ - ၃ - ၉၄

၁၀ - ၂ - ၉၈

နဝဒေးတံတား (ပြည်)

ပဲခူးတိုင်း

တံတားအမည်

အရှည်ပေ

တံတားအမျိုးအစား

စီမံကန့်တန်ဖိုး

စတင်တည်ဆောက်သည့်နေ့

ပြီးစီးသည့်နေ့

နဝဒေးတံတား (ပြည်)

၄၁၈၃ ပေ

သံမဏိ သံဘောင်တံတား

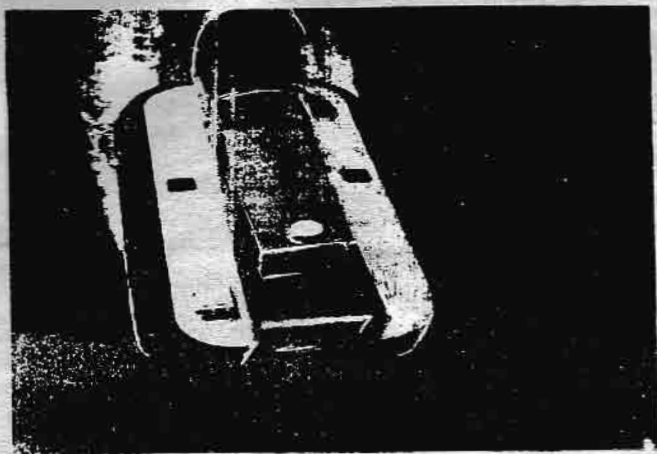
ကျပ်သိန်း (၈၃၃၁.၇) နှင့်

အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၈.၆၈၅) သန်း

၁ - ၃ - ၉၄

၁၈ - ၉ - ၉၇

MANDALAY - MINGUN - INNWA TOUR

- Starting from November 24th 1997 visitors to Mandalay will be able to visit by hovercraft two of Mandalay's top tourist attractions within 4 hours.
- The shuttle service will operate daily (3 trips in morning and 3 trips in afternoon).
- 20 seats are available on each trip with 4 1/2 hours sightseeing at each location.
- Bookings may be made at the Flying Tiger Engineering Sales Office located in the Novotel business centre on the 1st floor (Tel 02 35638).
- The sales office is open 7 days a week from 8:00am to 6:00pm.
- Ticket prices are US\$ 700 per person.

1997 TIMETABLE

		Tour 1	Tour 2	Tour 3	Tour 4	Tour 5	Tour 6
Mandalay	ETA	08:00	08:40	09:26	12:10	12:50	13:30
Mingun	ETA	08:15		09:35	12:25		13:45
	ETD	09:05		11:05	13:55		15:15
Innwa	ETA	10:15	08:55	11:35	14:25	13:05	15:45
	ETD	11:45	10:25	13:10	15:55	14:35	17:20
Mingun	ETA	-	10:55	-	-	15:05	-
	ETD	-	12:30	-	-	16:35	-
Mandalay	ETA	12:00	12:45	13:25	16:10	16:50	17:35

....COME CRUISE THE IRRAWADY IN STYLE....

ပစလ၊ ၂၀၀/၂၀၀၁/စာပေစာတည်း/ ၂,၀၀၀ + ၅၀ အုပ်/ ဖလ။